

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
Highland Research and Development Institute (Public Organization)
65 Suthep Road, Chiangmai, Thailand 50200
Tel. (053) 328496-8 Fax (053) 328494

WWW.HRDI.ORG.TH

รายงานประจำปี ๒๕๕๔ Annual Report 2011

hrdi
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
Highland Research and Development Institute (Public Organization)

hrdi

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
Highland Research and Development Institute (Public Organization)

รายงานประจำปี
Annual Report 2011
๒๕๕๔

สารจากประธานกรรมการสถาบัน

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) มีภารกิจสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนางานโครงการหลวง และรวบรวมเก็บรักษาวัฒนธรรมใหม่ เสริมสร้างและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนรักษาคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นที่สูง สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาบนพื้นที่สูงให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้ง ขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงไปยังพื้นที่สูงส่วนใหญ่ของประเทศ และฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร ตลอดจนร่วมมือกับนานาชาติในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับงานโครงการหลวง และแลกเปลี่ยนการพัฒนาการวิจัยและพัฒนาบนพื้นที่สูง รวมทั้งการบริหารจัดการอุทยานหลวงราชพฤกษ์ โดยการจัดแสดงนิทรรศการด้านการเกษตร ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และดำเนินการบริหารจัดการเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนทางเกษตรและวัฒนธรรม

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ สถาบันดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายและเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยการศึกษาวิจัยด้านการผลิตและการตลาด ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านงานวิจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและนโยบาย และการบริหารจัดการ โดยนำผลงานวิจัยดังกล่าวและองค์ความรู้โครงการหลวงไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมบนพื้นที่สูง เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารและสร้างรายได้ได้อย่างพอเพียง รวมทั้งพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนบนพื้นที่สูง

นอกจากนั้น สถาบันได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบด้านสถานที่เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดงานมหกรรมพืชสวนเฉลิมพระเกียรติฯ ราชพฤกษ์ ๒๕๕๔ ระหว่างวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึง ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๕ เพื่อเฉลิมฉลองเนื่องในปริมหามงคล ๓ วัโรกาส คือ (๑) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ (๒) สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ และ (๓) สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎ

ราชกุมาร ทรงมีพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจของทั้ง ๓ พระองค์ รวมถึงเพื่อแสดงและสาธิตการลดภาวะโลกร้อนโดยพืชสวนและการเกษตร และการแสดงศักยภาพการพัฒนาด้านพืชสวนของไทย

ซึ่งปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นการดำเนินงานปีสุดท้ายตามแผนยุทธศาสตร์สถาบัน ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๙) ซึ่งสถาบันจะต้องเตรียมความพร้อมเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์สถาบัน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) เพื่อใช้เป็นการรอบในการดำเนินงานระยะต่อไป ซึ่งจะดำเนินงานในลักษณะการบริหารจัดการในระบบลุ่มน้ำ โดยใช้ลุ่มน้ำเป็นขอบเขตการพัฒนาเชิงพื้นที่ เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และการพัฒนาเชิงบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมใช้ยุทธวิธีการพัฒนาแบบ Growth Pole Development Center โดยมีหมู่บ้านหรือชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำเป็นหมู่บ้านเครือข่ายการพัฒนา (Satellite Village) โดยใช้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นศูนย์เรียนรู้ (Knowledge Center) สำนักงานโครงการขยายผลโครงการหลวงเป็นกลไกการปฏิบัติงานในระดับลุ่มน้ำ เพื่อเชื่อมโยงงานโครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวงให้สามารถขยายผลไปสู่ชุมชนบนพื้นที่สูงอื่นๆ ได้อย่างทั่วถึง

ในนามของคณะกรรมการสถาบัน ขอถือโอกาสนี้ขอบคุณหน่วยงานต่างๆ ที่ให้การสนับสนุนและร่วมมือกับสถาบันเป็นอย่างดีมาโดยตลอด รวมทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสถาบันทุกระดับ สำหรับการร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลให้สถาบันสามารถดำเนินการกิจต่างๆ ได้อย่างสำเร็จลุล่วง นอกจากนี้ คณะกรรมการสถาบันยังมีความเชื่อมั่นว่า สถาบันมีศักยภาพที่จะขยายผลและเติบโตได้มากขึ้น และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะยังคงได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากทุกท่านตลอดไป

(นายปิตพงศ์ ฝั่งบุญ ณ อยุธยา)
ประธานกรรมการสถาบัน

สารจากผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๔ โดยมีภารกิจสนับสนุนงานโครงการหลวง ขยายผลสำเร็จของโครงการหลวง และดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง ตลอดจนแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนกับนานาชาติ รวมทั้งบริหารจัดการอุทยานหลวงราชพฤกษ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร ความหลากหลายทางชีวภาพ และแหล่งท่องเที่ยวในระดับนานาชาติ

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงก่อตั้งโครงการหลวง ปัจจุบันมีศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๓๘ แห่ง ซึ่งในจำนวนนี้เป็นสถานีวิจัย ๔ แห่ง ใน ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ สถาบันได้ดำเนินการขยายผลโครงการหลวงไปแล้วใน ๒๙ พื้นที่ และถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูงอีก ๑๘๐ กลุ่มบ้าน นอกจากนี้สถาบันมีความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนอีก ๑๐ พื้นที่ ครอบคลุม ๑๑๕ กลุ่มบ้าน และทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการในโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินตามพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ รวมไปถึงการดำเนินงานในโครงการความร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐโคลอมเบียซึ่งโครงการเหล่านี้สามารถดำเนินไปด้วยดีตลอดมาด้วยพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และความร่วมมือจากหน่วยงานทุกภาคส่วน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี เป็นเงินอุดหนุนทั่วไป จำนวน ๓๓๙,๙๔๙,๙๐๐ บาท โดยดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอุทยานหลวงราชพฤกษ์ โดยมีผลการประเมินผล

การปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของ ก.พ.ร. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ มีค่าคะแนน ๔.๙๗๓๖ จากคะแนนเต็ม ๕ และมีจำนวนเกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาและถ่ายทอดความรู้ตามแนวทางโครงการหลวง ทั้งสิ้น ๑๐๑,๖๗๘ ราย

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณหน่วยงานต่างๆ ที่ให้การสนับสนุนและร่วมมือกันดำเนินงานกับสถาบัน เพื่อการพัฒนาพื้นที่สูง และขอขอบคุณผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ลูกจ้างของสถาบันทุกท่าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ร่วมมือและทุ่มเทในการทำงานอย่างเต็มที่ กำลังความสามารถ ทำให้ภารกิจของสถาบันสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ดร.ศิริพงศ์ หังสพฤกษ์
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง

สารบัญ

หน้า

สารจากประธานกรรมการสถาบัน
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ก

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

๒๑

- ประวัติความเป็นมา
- วิสัยทัศน์
- พันธกิจ
- แนวทางการปฏิบัติงาน
- กลยุทธ์การดำเนินงาน
- ยุทธศาสตร์การดำเนินงานของสถาบัน
- พื้นที่เป้าหมายของการดำเนินงาน
- โครงสร้างอัตรากำลัง
- งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ.๒๕๕๔

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

ผลการดำเนินงานปี ๒๕๕๔

๒๒

- ผลการปฏิบัติงานตามคำรับรองการปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔

๒๒

ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา

๒๒

แผนงานวิจัยและพัฒนาสนับสนุนงานโครงการหลวง

๒๒

๑. โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิตพืชภายใต้โรงเรือน
๒. โครงการวิจัยและทดสอบประสิทธิภาพการปลูกข้าวโพดโดยไม่เผาเศษพืช
๓. โครงการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวพืชผักของโครงการหลวง
๔. โครงการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการตลาดสินค้าหัตถกรรมของชนเผ่ากะเหรี่ยง ปะหล่อง และส่ว:
๕. โครงการวิจัยและพัฒนาการปลูกอ้อยและการแปรรูป
๖. โครงการทดสอบปัจจัยการผลิตชีวภาพในการเพิ่มผลผลิตการปลูกพืชอินทรีย์
๗. โครงการสภาวะธาตุอาหารพืชและปัจจัยทางดินเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืนในพื้นที่เกษตรกรรมโครงการหลวง
๘. โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบสืบพันธุ์ทางภูมิปัญญาและกรรมวิธีการธรรมชาติของชุมชนบนพื้นที่สูง
๙. โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง ระยะที่ ๒
๑๐. โครงการศึกษาเพื่อเสนอแนะรูปแบบและส่วนประกอบของโรงเรือนที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชบนพื้นที่สูง

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

๒๒

สารบัญ (๓๑)

ค.บ.า

แผนงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง

๒๕

๑. โครงการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินและจัดการธาตุอาหารพืชในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง ๒๕
๒. โครงการศึกษาและทดสอบเทคโนโลยีโครงการหลวงในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง ๒๖
๓. โครงการวิจัยการฟื้นฟูแหล่งอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน ๒๗
๔. โครงการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นบนพื้นที่สูง ๒๙
๕. โครงการวิจัยและพัฒนาปัจจัยการผลิตชีวภาพเพื่อทดแทนสารเคมีเกษตรบนพื้นที่สูง ๒๙
๖. โครงการทดสอบชนิดไม้ที่เหมาะสมในการปลูกเพื่อฟื้นฟูป่าพื้นที่เสื่อมโทรมบนพื้นที่สูง ๓๓
๗. โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกป่าไม้เพื่อสร้างรายได้ ๓๔
๘. โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนาระบบตลาดชุมชนบนพื้นที่สูง ๓๕
๙. โครงการวิจัยและพัฒนากลุ่มปลูกห้วยและการแปรรูปในระดับชุมชน ๓๕
๑๐. โครงการวิจัยและพัฒนากลุ่มปลูกพืชสมุนไพรและยาพื้นบ้านบนพื้นที่สูง ๓๖
๑๑. โครงการวิจัยพืชพลังงานสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ๓๗
๑๒. โครงการวิจัยและพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตก๊าซชีวภาพสำหรับครัวเรือนเกษตรกรบนพื้นที่สูง ๓๗
๑๓. โครงการวิจัยและพัฒนาพืชอาหารหลักสำหรับชุมชนพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ๓๘
๑๔. โครงการทดสอบและสาธิตพลังงานทดแทนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ๔๐

แผนงานการส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือกับนานาชาติ

๔๒

๑. โครงการพัฒนาเครือข่ายวิจัยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา กับนานาชาติ ๔๒

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๔๘

แผนงานการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่โครงการหลวง

๔๘

๑. การเตรียมความพร้อมศูนย์พัฒนาโครงการหลวงให้เป็นศูนย์เรียนรู้โครงการหลวง ๔๘
๒. การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้เทคโนโลยีการปลูกไม้ดอกในพื้นที่โครงการหลวง ๔๙
๓. การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้เทคโนโลยีการปลูกไม้ผลในพื้นที่โครงการหลวง ๕๐
๔. การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้เทคโนโลยีการเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่โครงการหลวง ๕๑
๕. การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้เทคโนโลยีการปลูกพืชอินทรีย์ในพื้นที่โครงการหลวง ๕๒
๖. การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้เทคโนโลยีการปลูกชาและกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง ๕๓
๗. การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้เทคโนโลยีการปลูกพืชผักและสมุนไพรบนพื้นที่สูง ๕๔
๘. การรณรงค์เพื่อลดการใช้สารเคมีบนพื้นที่สูง ๕๕
๙. การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตตามมาตรฐานอาหารปลอดภัย ๕๖
๑๐. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๕๖
๑๑. การพัฒนาเครือข่ายเยาวชนในพื้นที่สูง ๕๘
๑๒. การฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนางานหัตถกรรม ๕๙
๑๓. การเตรียมความพร้อมของชุมชนเพื่อจัดการการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน ๖๐
๑๔. การสนับสนุนการพัฒนาเชิงบูรณาการในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๖๒
๑๕. ป่าชาวบ้านในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ๖๓

สารบัญ (๓๑)

หน้า

แผนงานการขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงสู่ชุมชนบนพื้นที่สูง

๖๖

๑. การขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงสู่พื้นที่ขยายผล
๒. การประสานงานโครงการ“รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”
๓. การสนับสนุนและรณรงค์การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน
๔. การเพิ่มศักยภาพการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตชุมชนบนพื้นที่สูงในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง
๕. การขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกพืชอย่างยั่งยืน

๖๖

๗๐

๗๒

๗๓

๗๕

แผนงานการจัดการองค์ความรู้และการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่สูง

๘๐

๑. การถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูง

๘๑

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

๘๘

แผนงานการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศ

๘๘

๑. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่ายเพื่อการพัฒนาพื้นที่สูง
๒. การพัฒนาฐานข้อมูลและสารสนเทศ
๓. การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของอุทยานราชพฤกษ์
๔. ระบบการให้บริการองค์ความรู้พื้นที่สูง

๘๘

๘๙

๙๑

๙๑

แผนงานการพัฒนาประสิทธิภาพและระบบการบริหารงานขององค์กร

๙๒

๑. งานอำนวยการและบริหารจัดการ

๙๒

แผนงานการพัฒนาบุคลากร

๙๓

๑. การพัฒนาบุคลากร

๙๓

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอุทยานหลวงราชพฤกษ์

๙๘

๑. การเรียนรู้พระราชกรณียกิจและเศรษฐกิจชุมชน
๒. การส่งเสริมการจัดกิจกรรมและการตลาด
๓. การพัฒนาประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการ

๙๙

๑๐๒

๑๐๓

ภาคผนวก

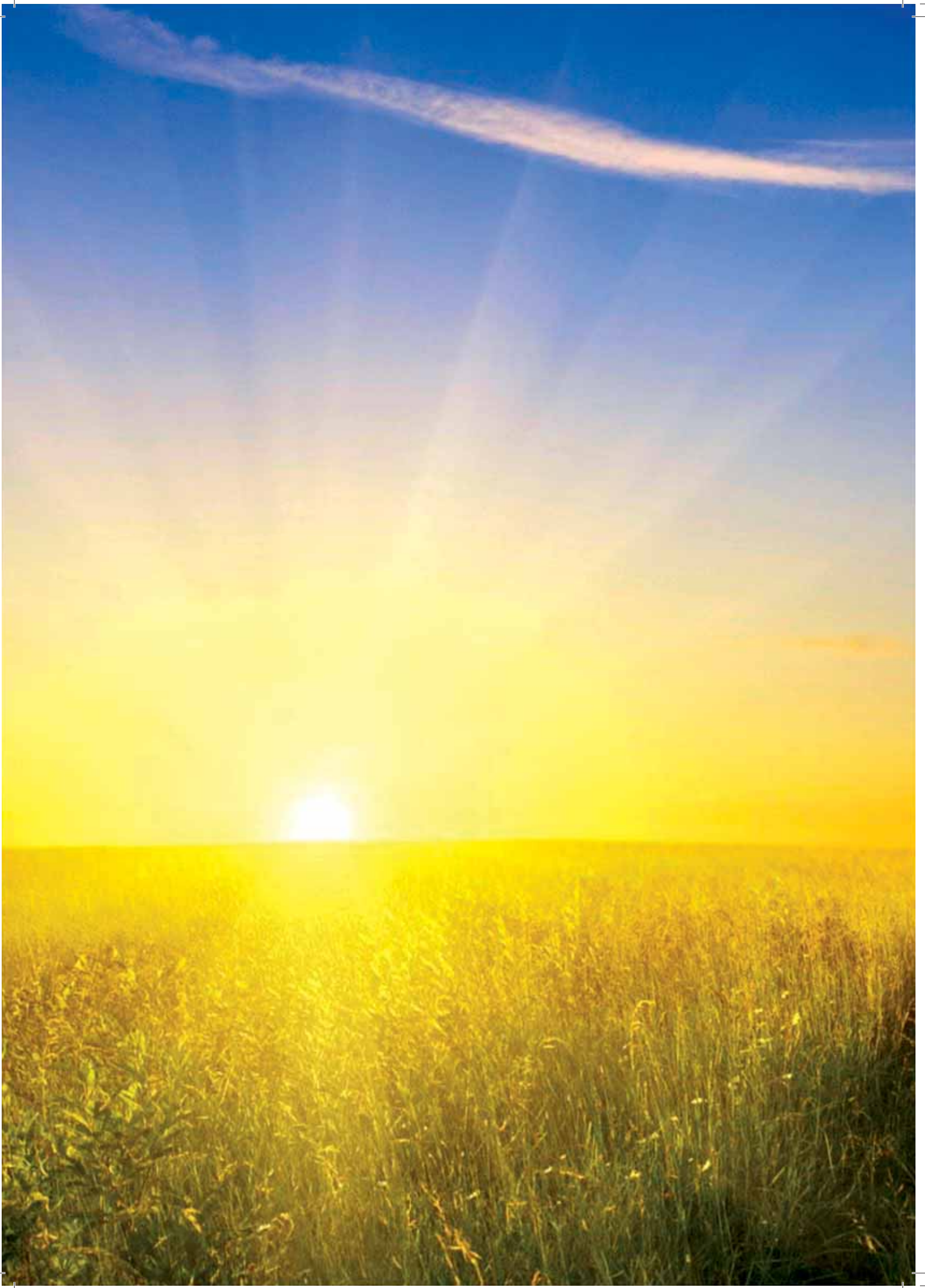
๑๐๘

- รายงานการเงิน
- รายชื่อคณะกรรมการและอนุกรรมการ

๑๐๘

๑๑๘

hrdi

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
Highland Research and Development Institute (Public Organization)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

◆ บทสรุปสำหรับผู้บริหาร ◆

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน)เป็นองค์กรที่มุ่งการวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนงานโครงการหลวงและขยายผลโครงการหลวง เพื่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาอุทยานหลวงราชพฤกษ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้พืชสวน ความหลากหลายทางชีวภาพ และแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพพระตำหนักปางนาชาติ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และการบริหารจัดการอุทยานหลวงราชพฤกษ์ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ มีผลการดำเนินงานดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา

แผนงานงานวิจัยและพัฒนาสนับสนุนงานโครงการหลวง

๑. โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิตพืชภายใต้โรงเรือน

- ๑) ทดสอบชนิดพลาสติกมุงหลังคาโรงเรือนที่มีคุณภาพในการควบคุมแสง เพื่อเพิ่มการเจริญเติบโตของงุ่น กุหลาบและผักกาดหอมห่อ พบว่า พลาสติกต้นแบบที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ ยังมีคุณภาพไม่ดีเท่าพลาสติกที่มีขายทั่วไป จึงต้องมีการพัฒนาต่อไป
- ๒) การยืดอายุการใช้งานไม้ไผ่สำหรับก่อสร้างโรงเรือน พบว่า โรงเรือนไม้ไผ่ที่เคลือบด้วยน้ำยารักษาเนื้อไม้ Copper Chrome Boron (CCB) และ Chromate Copper Arsenate (CCA) มีอายุการใช้งาน ๖ ปี และหากไม่เคลือบน้ำยามีอายุการใช้งาน ๒ ปี
- ๓) การปลูกผักหมุนเวียนในโรงเรือนเหล็กหลังคามุงพลาสติกลดอุณหภูมิอัตโนมัติ เช่น พริกหยวก จะสามารถคืนทุนภายใน ๙ เดือนปลูก และสามารถลดการระบาดของโรคและแมลงได้มากกว่า

การนำไปใช้ประโยชน์ : เกษตรกรสามารถนำเทคโนโลยีไปปรับใช้เพื่อลดความเสียหายผลผลิตจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศทำให้ปลูกพืชได้ตลอดปี

๒. โครงการวิจัยและทดสอบสาริตการปลูกข้าวโพดโดยไม่เผาเศษพืช

การปลูกข้าวโพดสลับกับการปลูกถั่วแระยี่ให้ผลตอบแทน ๙,๐๐๙ บาท/ไร่ สูงกว่าการปลูกข้าวโพดอย่างเดียวที่ได้ผลตอบแทนเพียง ๕,๗๔๐ บาท/ไร่ และลดอัตราการกัดเซาะหน้าดินให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

การนำไปใช้ประโยชน์ : นำไปถ่ายทอดให้แก่เกษตรกร โดยทำให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่และมีรายได้เพิ่มขึ้น รวมถึงสามารถลดปัญหาผลกระทบหมอกควันจากการเผาเศษซากพืช และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน

๓. โครงการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวพืชผักของโครงการหลวง

การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตพืชผักของโครงการหลวงที่มีมูลค่าและศักยภาพ โดยลดการสูญเสียและยืดอายุของผลผลิต ให้สามารถจำหน่ายได้นานขึ้น สามารถลดความสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว ในพืชผัก ๕ ชนิด ได้แก่ ๑) กะหล่ำปลีรูปหัวใจ ร้อยละ ๓๐.๘๐ - ๓๕.๔๐ ๒) เบบี้ฮ่องเต้ ร้อยละ ๒๖.๕๗ - ๒๙.๙๗ ๓) ข้าวโพดหวานสองสี ร้อยละ ๓.๓๓ ๔) ยอดชาโยเต้ ร้อยละ ๑๘.๘๐ - ๑๙.๔๓ ๕) แตงกวาญี่ปุ่น ร้อยละ ๓๐.๓๙ - ๓๕.๖๕

การนำไปใช้ประโยชน์ : ต้นแบบที่ดีในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวพืชผักของโครงการหลวงที่มีมูลค่าและมีศักยภาพในการส่งออกทั้งระบบ

๔. โครงการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการตลาดสินค้าหัตถกรรมของชนเผ่ากะเหรี่ยง ปะหล่อง และลัวะ

ศึกษาจากกลุ่มสตรีทอผ้า ๔ ชนเผ่า พบว่า ทุกกลุ่มมีจุดอ่อนและจุดแข็งในการผลิต การบริหารจัดการและการตลาด และได้มีการยื่นขอจดอนุสิทธิบัตรผ้าทอของชนเผ่าเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔

การนำไปใช้ประโยชน์ : สามารถอนุรักษ์และฟื้นฟูองค์ความรู้ด้านหัตถกรรมของชนเผ่า มีกลุ่มผู้ผลิตงานหัตถกรรมของชนเผ่า และมีศูนย์เรียนรู้งานหัตถกรรมที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้

๕. โครงการวิจัยและพัฒนาการปลูกเฮมพ์และการแปรรูป

มีการคัดเลือกสายพันธุ์เฮมพ์ที่มีปริมาณ THC ต่ำกว่า ๐.๓% มีเปอร์เซ็นต์เส้นใย ๑๗.๗-๒๒.๔% และขึ้นทะเบียนเฮมพ์ ๔ พันธุ์ คือ RPF๑ RPF๒ RPF๓ RPF๔ ต่อกองคืคุมครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร นอกจากนั้นต้นแบบห่วงโซ่การผลิตเฮมพ์ (value chain) ต้นแบบชุดตรวจวัด THC test kit ๑ ชุด ที่สามารถตรวจวัดปริมาณ THC ต่ำกว่า ๐.๓ % และต้นแบบพร้อมแบบพิมพ์เขียวเครื่องลอกเปลือกพืชเส้นใย รวมทั้งกระบวนการย้อมสีธรรมชาติที่ไม่ตกสีง่ายสำหรับเส้นใยเฮมพ์ ๕ เฉดสี และกระบวนการย้อมสีเคมีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสำหรับเส้นใยเฮมพ์ ๓ เฉดสี

การนำไปใช้ประโยชน์ : มีการจัดทำคู่มือการปลูกเฮมพ์ภายใต้ระบบการควบคุมมูลนิธิโครงการหลวง และอนุสิทธิบัตร “เครื่องลอกเปลือกพืชเส้นใย”

๖. โครงการทดสอบปัจจัยการผลิตชีวภาพในการเพิ่มผลผลิตการปลูกผักอินทรีย์

- ๑) เปรียบเทียบวัสดุเพาะกล้า จำนวน ๖ สูตร พบว่า วัสดุเพาะสูตร ๑ เหมาะสมต่อต้นกล้าคอสสลัด เบบี้ฮ่องเต้ ผักกาดฮ่องเต้ แตงกวาญี่ปุ่น วัสดุเพาะสูตร ๒ มีความเหมาะสมต่อต้นกล้าโอ๊คลิฟเขียว โอ๊คลิฟแดง
- ๒) ทดสอบปัจจัยการผลิตชีวภาพในการป้องกันกำจัดด้วงหมัดผักในกะหล่ำปลีรูปหัวใจอินทรีย์ พบว่า การใช้ปัจจัยการผลิตร่วมกับการใช้กับดักกาเหวและการใช้น้ำท่วมแปลงสามารถลดปริมาณการระบาดของด้วงหมัดผักได้ดี
- ๓) ทดสอบปัจจัยการผลิตชีวภาพในการปลูกเบบี้ฮ่องเต้อินทรีย์ พบว่า การกำจัดโรคใบจุดโดยฉีดพ่นเชื้อราไตรโคเดอร์มาสลับกับเชื้อแบคทีเรีย BK๓๓ ร่วมกับการรดน้ำหมักชีวภาพสามารถลดการระบาดของโรคใบจุด เพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิตได้ ๘๔.๘๑%
- ๔) ทดสอบปัจจัยการผลิตชีวภาพในการปลูกคอสสลัดอินทรีย์ พบว่า การฉีดพ่นปุ๋ยชีวภาพร่วมกับการรดน้ำหมักชีวภาพสามารถลดการระบาดของโรคใบจุด เพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิตได้ ๓๒.๒๖%
- ๕) ทดสอบน้ำหมักชีวภาพในการเพิ่มผลผลิตกะหล่ำปลีรูปหัวใจและกะหล่ำปลี พบว่า การรดน้ำหมักชีวภาพทุกอัตราปริมาณผลผลิตไม่แตกต่าง และการรดน้ำหมักมูลไส้เดือนดิน กะหล่ำปลีมีการเจริญเติบโตและมีปริมาณผลผลิตมากที่สุด

การนำไปใช้ประโยชน์ : ต่อยอดให้เกษตรกรนำไปใช้เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต

๗. โครงการสภาวะธาตุอาหารพืชและปัจจัยทางดินเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืนในพื้นที่เกษตรกรรมโครงการหลวง

สมบัติดินส่วนใหญ่ วัตถุต้นกำเนิดดินเป็นวัตถุตกค้างและเศษหินเชิงเขา ความหนาแน่นรวมของดินบนและดินล่างค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง ความพรุนรวมของดินร้อยละ ๓๒ - ๖๕ สมบัติทางเคมีและธาตุอาหารพืชของทรัพยากรดินในแปลงเกษตรกรรมปริมาณอินทรีย์วัตถุค่อนข้างต่ำถึงสูงมาก ปฏิกริยาดินกรดปานกลางถึงกรดรุนแรง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงสูง ในบางพื้นที่มีปริมาณโซเดียมแลกเปลี่ยนได้สูงถึงสูงมาก เนื่องจากการกำจัดวัชพืชด้วยวิธีการฉีดพ่นสารละลายเกลือแอมโมเนียม (N₂Cl) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสมบัติทางเคมีและฟิสิกส์ของดิน

การนำไปใช้ประโยชน์ : นำองค์ความรู้และผลงานวิจัยมาประยุกต์และถ่ายทอดเทคโนโลยี ให้กับเกษตรกรอย่างเหมาะสม

๘. โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาทรัพยากรดินทางภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนบนพื้นที่สูง

ยื่นจดทะเบียนทรัพยากรดินทางปัญญาตาม พ.ร.บ. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๔๖ คือ กาแฟเทพเสด็จและผ้าฝ้ายหอมผสมขนแกะบ้านห้วยหอม และ พ.ร.บ. คุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๔๒ คือ พื้นที่ป่าชุมชนบ้านปางมะโอและป่าชุมชนบ้านโป่งคำ

การนำไปใช้ประโยชน์ : การคุ้มครองสิทธิของสถาบันและชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์ในระยะยาว

๙. โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง ระยะที่ ๒

ปรับปรุงวิธีการสร้างและแสดงผลตัวชี้วัด รวมถึงการปรับปรุงตัวชี้วัดทางด้านระบบนิเวศกลุ่มน้ำเพิ่มเติม ซึ่งในระยะที่ ๒ มีตัวชี้วัดที่ได้พัฒนา แบ่งเป็น ๕ หมวด ๑๙ ตัวชี้วัด และพัฒนาระบบคำนวณตัวชี้วัดโดยอัตโนมัติจากข้อมูล จปฐ. เรียกว่า โปรแกรม “คำนวณตัวชี้วัดจากข้อมูล จปฐ.” (คตช-จปฐ) นอกจากนั้น ได้ผนวกผลการคำนวณตัวชี้วัดและดัชนีการพัฒนาเข้าไปในระบบเรียกใช้และแสดงผลเชิงแผนที่ (โปรแกรม RestusView)

การนำไปใช้ประโยชน์ : วิเคราะห์ปัญหา ศักยภาพของพื้นที่ เพื่อกำหนดประเด็นและจัดลำดับความสำคัญของงานวิจัยและการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

๑๐. โครงการศึกษาเพื่อเสนอแนะรูปแบบและส่วนประกอบของโรงเรือนที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชบนพื้นที่สูง

รูปแบบมาตรฐานของโรงเรือนที่แข็งแรงสามารถลดอุณหภูมิ กันฝนสาด และลดศัตรูพืชสำหรับการปลูกพืชที่มีปริมาณขายสูงบนพื้นที่สูง และโรงเรือนเหล็กแบบถอดประกอบแต่ละชิ้นส่วนที่ก่อสร้างได้ทุกพื้นที่ สามารถเลือกรูปแบบ ขนาดและความสูง ปิด-เปิด ด้านข้างหรือชั้นบนได้สะดวก พร้อมติดตั้งโครงสร้างหรืออุปกรณ์ช่วยกันฝนและระบายอากาศภายในโรงเรือน โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพการใช้งาน อายุการใช้งาน และต้นทุนการก่อสร้างเป็นหลัก

การนำไปใช้ประโยชน์ : เกษตรกรสามารถนำรูปแบบโรงเรือนที่ได้รับการแก้ไขปัญหามาในประเด็นต่างๆ ไปใช้ได้อย่างเหมาะสม

แผนงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง

๑. โครงการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินและจัดการธาตุอาหารพืชในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง

- ๑) การจัดการธาตุอาหารสามารถเพิ่มผลผลิตพืช ๑๓ - ๔๕๑ % ในพืช ๘ ชนิด ทำให้รายได้หลังหักต้นทุนเพิ่มขึ้น ๑๙๙ - ๑๒,๗๗๖ บาท/ไร่
- ๒) สังเคราะห์สูตรปุ๋ยข้าวไร่สามารถเพิ่มผลผลิตข้าวไร่เฉลี่ย ๕-๗๖% ทำให้รายได้หลังหักต้นทุนเพิ่มขึ้น ๙๖-๔,๐๓๒ บาท/ไร่
- ๓) การใช้เศษพืชทำคั้นปุ๋ยทดแทนการเผาและใส่โดโลไมท์และหินฟอสเฟตในคั้นปุ๋ย ทำให้ผลผลิตข้าวโพดที่ปลูกติดคั้นปุ๋ย สูงกว่าต้นที่อยู่ห่างจากคั้นปุ๋ย ๕๒ - ๑๕๘ %

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) สูตรปุ๋ยที่เหมาะสมกับแต่ละพืช ในแต่ละพื้นที่
- ๒) การทดสอบขอบเขตความเป็นประโยชน์ของสูตรปุ๋ยข้าวไร่ เพื่อยืนยันค่าขอสิทธิบัตร
- ๓) เกษตรกรสามารถใช้ผลการวิจัยในการเพิ่มผลผลิตข้าวไร่ และขยายผลสำเร็จสู่ชุมชน

๒. โครงการทดสอบสาธิตเทคโนโลยีโครงการหลวงในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง

- ๑) เทคโนโลยีการปลูกกาแฟอาราบิก้า : ปลูกทดสอบระยะชิด ทำให้ต้นกาแฟมีการเจริญเติบโตดี ระยะ ๓ เดือน มีความสูงเฉลี่ย ๕๐-๕๕ ซม. และหน่อใหม่มีความสูงเฉลี่ย ๖๐-๖๕ ซม.
- ๒) เทคโนโลยีการปลูกไม้ดอก : การทดสอบการปลูกปทุมมา บัวดิน และว่านสี่ทิศที่ใช้ปูนขาวโรยก่อนปลูกมีอัตราความสูงเฉลี่ยดีกว่ากรรมวิธีอื่นๆ
- ๓) เทคโนโลยีการปลูกพืชผัก : การใช้วิธี IPM ในการปลูกกะหล่ำปลีทำให้ปริมาณผลผลิตต่อพื้นที่ ๑ งาน สูงกว่าแปลงควบคุม รายได้สุทธิเพิ่มขึ้น ๓๑๖ - ๑,๓๓๗ บาท
- ๔) เทคโนโลยีการปลูกไม้ผล : พันธุ์พืช ๓ สายพันธุ์สามารถออกดอกและให้ผลผลิตได้ดี มีคุณภาพตามมาตรฐานของโครงการหลวง การปลูกต้นวานิลลาในโรงเรือน มีการเจริญเติบโตดีกว่าต้นที่ปลูกร่วมกับต้นไม้ในป่า และมีความยาวของฝักวานิลลาเฉลี่ยมากกว่า ๑๔.๗๕ และ ๑๔.๐ เซนติเมตร ตามลำดับ
- ๕) วิจัยและพัฒนาการใช้ไส้เดือนดินเพื่อการเกษตรและการกำจัดขยะอินทรีย์ : อัตราการขยายพันธุ์ของไส้เดือนดินขี้ตาแหล่ทุกๆ ๑ เดือน จะมีจำนวนไส้เดือนดินเพิ่มขึ้นประมาณ ๒ เท่า และใช้ระยะเวลาในการย่อยขยะ ๕-๑๔ วัน โดยปริมาณปุ๋ยและน้ำหมักจะแปรผันตามขยะ

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ ๓๔ ครั้ง ๑,๓๖๕ คน ในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง ๒๘ แห่ง
- ๒) เกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีทั้ง ๕ กลุ่ม และนำไปปฏิบัติ สามารถเพิ่มผลผลิตและสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน

๓. โครงการวิจัยการฟื้นฟูแหล่งอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน

- ๑) ประมวลผลและจัดจำแนกพืชท้องถิ่นที่มีการใช้ประโยชน์ใน ๔๑ ชุมชน เป็น ๕ กลุ่ม รวม ๔,๒๒๑ ชนิด และรวบรวมข้อมูลประชาชนชุมชน จำนวน ๑๔๕ คน
- ๒) ฟื้นฟูแหล่งอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพ จำนวน ๘๗๘ ชนิด ๑๐๓,๖๖๕ ต้น
- ๓) แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน ๓๐ ชนิด แบ่งเป็น ๕ กลุ่ม ได้แก่ พืชอาหาร ชาชงสมุนไพร สีย้อมธรรมชาติ ปัจจัยการผลิตชีวภาพ และผลิตภัณฑ์เวชสำอางค์
- ๔) ศูนย์เรียนรู้การฟื้นฟูแหล่งอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน จำนวน ๙ แห่ง หลักสูตรการเรียนรู้ ๓ เรื่อง

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) องค์ความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณ พันธุ์พืชที่รวบรวมและวิจัยขยายพันธุ์ สามารถต่อยอดพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ เกิดแหล่งเรียนรู้ และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การพึ่งพาตัวเองตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ๒) ลิขสิทธิ์ : หนังสือพืชอาหารและสมุนไพรท้องถิ่นบนพื้นที่สูง ชุมชนบ้านปางมะโอและโป่งคำ การจดแจ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย : ผลิตภัณฑ์จากยาสมุนไพรและอาหารท้องถิ่น การประกาศเขตพื้นที่อนุรักษ์สมุนไพรและถิ่นกำเนิดตาม พรบ. คุ้มครองและส่งเสริมการแพทย์แผนไทย พ.ศ.๒๕๔๒ และการขึ้นทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น (หน่อขม และโลงเลง)

๔. โครงการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นบนพื้นที่สูง

- ๑) วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ในระดับชุมชนเพื่อให้ชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ (๑) แชมพูกำจัดเห็บหมัดสำหรับสัตว์เลี้ยง สุนัข ๑ (หนอนตายหยาก+ มะแขว่น) และสูตร ๒ (หนอนตายหยาก+ตะไคร้ต้น)(๒) เครื่องดื่มชาสมุนไพร ได้แก่ ผักเชียงดา ย่านาง และรางจืดดอกม่วง/ดอกแดง(๓) การผลิตผงปรุงรสผสมเหาะที่ได้มาตรฐาน
- ๒) ศึกษาองค์ประกอบทางเคมีและฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาในการต้านอนุมูลอิสระฤทธิ์ยับยั้งการสร้างเมลานิน ฤทธิ์ต้านเซลล์มะเร็งผิวหนัง และฤทธิ์ลดการสะสมไขมันใต้ผิวหนัง พบว่า สารสกัดหยาบจากตีนฮังคอย สะเล ละหุ่งแดง และน้ำมันมะแขว่น มีฤทธิ์ยับยั้งเซลล์มะเร็งผิวหนังและลำไส้ และสารสกัดหยาบจากตีนฮังคอยและกวาวเครือดำมีฤทธิ์ในการลดเซลล์ไขมัน (Anticellulite) ซึ่งสามารถนำไปข้อมูลในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ครีมลดเซลล์ไขมัน (Anticellulite) ต่อไป

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) กลุ่มเกษตรกรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อใช้เองหรือจำหน่ายเป็นรายได้ ตลอดจนกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ของชุมชนมีมาตรฐาน และมีการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพในการเป็นส่วนประกอบของสารออกฤทธิ์ในผลิตภัณฑ์ อีกทั้งเป็นการสร้างมูลค่าให้กับทรัพยากรชีวภาพของท้องถิ่นอีกด้วย
- ๒) อยู่ระหว่างการยกร่างคำขอคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ (๑) สูตรและกรรมวิธีผลิตผงปรุงรสธรรมชาติเหาะที่ (๒) สูตรตำรับผลิตภัณฑ์ปรับสภาพผิวหน้า (Toner) และ (๓) สูตรตำรับผลิตภัณฑ์เพิ่มความชุ่มชื้นผิวหน้า (Moiturizer)

๕. โครงการวิจัยและพัฒนาปัจจัยการผลิตชีวภาพเพื่อทดแทนสารเคมีเกษตรบนพื้นที่สูง

โดยนำไปประยุกต์ใช้เป็นชีวภัณฑ์ควบคุมและกำจัดศัตรูพืชในระดับไร่นาเกษตรกรเพื่อทดแทนหรือใช้ร่วมกับสารเคมีเกษตรบนพื้นที่สูงเพื่อลดปริมาณการใช้สารเคมีของเกษตรกร และอยู่ระหว่างดำเนินการขอยื่นจดสิทธิบัตรผลงานวิจัย ได้แก่ ชีวภัณฑ์รอกันหลุมสำหรับการปลูกพืชและชีวภัณฑ์ชนิดผงสำหรับคลุกเมล็ด

การนำไปใช้ประโยชน์ : ผลการวิจัยสามารถต่อยอดพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เชิงการค้า หรือเกษตรกรนำไปประยุกต์ใช้เพื่อลดการใช้สารเคมีเกษตรสำหรับควบคุมศัตรูพืชในการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจสำคัญบนพื้นที่สูง

๖. โครงการทดสอบชนิดไม้ที่เหมาะสมในการปลูกเพื่อฟื้นฟูป่าพื้นที่เสื่อมโทรมบนพื้นที่สูง

- ๑) ชนิดไม้ไผ่ พบว่า ไผ่ซาง มีจำนวนหน่อเฉลี่ยต่อกอมากที่สุด ไผ่เลี้ยง มีความสูงเฉลี่ยสูงที่สุด
- ๒) ไม้ต่างถิ่น พบว่า การเติบโตทางความสูงที่ดีที่สุด คือ ไม้กระถินเทพา การปกคลุมของเรือนยอดดีที่สุด คือ กระถินคอย
- ๓) ไม้พื้นถิ่น พบว่า การเติบโตทางความสูงที่ดีที่สุด คือ ไม้ยมหิน การปกคลุมของเรือนยอดดีที่สุด คือ ไม้แดง
- ๔) ปริมาณมวลชีวภาพและการเก็บกักคาร์บอนของไม้โตเร็วต่างกัน พบว่า ไม้กระถินเทพา มีปริมาณมากที่สุด ส่วนไม้พื้นถิ่น พบว่า ไม้ยมหิน มีปริมาณมากที่สุด

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) เกษตรกรและเยาวชนในพื้นที่ที่ผ่านการฝึกอบรมการเพาะขยายพันธุ์สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในเพาะกล้าไม้และขยายพันธุ์เพื่อปลูกได้ด้วยตนเอง
- ๒) ชุมชนมีแหล่งผลิตกล้าไม้จากไม้ที่ปลูกและโตจนสามารถให้เมล็ดได้
- ๓) มีชุมชนที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในการทดสอบและคัดเลือกชนิดไม้ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

๗. โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกป่าไม้เพื่อสร้างรายได้

เกษตรกรร้อยละ ๗๗.๘๘ สนใจปลูกป่าเพื่อสร้างรายได้ในรูปแบบการปลูกแบบผสมผสาน (mixed cultivation) ในลักษณะของวนเกษตร เงื่อนไขปัจจัยที่สนับสนุนให้เกษตรกรตัดสินใจปลูกป่าสร้างรายได้ คือ รายได้ระหว่างรอรอบตัดฟัน และค่าลงทุน

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การนำไปใช้ประโยชน์ : เกษตรกรยอมรับแนวทางการส่งเสริมการปลูกป่าไม้เพื่อสร้างรายได้ ในพื้นที่ทำกินบนพื้นที่สูง และนำรูปแบบการปลูกป่าเพื่อสร้างรายได้ไปใช้ประโยชน์โดยสามารถคาดการณ์รายได้และผลตอบแทน

๘. โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการการพัฒนากระบวนกลไกของชุมชนบนพื้นที่สูง

ชุมชนบนพื้นที่สูงทั้ง ๒๗ ชุมชน มีช่องทางการจำหน่าย และกระจายผลผลิตพืชหลักๆ ๔ รูปแบบ ประกอบด้วย (๑) การผลิตเพื่อจำหน่ายภายในชุมชน (๒) ตลาดภายนอก (๓) การผลิตเพื่อจำหน่ายให้กับศูนย์พัฒนาโครงการหลวง และ (๔) การจำหน่ายให้กับร้านค้าปลีก

การนำไปใช้ประโยชน์ : เกษตรกรเกิดการเรียนรู้การวางแผนการผลิตและการตลาดให้ผลผลิตมีคุณภาพเป็นความต้องการของตลาด รวมถึงเกิดกระบวนการเรียนรู้การบริหารจัดการกลุ่มและการพัฒนาตลาดภายในชุมชนให้สามารถรองรับผลผลิตของชุมชน

๙. โครงการวิจัยและพัฒนาการปลูกห้วยและการแปรรูปในระดับชุมชน

รวบรวมพันธุ์ห้วยได้ ๑๖ พันธุ์ และพื้นที่ปลูกห้วย ๑๖,๕๐๐ ต้นใน ๑๐ พื้นที่ และแปรรูปห้วยทำเป็นตะกร้ารูปแบบต่างๆ และห้วยแช่น้ำเกลือบรรจุขวด

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) มีพันธุ์ห้วยที่เจริญเติบโตและให้ผลผลิตดี สามารถเลือกใช้และปลูกในสภาพพื้นที่แตกต่างกัน และปลูกให้ตรงกับกรนำไปใช้ประโยชน์ต่างๆ ได้
- ๒) พันธุ์ห้วยที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง สามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยเป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

๑๐. โครงการวิจัยและพัฒนาการฟื้นฟูการปลูกพืชสมุนไพรและยาพื้นบ้านบนพื้นที่สูง

พืชสมุนไพรท้องถิ่นและยาพื้นบ้าน จำนวน ๔๕๐ ตำรับ และผลิตภัณฑ์สมุนไพรขิงขมิ้น ยาดม และยาใช้ภายนอก เพื่อบริโภคและจำหน่าย รวม ๗๘ ผลิตภัณฑ์ รวมทั้งจัดสิทธิบัตรประเภทข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยร่วมกับชุมชนทั้ง ๔ พื้นที่ รวม ๒๖ ฉบับ จาก ๓๓ ตำรับยาพื้นบ้าน เพื่อคุ้มครององค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชน

การนำไปใช้ประโยชน์ : ชุมชนสามารถปรับใช้องค์ความรู้จากงานวิจัยอย่างเหมาะสมกับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบต่างๆ เพื่อบริโภคและจำหน่ายจากพืชสมุนไพรและยาพื้นบ้านของตน

๑๑. โครงการวิจัยพืชพลังงานสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง

- ๑) มะกิง ปลูกที่ระดับความสูง ๑,๐๐๐ เมตร (MSL) มีเส้นผ่าศูนย์กลางสูงสุด มะแตก ปลูกขึ้นค้างกลางแจ้ง ร่วมกับการใส่ปุ๋ยเคมี/ปุ๋ยอินทรีย์ มีเส้นผ่าศูนย์กลางสูงสุด และมะเหิน ปลูกที่ระดับความสูง ๖๐๐ เมตร (MSL) มีเส้นผ่าศูนย์กลางและเส้นรอบวง มากที่สุด
- ๒) เครื่องหีบแบบสกรูอัดใช้งานได้ดีกับเมล็ดมะแตกได้น้ำมันจากเมล็ดมะแตก ๔๔๐.๖ กรัมต่อ กิโลกรัม เครื่องหีบแบบไฮดรอลิกใช้ได้ดีกับเมล็ดมะเหินและมะเคาะ ได้น้ำมัน ๘๙.๑ กรัม และ ๘๘.๓ กรัมต่อ กิโลกรัม ตามลำดับ

การนำไปใช้ประโยชน์ : ชุมชนได้ใช้ประโยชน์น้ำมันเป็นพลังงานในชุมชนโดยหีบจากพืชพลังงานที่ปลูกในท้องถิ่น

๑๒. โครงการวิจัยและพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตก๊าซชีวภาพสำหรับครัวเรือนเกษตรกรบนพื้นที่สูง

บ่อหมักในพื้นที่สูงทั้ง ๓ ระดับ คือที่ความสูง ๔๐๐-๘๐๐, ๘๐๐-๑,๐๐๐ และมากกว่า ๑,๐๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเล จะผลิตก๊าซได้ ๐.๓๑ ๐.๓๓ และ ๐.๓๐ m^๓/hr และบ่อหมักขนาด ๕ ๗.๕ และ ๑๐ m^๓ ผลิตก๊าซได้ ๐.๑๖ ๐.๓๗ และ ๐.๔๑ m^๓/hr และเกษตรกรจะนำก๊าซไปใช้หุงต้มวันละ ๑-๒ ชั่วโมง

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) บ่อก๊าซชีวภาพต้นแบบที่มีความเหมาะสมต่อครัวเรือนเกษตรกรบนพื้นที่สูง
- ๒) คู่มือการทำบ่อก๊าซชีวภาพสำหรับการเผยแพร่ให้นักวิชาการ นักส่งเสริม และเกษตรกรบนพื้นที่สูง นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

๑๓. โครงการวิจัยและพัฒนาพืชอาหารหลักสำหรับชุมชนพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง

- ๑) พันธุ์ข้าวท้องถิ่นบนพื้นที่สูงจำนวน ๑๒๖ พันธุ์
- ๒) ระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของพันธุ์ข้าวจำนวน ๔ พันธุ์ และพันธุ์ข้าวไร่จำนวน ๔ พันธุ์
- ๓) ระบบปลูกข้าวแบบผสมผสานและระบบการปลูกข้าวหน้าน้ำน้อยบนพื้นที่สูง และลดการใช้น้ำในนาข้าวและไม่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตข้าว
- ๔) ผลิตภัณฑ์“ข้าวกล้องงอก”และวิเคราะห์คุณค่าโภชนาการ

การนำไปใช้ประโยชน์ : พันธุ์ข้าวที่มีศักยภาพให้ผลผลิตสูง สามารถนำไปทดแทนพันธุ์เดิม และมีเทคโนโลยีการปลูกข้าวที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ตลอดจนมีรายได้จากผลผลิตข้าวในท้องถิ่น

๑๔. โครงการทดสอบและสาธิตพลังงานทดแทนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง

ส่งมอบเทคโนโลยีพลังงานทดแทนให้แก่ชาวบ้าน ได้แก่ เตาอั้งโล่ประสิทธิภาพสูง จำนวน ๓๗๐ เตา เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร จำนวน ๑๗ เตา เตาต้มเย็บประสิทธิภาพสูง จำนวน ๗ เตา ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ จำนวน ๘ ตู้ และโรงอบพลังงานแสงอาทิตย์ จำนวน ๓ โรง

การนำไปใช้ประโยชน์ : ประชาชนบนพื้นที่สูงมีความรู้ ความเข้าใจและมีการนำร่องด้านการใช้พลังงานทดแทนหรืออนุรักษ์พลังงาน

แผนงานการส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือกับนานาชาติ

๑. การเผยแพร่ผลสำเร็จของโครงการหลวงในการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

เผยแพร่งานโครงการหลวงในงาน International Green Week Berlin ณ กรุงเบอร์ลิน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และงาน Foodex Japan ๒๐๑๑ ณ ประเทศญี่ปุ่น และงาน Thailand Festival ๒๐๑๑ at Kungstradgarden และศึกษาดูงาน ณ The Bergius Botanic Garden ณ ประเทศสวีเดน โดยผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยม และมีความสนใจ และมีแนวโน้มขยายตลาดได้ คือ สมุนไพรไทย และกาแฟอาราบิก้า ซึ่งมีผู้เข้ามาติดต่อเป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าโครงการหลวง

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) ประยุกต์ใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ในการพัฒนาผลผลิตของโครงการหลวง
- ๒) ทรัพยากรบุคคลของโครงการหลวงและสถาบันมีการพัฒนาในการเป็นที่ปรึกษาโครงการพัฒนาทดแทนการปลูกพืชเสพติด และการพัฒนาการเกษตรบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนให้กับหน่วยงานในต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ
- ๓) สร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานในต่างประเทศ/องค์กรระหว่างประเทศ

๒. การพัฒนาเครือข่ายวิจัยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนากับนานาชาติ

- ๑) โครงการความร่วมมือทางวิชาการไทย-ลาว โดยให้คำแนะนำการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการปลูกพืชผักและไม้ผลให้แก่เกษตรกร รวมทั้งเปิดตลาดสินค้าเกษตรปลอดสารพิษขึ้นในตลาดแขวงอุดมไซ
- ๒) โครงการความร่วมมือทางวิชาการไทย-สาธารณรัฐโคลอมเบีย ได้ดำเนินโครงการความร่วมมือทางวิชาการไทย-สาธารณรัฐโคลอมเบีย ร่วมกับ Presidential Program Against Illicit Crops (PCI), Accion Social สาธารณรัฐโคลอมเบีย เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และพัฒนาบุคลากรของทั้งสองประเทศ โดยนำองค์ความรู้ด้านการพัฒนาพื้นที่สูงไปประยุกต์ใช้
- ๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การพัฒนากับนานาชาติ โครงการฝึกงานผู้นำเยาวชนเกษตรไทยในประเทศญี่ปุ่น การสัมมนาและดูงานด้านเกษตรอินทรีย์ร่วมกับ Organic Federation of Australia ประเทศออสเตรเลีย
- ๔) การเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการยาเสพติดสมัยที่ ๕๔ ณ นครเวียนนา ประเทศออสเตรีย
- ๕) การสร้างความร่วมมือกับกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (Global Environmental Facility : GEF) ในโครงการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนามาตรการเศรษฐศาสตร์และสังคมในการสร้างแรงจูงใจแก่ชุมชนบนพื้นที่สูง ในการอนุรักษ์ ป่านุรักษ์ พืชพันธุ์หายากดิน น้ำและป่าไม้

๒. ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

แผนงานการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่โครงการหลวง

๑. การเตรียมความพร้อมศูนย์พัฒนาโครงการหลวงให้เป็นศูนย์การเรียนรู้

- ๑) จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ของศูนย์เรียนรู้โครงการหลวง จำนวน ๒๙ แห่ง และศูนย์เตรียม จำนวน ๕ ศูนย์
- ๒) สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำ/ปรับปรุงแปลงเรียนรู้หรือจัดทำกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้โครงการหลวงและการพัฒนาความพร้อมด้านสถานที่ และอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้โครงการหลวง จำนวน ๒๗ แห่ง และศูนย์เรียนรู้ของโครงการขยายผลโครงการหลวง ๒ แห่ง มีจำนวนผู้เข้ามาเรียนรู้ทั้งหมด ๔๕,๑๐๔ คน
- ๓) จัดทำทะเบียนวิทยากรของศูนย์การเรียนรู้โครงการหลวงทั้ง ๓๔ แห่ง และจัดอบรมวิทยากรศูนย์เรียนรู้ จำนวน ๓ รุ่น จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ๙๐ คน
- ๔) พัฒนาสื่อและหลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง จำนวน ๑๙ เรื่อง/ชุด และจัดทำหลักสูตรเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้โครงการหลวงจำนวน ๒ ครั้ง ได้ร่างหลักสูตรการเรียนรู้จำนวน ๘ หลักสูตร

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) มีศูนย์การเรียนรู้โครงการหลวงที่เป็นต้นแบบและเป็นแหล่งเรียนรู้ในการถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชนบนพื้นที่สูงและประชาชนที่สนใจทั่วไป
- ๒) มีวิทยากรของศูนย์เรียนรู้โครงการหลวง เพื่อฝึกอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ของโครงการหลวง
- ๓) มีหลักสูตรในการถ่ายทอดความรู้และเรียนรู้ รวมถึงสื่อที่เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดเด่นของแต่ละศูนย์ฯ
- ๔) ประเมินความพร้อมในการเป็นศูนย์การเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง พบว่ามี ๒๙ แห่ง

๒. การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้เทคโนโลยีการปลูกไม้ดอกในพื้นที่โครงการหลวง

- ๑) สนับสนุนและพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ สู่เจ้าหน้าที่และเกษตรกรสำหรับเป็นวิทยากรในการบรรยายให้ความรู้ จำนวน ๑๓ ครั้ง/๔๐๑ คน
- ๒) เสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มปลูกไม้ดอกให้สามารถมีรายได้พึ่งพาตนเองและเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้โดยการประชุมกลุ่ม จำนวน ๑๒ ครั้ง/๒๔๙ คน
- ๓) จัดทำแปลงทดสอบและสาธิตไม้ดอกชนิดใหม่ จำนวน ๖ แห่ง พื้นที่ ๘๖๔ ตารางเมตร ให้เป็นศูนย์เรียนรู้การปลูก ชิมปีเดียม กุหลาบ เบญจมาศ และไม้กระถางแบบครบวงจรทั้งระบบโรงเรือน ระบบการปลูก ระบบการให้น้ำและปุ๋ย
- ๔) ติดตามและให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อพัฒนางานส่งเสริมไม้ดอก จำนวน ๒๐ ครั้ง ผู้ได้รับคำปรึกษาแนะนำ จำนวน ๗๐ คน

การนำไปใช้ประโยชน์ : เจ้าหน้าที่และเกษตรกรได้นำความรู้และทักษะทั้งในการด้านปลูก การดูแล การจัดการโรคและแมลง การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวของไม้ดอก จำนวน ๙ ชนิด

๓. การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้เทคโนโลยีการปลูกไม้ผลในพื้นที่โครงการหลวง

- ๑) แปลงเรียนรู้และแปลงทดสอบสาธิตไม้ผลในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงต่างๆ จำนวน ๗๐ แปลง
- ๒) จัดทำแผนพับเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีไม้ผลโครงการหลวงเรื่อง “ชนิดและพันธุ์ไม้ผลขนาดเล็ก” จำนวน ๕๐๐ แผ่น
- ๓) จัดทำโปสเตอร์เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตไม้ผลและการปฏิบัติดูแลไม้ผลที่เหมาะสมตามแนวทางของโครงการหลวง จำนวน ๕ เรื่อง คือ การผลิตมะเดื่อ การผลิตเคปกูสเบอร์ การผลิตมัลเบอร์ การผลิตราสพ์เบอร์ และการปลูกองุ่นระบบใหม่ ของโครงการหลวง
- ๔) จัดทำคู่มือ “การเก็บเกี่ยวและจัดชั้นมาตรฐานคุณภาพผลไม้” เพื่อเป็นคู่มือกำหนดระยะเหมาะสมในการเก็บเกี่ยวและมาตรฐานคุณภาพผลผลิตไม้ผล

การนำไปใช้ประโยชน์ : เกษตรกรจำนวน ๓,๑๔๙ คน เกิดการพัฒนาการผลิตและมีรายได้เพิ่มขึ้นจากคุณภาพผลผลิตที่สูงขึ้น และไม้ผลชนิดใหม่ๆ

๔. การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้เทคโนโลยีการเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่โครงการหลวง

- ๑) มีความรู้การเลี้ยงสัตว์และการป้องกันโรคระบาดสัตว์ของเจ้าหน้าที่และเกษตรกร จำนวน ๓๖๙ คน
- ๒) สรุปผลการดำเนินงานปี ๒๕๕๔ และแผนการพัฒนางานปศุสัตว์ มุลนิธิโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (๒๕๕๕-๒๕๕๙) จำนวน ๑ ครั้ง มีผู้เข้าร่วม ๒๖ คน
- ๓) เกิดศูนย์เรียนรู้ด้านการเลี้ยงสัตว์และการจัดกิจกรรมของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๑๒ แห่ง โครงการขยายผลโครงการหลวง จำนวน ๑๙ แห่ง

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) เจ้าหน้าที่และเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง ได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการเลี้ยงสัตว์ อย่างน้อย ๓๐๐ คน
- ๒) มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเลี้ยงสัตว์ต่างๆ ในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง ที่สามารถขยายองค์ความรู้ไปสู่พื้นที่ใกล้เคียงหรือผู้ที่สนใจได้
- ๓) เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายมีอาชีพเสริม คือ การเลี้ยงสัตว์หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว เสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น

๕. การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้เทคโนโลยีการปลูกผักอินทรีย์ในพื้นที่โครงการหลวง

- ๑) ฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน ๑๓ ครั้ง ทั้งเจ้าหน้าที่และเกษตรกร รวม ๖๙๓ คน
- ๒) แปลงสาธิต ๒๐ ไร่ ๘ ศูนย์/สถานี

- ๓) การรับรองมาตรฐานพืชผัก สมุนไพร ไร่ ชา รับรองโดยกรมวิชาการเกษตร ๑๔ ศูนย์/สถานี (พื้นที่ ๑,๕๗๐.๒๕ ไร่) เกษตรกร ๕๒๙ คน รับรองโดย มกท. (IFOAM) ๑๑ ศูนย์/สถานี (พื้นที่ ๑,๕๐๒.๐๒ ไร่) เกษตรกร ๕๑๖ คน

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการถ่ายทอดและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคโนโลยีการปลูกผักอินทรีย์โครงการหลวงระหว่างกัน
- ๒) เกษตรกรปลูกผักอินทรีย์ส่งจำหน่ายปริมาณ ๕๒,๓๐๔ กิโลกรัม มูลค่า ๑๙,๖๔๘,๒๙๙ บาท

๖. การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้เทคโนโลยีการปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง และโครงการขยายผลโครงการหลวง

- ๑) แปลงสาธิตเพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้การปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการขยายผลฯ รวม ๒๖ แห่ง
- ๒) อบรมและติดตามให้คำปรึกษาแนะนำการปลูก การดูแลรักษา การผลิตกาแฟอาราบิก้าตามมาตรฐานของโครงการหลวง
- ๓) สนับสนุนการเพาะกล้ากาแฟอาราบิก้าเพื่อส่งเสริมแก่กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงทั้ง ๓ โครงการฯ รวม ๑๙ แห่ง จำนวน ๗๐๓ ไร่ (๓๗๕,๐๐๐ ต้น)

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวงและพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตกาแฟอาราบิก้าคุณภาพตามมาตรฐานการผลิตกาแฟของมูลนิธิโครงการหลวง
- ๒) สามารถจำหน่ายกาแฟประมาณจำนวน ๑,๖๐๐ กิโลกรัม มูลค่า ๑๕๐,๐๐๐ บาท สำหรับเกษตรกร (ปางมะโอ และสบโขง)

๗. การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้เทคโนโลยีการปลูกพืชผักและสมุนไพรบนพื้นที่สูง

- ๑) ฝึกอบรมเกษตรกรด้านเทคโนโลยีการปลูกพืชผักและสมุนไพรบนพื้นที่สูง ในพื้นที่โครงการหลวง ๗ ครั้ง/๑๖๑ คน และพื้นที่ขยายผลฯ ๑๕ ครั้ง/๓๕๓ คน และศึกษาดูงานของเกษตรกรด้านเทคโนโลยีการปลูกพืชผักและสมุนไพรบนพื้นที่สูง ๒๐ ครั้ง/๒๑๗ คน
- ๒) แปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้ด้านการปลูกพืชผักและสมุนไพรบนพื้นที่สูง ๑๐ แห่ง/๓๗ ไร่
- ๓) คู่มือการจัดขึ้นคุณภาพผัก มูลนิธิโครงการหลวง ๑ เรื่อง/๕๐๐ เล่ม เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้
- ๔) การจัดงานสาธิตพืชผักภายในงาน “วันวิชาการโครงการหลวง ๕๔ เทคโนโลยีและมาตรฐานการผลิต” ๑ ครั้ง/๗๖๐ คน
- ๕) การสัมมนาเรื่อง “การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาและส่งเสริมพืชผักของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง” ๑ ครั้ง/๑๘๐ คน

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) เจ้าหน้าที่และเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวงได้รับการถ่ายทอดและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคโนโลยีการปลูกพืชผักและสมุนไพรบนพื้นที่สูง
- ๒) เกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปลูกพืชผักและสมุนไพรในพื้นที่ของตนเองได้ รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้นและสามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรเพิ่มขึ้น

๘. การรณรงค์เพื่อลดการใช้สารเคมีบนพื้นที่สูง

- ๑) การรณรงค์ลดการใช้สารเคมีในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง จำนวน ๗ พื้นที่ มีผู้เข้าร่วม ๗๒๕ คน และร่วมจัดนิทรรศการรณรงค์ลดการใช้สารเคมีในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง รวม ๑๗ พื้นที่
- ๒) การตรวจคัดกรองโลหิตให้กับเกษตรกรสมาชิกศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๓๘ พื้นที่ พบว่า เกษตรกร จำนวน ๓,๔๘๒ คน มีผลการตรวจคัดกรองโลหิตอยู่ในระดับปกติ ร้อยละ ๙.๖๕ ระดับปลอดภัย ร้อยละ ๓๓.๐๓ และระดับเสี่ยง ร้อยละ ๔๐.๑๕ และระดับไม่ปลอดภัย ร้อยละ ๑๗.๑๗
- ๓) ตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ จำนวน ๕๐ พื้นที่ พบว่า ตัวอย่างน้ำร้อยละ ๘๗.๑๒ ในพื้นที่โครงการหลวง ร้อยละ ๘๓.๓๓ ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานแหล่งน้ำผิวดิน
- ๔) ตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน พบว่า ตัวอย่างดินร้อยละ ๔๒.๑๐ ในพื้นที่โครงการหลวง และร้อยละ ๕๘.๓๓ ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานดินที่ใช้ประโยชน์เพื่ออยู่อาศัยและทำการเกษตร
- ๕) การจัดทำสื่อแผ่นพับ เรื่อง ข้อควรปฏิบัติในการใช้สารเคมีเกษตร และผลกระทบของการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ไม่ถูกต้อง รวม ๒ เรื่อง จำนวน ๒๔,๐๐๐ แผ่น

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) เกษตรกรนำความรู้เกี่ยวกับแนวทางการลดใช้สารเคมีและสามารถเลือกใช้สารเคมีได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และคำนึงถึงความปลอดภัยต่อตัวเอง ผลผลิต ผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม
- ๒) โครงการขยายผลโครงการหลวงทำการเกษตรปลอดภัยสู่ชุมชน
- ๓) สร้างความตระหนักในเรื่องผลกระทบของการใช้สารเคมีเกษตร และความร่วมมือการฟื้นฟูอนุรักษ์คุณภาพน้ำของชุมชนและหน่วยงาน

๙. การส่งเสริมการพัฒนามาตรฐานระบบคุณภาพผลผลิตตามมาตรฐานอาหารปลอดภัย

- ๑) การพัฒนาและตรวจรับรองระบบการเพาะปลูกที่ดีโดยการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และเกษตรกร จำนวน ๕,๙๓๒ คน ในพื้นที่โครงการหลวง ๓๘ พื้นที่ และพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ๑๓ พื้นที่ รวมทั้งฝึกอบรมและศึกษาดูงานของเจ้าหน้าที่ จำนวน ๘๐ คน
- ๒) ตรวจแหล่งผลิตและระบบผลิตของเกษตรกร GAP พืช จำนวน ๑๗๑ ครั้ง และการประสานงานเพื่อขอการรับรองแหล่งผลิตและระบบผลิตตามมาตรฐาน GAP โดยกรมวิชาการเกษตร จำนวน ๘๒ ครั้ง และจัดทำสื่อส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ จำนวน ๖ เรื่อง
- ๓) การพัฒนาและตรวจรับรองมาตรฐานโรงคัดบรรจุสินค้าเกษตร (GMP) โดยการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ และผู้ปฏิบัติงานในโรงคัดบรรจุ จำนวน ๔๘๔ คน ใน ๑๖ ศูนย์
- ๔) การประสานงานในการวิเคราะห์และสอบเทียบเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด จำนวน ๔ ศูนย์ และประสานงานเพื่อขอการรับรองมาตรฐาน GMP/HACCP จำนวน ๕ ศูนย์ รวมทั้งการติดตามและให้คำปรึกษา GMP/HACCP จำนวน ๗ ศูนย์

การนำไปใช้ประโยชน์ : เจ้าหน้าที่และเกษตรกร มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาและตรวจรับรองระบบการเพาะปลูกที่ดีโดยการฝึกอบรมและนำไปขยายผลในการปฏิบัติจริงต่อไป

๑๐. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- ๑) แผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม ติดตามทบทวนปรับปรุงแผนชุมชน ประกอบการจัดสรรงบประมาณการพัฒนาท้องถิ่น ๓๘ พื้นที่/๓๘ แผน
- ๒) สนับสนุนกิจกรรมกลุ่มของชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพแก่กลุ่มพึ่งตนเองในชุมชน โดยมีกลุ่มออมทรัพย์ และการออมด้วยกระบอกไม้ไผ่ ๘๑ ชุมชน สมาชิก ๕,๗๘๙ คน และมีเงินออม ๖๔๓,๑๕๗ บาท และให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเตรียมสหกรณ์ จำนวน ๓๘ พื้นที่
- ๓) สนับสนุนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๕๒ พื้นที่ โดยชุมชนเกิดเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึก และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนบนพื้นที่สูงในการลดภาวะโลกร้อน
- ๒) พัฒนาการรวมกลุ่มของชุมชนให้มีความสามารถในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และมีความเข้มแข็งในการจัดกิจกรรมการพัฒนาเพื่อพึ่งตนเอง
- ๓) สนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนในการลดภาวะโลกร้อน

๑๑. การพัฒนาเครือข่ายเยาวชนบนพื้นที่สูง

- ๑) สนับสนุนการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่โครงการหลวง ๓๐ แห่ง โครงการขยายผลฯ ๑๕ แห่ง
- ๒) จัดกิจกรรมต่างๆ รวม ๗๔ ครั้ง ๓,๑๑๖ คน รวมถึงมีการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่องและมีผลงานอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน ๔๕ กลุ่ม สมาชิก ๙๓๗ คน

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) เยาวชนบนพื้นที่สูงได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเอง มีความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าแสดงออก และเกิดความรู้ด้านการเกษตรทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ
- ๒) ผลักดันเยาวชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง ๒ คน ให้ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการผู้นำเยาวชนเกษตรไทยไปฝึกงานตามข้อตกลงความร่วมมือกับ สภาการแลกเปลี่ยนทางการเกษตรของญี่ปุ่น (JAEC)

๑๒. การฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนางานหัตถกรรมในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง

จัดประชุม สัมมนา อบรม และจัดนิทรรศการ รวมทั้งให้คำแนะนำด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม จำนวน ๘๔ ครั้ง รวม ๒,๒๔๖ คน ทำให้เกิดการพัฒนาคูณภาพผลิตภัณฑ์และแนวทางด้านการตลาดหัตถกรรม

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) สามารถอนุรักษ์ ฟื้นฟูและถ่ายทอดความรู้ทางด้านหัตถกรรมของชาวเขาแต่ละเผ่าสู่กลุ่มแม่บ้านและกลุ่มเยาวชนได้ ครอบคลุมถึงคุณค่าภูมิปัญญาดั้งเดิมด้านหัตถกรรม
- ๒) มีการเรียนรู้และอนุรักษ์ให้สืบทอดต่อไป พัฒนางานหัตถกรรมแบบดั้งเดิมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้าน และมีการผลิตงานหัตถกรรมที่มีคุณภาพ และสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มแม่บ้าน

๑๓. การเตรียมความพร้อมของชุมชนเพื่อจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

- ๑) การพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านการท่องเที่ยวโดยกระบวนการมีส่วนร่วม
 - จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน จัดอบรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว จำนวน ๑๖ ครั้ง ๕๔๙ คน และจัดอบรมมัคคุเทศก์ ๑๒ ครั้ง ๓๙๙ คน
 - จัดสัมมนาและศึกษาดูงานการบริหารจัดการท่องเที่ยว จำนวน ๑๒ ครั้ง ๒๖๕ คน
 - สรุปผลการดำเนินงานการท่องเที่ยว ประจำปี ๒๕๕๔ และจัดทำแผนฯ ปี ๒๕๕๕
- ๒) การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน
 - จัดฝึกอบรมและดูงานเรื่องการพัฒนาบริการด้านการท่องเที่ยว การจัดการโฮมสเตย์ที่ได้มาตรฐาน จำนวน ๗ ครั้ง ๑๕๖ คน จัดอบรมผู้ประกอบการร้านอาหารภายใต้มาตรฐานกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๗ ครั้ง ๑๕๘ คน มีร้านอาหารผ่านมาตรฐาน จำนวน ๒๔ ร้าน
 - จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนให้มีความพร้อมมากยิ่งขึ้น จำนวน ๖ ครั้ง มีผู้เข้าร่วม ๒๔๗ คน
 - จัดเวทีชุมชนเพื่อขอความร่วมมือในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างเป็นระบบและเป็นไปตามมาตรฐานของกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา จำนวน ๑๐ ครั้ง ๒๔๗ คน และมีการเตรียมความพร้อมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง เพื่อขอรับรองมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว จำนวน ๓ แห่ง
 - จัดกิจกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว จำนวน ๑๔ ครั้ง ๑,๔๔๔ คน และจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน จำนวน ๑๑ ครั้ง
- ๓) การพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการและการตลาด
 - จัดทำเอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน รวม ๔,๐๐๐ ชุด
 - จัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่งานโครงการหลวงและการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง จำนวน ๙ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๑,๐๐๐ คน และจัดกิจกรรมแนะนำแหล่งท่องเที่ยวแก่สื่อมวลชนและผู้ประกอบการ จำนวน ๖ ครั้ง ๒๑๑ คน จัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อกระตุ้นความสนใจแก่นักท่องเที่ยว จำนวน ๑๑ ครั้ง ๑,๓๑๗ คน

การนำไปใช้ประโยชน์ : ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากขึ้น และช่วยรองรับผลผลิตจากภาคเกษตรและนอกภาคการเกษตรได้

๑๔. การสนับสนุนการพัฒนาเชิงบูรณาการในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง

- ๑) จัดทำแผนปฏิบัติการแบบบูรณาการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๔ งบประมาณ ๓๙๔,๕๖๖,๓๓๔ บาท ของหน่วยงาน ๒๑ หน่วยงาน ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่โครงการหลวง ๓๘ ศูนย์
- ๒) จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานศูนย์พัฒนาโครงการหลวง” โดยวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและกำหนดแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานในระยะต่อไป
- ๓) เสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายการพัฒนาของกลุ่มศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๘ กลุ่ม และสนับสนุนการพัฒนาศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๓๘ ศูนย์ เพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) การปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและหน่วยงานของรัฐจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของชุมชน
- ๒) ชุมชนในพื้นที่โครงการหลวงจะมีความเข้มแข็งโดยสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาได้ด้วยตนเอง และความสามารถพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต
- ๓) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงจะได้รับการพัฒนาให้เป็นต้นแบบของการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนและเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับพื้นที่สูงอื่นๆ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

๑๕. โครงการป่าชาวบ้านในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

- ๑) ศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง จำนวน ๑ แห่ง และแปลงสาธิตป่าชาวบ้านในพื้นที่โครงการขยายผลฯ จำนวน ๒ แปลง
- ๒) จัดทำแผนพับเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกป่าชาวบ้านตามแนวทางของโครงการหลวงเรื่อง “การปลูกป่าชาวบ้าน” จำนวน ๔,๐๐๐ แผ่น จัดทำโปสเตอร์ ๑ ชุด จัดทำคู่มือ ๑,๕๐๐ เล่ม เพื่อคู่มือในการดำเนินการปลูกป่าชาวบ้านฯ และประชาสัมพันธ์ให้เกิดการกระตุ้นจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) การถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกป่าชาวบ้าน แก่เจ้าหน้าที่ และเกษตรกร จำนวนรวม ๑,๖๑๓ คน มีผู้นำไปปฏิบัติ ๑,๓๒๒ คน และมีกลุ่มผู้ปลูกป่าชาวบ้าน จำนวน ๕ กลุ่ม ทำให้เกษตรกรสนใจนำต้นไม้ไปปลูกในพื้นที่ของตนเอง และได้มีการพัฒนาการใช้ประโยชน์ไม้ที่สามารถเป็นรายได้
- ๒) เกษตรกรมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นที่สูง

แผนงานการขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงสู่ชุมชนบนพื้นที่สูง

๑. โครงการขยายผลโครงการหลวง

- ๑) สำรวจและกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน จำนวน ๒๘ แห่ง
- ๒) ปลูกป่าชาวบ้านจำนวน ๕๕๖ ไร่ ป่าแหล่งอาหาร/ต้นน้ำ/แนวกันชนจำนวน ๗๔๗ ไร่ หล้าแฝกจำนวน ๑,๖๓๘,๕๐๐ ต้น นาขั้นบันไดจำนวน ๑๖๔ ไร่ การทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จำนวน ๓,๗๘๐ ไร่
- ๓) วิจัย/ทดสอบ ๑๐ โครงการ นำไปสู่งานพัฒนาอาชีพ จำนวน ๑๐ เรื่อง
- ๔) ถ่ายทอดองค์ความรู้จากโครงการหลวงแก่เกษตรกร โดยฝึกอบรมและศึกษาดูงาน ๒๑๐ ครั้ง ๒,๗๔๐ ราย ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรแก่เกษตรกร จำนวน ๗,๐๘๐ ราย พื้นที่ ๑๔,๐๔๗ ไร่ มีรายได้ทั้งหมด ๖๑,๑๘๖,๘๔๔ บาท และส่งเสริมการรวมกลุ่ม ๒๔๘ กลุ่ม เกษตรกร ๕,๔๑๗ ราย ส่งเสริมการออมทรัพย์ ด้วยกระบอกออมสินไม้ไผ่ ๓๗๐ กระบอก จำนวนเงิน ๒๕๖,๒๔๗ บาท
- ๕) การจำหน่ายผลผลิตผ่านตลาด ได้แก่ ตลาดภายในชุมชน จำนวน ๑๓ แห่ง ตลาดภายนอกชุมชน บริษัท ๑๖ แห่ง ส่งศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๔ แห่ง และร้านค้าปลีก ๑ แห่ง เกษตรกรมีวางแผนการผลิต ๕๖๔,๓๒๒ กิโลกรัม เกษตรกร ๕๑๒ ราย พื้นที่ ๙๐๕ ไร่ ๘ โรงเรือน มีรับรองมาตรฐานคุณภาพผลผลิต (GAP) ๑๐ แห่ง โรงรวบรวมผลผลิตชั่วคราว ๑๑ แห่ง ร้านค้าชั่วคราวชุมชน ๒ แห่ง ปริมาณการส่งมอบ ๓๔๑,๓๑๘ กิโลกรัม มูลค่าการจำหน่ายรวม ๖,๖๓๗,๖๒๕ บาท

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) แผนการดำเนินงานเชิงบูรณาการกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ๒๘ แห่ง
- ๒) ชุมชนนำความรู้จากการฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้จากโครงการหลวงและหน่วยงานไปเสริมสร้างความเข้มแข็งสามารถรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพและพึ่งพาตนเองได้
- ๓) รายได้ทางการเกษตรและนอกภาคการเกษตร รวม ๖๑,๑๘๖,๘๔๔ บาท

๒. โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”

- ๑) จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๔ โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๑๘ หน่วยงาน เข้าร่วม ๑๗๐ คน งบประมาณที่ได้รับจัดสรร รวมทั้งสิ้น ๑๘๗,๖๐๖,๒๙๑ บาท
- ๒) ประสานและอำนวยความสะดวกของคณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการบริหารและกำกับดูแลโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” รวม ๒ ครั้ง
- ๓) จัดประชุมสรุปผลการดำเนินงานโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ วันที่ ๑๗-๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน ๑๘ หน่วยงาน เข้าร่วมประชุมจำนวน ๑๒๑ คน

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) นำแผนปฏิบัติการเชิงบูรณาการของหน่วยงานไปดำเนินการในพื้นที่ จำนวน ๑๐ พื้นที่
- ๒) มีการเรียนรู้จากต้นแบบของพื้นที่ที่ดี (Best Practice) ในการดำเนินงานตามแนวพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยตระหนักถึงความสำคัญของป่าต้นน้ำ

๓. โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

- ๑) ด้านการแก้ไขปัญหาเสพติดสถานการณ์การปลูกฝิ่นในพื้นที่โครงการฯ ช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๔ มี ๗๘๙.๘ ไร่ ซึ่งลดลงจาก ปี พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๓ จำนวน ๔๐๑.๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๗
- ๒) ด้านรากฐานสังคมที่มั่นคง ได้ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร ๑๗ กลุ่ม ๓๗๗ ราย เข้าถึงแหล่งทุน ๑ กลุ่ม ผู้เสพฝิ่นได้รับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ ๑๔๕ คน รวมทั้งจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังยาเสพติด ๗๔ หย่อมบ้าน
- ๓) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำโมเดลการใช้ที่ดินทุกพื้นที่ ปลูกป่าอนุรักษ์ ๑,๐๐๐ ไร่ และจัดทำกฎระเบียบอนุรักษ์ป่าทุกพื้นที่ รวมทั้งปลูกหญ้าแฝก ๑๗๓,๐๐๐ กล้า จัดทำแปลงขยายพันธุ์ ๖.๒๕ ไร่

การนำไปใช้ประโยชน์ :

- ๑) สามารถควบคุมและลดพื้นที่ปลูกฝิ่นในพื้นที่เป้าหมายได้ และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่หันมาปลูกพืชและประกอบอาชีพทดแทนได้
- ๒) ด้านเศรษฐกิจชุมชน เกษตรกรได้รับความรู้ ๒,๑๑๑ ราย นำไปใช้ประโยชน์ ๑,๔๐๒ ราย มีชนิดพืชที่ส่งเสริม ๘ ชนิด รวม ๓,๓๑๐ ไร่ ปศุสัตว์ ๓ ชนิด เกษตรกรมีรายได้รวม ๔,๓๘๘,๔๘๙ บาท จาก ๗๖๙ ครัวเรือน

แผนงานการจัดการองค์ความรู้และการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่สูง**๑. โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่**

- ๑) ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ ๖๘๗,๘๘๓ ตัว ส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัย ๑,๖๔๔ แปลง ส่งเสริมการเพาะเห็ด ๒๗ แห่ง ๔,๖๖๙ กิโลกรัม ส่งเสริมการปลูกไม้ผลและไม้ท้องถิ่น ๓๔ ชนิด ๗๒,๖๔๑ ต้น ส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ ๑๐๑,๕๖๐ ต้น อบรมการถนอมอาหาร ๗ แห่ง ๑๗๕ คน ถ่ายทอดเทคโนโลยีและจัดทำแผน การผลิตของเกษตรกร ๗ แห่ง ๓๔๐ คน
- ๒) ด้านสังคม รวมกลุ่มต่างๆในชุมชน รวมทั้งหมด ๒๖ กลุ่ม และจัดรณรงค์หมู่บ้านสะอาด ๗ แห่ง มีผู้เข้าร่วม ๕๒๕ คน
- ๓) ด้านสิ่งแวดล้อม สาธิตและส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก ๓๖.๔๕ ตัน สาธิตและส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักชีวภาพและยาไล่แมลง ๑๔,๖๑๐ ลิตร ปรับปรุงพื้นที่เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว ๖๓.๕ ไร่ จัดรณรงค์ปลูกป่าและหญ้าแฝก จำนวน ๑๐๑,๓๗๑ ต้น ผู้เข้าร่วม ๒,๒๒๒ คน จัดทำแนวกันไฟ ๗๗ กม. ฝายชะลอน้ำ ๔๙ ฝาย ส่งเสริมการทำไบโอแก๊สเพื่อลดมลภาวะ ๖ แห่ง ๒๗ บ่อ ส่งเสริมการเลี้ยงไส้เดือนเพื่อนำขยะอินทรีย์ ๘ แห่ง ๑๖ บ่อ และสร้างฝายพร้อมระบบส่งน้ำ จำนวน ๑ แห่ง

๓. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างประสิทธิภาพและการบริหารจัดการ**แผนงานการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ**

- ๑) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่าย โดยจัดหาอุปกรณ์เครือข่ายเพิ่มเติม และโปรแกรมป้องกันไวรัส สำหรับเครื่องแม่ข่ายและเครื่องลูกข่าย
- ๒) พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ จัดทำแผนที่เชิงเลขในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ๑๐ แห่ง และพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ๔ แห่ง และจัดทำสารสนเทศภูมิศาสตร์ขอบเขตลุ่มน้ำบนพื้นที่สูงใน ๓ จังหวัด ได้แก่ น่าน แม่ฮ่องสอน และตาก
- ๓) พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของอุทยานหลวงราชพฤกษ์ โดยเชื่อมโยงระบบเครือข่ายของสถาบันเข้ากับระบบเครือข่ายของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อให้บริการอินเทอร์เน็ตและความร่วมมือทางวิชาการ

แผนงานการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กร

- ๑) จัดประชุมคณะกรรมการสถาบัน ๑๐ ครั้ง คณะอนุกรรมการของสถาบันทั้ง ๖ คณะ รวม ๕๕ ครั้ง จัดประชุมประจำเดือน เพื่อติดตามผลการดำเนินงานของสถาบัน ๑๐ ครั้ง จัดประชุมผู้บริหารสถาบัน ๓๘ ครั้ง และจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปผลการดำเนินงานของสถาบัน ๒ ครั้ง
- ๒) การดำเนินงานตามคำรับรองการปฏิบัติงานของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ จำนวน ๑๗ ตัวชี้วัด โดยการประเมินตนเอง มีค่าคะแนนเท่ากับ ๔.๙๗๓๖
- ๓) ตรวจสอบและวิเคราะห์รายงานการเงินประจำปี พ.ศ.๒๕๕๓ และเดือน ตุลาคม ๒๕๕๓ – สิงหาคม ๒๕๕๔ ตรวจสอบการรับทุนอุดหนุนการวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๔ จำนวน ๓๖ โครงการ ตรวจสอบติดตามผลการการจัดซื้อจัดจ้าง ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๓ และ พ.ศ.๒๕๕๔ ตรวจสอบงานจ้างเหมาก่อสร้างแนวรั้วเพิ่มเติมของอุทยานหลวงราชพฤกษ์

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

แผนงานการพัฒนาบุคลากร

๑) จัดทำแผนพัฒนาบุคลากร (Individual Development Plan: IDP) จัดทำแผนและหลักสูตรฝึกอบรมตามสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะกลุ่มงาน (Functional Competency) ด้วยวิธีการฝึกอบรม การดูงานนอกสถานที่ การสอนงาน การมอบหมายงาน โปรแกรมพี่เลี้ยง และการเรียนรู้ด้วยตนเอง

๒) พัฒนาบุคลากรตามแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคล (IDP) ประกอบด้วย การอบรมหลักสูตร Core Competency ๑๔ ครั้ง ๙๕๗ คน หลักสูตร Functional Competency ๔๙ ครั้ง ๔๖๗ คน หลักสูตรอื่นๆ ๒ ครั้ง ๔๐๔ คน รวมทั้งสิ้น ๖๕ ครั้ง ๑,๘๒๘ คน

๔. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอุทยานหลวงราชพฤกษ์

๑. การเรียนรู้พระราชกรณียกิจและเศรษฐกิจชุมชน

๑) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ มีผู้เรียนรู้ จำนวน ๒๑,๔๓๐ คน ประกอบด้วย การจัดฝึกอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ต่างๆ ๒,๔๗๕ คน ให้ความรู้แบบกลุ่มตามฐานการเรียนรู้ ๑๔,๒๖๐ คน จัดค่ายเยาวชน ๒๗๘ คน จัดนิทรรศการทางวิชาการด้านการเกษตร ๔,๔๑๗ คน

๒) รวบรวมพรรณไม้จำนวน ๑๐ ประเภท ๒,๖๖๑ ชนิด และจัดทำฐานข้อมูลพรรณไม้ในอุทยานหลวงราชพฤกษ์ ๖๔๓ ชนิด

๓) การปรับปรุงและพัฒนาสวน เช่นการปรับปรุง (๑) สวนกล้วยไม้ (๒) จัดสวนแบบอังกฤษบริเวณแนวแกนกลาง (๓) สวนบอนไซ (๔) พื้นที่ทางเข้า – ออกด้านหน้าอุทยานหลวงราชพฤกษ์ (๕) หน้าอาคารบริการนักท่องเที่ยว เป็นต้น

๔) งานขยายพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต เพาะเลี้ยงพรรณไม้เพื่อตกแต่งภูมิทัศน์ ทั้งสิ้น ๒๐๕,๔๖๐ ต้น ผลิตพรรณไม้และเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเพื่อจำหน่าย ๔๗ รายการ รวมทั้งหมด ๑,๘๗๐ ขวด นอกจากนั้นได้ผลิตด้วยการเพาะเมล็ด ปักชำ จำนวน ๗๐ ชนิด รวมกว่า ๒๐,๐๐๐ ต้น ผลิตปุ๋ยหมัก ๒๐ ตัน ผลิตปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๑,๘๐๐ ลิตร และผลิตปุ๋ยใส่เดือนดินได้ ๒๐๐ ลิตร ซึ่งเมื่อนำมาใช้สามารถประหยัดงบประมาณการจัดซื้อปุ๋ย เป็นเงิน ๑๕๔,๐๐๐ บาท

๒. การส่งเสริมการจัดกิจกรรมและการตลาด

๑) ด้านการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวได้จัดกิจกรรม ๙ ครั้ง มีผู้ร่วมงานทั้งสิ้น ๕๒๗,๘๘๘ คน

๒) ด้านการตลาดและการหารายได้ ระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๓ – ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ มีรายได้จากกิจกรรมต่างๆ ที่ยังไม่ได้หักภาษีจำนวนทั้งสิ้น ๒๙,๙๕๘,๑๖๗.๒๗ บาท ผู้เข้าชมที่เข้ามาในอุทยานหลวงราชพฤกษ์ จำนวน ๖๗๑,๓๐๘ คน

๓) การจัดทำแผนธุรกิจ รองรับการใช้พื้นที่อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ภายหลังการจัดงานมหกรรมพืชสวนโลก โดยยังคงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของการเป็นแหล่งเรียนรู้พืชสวน และสามารถหารายได้เพื่อลดภาระงบประมาณได้ในระดับหนึ่ง

A photograph of a building entrance. In the foreground, there is a concrete sign with a black plaque containing Thai text. Behind the sign is a large arrangement of green plants, including ferns and palm fronds. Several flags are planted in the arrangement: two Thai national flags (red, white, and blue horizontal stripes) and two yellow flags. A central decorative element, a white and blue emblem with a circular design, is also present. The building in the background is a light-colored, multi-story structure with several windows. The ground in front of the sign is covered with green grass and a border of red flowers.

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง
(องค์การมหาชน)

hrdi

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
Highland Research and Development Institute (Public Organization)

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) หรือ สวพส. จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) พ.ศ.๒๕๔๘ โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๘ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง การพัฒนาและเสริมสร้างนักวิจัย การให้บริการให้คำปรึกษา การถ่ายทอดเทคโนโลยีและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การแลกเปลี่ยนผลงานวิชาการในระดับนานาชาติและการสนับสนุนงานโครงการหลวง เพื่อเป็นการขยายผลงานโครงการหลวงให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวางในการปฏิบัติงานบนพื้นที่สูงที่ห่างไกลและทุรกันดาร

ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) (ฉบับที่ ๒) เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๒ ขยายวัตถุประสงค์ให้สามารถบริหารจัดการสวนเฉลิมพระเกียรติฯ ราชพฤกษ์ ๒๕๔๙ ซึ่งเป็นพื้นที่จัดงานมหกรรมพืชสวนโลก เนื่องในวโรกาสเฉลิมฉลองครองราชย์ ๖๐ ปี และเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา และเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามสวนแห่งนี้ว่า “อุทยานหลวงราชพฤกษ์” และต่อมาสำนักพระราชเลขานุการแจ้งชื่อภาษาอังกฤษว่า "Royal Park Rajapruek"

วิสัยทัศน์

มุ่งการวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนงานโครงการหลวง และขยายผลโครงการหลวงให้เกิดการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาอุทยานหลวงราชพฤกษ์ให้เป็นแหล่งความรู้พืชสวน ความหลากหลายทางชีวภาพ และแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพระดับนานาชาติ

พันธกิจ

๑. ส่งเสริม สนับสนุน การวิจัยและพัฒนางานโครงการหลวง
๒. สนับสนุนการวิจัย รวบรวม รักษาและพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งรักษาคุณค่าและสร้างประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นที่สูง
๓. ส่งเสริมและประสานความร่วมมือกับมูลนิธิโครงการหลวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวิจัย พัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสอดคล้องกับแนวทางของโครงการหลวง รวมทั้งการสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูและรักษาสีเขียว
๔. จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนาและเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างครบวงจรตลอดจนเป็นศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการดำเนินการดังกล่าว
๕. เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือและแลกเปลี่ยนการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงทั้งภายในและต่างประเทศ
๖. พัฒนาอุทยานหลวงราชพฤกษ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้พืชสวน ความหลากหลายทางชีวภาพ และแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ

แนวทางการปฏิบัติงาน

แนวทางการดำเนินงานของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงมีวัตถุประสงค์หลัก คือ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนางานโครงการหลวงและดำเนินการขยายผลโครงการหลวงให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่สูงส่วนใหญ่ของประเทศ รวมทั้งให้ความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนทางวิชาการด้านการวิจัยและการพัฒนาพื้นที่สูงในระดับนานาชาติ โดยในการปฏิบัติงานของสถาบันมีหลักการดำเนินงานที่สำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. หลักการทำงานของโครงการหลวงที่สำคัญ คือ การวิจัยเพื่อนำผลไปให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงได้ใช้ประโยชน์และเป็นไปตามความต้องการของตลาด การส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชหลายๆ ชนิด และการสำรวจและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน
๒. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน สถาบันจึงมียุทธศาสตร์ที่ไม่เล็งผลเลิศจนเกินไป มีความรอบคอบระมัดระวัง มีการวิจัยและทดลองปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลจริง รวมทั้งการส่งเสริมให้มีรายได้จากการขายผลผลิตสู่ตลาด เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้ที่จะอยู่ได้อย่างดี ส่งเสริมให้เกิดการพึ่งตนเอง รวมถึงการส่งเสริมคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ความอดทน ความอดออม และการเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

กลยุทธ์การดำเนินงาน

สถาบันได้กำหนดกลยุทธ์ บนพื้นฐานของการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก รวมถึงผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินงานของสถาบัน เพื่อเป็นทิศทางในการดำเนินงานของสถาบัน และเป็นเครื่องมือผลักดันให้สามารถสถาบันปรับแนวทางการดำเนินงานเพื่อสามารถดำเนินตามพันธกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบันได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมาย ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ จึงกำหนดกลยุทธ์ของสถาบัน ๔ ด้าน ดังนี้

๑. สนับสนุนโครงการหลวง และขยายผลความสำเร็จโครงการหลวง
๒. เสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนบนพื้นที่สูง
๓. พัฒนาอุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวและศูนย์เรียนรู้พฤกษศาสตร์การเกษตร
๔. เสริมสร้างประสิทธิภาพองค์กรและการบริหารจัดการ

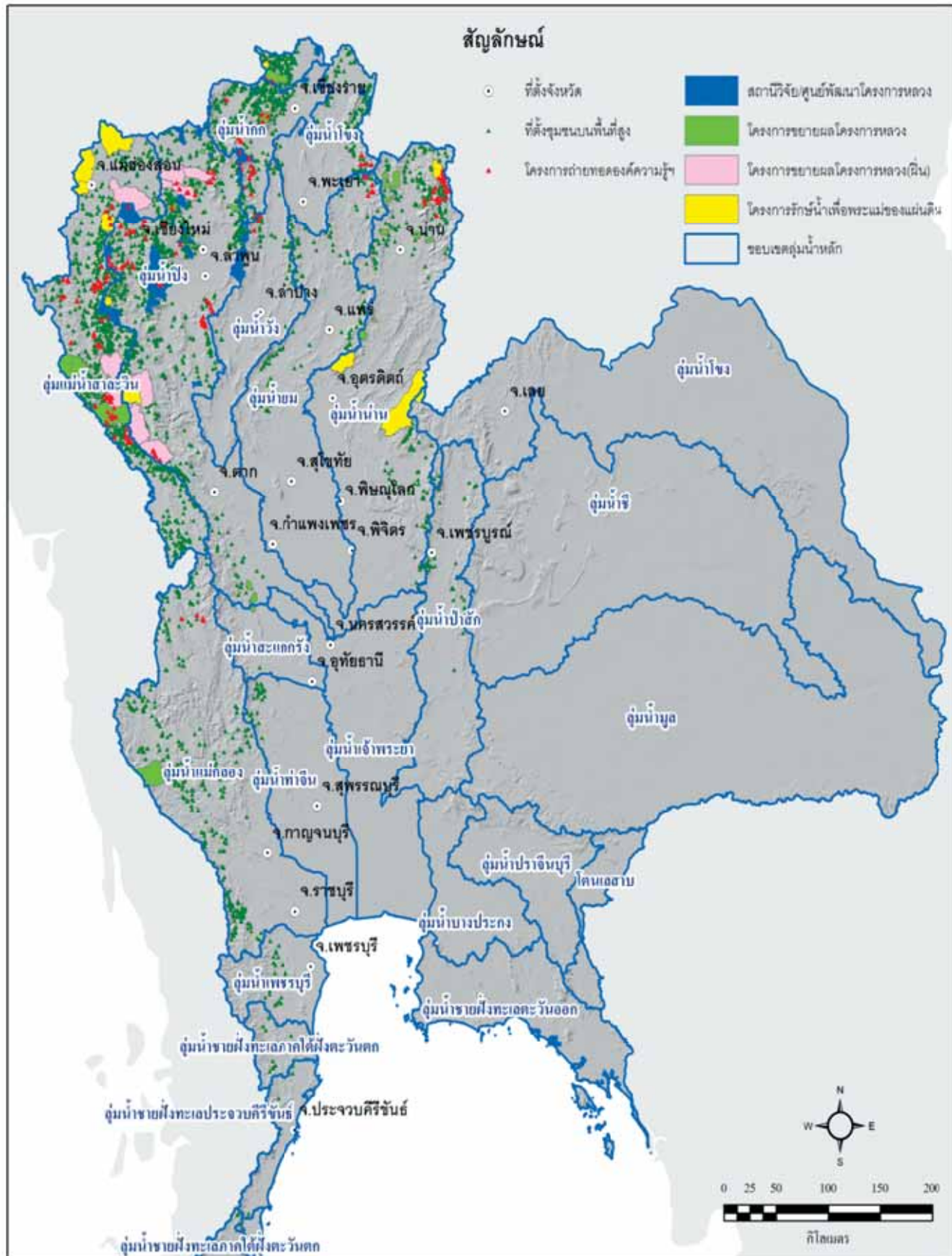
ยุทธศาสตร์การดำเนินงานของสถาบัน

๑. ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา
๒. ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
๓. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
๔. การบริหารจัดการอุทยานหลวงราชพฤกษ์

พื้นที่เป้าหมายของการดำเนินงาน

๑. พื้นที่ดำเนินงานวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ประกอบด้วย
 - (๑) พื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง เน้นการส่งเสริมและสนับสนุนงานของโครงการหลวง ในพื้นที่ ๓๘ ศูนย์ ใน ๒๑ อำเภอ ของ ๕ จังหวัด ในภาคเหนือตอนบน ประชากรได้รับประโยชน์ จำนวน ๑๖๖,๕๑๑ คน
 - (๒) พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง เน้นการส่งเสริมการพัฒนาย้อยยืนโดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้จากทุนความรู้ของโครงการหลวงผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในพื้นที่สูง ๒๘ แห่ง ใน ๒๓ อำเภอ ของ ๘ จังหวัด ประชากรได้รับประโยชน์ จำนวน ๑๒๐,๓๒๕ คน
 - (๓) พื้นที่โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูง เน้นส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้จากองค์ความรู้ของโครงการหลวงสู่ชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน โดยอาศัยเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ๑๘๐ แห่ง ใน ๒๔ อำเภอ ของ ๗ จังหวัด ประชากรได้รับประโยชน์ จำนวน ๔๐,๑๕๑ คน
 - (๔) พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน เน้นการพัฒนาพื้นที่ที่มีปัญหาการปลูกฝิ่นซ้ำซาก โดยใช้แนวทางของโครงการหลวงและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเสริมสร้างอาชีพและรายได้บนฐานความรู้ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม ในพื้นที่ ๑๐ แห่ง ๑๑๕ หมู่บ้าน ใน ๑๕ ตำบล ๗ อำเภอ ของ ๓ จังหวัด ประชากรได้รับประโยชน์ จำนวน ๒๓,๕๘๕ คน
 - (๕) โครงการ "รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน" เน้นสนับสนุนการปฏิบัติงานในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการโครงการเพื่อสนับสนุนและประสานงานหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง พื้นที่ทั้งหมดจำนวน ๑๐ แห่ง ใน ๙ อำเภอ ของ ๖ จังหวัด ประชากรได้รับประโยชน์ จำนวน ๓๓,๕๔๙ คน
๒. พื้นที่อุทยานหลวงราชพฤกษ์ พื้นที่ทั้งหมด ๔๖๘ ไร่ ๓ งาน ๑๐ ตารางวา เพื่อเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นแหล่งความรู้ด้านพืชสวน ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงเป็นสถานที่จัดกิจกรรมและนิทรรศการทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ รวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเกษตรที่สำคัญของประเทศ

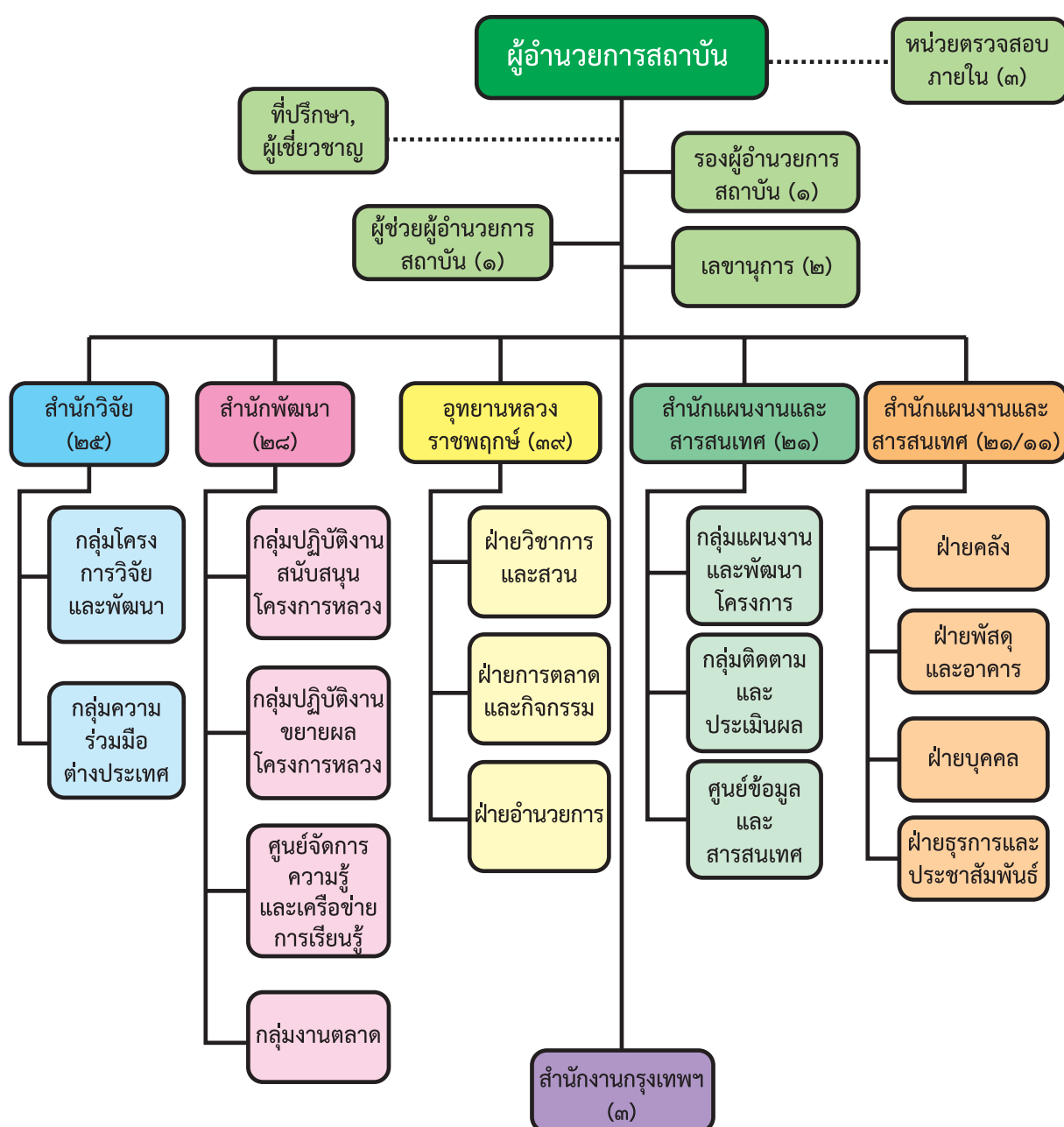
แผนที่แสดงพื้นที่การดำเนินงานของ
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

โครงสร้างอัตรากำลังสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน)

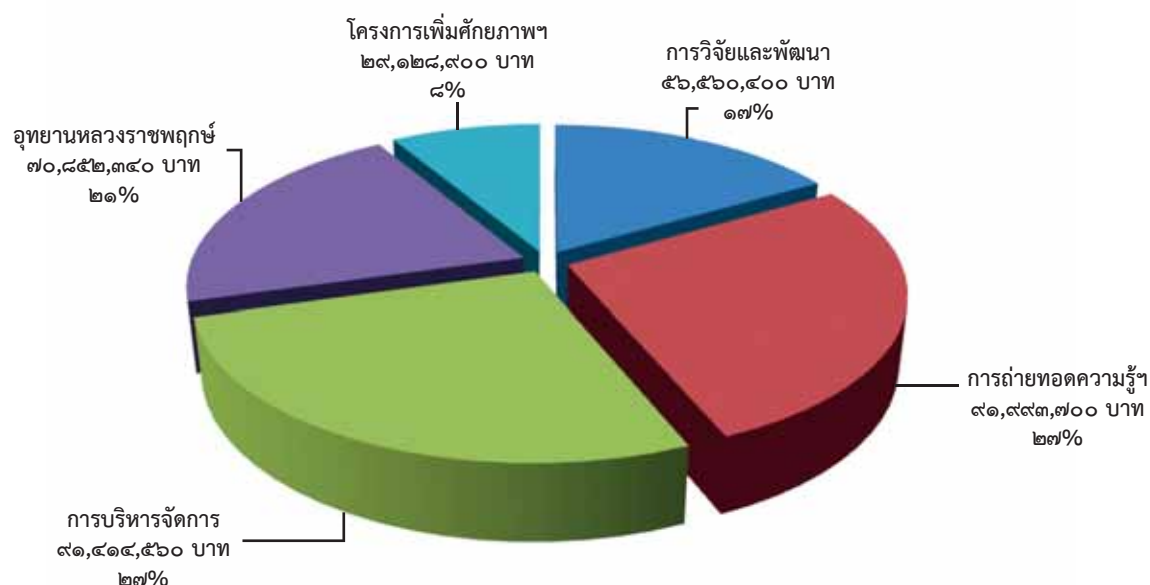
๑๕๗

งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔
จำแนกตามประเด็นยุทธศาสตร์
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

ยุทธศาสตร์	ปี ๒๕๕๔
๑. ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา	๕๖,๕๖๐,๔๐๐
๑.๑ แผนงานวิจัยและพัฒนาสนับสนุนงานโครงการหลวง	๑๓,๖๙๔,๐๐๐
๑.๒ แผนงานวิจัยปฏิบัติการในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง	๓๖,๒๑๒,๓๐๐
๑.๓ แผนงานการส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือกับนานาชาติ	๖,๖๕๔,๑๐๐
๒. ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน	๙๑,๙๙๓,๗๐๐
๒.๑ แผนงานการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่โครงการหลวง	๓๕,๑๕๗,๖๐๐
๒.๒ แผนงานการขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงสู่ชุมชนบนพื้นที่สูง	๓๕,๕๕๖,๑๐๐
๒.๓ แผนงานการจัดการองค์ความรู้และการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่สูง	๒๑,๒๘๐,๐๐๐
๓. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	๙๑,๔๑๔,๕๖๐
๓.๑ แผนงานการพัฒนากระบวนการข้อมูลและสารสนเทศ	๑๑,๒๑๙,๙๐๐
๓.๒ แผนงานการพัฒนาประสิทธิภาพและระบบการบริหารงานขององค์กร	๗๗,๑๙๔,๖๖๐
๓.๓ แผนงานการพัฒนาบุคลากร	๓,๐๐๐,๐๐๐
๔. การบริหารจัดการอุทยานหลวงราชพฤกษ์	๗๐,๘๕๒,๓๔๐
๕. โครงการเพิ่มศักยภาพการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตชุมชนบนพื้นที่สูงในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง ระยะ ๓ ปี	๒๙,๑๒๘,๙๐๐
รวม (บาท)	๓๓๙,๙๔๙,๙๐๐

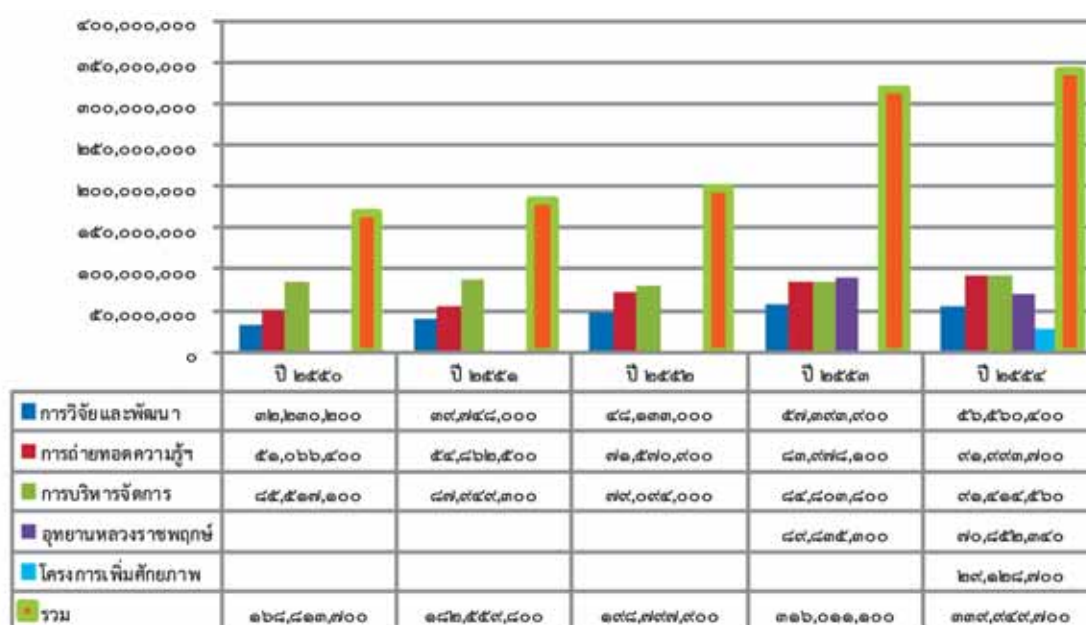
แผนภูมิแสดงสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายประจำปี จำแนกตามงบรายจ่าย
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔

ตารางการเปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีจำแนกตามงบรายจ่าย ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔

ยุทธศาสตร์	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	๒๕๕๔
๑. ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา	๓๒,๒๓๐,๒๐๐	๓๙,๗๔๘,๐๐๐	๔๘,๑๓๓,๐๐๐	๕๗,๓๙๓,๙๐๐	๕๖,๕๖๐,๔๐๐
๑.๑ แผนงานวิจัยและพัฒนาสนับสนุนงานโครงการหลวง	๗,๘๐๒,๐๐๐	๙,๐๔๐,๐๐๐	๑๐,๒๕๘,๐๐๐	๑๕,๑๗๐,๐๐๐	๑๓,๖๙๔,๐๐๐
๑.๒ แผนงานวิจัยปฏิบัติการในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง	๑๗,๕๘๑,๔๐๐	๒๔,๓๕๘,๐๐๐	๓๐,๓๑๕,๐๐๐	๓๕,๕๖๙,๘๐๐	๓๖,๒๑๒,๓๐๐
๑.๓ แผนงานการส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือกับนานาชาติ	๖,๘๔๖,๘๐๐	๖,๓๕๐,๐๐๐	๖,๕๖๐,๐๐๐	๖,๖๕๔,๑๐๐	๖,๖๕๔,๑๐๐
๒. ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน	๕๑,๐๖๖,๔๐๐	๕๔,๘๖๒,๕๐๐	๗๑,๕๗๐,๙๐๐	๘๓,๙๗๘,๑๐๐	๙๓,๙๙๓,๗๐๐
๒.๑ แผนงานการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่โครงการหลวง	๒๖,๑๓๕,๐๐๐	๒๖,๖๗๘,๐๐๐	๓๐,๔๓๒,๙๐๐	๓๕,๑๕๘,๑๐๐	๓๕,๑๕๗,๖๐๐
๒.๒ แผนงานการขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงสู่ชุมชนบนพื้นที่สูง	๑๗,๘๖๓,๔๐๐	๑๙,๗๐๓,๕๐๐	๒๗,๖๔๒,๐๐๐	๓๐,๙๕๐,๐๐๐	๓๕,๕๕๖,๑๐๐
๒.๓ แผนงานการจัดการองค์ความรู้และการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่สูง	๗,๐๖๘,๐๐๐	๘,๔๘๑,๐๐๐	๑๓,๔๙๖,๐๐๐	๑๖,๘๗๐,๐๐๐	๒๒,๒๘๐,๐๐๐
๓. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	๘๕,๕๑๗,๑๐๐	๘๗,๙๔๙,๓๐๐	๗๙,๐๙๔,๐๐๐	๘๔,๘๐๓,๘๐๐	๙๓,๔๑๔,๕๖๐
๓.๑ แผนงานการพัฒนาฐานข้อมูลและสารสนเทศ	๒๗,๗๔๓,๗๐๐	๑๘,๕๐๐,๐๐๐	๗,๕๐๕,๐๐๐	๗,๗๐๐,๐๐๐	๑๑,๒๑๙,๙๐๐
๓.๒ แผนงานการพัฒนาประสิทธิภาพและระบบการบริหารงานขององค์กร	๕๔,๒๗๓,๔๐๐	๖๖,๓๔๙,๓๐๐	๖๘,๙๘๓,๗๐๐	๗๗,๐๕๓,๘๐๐	๗๗,๑๙๔,๖๖๐
๓.๓ แผนงานการพัฒนาบุคลากร	๓,๕๐๐,๐๐๐	๓,๐๖๕,๐๐๐	๒,๖๐๕,๓๐๐	๓,๐๕๐,๐๐๐	๓,๐๐๐,๐๐๐
๔. การบริหารจัดการอุทยานหลวงราชพฤกษ์	-	-	-	๘๙,๘๓๕,๓๐๐	๗๐,๘๕๒,๓๔๐
๕. โครงการเพิ่มศักยภาพการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการ เสริมสร้างคุณภาพชีวิตชุมชนบนพื้นที่สูงในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง ระยะ ๓ ปี					๒๙,๑๒๘,๙๐๐
รวม (บาท)	๑๖๘,๘๑๓,๗๐๐	๑๘๒,๕๕๙,๘๐๐	๑๙๘,๗๙๗,๙๐๐	๓๑๖,๐๑๑,๑๐๐	๓๓๙,๙๔๙,๙๐๐

แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปี จำแนกตามงบประมาณรายจ่าย ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔

ผลการประเมินการปฏิบัติงานตามคำรับรองการปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

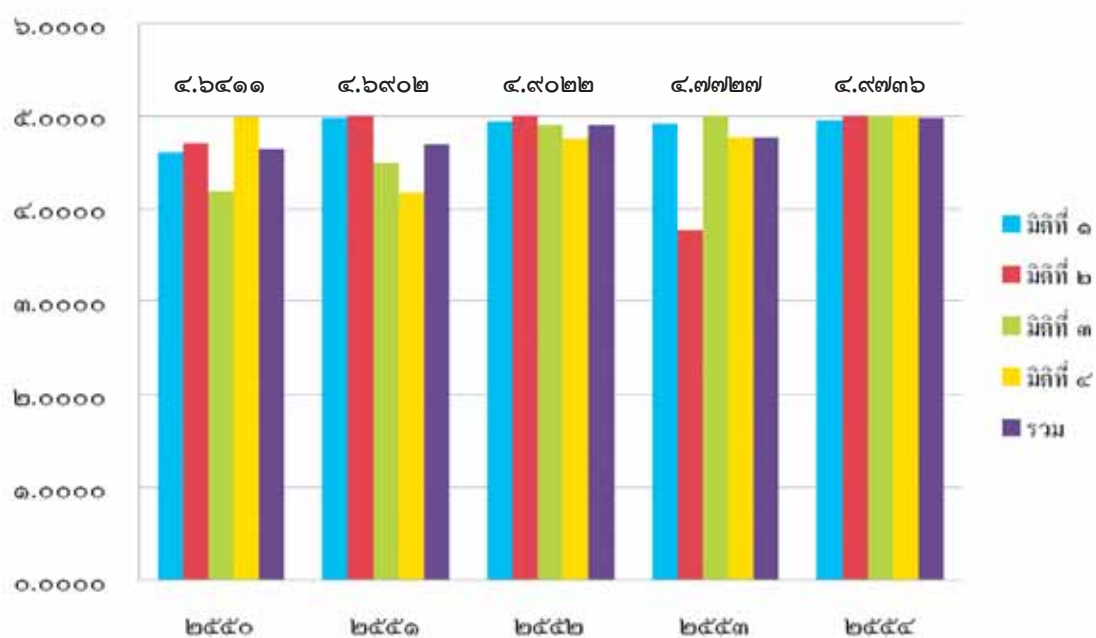
ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน	หน่วยวัด	น้ำหนัก (ร้อยละ)	เกณฑ์การให้คะแนน					ผลการดำเนินงาน		
			๑	๒	๓	๔	๕	ผลการดำเนินงาน	ค่าคะแนนที่ได้	คะแนนถ่วงน้ำหนัก
มิติที่ ๑ มิติด้านประสิทธิผลตามแผนปฏิบัติงาน (น้ำหนัก : ร้อยละ ๖๐)								๔.๙๕๖๐		
ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ ร้อยละเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของการดำเนินงานตามโครงการวิจัยของสวพส.	ร้อยละ	๕	๘๐	๘๕	๙๐	๙๕	๑๐๐	๙๗.๕	๕.๐๐๐๐	๐.๒๕๐๐
ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ ร้อยละความสำเร็จของการดำเนินการตามโครงการการศึกษาเชิงลึกและบันทึกภูมิปัญญาด้านการย้อมสีธรรมชาติของชนเผ่ากะเหรี่ยง ปะหล่อง และไทลื้อในพื้นที่โครงการหลวง	ร้อยละ	๕	๘๐	๘๕	๙๐	๙๕	๑๐๐	๑๐๐	๕.๐๐๐๐	๐.๒๕๐๐
ตัวชี้วัดที่ ๑.๓ ร้อยละความสำเร็จของการดำเนินการตามโครงการวิจัยการฟื้นฟูแหล่งอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน	ร้อยละ	๕	๘๐	๘๕	๙๐	๙๕	๑๐๐	๑๐๐	๕.๐๐๐๐	๐.๒๕๐๐
ตัวชี้วัดที่ ๑.๔ ร้อยละความสำเร็จของการดำเนินการตามโครงการวิจัยและพัฒนาการฟื้นฟูการปลูกพืชสมุนไพรและยาพื้นบ้านบนพื้นที่สูง	ร้อยละ	๕	๘๐	๘๕	๙๐	๙๕	๑๐๐	๑๐๐	๕.๐๐๐๐	๐.๒๕๐๐
ตัวชี้วัดที่ ๑.๕ จำนวนยุทธศาสตร์ / แผนปฏิบัติงาน/ ความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานในต่างประเทศ	ยุทธศาสตร์/ แผน/ความ ร่วมมือ	๕	๑	๒	๓	๔	๕	๕	๕.๐๐๐๐	๐.๒๕
ตัวชี้วัดที่ ๑.๖ ร้อยละของชาวต่างประเทศที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากโครงการหลวงและนำไปปฏิบัติ	ร้อยละ	๕	๔๐	๕๐	๖๐	๗๐	๘๐	๘๕.๙๖	๕.๐๐๐๐	๐.๒๕๐๐
ตัวชี้วัดที่ ๑.๗ จำนวนชุมชนที่มีการนำรูปแบบการตลาดชุมชนซึ่งเกิดจากการสังเคราะห์จากโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการการพัฒนาระบบตลาดของชุมชนบนพื้นที่สูงไปปฏิบัติ	ชุมชน	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๐	๕.๐๐๐๐	๐.๒๕๐๐
ตัวชี้วัดที่ ๑.๘ ร้อยละของเกษตรกรที่ผ่านการอบรมและผ่านเกณฑ์การประเมิน										
ตัวชี้วัดที่ ๑.๘.๑ ศูนย์การเรียนรู้โครงการหลวง(กลุ่มเป้าหมายได้แก่ เกษตรกรโครงการขยายผลโครงการหลวง)	ร้อยละ	๓	๖๐	๗๐	๘๐	๙๐	๑๐๐	๙๑.๑๙	๔.๑๑๙๒	๐.๑๒๓๖
ตัวชี้วัดที่ ๑.๘.๒ โครงการขยายผลโครงการหลวง (การเรียนรู้โดยวิธีการฝึกอบรม)	ร้อยละ	๓	๖๕	๗๐	๗๕	๘๐	๘๕	๘๖.๑๒	๕.๐๐๐๐	๐.๑๕๐๐
ตัวชี้วัดที่ ๑.๙ ร้อยละของเกษตรกรสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้	ร้อยละ	๔	๖๐	๖๕	๗๐	๗๕	๘๐	๘๑.๔๗	๕.๐๐๐๐	๐.๒๐๐๐
ตัวชี้วัดที่ ๑.๑๐ ร้อยละของจำนวนพื้นที่ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP ต่อจำนวนพื้นที่ที่ได้รับการตรวจจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ร้อยละ	๒	๘๐	๘๕	๙๐	๙๕	๑๐๐	๑๐๐	๕.๐๐๐๐	๐.๑๐๐๐
ตัวชี้วัดที่ ๑.๑๑ ร้อยละของจำนวนพื้นที่ที่ได้รับใบรับรองมาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์ กรมวิชาการเกษตร	ร้อยละ	๒	๘๐	๘๕	๙๐	๙๕	๑๐๐	๑๐๐	๕.๐๐๐๐	๐.๑๐๐๐

ผลการประเมินการปฏิบัติงานตามคำรับรองการปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) (ต่อ)

ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน	หน่วยวัด	น้ำหนัก (ร้อยละ)	เกณฑ์การให้คะแนน					ผลการดำเนินงาน		
			๑	๒	๓	๔	๕	ผลการดำเนินงาน	ค่าคะแนน ที่ได้	คะแนนถ่วง น้ำหนัก
ตัวชี้วัดที่ ๑.๑๒ ร้อยละของจำนวนพื้นที่ที่ได้รับใบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ระดับนานาชาติ (มกท.)	ร้อยละ	๒	๘๐	๘๕	๙๐	๙๕	๑๐๐	๑๐๐	๕.๐๐๐๐	๐.๑๐๐๐
ตัวชี้วัดที่ ๑.๑๓ จำนวนผลิตภัณฑ์จากความหลากหลายทางชีวภาพที่มีการยื่นขอจดทรัพย์สินทางปัญญา	ผลิตภัณฑ์	๔	๑	๒	๓	๔	๕	๕	๕.๐๐๐๐	๐.๒๐๐๐
ตัวชี้วัดที่ ๑.๑๔ จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมอุทยานหลวงราชพฤกษ์	คน	๕	๒๗๐,๐๐๐	๒๙๐,๐๐๐	๓๑๐,๐๐๐	๓๓๐,๐๐๐	๓๕๐,๐๐๐	๖๗๑,๓๐๘	๕.๐๐๐๐	๐.๒๕๐๐
มิติที่ ๒ มิติด้านคุณภาพการให้บริการ (น้ำหนัก : ร้อยละ ๑๐)									๕.๐๐๐๐	
ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ ร้อยละของระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ										
ตัวชี้วัดที่ ๒.๑.๑ เกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ตามแนวทางโครงการหลวง	ร้อยละ	๕	๖๕	๗๐	๗๕	๘๐	๘๕	๘๗.๖๗	๕.๐๐๐๐	๐.๒๕๐๐
ตัวชี้วัดที่ ๒.๑.๒ ผู้รับบริการจากอุทยานหลวงราชพฤกษ์	ร้อยละ	๕	๖๕	๗๐	๗๕	๘๐	๘๕	๘๕.๓๖	๕.๐๐๐๐	๐.๒๕๐๐
มิติที่ ๓ มิติด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน (น้ำหนัก : ร้อยละ ๑๐)									๕.๐๐๐๐	
ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ ร้อยละของจำนวนโครงการที่ดำเนินการจัดทำต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตได้สำเร็จ	ร้อยละ	๑๐	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕	๓๐	๓๐	๕.๐๐๐๐	๐.๕๐๐๐
มิติที่ ๔ มิติด้านการกำกับดูแลกิจการและการพัฒนาองค์กร (น้ำหนัก : ร้อยละ ๒๐)									๕.๐๐๐๐	
ตัวชี้วัดที่ ๔.๑ ระดับการพัฒนาด้านการกำกับดูแลกิจการ และการพัฒนาองค์กร	ระดับ	๒๐	๑	๒	๓	๔	๕	๕	๕.๐๐๐๐	๑.๐๐๐๐
น้ำหนักรวม		๑๐๐						ค่าคะแนนที่ได้	๔.๙๗๓๖	

การประเมินการดำเนินงานตามคำรับรองการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

ตารางแสดงผลการประเมินการดำเนินงานตามคำรับรองการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔

การประเมินผล	ปี ๒๕๕๐	ปี ๒๕๕๑	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔
มิติที่ ๑ ด้านประสิทธิผลตามแผนปฏิบัติงาน	๔.๖๐๔๑	๔.๙๗๕๖	๔.๙๓๗๕	๔.๙๑๙๘	๔.๙๕๖๐
มิติที่ ๒ ด้านคุณภาพการให้บริการ	๔.๗๐๐๐	๕.๐๐๐๐	๕.๐๐๐๐	๓.๗๖๖๐	๕.๐๐๐๐
มิติที่ ๓ ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน	๔.๑๘๒๗	๔.๕๐๐๐	๔.๙๐๐๐	๕.๐๐๐๐	๕.๐๐๐๐
มิติที่ ๔ ด้านการกำกับดูแลกิจการและการพัฒนาองค์กร	๔.๙๙๐๗	๔.๑๗๔๙	๔.๗๔๘๕	๔.๗๖๐๘	๕.๐๐๐๐
ภาพรวม	๔.๖๔๑๑	๔.๖๙๐๒	๔.๙๐๒๒	๔.๗๗๒๗	๔.๙๗๓๖

hrdi

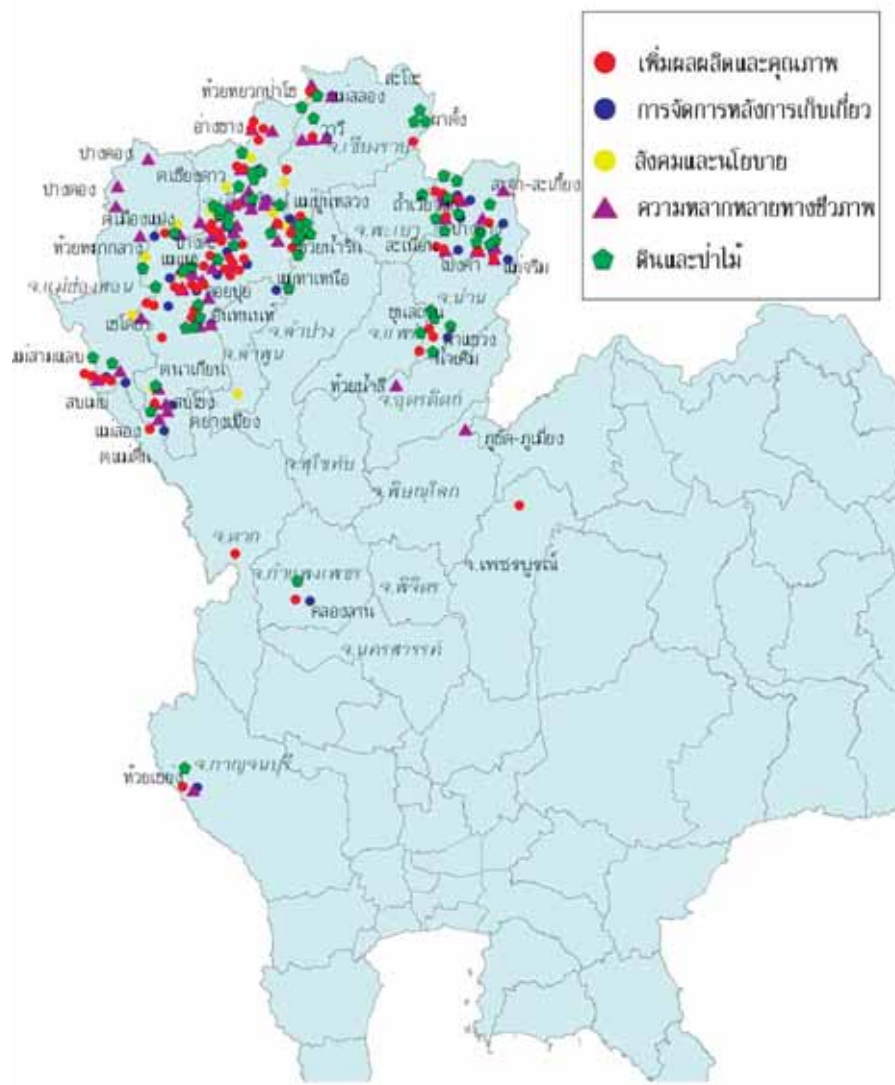
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
Highland Research and Development Institute (Public Organization)

ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา

ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา

ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้สำหรับนำไปใช้ในการสนับสนุนงานโครงการหลวงและพื้นที่สูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้เรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิตพืชและสัตว์ โดยต้องการจัดการกระบวนการผลิตที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูง ลดต้นทุนการผลิต ตลอดจนได้รับการรับรองมาตรฐาน นอกจากนี้ยังสนับสนุนการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการรวบรวม การเก็บรักษา การสังเคราะห์และพัฒนานวัตกรรมต่อยอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน โดยอาศัยกลไกของเครือข่ายการปฏิบัติงานวิจัยของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ร่วมกับมูลนิธิโครงการหลวง สถาบันการศึกษา หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารและการพัฒนาสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบนพื้นที่สูง โดยแผนงานภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น ๓ แผนงาน ดังนี้

๑. แผนงานวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนงานโครงการหลวง
๒. แผนงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง
๓. แผนงานส่งเสริมความร่วมมือวิจัยและแลกเปลี่ยนทางวิชาการกับนานาชาติ

แผนที่แสดงกลุ่มงานวิจัยที่ดำเนินงานในพื้นที่ต่างๆ ของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง

◆ แผนงานวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนงานโครงการหลวง ◆

แผนงานวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนงานโครงการหลวง มุ่งเน้นสนับสนุนการวิจัยเชิงบูรณาการซึ่งต่อยอดงานวิจัยของโครงการหลวง รวมทั้งสนับสนุนการวิจัยที่นำไปสู่การสร้างรายได้ที่พอเพียงทั้งภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร โดยศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการผลิต เพื่อให้ผลิตผลมีคุณภาพสูงและลดต้นทุนการผลิต โดยการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและความอุดมสมบูรณ์ของดิน รวบรวมนวัตกรรมและเสริมสร้างคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นจากหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนรวบรวมองค์ความรู้จากผลการวิจัย ประสิทธิภาพของบุคลากร ความสำเร็จ และรูปแบบการปฏิบัติที่ดีของโครงการหลวง (Best Practice) เกี่ยวกับการพัฒนา งานด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการบริหารองค์กร เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ สู่ชุมชนทั้งในพื้นที่โครงการหลวงและชุมชนอื่นๆ บนพื้นที่สูงต่อไป

๑. โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิตพืชภายใต้โรงเรือน

เป็นงานวิจัยต่อเนื่องในลักษณะการพัฒนาเทคโนโลยีการปลูกพืชในโรงเรือนด้านต่างๆ เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับเกษตรกรบนพื้นที่สูงที่มีข้อจำกัดแตกต่างกัน ซึ่งเกษตรกรสามารถนำเทคโนโลยีไปปรับใช้เพื่อลดความเสียหายผลผลิตจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศทำให้ปลูกพืชได้ตลอดปี ปริมาณและคุณภาพผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่เพิ่มขึ้น ลดปัญหาการขยายพื้นที่เพาะปลูก รวมทั้งการจัดการภายในโรงเรือนที่เหมาะสมจะช่วยลดต้นทุน และลดการใช้สารเคมีการเกษตรเป็นการสร้างความปลอดภัยให้กับผู้ปลูก ผลผลิต ผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ มีการศึกษาวิจัย ๓ โครงการย่อย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. การทดสอบชนิดพลาสติกมุงหลังคาโรงเรือนที่มีคุณสมบัติในการควบคุมแสงเพื่อเพิ่มการเจริญเติบโตของพืช เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิตพืช ๓ ชนิด ได้แก่ ฝรั่ง กุหลาบและผักกาดหอมห่อ โดยวิเคราะห์ค่าการยอมให้แสงผ่านในช่วงคลื่น UVA , UVB , IR , PAR รวมทั้งค่าต้านทานการดึงยึด ค่าการถูกดึงยึด ณ จุดขาด (Tensile strain at break) อุณหภูมิภายในโรงเรือน และความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศ หลังจากทดสอบเป็นเวลาระยะ ๑๒ เดือน พบว่า พลาสติกต้นแบบที่พัฒนาขึ้นมาใหม่สำหรับการปลูกพืชทั้ง ๓ ชนิด ยังมีคุณภาพไม่ดีเท่าพลาสติกที่มีขายทั่วไป

การทดสอบพลาสติกต้นแบบในการปลูกฝรั่ง

๒. การเพิ่มประสิทธิภาพวิธีการยืดอายุการใช้งานของไม้ไผ่สำหรับก่อสร้างโรงเรือน ประกอบด้วย (๑) การพัฒนาสารเคลือบไม้ (พอลิเมอร์) ในห้องปฏิบัติการ พบว่า ไม้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเทียบกับไม้ไผ่ที่ไม่ได้เคลือบผิว (๒) ออกแบบจำลองข้อต่อต้นแบบที่ทำจากอะลูมิเนียมและทดสอบการใช้งานในพื้นที่ พบว่า ข้อต่อต้นแบบสามารถยึดติดกับไม้ไผ่ได้ดี ไม่เกิดการเลื่อนของไม้เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ยางรัดมอเตอร์ไซด์ (๓) พัฒนาระบบวิธีการยืดอายุไม้ไผ่พันธุ์งิ้วใหญ่ อายุ ๓ ปีขึ้นไป ด้วยน้ำยารักษาเนื้อไม้ Copper Chrome Boron (CCB) และ Chromate Copper Arsenate (CCA) พร้อมก่อสร้างโรงเรือนสำหรับปลูกผัก และไม้ผล พบว่า ต้นทุนก่อสร้างโรงเรือน ขนาด ๖x๒๔ เมตร มีค่าประมาณ ๔๒,๐๐๐ บาท ซึ่งสูงกว่าโรงเรือนไม้ไผ่แบบเดียวกันแต่ไม่เคลือบน้ำยารักษาเนื้อไม้ อย่างไรก็ตามได้ประมาณอายุการใช้งานของโรงเรือนที่เคลือบน้ำยา คือ ๖ ปี ในขณะที่โรงเรือนไม้เคลือบน้ำยามีอายุการใช้งาน ๒ ปี เท่านั้น

๓. การพัฒนาต่อยอดการปลูกผักหมุนเวียนในโรงเรือนเหล็กหลังคามุงพลาสติกที่สามารถคัดกรองแสงส่องผ่าน มีระบบลดอุณหภูมิอัตโนมัติ และระบบการให้น้ำผ่านน้ำแบบกึ่งอัตโนมัติ โดยโรงเรือนลดอุณหภูมิอัตโนมัติมีต้นทุนการก่อสร้าง ๗๙๘.๒๖ บาท/ตร.ม. เกษตรกรน่าจะคืนทุนได้ภายใน ๙ ฤดูกาลปลูก หากราคาขายพริกหวานมีมูลค่า ๖๕ บาทต่อกิโลกรัม และการเจริญเติบโต และให้ผลผลิตพริกหวาน มากกว่าโรงเรือนควบคุม ๓๕๘.๕๐ กิโลกรัมต่อโรงเรือน ทำให้รายได้สุทธิหักเฉพาะค่าใช้จ่ายปัจจัยการผลิตมีค่า ๑๒,๒๖๓.๖๐ บาท สูงกว่ารายได้สุทธิพริกหวานในโรงเรือนควบคุม ๘,๙๒๑.๑๗ บาท นอกจากนี้ยังพบว่า โรงเรือนลดอุณหภูมิยังสามารถลดการระบาดของโรคและแมลงได้มากกว่า

โรงเรือนโมบไฟ์ที่เคลือบด้วยน้ำยารักษาเนื้อ

การทดสอบข้อต่ออะลูมิเนียมในการจับยึดโมบไฟ์

โรงเรือนลดอุณหภูมิอัตโนมัติ

๒. โครงการวิจัยและทดสอบประสิทธิภาพการปลูกข้าวโพดโดยไม่เผาเศษพืช

ผลการวิจัยได้องค์ความรู้เรื่องระบบการปลูกข้าวโพดโดยไม่เผาเศษพืชร่วมกับการปลูกพืชตระกูลถั่ว สามารถนำไปถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อลดปัญหามลภาวะจากหมอกควัน รวมถึงดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และปัญหาการขาดทุนการจากปลูกข้าวโพด ควรนำองค์ความรู้นำไปผลักดันให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจัง และมีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางจะทำให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่ และมีรายได้เพิ่มขึ้น พร้อมทั้งสามารถอนุรักษ์ดินอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังช่วยลดปัญหามลภาวะจากหมอกควันจากการเผาเศษซากพืชก่อนปลูกข้าวโพดด้วย ในการทดสอบจะเก็บข้อมูลปริมาณวัชพืชและความอุดมสมบูรณ์ของดินก่อนปลูก ต้นทุนการผลิต ความหนาแน่นของดิน ผลผลิตข้าวโพดและถั่ว รายได้และผลตอบแทนทั้งระบบ โดยทำการทดสอบใน ๒ ลักษณะ คือ แปลงวิจัย และแปลงทดสอบสาธิตในพื้นที่เกษตรกร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ข้อมูล	ข้าวโพดอย่างเดียว		ข้าวโพด/ถั่วแปะยี		ข้าวโพด/ถั่วเนื้รวงแดง	
	แปลงวิจัย	แปลงสาธิต	แปลงวิจัย	แปลงสาธิต	แปลงวิจัย	แปลงสาธิต
๑) ปริมาณอินทรีย์วัตถุ (OM)	๓.๐๓	๒.๖๒	๓.๔๗	๓.๐๐	๓.๔๖	๓.๒๑
๒) ความหนาแน่นดิน (mg / m๓) *	๑.๓๓	๑.๓๐	๑.๑๑	๑.๓๑	๑.๑๗	๑.๓๒
๓) น้ำหนักแห้งวัชพืช (กก./ไร่) *	๓๘	๑๓๓	๔๘	๔๒	๑๓๑	๓๖
๔) ผลผลิตข้าวโพด (กก./ไร่) *	๘๒๐	๗๐๖	๑,๒๘๗	๙๘๖	๑,๑๔๕	๘๙๖
๕) ผลผลิตถั่ว (กก./ไร่)	-	-	๔๒	๕๕	๑๔๒	๑๓๓
๖) รายได้/ผลตอบแทน (บาท/ไร่) *	๕,๗๔๐	๓,๗๗๘	๙,๐๐๙	๕,๘๓๐	๘,๐๑๕	๖,๘๐๖
๗) ปริมาณการชะล้างหน้าดิน (กก./ไร่)	-	๒,๔๘๐	-	๒,๐๙๗	-	๒,๐๗๓

* มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ร่วมกับกรมพัฒนาที่ดิน และกรมส่งเสริมการเกษตร ได้จัดอบรมเรื่องการปลูกข้าวโพดโดยไม่เผาเศษพืชรวม ๑๖ ครั้ง ให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมและเกษตรกร จำนวน ๒๕๐ คน

๓. โครงการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวพืชผักของโครงการหลวง

มุ่งศึกษากระบวนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตพืชผัก ๕ ชนิด คือ กะหล่ำปลีรูปหัวใจ เบบี่ฮ่องเต้ ข้าวโพดหวานสองสี ยอดชาโยเต้ และแตงกวาญี่ปุ่น เพื่อประเมินการสูญเสียที่เกิดขึ้น ตั้งแต่จากแปลงปลูกจนถึงร้านค้าหรือลูกค้าส่งออก วิเคราะห์หาสาเหตุ และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ได้ต้นแบบที่ดี (Best Practices) ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวพืชผักของโครงการหลวงที่มีมูลค่าหรือมีศักยภาพในการส่งออกทั้งระบบ โดยลดการสูญเสียของผลผลิตพืชผักโครงการหลวงหลังการเก็บเกี่ยวให้สามารถรักษาคุณภาพ ยืดอายุของผลผลิตและสามารถวางจำหน่ายในตลาดได้นานขึ้น โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ชนิดพืช	ก่อน ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติ	หลัง ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติ
กะหล่ำปลีรูปหัวใจ 	ความสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว ๖๓.๗๙ % สาเหตุ เนื่องจากส่วนที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้หรือมีคุณภาพไม่เป็นไปตามคุณภาพขั้นต่ำ ซึ่งจุดที่มีความสูญเสียเกิดขึ้นมากที่สุด คือ ที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง	ความสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว ๓๕.๔๐ % สำหรับกะหล่ำปลีรูปหัวใจที่ตัดแต่งบรรจุถุงพร้อมจำหน่ายมาจากศูนย์ฯ ความสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว ๓๐.๘๐ % สำหรับกะหล่ำปลีรูปหัวใจไม่ได้เปลี่ยนตะกร้าพลาสติกจากแปลงปลูกของเกษตรกรและรองด้วยถุงพลาสติกขยายข้างเจาะรู
เบบี่ฮ่องเต้ 	ความสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว ๕๙.๑๔ % สาเหตุ เนื่องจากส่วนที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้หรือมีคุณภาพไม่เป็นไปตามคุณภาพขั้นต่ำ โดยจุดที่มีความสูญเสียเกิดขึ้นมากที่สุดคือ ที่แปลงปลูกของเกษตรกร	ความสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว ๒๙.๙๗ % สำหรับเบบี่ฮ่องเต้ที่บรรจุในตะกร้าพลาสติกที่รองด้วยฟองน้ำ ความสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว ๒๖.๕๗ % สำหรับเบบี่ฮ่องเต้ที่บรรจุในตะกร้าพลาสติกที่รองด้วยแอคทีฟ

ชนิดพืช	ก่อน ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติ	หลัง ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติ
ข้าวโพดหวานสองสี 	ความสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว ๓.๘๕ % สาเหตุ เนื่องจากแมลงและจากมีเมล็ดไม่เต็มฝัก และจุดที่มีความสูญเสียเกิดขึ้นมากที่สุดคือที่แปลงปลูกของเกษตรกร	ความสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว ๓.๓๓ % และปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ทั้งหมดที่ร้านค้าโครงการหลวงมีปริมาณใกล้เคียงกับที่แปลงปลูกของเกษตรกร
ยอดชาโยเต้ 	ความสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว ๓๙.๓๗ % สาเหตุ เนื่องจากทางสรีรวิทยา (เหี่ยว) เป็นหลัก ซึ่งจุดที่มีความสูญเสียมากที่สุดเกิดขึ้นที่งานคัดบรรจุกรุงเทพฯ	ความสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว ๑๙.๔๓ % สำหรับยอดชาโยเต้ที่บรรจุในตะกร้าพลาสติกซึ่งรองด้วยถุงพลาสติกขยายข้างเจาะรู ความสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว ๑๘.๘๐ % สำหรับยอดชาโยเต้ที่บรรจุในตะกร้าพลาสติกซึ่งรองด้วยถุงแอกทีฟ
แตงกวาญี่ปุ่น 	ความสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว ๕๙.๑๑ % สาเหตุ เนื่องจากเกิดจากผลแตงกวาญี่ปุ่นมีลักษณะรูปร่างโค้งงอและรูปร่างผิดปกติมากที่สุด ซึ่งพบความสูญเสียเกิดขึ้นที่แปลงปลูกของเกษตรกรมากที่สุด	ความสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว ๓๕.๖๕ % สำหรับแตงกวาญี่ปุ่นที่บรรจุในตะกร้าพลาสติกซึ่งรองด้วยถุงพลาสติกขยายข้างเจาะรู ความสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว ๓๐.๓๙ % สำหรับแตงกวาญี่ปุ่นที่บรรจุในตะกร้าพลาสติกซึ่งรองด้วยถุงแอกทีฟไม่พบความสูญเสียจากสาเหตุทางสรีรวิทยาซึ่งทำให้แตงกวาญี่ปุ่นแสดงอาการปลายผลเหี่ยวตลอดห่วงโซ่อุปทาน

การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวยอดชาโยเต้

๔.

โครงการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการตลาดสินค้าหัตถกรรมของชนเผ่ากะเหรี่ยง ปะหล่อง และลัวะ

เน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาด้านงานหัตถกรรมของชนเผ่ากะเหรี่ยง ปะหล่อง และลัวะ ให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อพัฒนาต้นแบบกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมให้มีความเข้มแข็งในระดับชุมชน เพื่อขยายผลไปสู่ชุมชนพื้นที่สูงอื่นในระยะต่อไป และเพื่อพัฒนากลุ่มผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมต้นแบบให้เป็นศูนย์เรียนรู้งานหัตถกรรมของชนเผ่า

จากการศึกษากลุ่มสตรีทอผ้าของชนเผ่าทั้ง ๔ ชนเผ่า พบว่าทั้งหมดมีการรวมกลุ่มทอผ้ามานานตั้งแต่ ๓ - ๒๐ ปี มีทั้งประสบความสำเร็จสามารถดำเนินงานและการตลาดด้วยตนเอง และอยู่ระหว่างการพัฒนา ทุกกลุ่มมีจุดอ่อนและจุดแข็งในการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาด การดำเนินงานวิจัยชุดนี้ได้มีการพัฒนากลุ่มสตรีทอผ้าโดยการผลการวิเคราะห์จุดอ่อนของแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีทั้งเหมือนกันและต่างกัน การมาปรับปรุงแก้ไข โดยให้สมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และแก้ไข และนำเอาจุดแข็งบางข้อของบางกลุ่มไปเป็นตัวอย่างให้กับกลุ่มที่ยังขาดความเข้มแข็ง นอกจากนั้นยังได้มีการศึกษาการตลาดถึงความต้องการลักษณะรูปแบบของสินค้าหัตถกรรมผ้าทอในจังหวัดเชียงใหม่ และกรุงเทพฯ ของผู้บริโภคทั้งที่เป็นนักท่องเที่ยว และคนทั่วไป เพื่อนำมาพัฒนาและออกแบบงานหัตถกรรมผ้าทอโดยยังคงเอกลักษณ์ของชนเผ่าไว้ ใช้เส้นใยและสีธรรมชาติเพื่อตอบสนองตลาดระดับกลาง ผลักดันดังกล่าวได้มีการยื่นขอจดอนุสิทธิบัตรเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔ งานวิจัยชุดนี้ยังได้มีการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมต้นแบบให้เป็นศูนย์เรียนรู้งานหัตถกรรมของชนเผ่า และการคัดเลือกชุมชนเพื่อพัฒนาให้เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านหัตถกรรม

อบรมย้อมสีธรรมชาติกลุ่มสตรีกะเหรี่ยง ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงพระบาทห้วยต้ม

อบรมการบริหารจัดการกลุ่มและติดตามผลการดำเนินงาน

๕.

โครงการวิจัยและพัฒนาการปลูกเห็ดและการแปรรูป

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงได้รับมอบหมายจาก สศช. ในการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการต่างๆ ในการพัฒนาเห็ด ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบต่อแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมการปลูกเห็ดเป็นพืชเศรษฐกิจบนพื้นที่สูงฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๖) เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๒ และมีมติเห็นชอบแผนปฏิบัติการพัฒนาเห็ดบนพื้นที่สูง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๗) เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้สถาบันเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการประสานหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การศึกษาวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี ดังนั้นในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ จึงศึกษาวิจัยในด้านต่างๆ โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การศึกษาวิจัย	ผลการศึกษาวิจัย
การคัดเลือกสายพันธุ์เฮมพ์ที่มีปริมาณสาร THC ต่ำและเปอร์เซ็นต์เส้นใยสูง	ขึ้นทะเบียนเฮมพ์ ๔ พันธุ์ (THC ต่ำกว่า ๐.๓ % มีเปอร์เซ็นต์เส้นใย ๑๗.๗-๒๒.๙ %) คือ อาร์พีเอฟ๑ อาร์พีเอฟ๒ อาร์พีเอฟ๓ และอาร์พีเอฟ๔ ต่อกองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร
การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะปลูกและการปฏิบัติรักษาภายใต้ระบบการควบคุม	ต้นแบบห่วงโซ่การผลิตเฮมพ์ (value chain) ๑ แบบ โดยแบ่งเป็น ๓ ขั้นตอนหลักคือ การเพาะปลูก การแปรรูป และการตลาด และส่งเสริมการปลูกเฮมพ์ภายใต้ระบบการควบคุมใน ๙ พื้นที่ รวมพื้นที่ ๖๗ ไร่ มีสมาชิก ๑๐ กลุ่ม รวม ๑๔๐ ราย
การพัฒนาชุดตรวจวัดปริมาณสาร THC ภาคสนาม (THC test kit)	ต้นแบบชุดตรวจวัด THC test kit ๑ ชุด ที่สามารถตรวจวัดปริมาณ THC ต่ำกว่า ๐.๓ % ได้
การศึกษาวิจัยการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์เฮมพ์และแนวทางการใช้ประโยชน์จากเมล็ด	การลดความชื้นโดยการตากบนตะแกรงโปร่งยกพื้นในร่มประมาณ ๑-๒ วัน แล้วจึงตากแดด และหลังจากลดความชื้นของเมล็ดเรียบร้อยแล้ว ควรเก็บเมล็ดในถุงพรอยด์ปิดสนิทในสภาพห้องเย็นที่อุณหภูมิ -๔ ถึง ๑๕ องศาเซลเซียส จะทำให้เมล็ดยังคงความงอกและความแข็งแรงได้มากกว่า ๘๐ % นาน ๑๒ เดือน และเมล็ดมีคุณภาพดี
การศึกษาวิจัยการรักษาเชื้อพันธุ์และขยายเมล็ดพันธุ์เฮมพ์ที่มีปริมาณสาร THC ต่ำ	ผลิตเมล็ดพันธุ์คัด (Breeder seeds) จำนวน ๗ กิโลกรัม และเมล็ดพันธุ์หลัก (Foundation seeds) จำนวน ๔๕ กิโลกรัม และเมล็ดพันธุ์ขยาย (Extension seeds) จำนวน ๗๐๐ กิโลกรัม
การพัฒนาเครื่องมือแปรรูปเส้นใยเฮมพ์	ต้นแบบพร้อมแบบพิมพ์เขียวเครื่องลอกเปลือกพืชเส้นใย ที่มีกำลังผลิตไม่ต่ำกว่า ๑๐ กิโลกรัม ต้นเฮมพ์สด/ ชั่วโงม และเสนอแนะแนวทางการปรับใช้กับการแปรรูปเส้นใยเฮมพ์
การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสีย้อมสำหรับเส้นใยเฮมพ์	กระบวนการย้อมสีธรรมชาติที่ไม่ตกสีง่ายสำหรับเส้นใยเฮมพ์ ๕ เฉดสี คือ แดง เหลือง น้ำเงิน ส้ม เขียว ม่วง และกระบวนการย้อมสีเคมีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสำหรับเส้นใยเฮมพ์ ๓ เฉดสี คือ แดง เหลือง น้ำเงิน

การตากลดความชื้นต้นเฮมพ์

การปลูกเฮมพ์จากต้นกล้าเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์เฮมพ์

การอบรมต่อเส้นด้ายและย้อมสีเส้นใยเฮมพ์

รวมทั้งจัดทำคู่มือเรื่อง การปลูกเฮมพ์ภายใต้ระบบการควบคุม มูลนิธิโครงการหลวง โปสเตอร์องค์ความรู้เกี่ยวกับเฮมพ์ ๙ เรื่อง และอนุสิทธิบัตร “เครื่องลอกเปลือกพืชเส้นใย”

เครื่องลอกเปลือกเฮมพ์

คู่มือการปลูกเฮมพ์

๖. โครงการทดสอบปัจจัยการผลิตชีวภาพในการเพิ่มผลผลิตการปลูกผักอินทรีย์

มุ่งเน้นการทดสอบและคัดเลือกปัจจัยการผลิตชีวภาพที่เหมาะสมสำหรับการเพิ่มผลผลิตการปลูกผักอินทรีย์ โดยการนำปัจจัยการผลิตชีวภาพที่ได้จากโครงการวิจัยและพัฒนาปัจจัยการผลิตชีวภาพเพื่อทดแทนสารเคมีเกษตรบนพื้นที่สูง และปัจจัยการผลิตชีวภาพจากมูลนิธิโครงการหลวงไปทดสอบในพื้นที่ของเกษตรกรภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกร โดยการทดสอบประกอบด้วย ๕ กิจกรรมหลัก คือ

(๑) การทดสอบวัสดุเพาะกล้าในผักอินทรีย์ โดยเปรียบเทียบวัสดุเพาะกล้าจำนวน ๖ สูตร ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของต้นกล้าผักอินทรีย์ ๖ ชนิด พบว่าวัสดุเพาะสูตร ๑ มีความเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของต้นกล้าคอสสลัด เบบี้ฮ่องเต้ ผักกาดฮ่องเต้ แดงกวางญี่ปุ่น วัสดุเพาะสูตร ๒ มีความเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของต้นกล้าโอ๊คลิฟเขียว โอ๊คลิฟแดง

กับดักทากเห็บยวสีเหลือง และการคลุมแปลงปลูก

(๒) การทดสอบปัจจัยการผลิตชีวภาพในการป้องกันกำจัดด้วงหมัดผักในกะหล่ำปลีรูปหัวใจอินทรีย์ พบว่า การใช้ปัจจัยการผลิต (สารสกัดทางไหล เชื้อราบีวเวอเรีย และน้ำหมักสูตร PP๓) ร่วมกับการใช้กับดักทากเห็บและการไถน้ำท่วมแปลง สามารถลดปริมาณการระบาดของด้วงหมัดผักได้ดี

(๓) การทดสอบปัจจัยการผลิตชีวภาพในการปลูกเบบี้ฮ่องเต้อินทรีย์ พบว่าการป้องกันกำจัดโรคใบจุดโดยฉีดพ่นเชื้อราไตรโคเดอร์มาสลับกับเชื้อแบคทีเรีย BK๓๓ ทุกๆ ๕ วัน ร่วมกับการรดน้ำหมักชีวภาพ อัตรา ๑:๕๐๐ ทุกๆ ๗ วัน สามารถลดการระบาดของโรคใบจุด โดยเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิตได้ ๘๔.๘๑%

(๔) การทดสอบปัจจัยการผลิตชีวภาพในการปลูกคอสสลัดอินทรีย์ พบว่าการป้องกันกำจัดโรคใบจุดโดยฉีดพ่นปุ๋ยชีวภาพ (EM) ทุกๆ ๕ วัน ร่วมกับการรดน้ำหมักชีวภาพ อัตรา ๑:๒๐๐ ทุกๆ ๗ วัน สามารถลดการระบาดของโรคใบจุด และเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิตได้ ๓๒.๒๖%

(๕) การทดสอบน้ำหมักชีวภาพในการเพิ่มผลผลิตกะหล่ำปลีรูปหัวใจและกะหล่ำปลี พบว่าในกะหล่ำปลีรูปหัวใจการรดน้ำหมักชีวภาพทุกอัตรามีปริมาณผลผลิตไม่แตกต่าง และในกะหล่ำปลีการรดน้ำหมักมูลไส้เดือนดิน อัตรา ๑:๕๐ ทุกๆ ๗ วัน กะหล่ำปลีมีการเจริญเติบโตและมีปริมาณผลผลิตมากที่สุด

การทดสอบน้ำหมักชีวภาพในการเพิ่มผลผลิตกะหล่ำปลีรูปหัวใจและกะหล่ำปลี

๗. โครงการสภาวะธาตุอาหารพืชและปัจจัยทางดินเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืนในพื้นที่เกษตรกรรมโครงการหลวง

ศึกษาสถานะธาตุอาหารพืชและปัจจัยทางดินตามชนิดวัตถุต้นกำเนิดดิน ระบบการปลูกพืช และสภาพแวดล้อมจุลภูมิอากาศ ซึ่งมีผลกระทบต่อ การเสื่อมโทรมและการฟื้นฟูทรัพยากรดิน และประเมินสภาวะธาตุอาหารพืชและสถานะความอุดมสมบูรณ์ของดินที่มีผลกระทบต่อ การผลิตพืชที่สร้างรายได้หลัก รวมทั้งวินิจฉัยปัจจัยทางดินซึ่งมีผลกระทบต่อ การเสื่อมโทรมและการฟื้นฟูทรัพยากรดินในพื้นที่เกษตรกรรมบนพื้นที่สูงของโครงการหลวง โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ๖ ลักษณะ ได้แก่ พืชผัก ไม้ผล พืชไร่ ข้าววนาน้ำซัง ไม้ดอกไม้ประดับ และไม้ยืนต้นใช้สอย บางพื้นที่มีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำของกรมพัฒนาที่ดิน และสมบัติดิน ส่วนใหญ่วัตถุต้นกำเนิดดินเป็นวัตถุตกค้างและเศษหินเชิงเขา ตะกอนน้ำพาเก่าในหุบเขาความหนาแน่นรวมของดินบนและดินล่างค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง ความพรุนรวมของดินร้อยละ ๓๒-๖๕ ปริมาณน้ำที่เป็นประโยชน์ต่อพืชในดินร้อยละ ๕-๓๐ โดยน้ำหนัก เม็ดดินจัดอยู่ในกลุ่ม small macro aggregates (ร้อยละ ๒๐-๖๐) และ large macro aggregates (ร้อยละ ๔๐-๖๐)

สมบัติทางเคมีและธาตุอาหารพืชของทรัพยากรดินในแปลงเกษตรกรรม ปริมาณอินทรีย์วัตถุค่อนข้างต่ำถึงสูงมาก ปฏิกริยาดินกรดปานกลางถึงกรดรุนแรง ทรัพยากรดินมีสถานะความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ (ห้วยส้มป่อย ชุนแปะ) ถึงสูง (ห้วยลึก ห้วยโป่ง)

ในแปลงปลูกพืชของเกษตรกรบางพื้นที่ จะมีปริมาณโซเดียมแลกเปลี่ยนได้สูงถึงสูงมาก ซึ่งอาจเป็นผลเนื่องจากเกษตรกรบางพื้นที่มีการกำจัดวัชพืชด้วยวิธีการฉีดพ่นสารละลายเกลือแกง (NaCl) ซึ่งเกิดผลกระทบโดยตรงต่อสมบัติทางเคมีและทางฟิสิกส์ของดิน และคุณภาพของแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยทั่วไปแปลงปลูกพืชผักและแปลงไม้ผลมีปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ และแมงกานีสที่สกัดได้ปริมาณสูงถึงสูงมาก เกินไปอันเป็นผลเนื่องจากเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีอัตราสูงและปุ๋ยคอก(มูลไก่)ปริมาณมาก และติดต่อกันนานหลายปี ทำให้เกิดอันตรกิริยาแก่งแย่งและลดความเป็นประโยชน์ของธาตุเหล็ก สังกะสี และแมงกานีส เป็นผลให้พืชที่ปลูกเกิดการขาดธาตุอาหารพืชดังกล่าวได้ง่าย

นอกจากนี้ น้ำชลประทานซึ่งมีสารประกอบคาร์บอนเนตและไบคาร์บอนเตปะปนมาก จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปฏิกริยาดินเป็นสภาพต่างจัดอย่างรวดเร็ว ทำให้พืชที่ปลูกเกิดการขาดธาตุ ได้แก่ ธาตุเหล็ก สังกะสี ทองแดง แมงกานีส และโบรอน ในบางช่วงเวลาของรอบปี ซึ่งจะมีผลกระทบต่อปริมาณและคุณภาพผลผลิตของพืช โดยเฉพาะอย่างยิ่งพืชไม้ผล พืชผัก และพืชไม้ดอก รวมทั้งลดประสิทธิภาพของสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ดังนั้นเพื่อให้การจัดการดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม จึงควรรณรงค์ไม่ให้ใช้เกลือแกงในการกำจัดวัชพืช และควรศึกษาวิจัยอัตราปุ๋ยและสูตรปุ๋ยทั้งธาตุอาหารหลัก ธาตุอาหารรอง และจุลธาตุ ที่เหมาะสมกับพืชผัก ไม้ดอก และไม้ผลแต่ละชนิด เพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพผลผลิต ตลอดจนลดการตกค้างของปุ๋ย

๘. โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาทรัพยากรสินทางภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนบนพื้นที่สูง

เน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาทรัพยากรสินทางภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นทรัพยากรพันธุกรรม/ชีวภาพ ให้ได้มาซึ่งทรัพยากรสินทางปัญญาของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม และประเด็นการบริหารสิทธิและผลประโยชน์ที่พึงได้ของชุมชน เพื่อเตรียมการเผชิญกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับการบริหารทรัพยากรสินและผลประโยชน์ที่สมาชิกชุมชนมีร่วมกัน และผลักดันให้มีการจดทะเบียนทรัพยากรสินทางปัญญาอย่างเป็นรูปธรรม ในพื้นที่โครงการหลวงป่าเมี่ยงและพระบาทห้วยต้ม และพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงปางมะโอและโป่งคำ

ได้ดำเนินการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมเชิงทฤษฎี หลักการและประสบการณ์การบริหารจัดการ “ทรัพยากรสินส่วนรวมของชุมชน” เพื่อสังเคราะห์รูปแบบที่ดี หรือ Optimal model การทบทวนขีดความสามารถของชุมชนบนพื้นที่สูง ภายใต้ขอบเขตโครงการวิจัยนี้ ในการบริหารผลประโยชน์และพิทักษ์สิทธิต่างๆเกี่ยวกับทรัพยากรสินชุมชน อาศัยการวิเคราะห์

SWOT และสร้างตาราง TOWS แบบมีส่วนร่วม การศึกษานโยบายกับกรณีที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอน กระบวนการ และข้อกำหนดต่างๆ สำหรับการให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินทางปัญญาตามกฎหมายสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ๔ แห่ง ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง เพื่อถ่ายทอดให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจ และตัดสินใจดำเนินการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา การทำงานสนับสนุนและร่วมกับสมาชิก ตลอดจนหน่วยงานราชการหรือองค์กร อีกทั้งภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย ในทุกขั้นตอนที่นำไปสู่การจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาจนสำเร็จ

ท้ายสุดได้นำไปสู่การยื่นจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาตาม พ.ร.บ. สิ่งประดิษฐ์ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๔๖ คือ กาแฟเทพเสด็จและผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อม และ พ.ร.บ. คุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๔๒ คือ พื้นที่ป่าชุมชนบ้านปางมะโอ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ และป่าชุมชนบ้านโป่งคำ อ.สันติสุข จ.น่าน ทั้งนี้สำหรับทรัพย์สินชุมชนแต่ละกรณีจะมีแผนนโยบายชี้แนะในการสร้างภูมิคุ้มกันจากภัยอันตรายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นและแผนนโยบายในการพัฒนาเชิงรุกต่อไป

๙. โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง ระยะที่ ๒

โครงการนี้เป็นงานวิจัยต่อเนื่อง ดำเนินการตามกรอบและวิธีการในโครงการพัฒนาตัวชี้วัดการพัฒนาพื้นที่สูงในงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ (ระยะที่ ๑) โดยเพิ่มพื้นที่เป้าหมาย ๔ พื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง และ ๖ พื้นที่ขยายผลโครงการหลวง รวม ๑๐ หมู่บ้าน รวมทั้งปรับปรุงวิธีการสร้างและแสดงผลตัวชี้วัดการพัฒนาให้ดีขึ้น ได้ปรับปรุงตัวชี้วัดทางด้านระบบนิเวศกลุ่มน้ำเพิ่มเติม และได้เพิ่มเติมการวิเคราะห์ตัวชี้วัดทั้งในระดับหมู่บ้านและระดับลุ่มน้ำขนาดเล็ก และในสถานการณ์ที่หลากหลาย

ตัวชี้วัดแบ่งออกเป็น ๕ หมวด คือ หมวดกายภาพ โครงสร้างพื้นฐาน หมวดทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม หมวดการดำรงชีพ หมวดทรัพยากรมนุษย์ และหมวดความเข้มแข็งของชุมชน มีทั้งหมด ๑๙ ตัวชี้วัด โดยใช้ฐานข้อมูล จปฐ. และ กชช.๒ค ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ผสมกับข้อมูลทางภูมิสารสนเทศ และข้อมูลที่เก็บเพิ่มเติมบางส่วน มีการพัฒนาระบบคำนวณตัวชี้วัดโดยอัตโนมัติจากข้อมูล จปฐ. เรียกว่า โปรแกรม “คำนวณตัวชี้วัดจากข้อมูล จปฐ.” (คตช-จปฐ) นอกจากนั้น ได้ผนวกผลการคำนวณตัวชี้วัดและดัชนีการพัฒนาเข้าไปในระบบเรียกใช้และแสดงผลเชิงแผนที่ (โปรแกรม RestusView) ทำให้สามารถเห็นผลการวิเคราะห์ได้สะดวกขึ้น จากการฝึกอบรมนำตัวชี้วัดและดัชนีการพัฒนาผนวกกับการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ปัญหา ศักยภาพของพื้นที่เพื่อกำหนดประเด็น และจัดลำดับความสำคัญของงานวิจัย และพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑๐. โครงการศึกษาเพื่อเสนอแนะรูปแบบและส่วนประกอบของโรงเรือนที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชบนพื้นที่สูง

เนื่องจากพื้นที่สูงแต่ละแห่งมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน เกษตรกรมีการปลูกพืชหลากหลายชนิด ซึ่งอาจทำให้โรงเรือนหลายรูปแบบไม่มีมาตรฐาน และยังพบว่ารูปแบบโรงเรือนที่ใช้อยู่มีปัญหาฝนสาดและความร้อนที่สะสมภายในโรงเรือน ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการเจริญเติบโตของพืชและยังไม่สามารถแก้ไขได้ ด้วยเหตุนี้จึงได้ศึกษารูปแบบและปัญหาการใช้งานของโรงเรือนปลูกพืชที่ใช้อยู่ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง และออกแบบโรงเรือนให้มีความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืชที่มีปริมาณขายสูง

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า รูปแบบโรงเรือนปลูกพืชที่ใช้ แบ่งเป็น โรงเรือนเหล็กต้นทุน ๕๐,๐๐๐ - ๑๒๐,๐๐๐ บาท และโรงเรือนไม้ไผ่ ต้นทุน ๑๕,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ บาท และปัญหาการปลูกพืชในโรงเรือนบนพื้นที่สูงที่พบ คือ (๑) สภาพภูมิอากาศแปรปรวนไม่ตรงตามฤดูกาล และพื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชันไม่เหมาะกับการเพาะปลูกพืชในโรงเรือน (๒) รูปแบบโรงเรือนที่ใช้ไม่เหมาะสมกับชนิดพืช สภาพพื้นที่และไม่มีมาตรฐานก่อสร้าง เนื่องจากเกษตรกรไม่มีความรู้และมั่งมีงบประมาณก่อสร้างจำกัด (๓) พื้นที่สำหรับสร้างโรงเรือนจำกัด (๔) โครงสร้างโรงเรือนระบายอากาศได้น้อยและฝนสาด (๕) การเข้าทำลายของศัตรูพืชมีหลายชนิดตลอดฤดูกาลปลูก และ (๖) ปัญหาการใช้งานพลาสติกมุงหลังคาโรงเรือนหลังจากใช้งานแล้ว ๑ ปี พลาสติกเริ่มขุ่น มีตะไคร่น้ำหรือเชื้อราเกาะทำให้ปริมาณและความเข้มแสงที่ส่องมาภายในโรงเรือนลดลงส่งผลต่อการสังเคราะห์แสงของพืช

การออกแบบโรงเรือนสำหรับการปลูกพืชที่มีปริมาณขายสูง ได้แก่ (๑) พืชผัก (พริกและมะเขือเทศ) (๒) ไม้ดอก (กุหลาบและเบญจมาศ) และ (๓) ไม้ผลขนาดเล็ก (สตรอเบอรี่) บนพื้นที่สูง ๓ ระดับ คือ ต่ำกว่า ๕๐๐ เมตร ๕๐๐-๑,๐๐๐ เมตร และสูงกว่า ๑,๐๐๐ เมตร จึงมีแนวคิดการสร้างโรงเรือนเหล็กแบบถอดประกอบแต่ละชิ้นส่วนที่ก่อสร้างได้ทุกพื้นที่ สามารถเลือกรูปแบบ ขนาดและความสูง ปิด-เปิดด้านข้างหรือขึ้นบนได้สะดวก เพื่อปรับอุณหภูมิหรือป้องกันฝนน่าจะเหมาะสมที่สุด พร้อมติดตั้งโครงสร้างหรืออุปกรณ์ช่วยกันฝนและระบายอากาศภายในโรงเรือน โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพการใช้งาน อายุการใช้งาน และต้นทุนการก่อสร้างเป็นหลัก

การสำรวจรูปแบบและปัญหาการใช้งานโรงเรือนในศูนย์พัฒนาโครงการหลวง

รูปแบบโรงเรือนในศูนย์พัฒนาโครงการหลวง

แผนงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง

แผนงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ ในการนำผลการวิจัยของโครงการหลวง ไปปรับใช้กับชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างเหมาะสม โดยเกษตรกรมีส่วนร่วมในการศึกษาและทดสอบเทคโนโลยีโครงการหลวง การสร้างคุณค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพ การสร้างความมั่นคงของอาหารและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของ ความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชน รวมทั้งการรวบรวมและการสังเคราะห์สถานการณ์และปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคมและ สิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงด้วย

๑. โครงการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินและจัดการธาตุอาหารพืชในพื้นที่ ขยายผลโครงการหลวง

โครงการนี้ได้วิจัยต่อเนื่องตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๔ มีขอบเขตงานวิจัยดังนี้ (๑) วิจัยสถานะธาตุอาหารพืช สำคัญ (๒) ร่วมกับชุมชนวางแผนและทดสอบประสิทธิภาพการจัดการธาตุอาหารพืชและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินในแปลงเกษตรกร (๓) ร่วมกับเกษตรกรจัดดูงานผลการทดสอบประสิทธิภาพเพื่อถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนและ (๔) สังเคราะห์สูตรปุ๋ยข้าวไร่จากผลการทดสอบ และนำไปขยายผลในพื้นที่อื่น

โดยมีผลการศึกษาวิจัยและการนำไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรในพื้นที่ ดังนี้

(๑) การจัดการธาตุอาหารสามารถเพิ่มผลผลิตพืช ๑๓ - ๔๕๑ % ในพืช ๘ ชนิด ได้แก่ ข้าวนา ข้าวไร่ ข้าวโพด ถั่วเหลือง ผักกาดขาวปลี หอมญี่ปุ่น กะหล่ำปลี และมะเขือเทศ ในแปลงทดสอบของเกษตรกร ๘๖ ราย ในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง ๒๐ แห่ง ทำให้รายได้หลังหักต้นทุนเพิ่มขึ้น ๑๙๙ - ๑๒,๗๗๖ บาท/ไร่

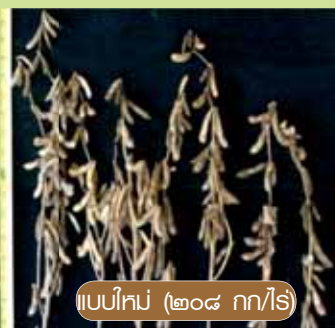
(๒) การศึกษาดูงานผลการทดสอบในแปลงเกษตรกรร่วมกับการ จัดหาเงินทุนกู้ยืม ส่งผลให้เกษตรกร ๑๔๓ ราย ยอมรับเทคโนโลยีและใช้ปุ๋ย ตามคำแนะนำเพื่อเพิ่มผลผลิตพืช ๙ ชนิด ในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง ๑๑ แห่ง

อบรมการผสมปุ๋ยเพื่อใช้เพิ่มผลผลิตพืช
ในแปลงทดสอบสาธิต

(๓) สังเคราะห์สูตรปุ๋ยข้าวไร่จากผลทดสอบข้าวไร่ในพื้นที่ขยายผลและนำไปทดสอบในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการ ขยายผล โดยปุ๋ยข้าวไร่สามารถเพิ่มผลผลิตข้าวไร่เฉลี่ย ๕-๗๖ % ในแปลงเกษตรกร ๔๑ ราย ตามลำดับ ทำให้รายได้หลังหักต้นทุน เพิ่มขึ้น ๙๖ - ๔,๐๓๒ บาท/ไร่

(๔) การทดสอบการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยใช้เศษพืชทำคั้นปุ๋ยทดแทนการเผา และใส่โดโลไมท์และหินฟอสเฟต ในคั้นปุ๋ย ทำให้ผลผลิตข้าวโพดที่ปลูกติดคั้นปุ๋ยสูงกว่าต้นที่อยู่ห่างจากคั้นปุ๋ย ๕๒ - ๑๕๘ % ในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง ๒ แห่ง จากการแสดงผลการทดสอบและอบรมสาธิตการทำคั้นปุ๋ยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ ส่งผลให้เกษตรกร ๑๑๐ ราย ในพื้นที่ ขยายผลโครงการหลวง ๑๐ แห่ง ทำคั้นปุ๋ย ๑๑๐ ไร่

แปลงทดสอบสาธิตการเพิ่มผลผลิตถั่วเหลือง

๒.

โครงการทดสอบสาธิตเทคโนโลยีโครงการหลวงในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง

ทดสอบสาธิตเทคโนโลยีโครงการหลวง โดยการนำผลสำเร็จของโครงการหลวงไปใช้เป็นต้นแบบในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง เพื่อพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรบนพื้นที่สูงโดยเฉพาะด้านการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมสำหรับส่งเสริมให้เกษตรกร โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ ดำเนินการทดสอบใน ๕ เรื่อง คือ กาแฟ ไม้ดอก พืชผัก ไม้ผล และไล่เดือนดิน มีผลการทดสอบดังนี้

การทดสอบ	ผลการทดสอบ	การใช้ประโยชน์ของเกษตรกร
เทคโนโลยีการปลูกกาแฟอาราบิก้า 	ศึกษาระยะปลูกและการตัดเพื่อสร้างลำต้นใหม่ พบว่า การปลูกทดสอบระยะชิด ๑.๕ x ๑.๕ ม. และ ๑.๕ x ๒.๐ ม. ทำให้ต้นกาแฟมีการเจริญเติบโตดี โดยที่ระยะ ๓ เดือนหลังการปลูกต้นกาแฟมีความสูงเฉลี่ย ๕๐-๕๕ ซม. ตัดเพื่อสร้างลำต้นใหม่ ต้นที่ทำการตัดและปลิดหน่อใหม่ ให้เหลือเพียง ๑ หน่อ และ ๒ หน่อ โดยหน่อใหม่มีความสูงเฉลี่ยระหว่าง ๖๐-๖๕ ซม.	เรียนรู้ในการจัดการสวนกาแฟที่ดี มีการวางแผนการปลูกที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ทำให้เกษตรกรสามารถผลิตกาแฟที่มีปริมาณและคุณภาพของผลผลิตคุ้มค่าต่อการลงทุนต่อพื้นที่และเกิดความยั่งยืน
เทคโนโลยีการปลูกไม้ดอก 	(๑) ทดสอบการปลูกขิมปีเดียว มีจำนวนหน่อเฉลี่ย ๖.๖๑ หน่อต่อกระถาง (๒) การทดสอบพันธุ์ไม้กระถาง ๗ ชนิด สำหรับพื้นที่ดอยปุย คือ เทียนฝรั่งพันธุ์โจวไหมซีริส บิโก เนียพันธุ์ดัมมิกซ์/โรส สำหรับพื้นที่ปางมะโอ คือ เทียนฝรั่งพันธุ์ดิวายน์ ซีริส บิโกเนียพันธุ์ดัมมิกซ์/โรส และสำหรับพื้นที่ห้วยเขย่ง คือ ผีเสื้อพันธุ์สตาร์ซีริส ดาวเรืองพันธุ์ไอซ์เบิร์ก และพญาเนียพันธุ์จัมโบ้แหลมมอนฮาโล พื้นที่ห้วยเขย่ง คือ ผีเสื้อพันธุ์สตาร์ซีริส ดาวเรืองพันธุ์ไอซ์เบิร์ก และพญาเนียพันธุ์จัมโบ้แหลมมอนฮาโล และ (๓) การทดสอบการปลูกไม้หัว ๓ ชนิด (ปทุมมา บัวดิน และว่านสีทศ) พบว่า การทดสอบการอบดินด้วยกรรมวิธีต่างๆ เพื่อปลูกปทุมมาที่ใช้ปูนขาวโรยก่อนปลูกมีอัตราความสูงเฉลี่ยดีกว่ากรรมวิธีอื่นๆ	มีชนิดและพันธุ์ไม้ตัดดอก ไม้กระถาง และไม้หัวที่เหมาะสมกับพื้นที่ และสามารถปลูกเพื่อเป็นอาชีพสร้างรายได้
เทคโนโลยีการปลูกพืชผัก 	(๑) การใช้วิธี IPM เพื่อลดการใช้สารเคมีเกษตร พบว่า ต้นทุนการปลูกมะเขือเทศต่อพื้นที่ ของแปลงทดสอบ และแปลงควบคุมมีค่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) ในขณะที่ต้นทุนการปลูกกะหล่ำปลี และชุกินี แปลงทดสอบมีต้นทุนสูงกว่าแปลงควบคุม ๕๐ และ ๗๙ บาท ตามลำดับ ส่วนกะหล่ำปลีพื้นที่ขุนสถาน แปลงทดสอบมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าแปลงควบคุม ๘๓ บาท ในด้านปริมาณผลผลิตนั้น แปลงทดสอบและแปลงควบคุมของกะหล่ำปลีบางพื้นที่ มีปริมาณผลผลิตต่อพื้นที่ ๑ งาน สูงกว่าแปลงควบคุม ๕๐ - ๖๒๗ กิโลกรัม ทำให้รายได้สุทธิของเกษตรกร แปลงทดสอบมีรายได้สุทธิมากกว่า ๓๑๖ - ๑,๓๓๗ บาท (๒) การปลูกพริกขูปเปอร์ฮอทในโรงเรือนระบบน้ำหยดเพื่อประหยัดน้ำ อยู่ระหว่างเก็บเกี่ยวผลผลิต และ (๓) การเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิตพริกกระเหรี่ยงด้วยปุ๋ยหมัก พริกกระเหรี่ยงอยู่ในระยะเจริญเติบโตทางลำต้น ทั้งนี้ผลสำรวจการยอมรับเทคโนโลยี IPM กับเกษตรกร ๕ พื้นที่นั้น เกษตรกรร้อยละ ๙๐ ยอมรับเทคโนโลยี และจะนำไปปฏิบัติต่อไป	การประยุกต์ใช้วิธี IPM ในการปลูกพืชผักเชิงการค้า ช่วยให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงมีต้นทุนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชลดลง และ การปลูกผักในโรงเรือนระบบน้ำหยดเป็นแนวทางช่วยแก้ไขปัญหาคาดแคลนน้ำและยังช่วยควบคุมปริมาณคุณภาพผลผลิต สำหรับการใช้อยู่มือรอกันหลุมหรือทำเป็นแนวคันปุ๋ยสามารถเพิ่มปริมาณคุณภาพผลผลิตได้ในระดับหนึ่ง

การทดสอบ	ผลการทดสอบ	การใช้ประโยชน์ของเกษตรกร
เทคโนโลยีการปลูกไม้ผล 	(๑) การศึกษาพันธุ์พืช Tropic beauty EarliGrande และ Jade ทั้ง ๓ สายพันธุ์สามารถออกดอกและให้ผลผลิตได้ดี คุณภาพตามมาตรฐานของโครงการหลวงของพันธุ์ Jade ส่วนใหญ่อยู่ในเกรด ๑ (๕๕.๓๔ เปอร์เซ็นต์) (๒) การทดสอบพันธุ์ส้มโอ (ทองดี ขาวน้ำผึ้ง ขาวแตงกวา) มีการเจริญเติบโตดีโดยเฉพาะพื้นที่ที่สะเนียนที่มีการเจริญเติบโตดีกว่าพื้นที่อื่น (๓) การทดสอบบองอโวคาโดพันธุ์ Hass ในพื้นที่ว่าวและสบโขงเริ่มให้ผลผลิตเป็นปีแรก มีขนาดความยาวของผล ๘.๑๕ และ ๖.๗๐ เซนติเมตร ตามลำดับ (๔) การทดสอบการปลูกวานิลลาในพื้นที่โป่งคำ โดยวิธีการปลูกต้นวานิลลาในโรงเรือน มีการเจริญเติบโตดีกว่าต้นที่ปลูกร่วมกับต้นไม้ในป่า และมีความยาวของฝักวานิลลาเฉลี่ยมากกว่า (๑๔.๗๕ และ ๑๔.๐ เซนติเมตร ตามลำดับ)	เกษตรกรได้เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ รวมถึงการเรียนรู้การปลูกไม้ผลใหม่ๆ และสามารถนำองค์ความรู้ในการเปลี่ยนพันธุ์ไม้ผลไปปฏิบัติ นอกจากนี้ เกษตรกรสามารถสร้างรายได้จากการปลูกไม้ผล
การวิจัยและพัฒนาการใช้ไส้เดือนดินเพื่อการเกษตรและการกำจัดขยะอินทรีย์ 	(๑) การสำรวจและรวบรวมไส้เดือนดินพันธุ์ท้องถิ่นในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง ๗ แห่ง พบไส้เดือนดินพันธุ์ท้องถิ่นที่มีลักษณะแตกต่างกัน คือ ห้วยเขย่ง ๔ ชนิด คลองลาน ๑ ชนิด โป่งคำ ๓ ชนิด ห้วยเป่า ๖ ชนิด สบเมย ๔ ชนิด ปางยาง ๓ ชนิด และสบโขง ๕ ชนิด (๒) ศึกษาอัตราการขยายพันธุ์ของไส้เดือนดินซ้ำแล้ว ทุกๆ ๑ เดือนจะมีจำนวนไส้เดือนดินเพิ่มขึ้นประมาณ ๒ เท่า และใช้ระยะเวลาในการย่อยขยะประเภทเศษผัก เศษผลไม้ และเศษอาหาร ๕-๑๔ วัน (ขึ้นอยู่กับประเภทของขยะที่ใส่) โดยปริมาณปุ๋ยมูลไส้เดือนดินและน้ำหมักมูลไส้เดือนดินจะแปรผันตามปริมาณขยะที่ให้	เกษตรกรสามารถนำวิธีการใช้ปุ๋ยมูลไส้เดือนดินและน้ำหมักมูลไส้เดือนดินไปประยุกต์ใช้ เพื่อลดต้นทุนในการปลูกพืช

๓. โครงการวิจัยการฟื้นฟูแหล่งอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน

เป็นโครงการวิจัยต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ภายใต้หลักการของโครงการธนาคารอาหารชุมชนตามพระราชดำริ (Food Bank) โดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมกับ ๔๑ ชุมชน ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง และโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ใน ๗ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย น่าน แม่ฮ่องสอน พิชญโลก อุดรดิตถ์ และกาญจนบุรี ผลการดำเนินงานวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑) สังเคราะห์และประมวลผลองค์ความรู้และภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่น เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลพืชท้องถิ่นบนพื้นที่สูง ๓ พื้นที่ มีความหลากหลายของพืชท้องถิ่น ดังนี้

โครงการขยายผลฯ	พืชเด่น
แม่สลอง (๑๒๒ ชนิด)	หน่อไม้ น้ำ โขขุน หอมชู ยอดถั่วลิสง เต้า ยอดมะระหวาน ถั่วพื้นเมือง รวงจืดดอกแดง หงส์ผาคำ
สบเมย (๑๐๒ ชนิด)	เนียง หมากร พลุ ผือก บุก ถั่วพุ่มดำ ผักอีหลิน งา พักทอง ถั่วพู และหงอนไก่
แม่สามแลบ (๘๔ ชนิด)	พลุ และ เนียง

ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา

โดยประมวลผลและจัดจำแนกพืชท้องถิ่นที่มีการใช้ประโยชน์ใน ๔๑ ชุมชน ๘ คนเผ่า ได้เป็น ๕ กลุ่ม รวม ๔,๒๒๑ ชนิด ประกอบด้วย พืชอาหาร ๒,๑๖๗ ชนิด สมุนไพร ๑,๕๑๐ ชนิด พืชให้สีย้อมธรรมชาติ ๓๕ ชนิด พืชพิษ ๑๓ ชนิด และใช้สอยอื่น ๆ ๔๙๖ ชนิด ซึ่งมีการตรวจสอบความถูกต้องแล้ว ๑,๐๑๔ ชนิด รวมทั้งรวบรวมข้อมูลผู้รู้หรือปราชญ์ชุมชน สำหรับจัดทำทำเนียบผู้รู้จำนวน ๑๔๕ คน ประกอบด้วยผู้รู้ด้านสมุนไพร/หมอยา ๕๒ คน ด้านอาหารป่า/พารานป่า ๓๘ คน ด้านหัตถกรรม ๒๘ คน และด้านอื่นๆ ๒๗ คน

๒) พื้นฟูและอนุรักษ์ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งอาหาร (Food bank) และความหลากหลายทางชีวภาพสำหรับใช้ประโยชน์ในชุมชน โดยรวบรวมและเพาะขยายพันธุ์พืชท้องถิ่นร่วมกับชุมชน ๒๗ แห่ง จำนวน ๘๗๘ ชนิด ๑๐๓,๖๖๕ ต้น ในจำนวนนี้มีพืชหายาก ได้รับการขยายพันธุ์และปลูกพื้นฟู จำนวน ๒๗ ชนิด ใน ๒๐ ชุมชน เช่น รางจืดดอกแดง ตีนฮังดอย โลงเลง หงส์ผาคำ คานหาน มะกั้ง และหาวยหนามเกี้ยว เป็นต้น และปลูกพืชท้องถิ่นเพื่อพื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งอาหาร ยาสมุนไพร พลังงานและใช้สอยจำนวน ๘๕ ชนิด รวม ๒๕,๔๑๔ ต้น ในชุมชน ๒๕ แห่ง พื้นที่รวม ๑๗๕ ไร่ จากการมีส่วนร่วมของชุมชน ๘๘๑ คน

๓) ศึกษาและพัฒนาศูนย์เรียนรู้การพื้นฟูแหล่งอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน โดยร่วมกับชุมชนจัดทำแปลงรวบรวมพืชผักสมุนไพรท้องถิ่น ทำป้ายสื่อความหมาย และเส้นทางเรียนรู้ จำนวน ๙ แห่ง และถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการเพาะขยายพันธุ์พืช/สัตว์ท้องถิ่น จำนวน ๓ ครั้ง

๔) พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ และศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงลึกด้านต่างๆ ของพืชสำคัญ โดยร่วมกับชุมชนสังเคราะห์และคัดเลือกพืชที่มีศักยภาพเพื่อหาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน ๓๐ ชนิด โดยแบ่งกลุ่มพืชออกเป็น ๕ กลุ่ม ได้แก่ พืชอาหาร (เช่น เหาะที่ ผักฮาก ดอกหอม) ชาสมุนไพร (เช่น ปัญจขันธ์ รางจืด มะรุม เชียงดา ย่านาง ใบเตย) สีย้อมธรรมชาติ (เช่น อ้อมคราม) ปัจจัยการผลิตชีวภาพ (เช่น หนอนตายหยาก ว่านน้ำ ค้างคาวดำ) และผลิตภัณฑ์เวชสำอาง (เช่น ชาเมี่ยง พักข้าว มะเนียงน้ำ อ้อสะพายควาย ว่านกีบแรด) และศึกษาข้อมูลกฎหมายของพืชสำคัญ ๑๐ ชนิด ได้แก่ หน่อขม โลงเลง รางจืดดอกแดง หงส์ผาคำ เจริญกู่หลาน ตีนฮังดอย เหาะที่ มะเนียงน้ำ มะแขว่น และผักฮาก ครอบคลุมข้อมูล ข้อมูลทางพฤกษศาสตร์ การขยายพันธุ์ การใช้ประโยชน์ในท้องถิ่น คุณค่าทางโภชนาการและสาระสำคัญ เป็นต้น

๕) ศึกษาและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถสร้างรายได้จากการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยสนับสนุนการรวมกลุ่มสมาชิกดำเนินการต่อยอดพื้นฟูแหล่งอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพสำหรับเป็นรายได้เสริมของครัวเรือน ได้แก่ กลุ่มเพาะขยายพันธุ์พืชผักสมุนไพรพื้นบ้าน กลุ่มผู้ปลูกเจริญกู่หลาน กระเทียมจีน และกุยชี่ และกลุ่มอนุรักษ์และพื้นฟูกล้วยไม้ท้องถิ่น มีสมาชิกรวม ๑๓๒ คน

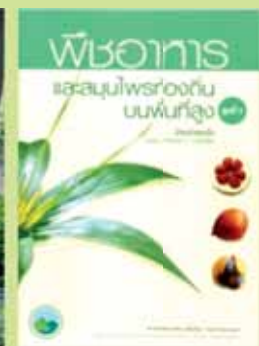
๖) ศึกษาแนวทางการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับพืชท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ได้แก่ ลิขสิทธิ์หนังสือพืชอาหารและสมุนไพรท้องถิ่นบนพื้นที่สูง ชุมชนบ้านปางมะโอและโป่งคำ การจดแจ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยผลิตภัณฑ์จากยาสมุนไพรและอาหารท้องถิ่น การประกาศเขตพื้นที่อนุรักษ์สมุนไพรและถิ่นกำเนิด ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองและส่งเสริมการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๔๒ และการขึ้นทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น

รณรงค์ปลูกพื้นฟูแหล่งอาหารท้องถิ่น
บริเวณป่ารอบชุมชน

ธนาคารรวบรวมและขยายพันธุ์พืชท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์หนังสือพืชอาหารและ
สมุนไพรท้องถิ่นบนพื้นที่สูง

๔. โครงการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นบนพื้นที่สูง

มุ่งวิจัยและพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาของชุมชนและท้องถิ่นไปสู่การใช้ประโยชน์ในระดับชุมชนและในเชิงการค้า โดยทำการวิจัยเบื้องต้นในระดับห้องปฏิบัติการก่อนจึงขยายสู่ชุมชนหรือผู้รับประโยชน์อื่นๆ ต่อไป ซึ่งผลการศึกษาดังนี้

๑) การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ในระดับชุมชนเพื่อให้ชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ (๑) แชมพูกำจัดเห็บหมัดสำหรับสัตว์เลี้ยง สุนัข ๑ (หนอนตายหยาก+มะแขว่น) และสูตร ๒ (หนอนตายหยาก+ตะไคร้ต้น) (๒) เครื่องดื่มชาสมุนไพร ได้แก่ ผักเชียงดา ย่านาง และรางจืดดอกม่วง/ดอกแดงในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงโปงคำ สบโขง และปากกล้วย (๓) ปรับปรุงสูตรและกระบวนการผลิตผงปรุงรสผสมเหาะที่ให้ได้มาตรฐาน

๒) การศึกษาเชิงลึกองค์ประกอบทางเคมีและฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาในการต้านอนุมูลอิสระ ฤทธิ์ยับยั้งการสร้างเมลานิน ฤทธิ์ต้านเซลล์มะเร็งผิวหนัง และฤทธิ์ลดการสะสมไขมันใต้ผิวหนัง พบว่า สารสกัดหยากจากดินฮังตอย สะแล และทุ่งแดง และน้ำมันมะแขว่น มีฤทธิ์ยับยั้งเซลล์มะเร็งผิวหนังและลำไส้ และสารสกัดหยากจากดินฮังตอย และกวาวเครือดำมีฤทธิ์ในการลดเซลล์ไขมัน (Anticellulite) ซึ่งสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ครีมลดเซลล์ไขมัน (Anticellulite) ต่อไป

ขณะนี้อยู่ระหว่างการยกร่างคำขอคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ (๑) สูตรและกรรมวิธีผลิตผงปรุงรสธรรมชาติเหาะที่ (๒) สูตรตำรับผลิตภัณฑ์ปรับสภาพผิวหน้า (Toner) และ (๓) สูตรตำรับผลิตภัณฑ์เพิ่มความชุ่มชื้นผิวหน้า (Moiturizer)

นอกจากนี้ยังได้ทำการศึกษานวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์บำรุงผม (Hair tonic) จากสารสกัดขิงและหญ้าถอดปล้อง ซึ่งอยู่ระหว่างการทดสอบประสิทธิภาพ

เครื่องดื่มสมุนไพรรางจืด (ซ้าย) และแชมพูกำจัดเห็บหมัดจากหนอนตายหยากสำหรับสัตว์เลี้ยง (ขวา)

๕. โครงการวิจัยและพัฒนาปัจจัยการผลิตชีวภาพเพื่อทดแทนสารเคมีเกษตรบนพื้นที่สูง

เป็นชุดโครงการต่อเนื่อง จำนวน ๑๔ โครงการย่อย ดำเนินงานวิจัย ๔ รูปแบบ (๑) งานวิจัยพื้นฐานเพื่อสำรวจข้อมูลปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืชบนพื้นที่สูงสำหรับใช้ประกอบการระบาดของศัตรูพืช (๒) งานวิจัยและพัฒนาปัจจัยการผลิตชีวภาพชนิดต่างๆ ได้แก่ อุปกรณ์หรือสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ผลิตจากเชื้อจุลินทรีย์ สารสกัดพืช และสารส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืช (๓) การทดสอบประสิทธิภาพของปัจจัยการผลิตชีวภาพในแปลงปลูกพืช และ (๔) การวิจัยและพัฒนาวิธีการเพิ่มปริมาณเชื้อจุลินทรีย์ และทดสอบวิธีการเก็บรักษาเชื้อจุลินทรีย์ประเภทต่างๆ สำหรับการผลิตในเชิงปริมาณ สรุปดังนี้

๑) การวิจัยผลกระทบของปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการแพร่ระบาดของโรคและแมลงสำหรับการปลูกพืชตระกูลกะหล่ำ มะเขือเทศ และพริกกระเหรียงบนพื้นที่สูง พบว่า ความชื้นสัมพัทธ์อากาศ อุณหภูมิ ปริมาณน้ำฝน ความเข้มแสง ความเร็วลม ชนิดและพันธุ์พืชปลูก ระยะการเจริญเติบโต วัชพืช (พืชอาศัย) ตำแหน่งแปลงปลูกที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์ต่อการเข้าทำลายของศัตรูพืชทั้งหมด โดยพบระดับการเกิดโรคในพื้นที่ ๑ งาน มากกว่า ๒๐ เปอร์เซ็นต์ ช่วงที่มีความชื้นสัมพัทธ์อากาศ ๗๕-๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ อุณหภูมิ ๒๐-๓๕ องศาเซลเซียส สำหรับแมลงศัตรูพืชจะสร้างความเสียหายมากกว่าระดับเศรษฐกิจช่วงความชื้นสัมพัทธ์อากาศ ๕๐-๖๐ เปอร์เซ็นต์ อุณหภูมิ ๒๖-๔๒ องศาเซลเซียส ทั้งนี้ความรุนแรงจะขึ้นอยู่กับความเข้มแสง ทิศทางและความเร็วลม และปริมาณน้ำฝนในลักษณะองค์ประกอบรอง นอกจากนี้พืชอาศัยบริเวณแปลงปลูกยังมีผลต่อการเพิ่มปริมาณและความรุนแรงของการทำลายด้วยซึ่งจากการสำรวจพบพืช ๑๕ ชนิด แบ่งเป็น แหล่งอาศัยเชื้อสาเหตุโรคพืช ๖ ชนิด แมลงศัตรูพืช ๗ ชนิด และทั้งเชื้อสาเหตุโรคและแมลงศัตรูพืช ๒ ชนิด โดยโรคและแมลงศัตรูพืชที่พบในพืชอาศัย คือ โรคใบจุด โรคใบไหม้ เพลี้ยอ่อน แมลงหวี่ขาว เพลี้ยไฟ และหนอน ซึ่งเป็นชนิดเดียวกับศัตรูกะหล่ำปลี มะเขือเทศ และพริก

ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา

๒) การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์ควบคุมโรคเน่าคอดินของพริกกระเหรียงและมะเขือเทศ ซึ่งการต่อยอดชีวภัณฑ์โดยใช้เชื้อแอคติโนมัยซิสที่คัดเลือกได้จากโครงการในระยะที่ผ่านมา ได้แก่ GAR๑ NEE๑ COF๑ และ PRE๕ และเชื้อที่คัดเลือกได้ใหม่จากพื้นที่โครงการขยายผล ได้แก่ COF๖ ERY๑ และ MET๔ สามารถนำมาพัฒนาเป็นชีวภัณฑ์คลุกเมล็ดที่สามารถยืดเกาะผิวเมล็ดได้มากขึ้น และนำมาขึ้นรูปเป็นชีวภัณฑ์สำหรับรองก้นหลุม เพื่อใช้ในการควบคุมโรคเน่าคอดินที่เกิดจากเชื้อ *Fusarium oxysporum*, *Pythium sp.*, *Rhizoctonia sp.* และ *Sclerotium sp.* เชื้อปฏิปักษ์ในชีวภัณฑ์มีชีวิตรอดและทนต่อ glyphosate, abamectin, cypermethrin, metalaxyl และทนต่ออุณหภูมิและความชื้นที่แปรปรวนได้นานถึง ๓๐ วัน โดยเฉพาะไอโซเลท GAR๑ และ NEE๑ การใช้ชีวภัณฑ์รองก้นหลุมก่อนปลูกมะเขือเทศบนพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงสบโขง พบว่าชีวภัณฑ์ NEE๑ ส่งเสริมให้พืชมีความสมบูรณ์แข็งแรง แตกกิ่ง รวมถึงให้น้ำหนักเฉลี่ยต่อผลมากที่สุด ๗๘.๒๖ กรัม เมื่อเปรียบเทียบกับชุดควบคุมที่มีน้ำหนักผล ๗๓.๓๓ กรัม

๓) การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์ควบคุมโรคทางดินและโรคหลังการเก็บเกี่ยวของพริกกระเหรียงบนพื้นที่สูง การพัฒนาต่อยอดสูตรสำเร็จชีวภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการละลายและปลดปล่อยเชื้อแบคทีเรียปฏิปักษ์ ได้ชีวภัณฑ์รูปแบบเม็ดฝังดินจากส่วนผสมของ sodium carboxymethyl cellulose (SCMC), microcrystalline cellulose (MCC), lactose, talcum และ magnesium stearate ในอัตราส่วนที่เหมาะสม เมื่อนำชีวภัณฑ์ไปทดสอบการสลายตัว หลังจากการฝังชีวภัณฑ์ไว้ในภาชนะที่บรรจุดิน พบว่าดินที่มีความชื้นสูง พบเม็ดชีวภัณฑ์มีการละลายที่ดี เปื่อย ยุ่ย ได้ นอกจากนี้ยังได้พัฒนาชีวภัณฑ์รูปแบบผงละลายน้ำ จากส่วนผสมของ Sodium alginate, polyvinylpyrrolidone (PVP) และ lactose ได้ชีวภัณฑ์ที่มีลักษณะเป็นผงสีขาว พบว่า ชีวภัณฑ์ในสูตรที่ได้มีการละลายในน้ำได้ดี หลังผลิตจะมีปริมาณเชื้อแบคทีเรียอยู่ที่ 4.50×10^{10} cfu/กรัม นอกจากนี้ยังคงมีชีวิตรอดอยู่บนใบ

ลักษณะชีวภัณฑ์แบบผง แบบเม็ด และใบพริกหลังการฉีดพ่นด้วยชีวภัณฑ์

พริกกระเหรียงหลังจากฉีดพ่นไปใบแล้ว ๑๐ วัน โดยมีแบคทีเรียปฏิปักษ์ ประมาณ $2.00 - 2.83 \times 10^4$ cfu./มิลลิลิตรต่อใบ เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณตั้งต้นที่มี $1.60 - 2.00 \times 10^5$ cfu./มิลลิลิตรต่อใบ และเชื้อราสาเหตุโรคหลังการเก็บเกี่ยวของพริกกระเหรียงที่พบได้แก่ *Aspergillus sp.*, *Fusarium sp.*, *Cladosporium sp.*, *Penicillium sp.*, *Rhizopus sp.* และ *Colletotrichum sp.* ส่วนการทดสอบหาแบคทีเรียปฏิปักษ์ เพื่อควบคุมเชื้อสาเหตุโรคหลังการเก็บเกี่ยว โดยพบแบคทีเรียปฏิปักษ์ ๒ ไอโซเลท ที่มีประสิทธิภาพในการยับยั้งได้ดี

๔) การวิจัยและพัฒนาสารทุติยภูมิจากเชื้อแอคติโนมัยซิสเอนโดไฟท์ควบคุมโรคทางใบของพืชตระกูลกะหล่ำและมะเขือเทศบนพื้นที่สูง จากการจำแนกชนิดเชื้อสาเหตุโรคใบจุดของกะหล่ำปลี โรคใบไหม้และโรคราแป้งของมะเขือเทศ พบเชื้อรา *Alternaria brassicicola*, *A. solani* และ *Oidium sp.* ตามลำดับ สำหรับเชื้อแอคติโนมัยซิสเอนโดไฟท์ สามารถแยกเชื้อได้ ๕๕ ไอโซเลท เมื่อนำไปทดสอบประสิทธิภาพด้วยวิธีการ Dual culture พบว่า ไอโซเลท CEN๒๖ สามารถยับยั้งเชื้อรา *A. brassicicola* ได้ดีที่สุด ๘๐.๐๐ เปอร์เซ็นต์ ส่วนไอโซเลท COF๔ สามารถยับยั้งเชื้อรา *A. solani* ได้ดีที่สุด ๗๑.๗๙ เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้ น้ำกรองเลี้ยงเชื้อ CEN๒๖ สามารถยับยั้งการงอกของสปอร์เชื้อรา *Oidium sp.* ได้ ๖๑.๘๔ เปอร์เซ็นต์

๕) การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์กำจัดแมลงหิวข้าวในการปลูกมะเขือเทศและพริกกระเหรียงบนพื้นที่สูง มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มปริมาณและคงประสิทธิภาพในการควบคุมแมลงของเชื้อรา *Paecilomyces tenuipes* (Peck) Samson โดยนำมาศึกษาการเจริญเติบโตในอาหารที่มีอัตราคาร์บอนต่อไนโตรเจนที่อัตราส่วนต่างๆ กัน พบว่า เชื้อรา *P. tenuipes* ที่เลี้ยงบนอาหาร low C:N ratio (๑๐:๑) ที่อุณหภูมิ ๒๕ °C เป็นเวลา ๑๕ วัน มีปริมาณโคนินเดียมากที่สุด เท่ากับ $6.06 \pm 0.44 \times 10^{10}$ โคนินเดียต่อมิลลิลิตร เมื่อนำมาทดสอบกับแมลงหิวข้าวโรงเรือนในห้องปฏิบัติการและสภาพแปลงปลูก เชื้อราสามารถเข้าก่อโรคได้มีอัตราการตายเท่ากับ 92.04 ± 0.95 เปอร์เซ็นต์ และ 80.04 ± 4.96 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ อัตราการมีชีวิตของโคนินเดียของเชื้อรา *P. tenuipes* หลังทำเป็นผลิตภัณฑ์มีค่าเท่ากับ 10^4 โคนินเดียต่อมิลลิลิตร ทำให้แมลงหิวข้าวโรงเรือนมีอัตราการตายระหว่าง $91.04 \pm 3.88 - 93.14 \pm 5.93$ เปอร์เซ็นต์ หลังการเก็บเชื้อราแบบผงละลายน้ำในถุงพลาสติกซิปลเป็นเวลา ๔ เดือน มี

เชื้อราสาเหตุโรคแมลงตระกูล Paecilomyces tenuipes

ค่าความมีชีวิตที่ ๑๐^{-๖} โคนิเดียต่อมิลลิลิตร เชื้อรา *P. tenuipes* มีแนวโน้มการผลิตเป็นสารชีวภัณฑ์ในการควบคุมแมลงหวี่ขาว

๖) การพัฒนาปุ๋ยและวัสดุเพาะกล้าชีวภาพจากจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ในดินบนพื้นที่สูง ผลการทดสอบประสิทธิภาพวัสดุเพาะกล้า พบว่า สูตรที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดที่น้ำจะใช้ได้กับพืชผักทั้ง ๓ ชนิดคือ สูตรที่ประกอบด้วย ปุ๋ยหมักขุยมะพร้าว ผสมจุลินทรีย์สามชนิด leonardite ๐.๕%, dolomite ๐.๕%, rock phosphate ๐.๑๖ กรัม และ potash feldspar ๐.๓๒ กรัมต่อวัสดุเพาะกล้า ๑ กิโลกรัม การทดสอบประสิทธิภาพวัสดุปลูกอินทรีย์สูตรที่ส่งผลให้การเจริญเติบโตของกะหล่ำปลีที่ปลูกได้ดีที่สุดคือ สูตรที่ประกอบด้วย วัสดุปลูกผสมจุลินทรีย์ ๓ ชนิด leonardite ๐.๕%, dolomite ๐.๕%, แห่นแดง ๐.๕%, rock phosphate ๐.๑๖ กรัม และ potash feldspar ๐.๓๒ กรัมต่อวัสดุปลูก ๑ กิโลกรัม และส่วนผลการวิเคราะห์การใส่ธาตุอาหารลงในปุ๋ยอินทรีย์ พบว่า การเพิ่มแห่นแดงในปุ๋ยอินทรีย์ส่งผลให้ปริมาณอินทรีย์วัตถุและความเข้มข้นของธาตุอาหารเพิ่มขึ้น

๗) การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์กับดักฟีโรโมนเพื่อควบคุมผีเสื้อหนอนใยผักบนพื้นที่สูง มีจุดมุ่งหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพของสารฟีโรโมนสังเคราะห์และเป็นทางเลือกหนึ่งในการป้องกันกำจัดหนอนใยผักนอกเหนือจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การทดสอบคุณสมบัติและประสิทธิภาพในการดึงดูดผีเสื้อหนอนใยผักเพศผู้ในสภาพห้องปฏิบัติการ ซึ่งได้ทำการคัดเลือกชนิดของไฟเบอร์ที่เหมาะสมสำหรับการดูดซับสารระเหยจากผีเสื้อหนอนใยผักเพศเมีย พบว่าไฟเบอร์ PDMS/DVB และ PA สามารถดูดซับสารเคมีจากผลิตภัณฑ์ ฟีโรโมนได้ดีที่สุด โดยเมื่อนำ PDMS/DVB และ PA วิเคราะห์สารระเหยที่ผีเสื้อหนอนใยผักเพศเมียได้สร้างขึ้นในระยะเจริญพันธุ์ซึ่งไฟเบอร์ PA สามารถตรวจพบสาร Z-๑๑-hexadecenal ในปริมาณ ๐.๗๘% เปรียบเทียบกับสารที่พบในผลิตภัณฑ์กับดักต้นแบบ มีองค์ประกอบของสารที่ออกฤทธิ์เป็นฟีโรโมนหลัก Z-๑๑-hexadecenal ๐.๐๕ % และ Z-๑๑-hexadecenyl acetate ๐.๐๓% จากการนำสารฟีโรโมนสังเคราะห์ที่ผสมกันระหว่าง Z-๑๑-Hexadecenal : Z-๑๑-Hexadecenyl acetate : Z-๑๑-Hexadecen-๑-ol ในอัตราส่วน ๕๐ : ๕๐ : ๑ ปริมาณ ๑๐๐ มิลลิกรัม พบมีประสิทธิภาพในการดึงดูดสูง และเมื่อเติมสารที่ใช้ในการดูดซับ (dispenser) ในแต่ละชนิด ได้แก่ กลีเซอรอล ซิลิเกต ดินเบา และพาราฟินเหลว ในอัตราส่วนน้ำหนัก ๑ : ๑ พบว่าสารฟีโรโมนสังเคราะห์ที่ผสมและเติมสารดูดซับมีประสิทธิภาพในการดึงดูดสูงกว่าสารฟีโรโมนสังเคราะห์ที่ผสมและเติมสารดูดซับ

ผลิตภัณฑ์กับดักต้นแบบกำจัดผีเสื้อหนอนใยผัก

๘) การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สารธรรมชาติจากพืชท้องถิ่นบนพื้นที่สูงเพื่อควบคุมแมลงและโรคพืช สำหรับพืชตระกูลกะหล่ำและมะเขือเทศบนพื้นที่สูง โดยการสกัดพืชด้วยตัวทำละลายเอธานอลและทดสอบฤทธิ์เบื้องต้นของสารสกัดกับหนอนกระทู้ผัก และปรับปรุงประสิทธิภาพ formulation ใหม่ เนื่องจาก formulation วน้ำที่ได้จากการวิจัยในปีที่ผ่านมาจะมีต้นทุนค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับสารเคมีเกษตรที่มีจำหน่ายโดยทั่วไป ดังนั้นจึงได้พัฒนาผลิตภัณฑ์สูตรใหม่เพื่อลดต้นทุน จากการศึกษาพบว่าสารสกัดจากวุ้นน้ำและข้าว ซึ่งมีส่วนประกอบสำคัญ คือ สารสกัดหยาบ : ตัวทำละลายร่วม (Propylene glycol) : Tween ๒๐ ในอัตราส่วน ๑ : ๐.๕ : ๐.๕ มีต้นทุนของผลิตภัณฑ์อยู่ที่ ๔๙๐ บาท จากเดิม ๕๕๐ บาท เมื่อนำผลิตภัณฑ์สารสกัดว่านน้ำผสมเข้าไปละลายน้ำในอัตราแนะนำ คือ ๑๒๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร สารละลายพร้อมใช้คิดเป็นเงิน ๔.๑๒ บาทต่อลิตร ซึ่งจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกพืชผักบนพื้นที่สูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปลูกผักอินทรีย์ อีกทั้งยังเป็นการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่สูงอีกด้วย ซึ่งจะส่งผลต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่นบนพื้นที่สูงอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

๙) การทดสอบประสิทธิภาพวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ปัจจัยการผลิตต้นแบบสำหรับป้องกันศัตรูพืชในระดับไร่นาเกษตรกรจำนวน ๖ ชนิด แบ่งเป็น ผลิตภัณฑ์ป้องกันศัตรูพืชตระกูลกะหล่ำ มะเขือเทศ และพริกกระเหรียง ๕ ชนิด และผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืช ๑ ชนิด พบว่า (๑) เมล็ดพริกกระเหรียงที่คลุกด้วยต้นแบบชีวภัณฑ์เชื้อแอคติโนมัยซิสเพื่อควบคุมโรคโคนเน่ารากเน่า ไอโซเลท GAR ๑ อัตราผงคลุก ๑๐๐ กรัม/เมล็ดพันธุ์ ๑ กิโลกรัม มีโรคเกิดน้อยที่สุด ๓.๓๕ เปอร์เซ็นต์ เมื่อเทียบกับชุดควบคุม (ปลูกเชื้อสาเหตุโรค) (๒) ชีวภัณฑ์อัดเม็ดควบคุมโรคเหี่ยว พบว่า เชื้อแบคทีเรียสาเหตุโรคที่ปลูกเชื้อในดินไม่ทำให้ต้นมะเขือเทศแสดงอาการเหี่ยว และชีวภัณฑ์ช่วยเพิ่มความสูงและเร่งการติดผลมะเขือเทศ (๓) สารสกัดว่านน้ำกำจัดเพลี้ยอ่อน การใช้สารสกัดว่านน้ำอัตรา ๑๗๐ ซีซี/๒๐ ลิตร พ่น ๑ วัน ๗ วัน และ ๒๐ วัน สามารถกำจัดเพลี้ยอ่อนได้มากที่สุด ๘๘.๐๘ เปอร์เซ็นต์ (๔) วัสดุเพาะกล้าพริกกระเหรียง พบว่า วัสดุเพาะกล้าจากงานวิจัยทั้ง ๔ สูตร มีประสิทธิภาพสูงในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของต้นกล้า

๑๐) การวิจัยและพัฒนาชีวภัณฑ์ต้นแบบในการป้องกันโรคใบจุดสำหรับการปลูกพืชตระกูลกะหล่ำบนพื้นที่สูง พบว่าตำรับชีวภัณฑ์สำหรับฉีดพ่นควบคุมโรคใบจุดที่เกิดจากเชื้อรา *Alternaria brassicicola* ของกะหล่ำปลี สูตร ๑ ซึ่งประกอบด้วยสารแขวนลอยของเชื้อแอคติโนมัยซิส ไอโซเลท G1๖ หรือ CYM๑ ปริมาตร ๒๐ ml Alginate ๑๐ กรัม Polyvinylpyrrolidone; PVP (k-๓๐) ๑๐ กรัม และ lactose ๘๐ กรัม เหมาะสมที่จะนำมาทดสอบใช้ในสภาพแปลงปลูกเนื่องจากมีความหนืดสูงที่สุดในขณะ

เดียวกันเชื้อยังคงกระจายตัวดี และมีความเข้มข้นค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับสูตรอื่นๆ หลังจากเก็บเชื้อไว้นาน ๔ เดือน สำหรับเชื้อแอคติโนมัยซีสชนิดใหม่ที่แยกได้จากใบชะพลูพบว่า ไอโซเลท P๕ สามารถยับยั้งเชื้อ *Pythium sp.* ได้ดีที่สุดที่ ๘๘.๓๓ % เหมาะสำหรับนำไปพัฒนาเป็นชีวภัณฑ์ต่อไป

๑๑) การศึกษาวิธีการเก็บรักษาเชื้อจุลินทรีย์ที่มีศักยภาพและการเพิ่มปริมาณจุลินทรีย์เพื่อใช้ประโยชน์ในแปลงเกษตรกรเชื้อแอคติโนมัยซีสเอนโดไฟท์ *Streptomyces sp.* ควบคุมโรคโคนเน่ารากเน่า ๓ ไอโซเลท และเชื้อราสาเหตุโรคแมลงตระกูล *Metarhizium sp.* และ *Beauveria sp.* จำนวน ๕ ไอโซเลท เปรียบเทียบคุณสมบัติด้านความมีชีวิตของเชื้อในแต่ละวิธี ทุกๆ ๓ เดือน แบ่งเป็น เชื้อแอคติโนมัยซีส ๗ กรรมวิธี และเชื้อรา ๗ กรรมวิธี รวมทั้งเปรียบเทียบความแตกต่างของอุณหภูมิในการเก็บ ๔ ระดับ ผลการทดสอบพบว่า ทุกกรรมวิธีหลังจากเก็บเชื่อนาน ๖ เดือน เชื้อแอคติโนมัยซีส ยังคงความมีชีวิต และความเข้มข้นของเชื้อแต่ละไอโซเลทมีค่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq 0.05$) โดยกรรมวิธีที่เก็บบนกระดาษกรอง เชื้อแอคติโนมัยซีสมีแนวโน้มความมีชีวิตมากที่สุด 10^4 cfu/ml จากความเข้มข้นเชื้อเริ่มต้น 10^{10} cfu/ml สำหรับเชื้อราสาเหตุโรคแมลงยังคงเหลืออีก ๑ เดือน จึงจะครบเวลาตรวจสอบผล นอกจากนี้ยังพบว่า อุณหภูมิมีผลต่อการมีชีวิตของเชื้อทั้ง ๒ ประเภท โดยการเก็บเชื้อที่อุณหภูมิ -20°C องศาเซลเซียส ช่วยรักษาเชื้อให้มีชีวิตดีที่สุด ผลการศึกษาวิธีการเพิ่มปริมาณเชื้อจุลินทรีย์ที่มีศักยภาพบนอาหารเลี้ยงเชื้อชนิดต่างๆ แบ่งเป็น เชื้อแอคติโนมัยซีส ๓ ไอโซเลท เปรียบเทียบ ๕ กรรมวิธี และเชื้อรา ๕ ไอโซเลท เปรียบเทียบ ๕ กรรมวิธี พบว่า เชื้อแอคติโนมัยซีส ที่เลี้ยงบนอาหาร IMB-๒ อายุ ๗ วัน มีความเข้มข้นมากที่สุด 2.3×10^7 cfu/ml จากเชื้อเริ่มต้นวันที่ ๐ ความเข้มข้น 5×10^5 cfu/ml

๑๒) การพัฒนาประสิทธิภาพเชื้อราสาเหตุโรคแมลงในการควบคุมแมลงศัตรูพืชตระกูลกะหล่ำและมะเขือเทศบนพื้นที่สูงพบว่าเชื้อราที่นำมาพัฒนานั้นสามารถผลิตเป็นสารชีวภัณฑ์รูปแบบต่างๆ ได้ทั้ง แบบเม็ด (G) ผงละลายน้ำ (WP) น้ำเข้มข้น (SL) และน้ำมัน (EC) โดยสูตรสำเร็จแบบเม็ด ความเข้มข้นของโคนิเดีย อายุการเก็บรักษาจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับวัสดุเลี้ยงเชื้อราที่ทำเป็นสูตรสำเร็จ แต่ทุกวัสดุเลี้ยงเชื้อรายังคงมีประสิทธิภาพในการทำให้แมลงตายสูงไม่แตกต่างกัน สำหรับรูปแบบผงละลายน้ำ สารพาที่นำมาผสมไม่มีผลต่อการละลายและประสิทธิภาพในการทำให้แมลงตาย แต่มีผลต่ออายุการเก็บรักษา ส่วนรูปแบบสารละลายเข้มข้นเชื้อรา *Metarhizium anisopliae* สร้างบลาสโตสปอร์ได้สูงที่สุดที่ ๕ วัน ในอาหาร ½ Ademex ส่วนเชื้อรา *Beauveria bassiana* สร้างบลาสโตสปอร์ได้สูงที่สุดใน ๓% กากน้ำตาล และ ๑% ยีสต์ ที่ ๓ วัน สำหรับอายุการเก็บรักษาพบว่าไม่มีความแตกต่างกันในแต่ละสูตรอาหาร เพื่อให้สปอร์มีความคงทนได้นานในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงจึงได้พัฒนารูปแบบสูตรน้ำมัน พบว่า สารผสมที่เป็นน้ำมันพืช และ พาราฟินเหลว โดยมี Tween ๘๐ เป็น emulsifying agent ไม่มีผลต่อการงอกของสปอร์ ส่วนผลของการเก็บรักษาที่อุณหภูมิต่างๆ กัน พบว่าเชื้อราที่เก็บในตู้เย็น มีความมีชีวิตสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ที่ห้องเย็น แต่ไม่แตกต่างทางสถิติกับที่อุณหภูมิห้อง สำหรับผลของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชต่อเชื้อรา ๑๓ ชนิดที่นำมาทดสอบ พบว่า มี ๓ ชนิดที่ยับยั้งการเจริญเติบโตของเส้นใยและการงอกของโคนิเดีย แต่ขึ้นอยู่กับชนิดชนิดของเชื้อรา

๑๓) การพัฒนาประสิทธิภาพสารสกัดสมุนไพรในการควบคุมแมลงศัตรูพืชตระกูลกะหล่ำปลี และมะเขือเทศบนพื้นที่สูง การพัฒนาต่อยอดสารสกัดสมุนไพรดีปัสและหางไหล มีการศึกษาความคงทนของสารออกฤทธิ์ในสารสกัดดีปัสและหางไหล จากการเก็บรักษาสารสกัดจากดีปัสเป็นเวลาอย่างน้อยหกเดือนทั้งที่อุณหภูมิห้องและในตู้เย็นปริมาณสารไม่แตกต่างกันและไม่ลดลง เช่นเดียวกับสารสกัดดีปัสที่ผสมกับสารสกัดหางไหลสารออกฤทธิ์ยังคงมีเกือบเท่าเดิมภายในระยะเวลาหกเดือน สารสกัดจากดีปัส หางไหล และสารผสมระหว่างดีปัสกับหางไหลที่ความเข้มข้น ๐.๒๕% มีผลยับยั้งการเจริญของเชื้อราควบคุมโรคพืช *Trichoderma virens* ประมาณ ๒๐ -๒๕.๖๕% แต่สารสกัดดีปัสและหางไหลความเข้มข้น ๒% ไม่มีผลต่อการงอกของสปอร์เชื้อรากำจัดแมลง *Beauveria bassiana* isolate ๖๒๔๑ และ *Metarhizium anisopliae* isolate MA.๔๘๔๔ การใช้สารสกัดจากพืชร่วมกับเชื้อร่ากำจัดแมลง หลังจากพ้นกรรมวิธีต่างๆ ไปแล้ว ๒๔ ชั่วโมงพบว่า กรรมวิธีที่ใช้เชื้อรา *Beauveria bassiana* ร่วมกับ ดีปัส และ หางไหล ทำให้หนอนกระพุ่มมีเปอร์เซ็นต์ การตายสูงกว่ากรรมวิธีอื่นคือ $70.00 \pm 10.55\%$ รองลงมาเป็นการใช้เชื้อรา *Metarhizium anisopliae* ร่วมกับ ดีปัสและหางไหล ซึ่งไม่แตกต่างกับดีปัสร่วมกับหางไหล ส่วนการใช้เชื้อราอย่างเดียว และสารสกัดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเชื้อราทั้งสองชนิดที่นำมาผสมกับสารสกัดอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ทำให้หนอนกระพุ่มตายไม่ถึง ๕๐% สำหรับสารสกัดจากเห็บไม่มีประสิทธิภาพในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชกะหล่ำและมะเขือเทศ และพืชอื่นๆ ได้แก่ มะขวิด การบูร หนุ่ยหนอนตาย และ ว่านน้ำที่นำมาทดสอบกับแมลงศัตรูพืชเพิ่มเติมยังคงมีประสิทธิภาพต่ำเช่นกัน

๑๔) การวิจัยการทดสอบการใช้ปัจจัยการผลิตชีวภาพในการเพิ่มผลผลิตพริกกระเหรี่ยงระดับแปลงปลูกเกษตรกรบนพื้นที่สูง พบว่า รูปแบบการระบาดของแมลงศัตรูพริกขึ้นอยู่กับระยะการเจริญเติบโตของต้นพริก โดยมีเพลี้ยไฟและแมลงหวี่ขาวเป็นแมลงศัตรูที่สำคัญในทุกระยะ ส่วนแมลงปากกัดทั้งหนอนผีเสื้อและหนอนแมลงวันทองจะเข้าทำลายพริกในระยะติดผลไปจนถึงเก็บผลผลิต ปัจจัยการผลิตชีวภาพ มีผลต่อการเจริญเติบโตของพริก แต่ไม่มีผลในการลดการเข้าทำลายแมลงศัตรูพริก

๖. โครงการทดสอบชนิดไม้ที่เหมาะสมในการปลูกเพื่อฟื้นฟูป่าพื้นที่เสื่อมโทรมบนพื้นที่สูง

เป็นโครงการวิจัยเพื่อคัดเลือกชนิดไม้ที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกในพื้นที่เสื่อมโทรมบนพื้นที่สูงศึกษาแนวทางการสร้างรายได้จากการปลูกต้นไม้และการปลูกพืชอายุสั้นผสมผสานในพื้นที่ และเผยแพร่องค์ความรู้จากงานวิจัยไปสู่เกษตรกรที่สนใจในพื้นที่อื่นๆ

ผลการศึกษาในปีที่ ๔ ในแปลงทดลองชนิดไม้ไผ่ พบว่า ไผ่ชาง มีจำนวนหน่อเฉลี่ยต่อกอมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ไผ่เลี้ยง ไผ่รวกดำ ไผ่หวานอ่างซาง โดยไผ่ตงมีจำนวนหน่อเฉลี่ยต่อกอน้อยที่สุด ส่วนความสูงของไม้ไผ่แต่ละชนิดพบว่า ไผ่เลี้ยง มีความสูงเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ไผ่ชาง ไผ่รวกดำ ไผ่หวานอ่างซาง และไผ่ตง มีความสูงเฉลี่ยน้อยที่สุด ในแปลงทดลองปลูกไม้ต่างถิ่นพบว่า ขนาดความโตทางเส้นผ่าศูนย์กลางที่ระดับความสูง ๑.๓๐ เมตรของไม้กระถินเทพา มีความโดดเด่นกว่าไม้ชนิดอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด สำหรับขนาดการเติบโตทางความสูงนั้นมีลักษณะเช่นเดียวกับความโต โดยกระถินเทพาเป็นชนิดไม้ที่มีการเติบโตทางความสูงมากที่สุด ในขณะที่การปกคลุมของเรือนยอดนั้น พบว่า กระถินดอยเป็นชนิดไม้ที่มีค่ามากที่สุด ในแปลงไม้พื้นถิ่นพบว่าขนาดความโตทางเส้นผ่าศูนย์กลางที่ระดับความสูง ๑.๓๐ เมตรของไม้ยมหินมีความโดดเด่นกว่าไม้ชนิดอื่นๆ รองลงมาได้แก่ ไม้สัก แดง และประดู่ป่าตามลำดับ ส่วนไม้จามจุรีนั้นไม่ปรากฏมีการรอดตาย จึงไม่สามารถวัดการเติบโตได้ สำหรับขนาดการเติบโตทางความสูงนั้นเป็นเช่นเดียวกับความโต สำหรับการปกคลุมของเรือนยอดนั้น พบว่า ไม้แดงเป็นชนิดไม้ที่มีพื้นที่ปกคลุมของเรือนยอดเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนปริมาณมวลชีวภาพและการเก็บกักคาร์บอนของไม้โตเร็วต่างกัน พบว่า ไม้กระถินเทพา มีปริมาณมากที่สุด ส่วนไม้พื้นถิ่น พบว่า ไม้ยมหิน มีปริมาณมากที่สุด

องค์ความรู้เบื้องต้นในการเลือกชนิดไม้เพื่อการส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกเพื่อใช้ประโยชน์ โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มไม้ไผ่ ซึ่งทั้ง ๕ ชนิดที่นำมาทดลองมีข้อดี ข้อด้อยแตกต่างกัน แต่สามารถนำไปใช้ส่งเสริมการปลูกได้ เช่นเดียวกับกลุ่มไม้โตเร็วต่างกัน แต่สำหรับกลุ่มไม้พื้นถิ่นนั้นมีเพียงไม้จามจุรีเท่านั้นที่ไม่สามารถนำไปส่งเสริมให้ปลูกในพื้นที่ลาดชันบนพื้นที่สูงได้เพราะมีอัตราการรอดตายที่ต่ำมาก

ก่อนปลูก

แปลงปลูกไม้พื้นถิ่น

หลังปลูก

ก่อนปลูก

แปลงปลูกไม้ต่างถิ่น

หลังปลูก

ก่อนปลูก

แปลงปลูกไม้ไผ่

หลังปลูก

๗.

โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกป่าไม้เพื่อสร้างรายได้

ในการดำเนินงานวิจัยประกอบด้วย

๑) การศึกษาแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกป่าไม้เพื่อสร้างรายได้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยรวบรวมองค์ความรู้และแนวทางการปลูกป่าสร้างรายได้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกป่าไม้เพื่อสร้างรายได้ในพื้นที่ทำกินบนพื้นที่สูง ที่สอดคล้องกับข้อมูลภูมิรายละเอียดและนโยบาย โดยใช้หลักการทางวนวัฒนที่ส่งผลดีต่อทั้งผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ และการอนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง

(๑) หลักในการพิจารณาเลือกชนิดไม้เพื่อปลูกบนพื้นที่สูง ประกอบด้วย ๑) ศักยภาพในการเติบโตของต้นไม้ในพื้นที่ปลูก โดยคำนึงถึงสภาพนิเวศวิทยาให้สอดคล้องกับชนิดที่ปลูก ในโครงการนี้ สามารถวิเคราะห์ลักษณะของพื้นที่ที่จะส่งเสริมออกเป็น ๒ พื้นที่หลักๆ คือ พื้นที่ที่มีระดับความสูงน้อยกว่า ๕๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง สามารถปลูกชนิดไม้พื้นถิ่นได้ค่อนข้างหลากหลาย รวมทั้งกลุ่มไม้ต่างถิ่น และกลุ่มไม้ไผ่ นอกจากนี้ยังสามารถปลูกไม้ผลยืนต้นที่นิยมปลูกในพื้นที่ต่ำได้ด้วย และพื้นที่ที่มีระดับความสูงมากกว่า ๕๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีข้อจำกัดในการเลือกชนิดพอสมควร เนื่องจากต้นไม้ที่สามารถปลูกในพื้นที่ต่ำบางชนิดเติบโตได้ไม่ดีในพื้นที่สูงที่มีระดับอุณหภูมิต่ำมาก ความชื้นสูง ดังนั้นกลุ่มไม้พื้นถิ่นที่สามารถปลูกได้ เช่น สนสามใบ ไม้วงศ์ก่อ กลุ่มไม้ต่างถิ่นเป็นกลุ่มไม้ที่นำมาจากประเทศในเขตอบอุ่น ๒) ศักยภาพทางด้านการใช้ประโยชน์ ทั้งในระดับชุมชน หรือขายเข้าสู่ตลาดได้ ๓) ความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม ประเพณีและ ๔) ข้อปฏิบัติทางด้านกฎหมาย เนื่องจากเกี่ยวข้องกับขอบเขตของการดำเนินการจัดการพื้นที่ปลูกต้นไม้ รวมไปถึงการตัดฟันต้นไม้ที่ปลูกเพื่อนำมาใช้ประโยชน์

(๒) รูปแบบการปลูกต้นไม้ที่ควรส่งเสริมให้เกษตรกรดำเนินการ ปัจจุบันในประเทศไทยมีอยู่ ๒ รูปแบบใหญ่ๆ คือ ๑) การส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกต้นไม้ที่สำคัญทางเศรษฐกิจโดยการปลูกเป็นสวนป่า และ ๒) การส่งเสริมการปลูกต้นไม้ในลักษณะผสมผสานทั้งด้านชนิดพรรณไม้ร่วมกับพืชเกษตรอื่นๆ ในลักษณะที่เรียกว่า ระบบวนเกษตร

(๓) การมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการส่งเสริมการปลูกต้นไม้การออกแบบแผนการปลูกต้นไม้เพื่อชุมชนเป็นกระบวนการที่ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาแผนการปลูกต้นไม้ให้มีความเหมาะสมจึงต้องถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชุมชน และนำเสนอร่างแผนการฯ ให้แก่คนในชุมชนได้รับฟัง ร่วมเสนอข้อคิดเห็นต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแผนให้มีความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้และเกิดประโยชน์ได้จริงในพื้นที่นั้นๆ

๒) การศึกษาและพัฒนาต้นแบบการปลูกป่าสร้างรายได้ในพื้นที่เกษตรกรบนพื้นที่สูง มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบและพัฒนาต้นแบบการปลูกป่าสร้างรายได้ในพื้นที่เกษตรกรโดยกระบวนการมีส่วนร่วม รวมถึงรวบรวมเงื่อนไขปัจจัยที่สนับสนุนให้เกษตรกรตัดสินใจปลูกป่าสร้างรายได้ในพื้นที่ของเกษตรกรสำหรับชนเผ่าต่างๆ

(๑) รูปแบบการปลูกป่าเพื่อสร้างรายได้ที่เกษตรกรส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ ๗๗.๘๘ ให้ความสนใจ คือ รูปแบบการปลูกแบบผสมผสาน (mixed cultivation) ในลักษณะของวนเกษตร ซึ่งจะปลูกร่วมกับพืชเกษตร และเกษตรกร ร้อยละ ๒๘.๑๒ เลือกรูปแบบการปลูกไม้เศรษฐกิจและไม้ต่างถิ่นในลักษณะเชิงเดี่ยว (monoculture) โดยชนิดไม้ที่เกษตรกรสนใจปลูก ได้แก่ จั๋งดอกแดง สัก ไม้ จันทน์ทองเทศ การบูร เมเปิ้ลหอม เป็นต้น

(๒) เงื่อนไขปัจจัยที่สนับสนุนให้เกษตรกรตัดสินใจปลูกป่าสร้างรายได้ในพื้นที่ของเกษตรกรสำหรับชนเผ่าต่างๆ พบว่าการปลูกป่าในพื้นที่ทำกินของเกษตรกร นอกจากการคัดเลือกชนิดไม้ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่แล้ว สิ่งที่เกษตรกรให้ความสำคัญอันดับแรก คือ รายได้ระหว่างรอรอบตัดฟัน ต่อมาคือ ค่าลงทุน ซึ่งได้แก่ ต้นกล้า ปุ๋ย การเตรียมพื้นที่ เป็นต้น

การปลูกสักในแปลงข้าวโพด

การปลูกควายในแปลงปลูกจันทร์ทองเทศ

แปลงปลูกไผ่

การปลูกสับประดานในแปลงไผ่

๘.

โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการการพัฒนาตลาดของชุมชนบนพื้นที่สูง

เป็นโครงการวิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนาตลาดของชุมชนบนพื้นที่สูงภายใต้แนวทางการพัฒนาตลาดผลผลิตของมูลนิธิโครงการหลวง ศึกษาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการ การเงิน และสิ่งแวดล้อมของกลุ่มผู้ผลิตโดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติอย่างง่าย ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคและการบริหารจัดการตลาดผลผลิตของชุมชน ผลการวิจัย พบว่า

๑) ชุมชนบนพื้นที่สูงทั้ง ๒๗ ชุมชน มีช่องทางการจำหน่าย และกระจายผลผลิตพืชหลัก ๔ รูปแบบ ประกอบด้วย (๑) การผลิตเพื่อจำหน่ายภายในชุมชน ๑๔ ชุมชน (๒) ตลาดภายนอก แบ่งเป็น จำหน่ายผลผลิตยังตลาดภายนอกอื่นๆ ๑๓ ชุมชน และ ผลิตเพื่อจำหน่ายบริษัท/ห้างหุ้นส่วน ๑๒ ชุมชน (๓) การผลิตเพื่อจำหน่ายให้กับศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๔ ชุมชน และ (๔) การจำหน่ายให้กับร้านค้าปลีก ๑ ชุมชน ซึ่งชุมชนส่วนใหญ่มีลักษณะการกระจายและจำหน่ายผลผลิตหลายรูปแบบผสมผสานกัน ในช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๕๓ - เดือนกันยายน ๒๕๕๔ มีการวางแผนการผลิตพืชผักทั้งหมด ๕๖๔,๓๒๒ กิโลกรัม โดยเกษตรกรสามารถส่งมอบผลผลิตได้ ๓๔๑,๓๑๘ กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๔๘ มีรายได้จากการจำหน่ายรวม ๖,๖๓๗,๖๒๕ บาท

๒) ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการ การเงิน และสิ่งแวดล้อม ของกลุ่มผู้ผลิต ในพื้นที่โครงการขยายผลฯ ๘ ชุมชน กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตส่วนใหญ่มีศักยภาพแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาหลักของกลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่ คือ มีกำลังการผลิตที่ไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค รองลงมาเป็นปัญหาด้านการขาดแคลนแหล่งเงินทุน

๓) พฤติกรรมของผู้บริโภคและการบริหารจัดการตลาดผลผลิตของชุมชน พบว่า ผู้บริโภคร้อยละ ๘๕.๙๐ ยังไม่มีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับผักปลอดภัยจากสารพิษ ด้านการบริหารจัดการตลาดของชุมชนในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ป่าแป๋และสบเมยมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับดี

ศักยภาพการผลิตของกลุ่มเกษตรกร

๙.

โครงการวิจัยและพัฒนาการปลูกหว่ายและการแปรรูปในระดับชุมชน

เป็นโครงการวิจัยเพื่อให้ชุมชนมีแหล่งความมั่นคงทางอาหารจากหว่าย โดยสามารถปลูกและขยายพันธุ์หว่ายให้เพียงพอกับความต้องการใช้ประโยชน์ในชุมชน และสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน ผลการดำเนินงานสรุปได้ดังนี้

๑) รวบรวมพันธุ์หว่าย ๑๖ พันธุ์ เช่น หว่ายหนามขาว หว่ายไส้ไก่ หว่ายหนามดำ หว่ายผาด หว่ายหก หว่ายหนามขาว หว่ายตัวดี หว่ายบุน หว่ายหนามล้อม หว่ายหม่น หว่ายขมสกลนคร เป็นต้น โดยมีการฟื้นฟูการปลูกหว่าย ๑๖,๕๐๐ ต้นใน ๑๐ พื้นที่

๒) การเกษตรกรรมที่เหมาะสมสำหรับการปลูกหว่ายต่างสายพันธุ์บนพื้นที่สูง เพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพ พบว่า ในช่วง ๕ เดือนแรกหลังย้ายปลูก มีการพรางแสง ๓ ระดับ ได้แก่ ไม่พรางแสง พรางแสงที่ ๕๐% และ ๗๐% และใส่ปุ๋ย ๔ ชนิด ได้แก่ ไส้ปุ๋ย ไส้ปุ๋ยเคมี อินทรีย์ และเคมี+อินทรีย์ พบว่าหว่ายอายุ ๑ ปีทุกพันธุ์ มีขนาดลำต้นอยู่ระหว่าง ๔-๖ ซม. เมื่อใส่ปุ๋ยเคมี และได้รับแสง ๑๐๐% นอกจากนี้ พบว่า หว่ายไส้ไก่มักเจริญเติบโตด้านความสูงมากที่สุด (๒๕ ซม.) และเริ่มมีการแตกหน่อแรก ในขณะที่หว่ายหนามขาว และหว่ายผาดยังไม่แตกหน่อ หว่ายหนามขาวและหว่ายผาด (นิยมใช้บริโภค): มีขนาดลำต้นเฉลี่ย ๕ ซม. และมีความสูงอยู่ระหว่าง ๑๗-๒๑ ซม. หว่ายไส้ไก่ (นิยมใช้ผูกมัดสิ่งของ): มีขนาดลำต้นเฉลี่ย ๔ ซม. และมีความสูงอยู่ระหว่าง ๒๓-๒๘ ซม.

๓) การศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีการแปรรูปหยาในด้านการบริโภค งานจักสาน และหัตถกรรม ซึ่งชุมชนมีการพัฒนาวิธีการแปรรูปหยา โดยนำเส้นหยาจากสานเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น ชองใส่มีด ชะลอม กระบุง ชันโตก ตะกร้า ถาดใส่ผลไม้ พาน แก้ว เป็นต้น และนำหน่อมาทำเป็นอาหาร ได้แก่ ตำหยา แกงหยาใส่ไก่ แกงแคหยา หยาผัดน้ำมันหอย เป็นต้น รวมทั้งใช้หยาเป็นสมุนไพรเพื่อช่วยให้เจริญอาหาร และบรรเทาอาการปวดท้องของหญิงหลังคลอดบุตร

๑๐. โครงการวิจัยและพัฒนาการฟื้นฟูการปลูกพืชสมุนไพรและยาพื้นบ้านบนพื้นที่สูง

เป็นโครงการวิจัยเพื่อศึกษาวิธีการเพิ่มผลผลิตพืชสมุนไพรท้องถิ่นสำคัญในตำรับยาพื้นบ้าน ศึกษาและฟื้นฟูพืชสมุนไพรท้องถิ่นและตำรับยาพื้นบ้านของชุมชน และศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรและตำรับยาพื้นบ้านอย่างเหมาะสม มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

๑) รวบรวมองค์ความรู้และภูมิปัญญาพืชสมุนไพรและยาพื้นบ้าน รวมถึงองค์ประกอบของพืชสมุนไพรในตำรับยาพื้นบ้านจาก ๔ พื้นที่ ได้ทั้งสิ้น ๔๕๐ ตำรับยาพื้นบ้าน ๕๘๙ ชนิดพืชสมุนไพร คัดเลือกชนิดพืชสมุนไพรท้องถิ่นสำคัญที่มีศักยภาพจากภายในและนอกชุมชนได้จำนวน ๑๑๒ ชนิด ๘๗ ตำรับ

๒) สร้างความเข้าใจและหารือร่วมกับผู้นำชุมชน ผู้รู้ หมอยาพื้นบ้าน อนามัยชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง แลกเปลี่ยนแนวคิดว่าแนวทางร่วมกันในการอนุรักษ์ฟื้นฟูพืชสมุนไพรและตำรับยาพื้นบ้าน และรวมกลุ่มผู้อนุรักษ์ฟื้นฟูพืชสมุนไพรและตำรับยาพื้นบ้าน จำนวน ๖ กลุ่ม มีสมาชิก ๖๐ คน โดยมีกิจกรรมหลักคือ (๑) ฟื้นฟูตำรับยาพื้นบ้านของชุมชน (๒) เพาะขยายพันธุ์พืชสมุนไพรในตำรับยาที่ฟื้นฟู (๓) ทำแหล่งเรียนรู้และฟื้นฟูพืชสมุนไพร (๔) อนุรักษ์ปลูกพืชสมุนไพรในครัวเรือนและในพื้นที่ป่าของชุมชน (๕) รวบรวมองค์ความรู้และจัดทำหนังสือตำรายาพื้นบ้านฉบับพกพา จำนวน ๔ ฉบับ จาก ๔ พื้นที่

๓) ทดลองแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ๓ รูปแบบ คือ สมุนไพรขงต้ม ยาต้ม และยาใช้ภายนอก โดยใช้กรอบมาตรฐานของสาธารณสุข เพื่อบริโภคและจำหน่าย จำนวน ๗๘ ผลิตภัณฑ์ ศึกษาสารสำคัญผลิตภัณฑ์ ๓๘ ตัวอย่าง จากพืชสมุนไพร ๒๔ ตัวอย่าง และยาพื้นบ้าน ๑๔ ตัวอย่าง และจัดสิทธิบัตรประเภทข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ร่วมกับชุมชนทั้ง ๔ พื้นที่ รวม ๒๖ ฉบับ จาก ๓๓ ตำรับยาพื้นบ้าน เพื่อกำหนดองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชน

การศึกษาและฟื้นฟูพืชสมุนไพรท้องถิ่นและตำรับยาพื้นบ้านของชุมชน

๑๑.

โครงการวิจัยพืชพลังงานสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง

เป็นโครงการวิจัยเพื่อศึกษาการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตรวมถึงศึกษาการเกษตรกรรม การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวและการเพิ่มผลผลิตของพืชพลังงานท้องถิ่น รวมถึงการศึกษาและพัฒนาเครื่องหีบน้ำมันจากเมล็ดพืชพลังงานท้องถิ่นของชุมชนบนพื้นที่สูงเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องยนต์ทางการเกษตร ผลการดำเนินงาน ดังนี้

๑) การผลิตพืชพลังงานท้องถิ่นบนพื้นที่สูง โดยศึกษาการเกษตรกรรมในพืชมะกั้ง มะแตก และมะเขยหิน ซึ่งมะกั้งปลูกในพื้นที่ระดับความสูงจากน้ำทะเล ๑,๐๐๐ เมตร มีการเจริญเติบโตด้านเส้นผ่านศูนย์กลางสูงสุด มะแตก การปลูกขึ้นค้างกลางแจ้งร่วมกับการใส่ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์ มีการเจริญเติบโตด้านเส้นผ่านศูนย์กลางสูงสุด ส่วนมะเขยหิน ปลูกในพื้นที่ระดับความสูงจากน้ำทะเล ๖๐๐ เมตร ร่วมกับการจัดการทรงพุ่มโดยการเด็ดยอด มีการเจริญเติบโตด้านเส้นผ่านศูนย์กลาง และเส้นรอบวงสูงสุด สำหรับโรคและแมลงศัตรูพืช มะเขยหินพบโรคใบไหม้ ดั้วปีกแข็งกัดกินใบ และตุ่มกัดกินราก ส่วนมะแตก พบหนอนและทากกัดกินใบในระยะกล้า ผลการทดสอบความเป็นพิษของน้ำมันกระบก มะแตก มะเคาะ มะเขยหิน มะกั้งและค้อ พบว่าไม่มีความเป็นพิษต่อหนูขาวในการทดลองแบบเฉียบพลัน

๒) การศึกษาและพัฒนาประสิทธิภาพการหีบน้ำมันจากพืชพลังงานท้องถิ่นสำหรับใช้ในระดับครัวเรือนและเครื่องยนต์การเกษตร พบว่า เครื่องหีบน้ำมันแบบสกรูอัดเหมาะกับการหีบน้ำมันมะแตก ได้น้ำมันจากเมล็ดมะแตก ๔๔๐.๖ กรัมต่อ กิโลกรัม ส่วนเมล็ดมะเขยหินและมะเคาะ มีเนื้อเมล็ดปนมากับน้ำมันเป็นจำนวนมาก ส่วนเครื่องหีบแบบไฮดรอลิกเหมาะกับการหีบเมล็ดมะเขยหินและมะเคาะ ได้น้ำมัน ๘๙.๑ กรัม และ ๘๘.๓ กรัมต่อ กิโลกรัม ตามลำดับ โดยน้ำมันที่ได้จากเมล็ดมะเขยหินสามารถนำมาผลิตเป็นไบโอดีเซลด้วยกระบวนการทรานเอสเทอร์ริฟิเคชันโดยใช้เบสเป็นตัวทำปฏิกิริยา ส่วนน้ำมันมะแตกไม่สามารถหากระบวนการที่เหมาะสมในการผลิตไบโอดีเซลได้ และกากเมล็ดที่เหลือจากการหีบน้ำมันสามารถนำมาผลิตเป็นเชื้อเพลิงแท่งโดยผสมกับวัสดุประสาน เช่น ชี้เลื้อยหรือเกลบเพื่อให้ได้เชื้อเพลิงแท่งที่คงรูป

เครื่องหีบน้ำมันแบบสกรูอัดและแบบไฮดรอลิก

๑๒.

โครงการวิจัยและพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตก๊าซชีวภาพสำหรับครัวเรือนเกษตรกรบนพื้นที่สูง

การวิจัยและพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตก๊าซชีวภาพสำหรับครัวเรือนเกษตรกรบนพื้นที่สูง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิจัยพัฒนาระบบผลิตก๊าซชีวภาพต้นแบบสำหรับครัวเรือนเกษตรกรบนพื้นที่สูง สำหรับลดปัญหาหมักแฉะในชุมชน ใช้เป็นพลังงานทดแทนการหุงต้มในครัวเรือนและใช้กากอินทรีย์ที่ผ่านการย่อยสลายทดแทนปุ๋ยเคมี ผลการดำเนินงานดังนี้

๑) เกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ ได้แก่ โครงการหลวงแม่หลอด วัดจันทร์ แม่แอและอ่างช้าง ส่วนโครงการขยายผลโครงการหลวงปางแดงใน ป่าแป๋ ปากกล้วย และวาวี มีสมาชิกในครอบครัว ๓-๕ คน ใช้พื้นที่หุงต้มทุกครัวเรือนวันละ ๕-๙ ท่อน มีการใช้ก๊าซหุงต้มเสริมบางครัวเรือนเดือนละ ๐.๒-๑ ถึง โดยที่เกษตรกรส่วนใหญ่จะเลี้ยงสุกรลูกผสมพื้นเมืองด้วยอาหารที่ประกอบด้วยต้นกล้วยดิบหรือต้นกล้วยหมัก หรือเศษผักจากโครงการหลวงผสมกับรำโรงสีเล็ก และ/หรืออาหารสำเร็จรูป รองลงมาคือเลี้ยงโคพื้นเมืองแบบปล่อยหากินตามธรรมชาติ และแพะนม

๒) ปริมาณก๊าซชีวภาพที่ผลิตได้ในสภาพที่มีแสงแดดปกติของบ่อหมักในพื้นที่สูง ๔๐๐-๘๐๐, ๘๐๐-๑๐๐๐ และสูงกว่า ๑,๐๐๐ เมตร มีค่าเท่ากับ ๐.๓๑, ๐.๓๓ และ ๐.๓๐ m^๓/hr และบ่อหมักขนาด ๕, ๗.๕ และ ๑๐ m^๓ มีค่าเท่ากับ ๐.๑๖, ๐.๓๗ และ ๐.๔๑ m^๓/hr เกษตรกรทุกรายนำก๊าซชีวภาพที่ได้ซึ่งมีก๊าซมีเทนเฉลี่ย ๕๖% ก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ (H₂S) หรือก๊าซไข่เน่า ๓๗๘.๕ ppm ไปใช้หุงต้มวันละ ๑-๒ ชั่วโมง เกษตรกรมีบางรายยังคงใช้พื้นที่เสริมบ้าง กากตะกอนที่ได้ประกอบด้วยธาตุ N ๐.๐๔ % P₂O_๕ ๐.๑๒% และ K₂O ๐.๗๕%

บ่อแก๊สชีวภาพต้นแบบ

๑๓.

โครงการวิจัยและพัฒนาพืชอาหารหลักสำหรับชุมชนพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง

ในปี ๒๕๕๔ ได้ดำเนินงานวิจัยข้าวโดยมีเป้าหมาย คือ (๑) การรวบรวมและคัดเลือกพันธุ์ข้าวท้องถิ่น โดยปลูกอนุรักษ์และฟื้นฟูพันธุ์ข้าวท้องถิ่นบนพื้นที่สูง พร้อมศึกษาอนุกรมวิธานลักษณะเด่นของข้าวท้องถิ่นแต่ละพันธุ์ และปลูกเพื่อคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่ตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น (๒) ทดสอบพันธุ์ข้าวท้องถิ่นและพัฒนาระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยปลูกทดสอบเปรียบเทียบการเจริญเติบโตของพันธุ์ข้าวนา และพันธุ์ข้าวไร่ ที่ระดับความสูง ๖๐๐-๑,๐๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง และดำเนินการการตรวจแปลงนากำจัดต้นปนหรือพันธุ์ปนในแปลง เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดี (๓) ทดสอบระบบปลูกข้าวแบบปลูกพืชผสมผสาน และระบบการปลูกข้าวนาใช้น้ำน้อยบนพื้นที่สูง โดยการปลูกข้าวไร่ร่วมกับพืชตระกูลถั่ว และลดการใช้น้ำในแปลงนาข้าวและไม่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตข้าว ตลอดจนทดสอบเทคโนโลยีการปลูกพันธุ์ข้าว พันธุ์พืชไร่ชนิดใหม่ให้ทนร้อนทนแล้งได้ดีกว่าเดิม มีการปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกข้าวหรือพืชไร่ให้สอดคล้องกับสภาวะอากาศที่เปลี่ยนแปลงเพื่อให้สามารถสร้างผลผลิตได้มากขึ้น (๔) พัฒนาลิขสิทธิ์ชุมชนจากข้าวและทดสอบพืชไร่บนพื้นที่สูง ดำเนินการแปรรูปข้าวท้องถิ่นเป็นผลิตภัณฑ์ “ข้าวกล้องหรือข้าวกล้องงอก” และวิเคราะห์คุณค่าโภชนาการของผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องหรือข้าวกล้องงอกเพื่อหาจุดเด่นในการสร้างรายได้แก่เกษตรกร มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

๑) รวบรวมและคัดเลือกพันธุ์ข้าวท้องถิ่น โดยปลูกอนุรักษ์และฟื้นฟูพันธุ์ข้าวท้องถิ่นบนพื้นที่สูงจำนวน ๑๒๖ พันธุ์ พร้อมศึกษาอนุกรมวิธานและคัดเลือกพันธุ์ข้าวตามลักษณะเด่นของข้าวท้องถิ่นแต่ละพันธุ์ จำนวน ๑๑๖ พันธุ์ และปลูกทดสอบเพื่อคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่ตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้ได้มีการวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการของพันธุ์ข้าวท้องถิ่น จำนวน ๑๗ พันธุ์ ดังตาราง

ลำดับ	พันธุ์ข้าว	ชนิดข้าว	amylose %	Vitamin B๑ mg/๑๐๐g	Protein g/๑๐๐g	Fat g/๑๐๐g	Carbohydrate g/๑๐๐g	Moisture g/๑๐๐g	Ash g/๑๐๐g	Energy kcal/๑๐๐g
๑	ไก่ป่า	เจ้า	๑๗.๑๘	๐.๓๑	๙.๓๑	๒.๘๖	๗๓.๔๒	๑๓.๒๗	๑.๑๔	๓๕๖.๖๖
๒	ลิกา	เจ้า	๑๓.๘๗	๐.๓๒	๗.๕๓	๒.๘๕	๗๕.๖๔	๑๒.๖๙	๑.๒๙	๓๕๘.๓๓
๓	ข้าวกำ	เหนียว	๒.๘๖	๐.๐๖	๘.๖๕	๓.๑	๗๔.๐๕	๑๓.๐๙	๑.๑๑	๓๕๘.๗
๔	เล็บนก	เจ้า	๑๒.๔๙	๐.๒๙	๙.๑๕	๒.๘๓	๗๒.๖๓	๑๔.๒๔	๑.๑๕	๓๕๒.๕๙
๕	งาช้าง	เจ้า	๑๑.๙	๐.๒๘	๗.๙	๒.๘๑	๗๓.๗๔	๑๔.๒๒	๑.๓๓	๓๕๑.๘๕
๖	ดอกหญ้าเวียงแก (หอมทอง)	เจ้า	๑๐.๕๔	๐.๒๒	๗.๕๖	๒.๙๓	๗๔.๖๑	๑๓.๖๒	๑.๒๘	๓๕๕.๐๕
๗	ข้าวเหนียวแดง	เหนียว	๔.๕๖	๐.๑๖	๗.๐๖	๒.๖๕	๗๕.๒๕	๑๓.๘๔	๑.๒	๓๕๓.๐๙
๘	ข้าวกำหญ้าเวียงแก	เหนียว	๓.๒๔	๐.๐๒	๘.๒๕	๒.๖๒	๗๔.๒๔	๑๓.๗๙	๑.๑	๓๕๓.๔
๙	ข้าวเมล็ดขาว	เจ้า	๑๔.๗๗	๐.๒๗	๙.๐๕	๒.๙	๗๒.๖๓	๑๔.๔๒	๑	๓๕๒.๘๒
๑๐	กวาโพ	เจ้า	๑๖.๙๔	๐.๒๘	๖.๓๙	๒.๕๘	๗๖.๑๗	๑๓.๕๕	๑.๓๑	๓๕๓.๔๖
๑๑	ปือโซ	เจ้า	๑๙.๕๗	๐.๓	๗.๒๙	๒.๗๒	๗๕.๔๗	๑๓.๕๒	๑	๓๕๕.๕๒
๑๒	ปือหมิง	เจ้า	-	-	๙.๘๒	๒.๗	๗๓.๐๓	๑๓.๓๗	๑.๐๘	๓๕๕.๗
๑๓	ปือขอมี่	เจ้า	๑๖.๑๘	๐.๓๒	๙.๗๗	๒.๘๙	๗๓.๒๗	๑๓.๑๗	๐.๙	๓๕๘.๑๗
๑๔	ปือทอแม	เจ้า	๑๒.๒๔	๐.๓๒	๙.๑๙	๓.๐๑	๗๓.๖๒	๑๓.๐๖	๑.๑๒	๓๕๘.๓๓
๑๕	กำเหนียวสะเมิง	เหนียว	๔.๐๓	๐.๐๕	๑๐.๖๑	๒.๗๗	๗๑.๓๓	๑๓.๓๑	๑.๕๘	๓๕๔.๒๙
๑๖	เจ้าไชยปราการ	เจ้า	๙.๙๖	๐.๔๔	๑๑.๐๔	๒.๖๓	๗๑.๗๕	๑๓.๑๕	๑.๔๓	๓๕๔.๘๓
๑๗	เจ้าหนองเขียว	เจ้า	๑๒.๒๓	๐.๓๗	๑๐.๘๒	๒.๗	๗๒.๑๖	๑๓.๒๒	๑.๑	๓๕๖.๒๒

๒) ทดสอบพันธุ์ข้าวท้องถิ่นและพัฒนาระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยปลูกทดสอบเปรียบเทียบการเจริญเติบโตของพันธุ์ข้าวจำนวน ๔ พันธุ์ และพันธุ์ข้าวไร่จำนวน ๔ พันธุ์ ที่ระดับความสูง ๖๐๐-๑,๐๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง และดำเนินการตรวจแปลงนากำจัดต้นปนหรือพันธุ์ปนในแปลง เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดี

๓) ทดสอบและสาธิตระบบการผลิตพืชอาหารหลักแบบผสมผสาน

- ทดสอบพันธุ์ข้าวในระบบน้ำน้อย จำนวน ๔ พันธุ์ ร่วมกับวิธีการจัดการน้ำในแปลง คือ ระบบน้ำขังในแปลง และระบบน้ำแห้งสลับน้ำขัง พบว่า พันธุ์ข้าวทั้ง ๔ พันธุ์ มีการเจริญเติบโตที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะการแตกหน่อ
- ทดสอบพันธุ์ข้าวไร่ ๔ พันธุ์ ด้วยระยะปลูกที่แตกต่างกัน ๒ ระยะ คือ ระยะ ๓๐ เซนติเมตร และระยะ ๑๕-๒๐ เซนติเมตร และทดสอบโรยสารชีวภาพเพื่อป้องกันแมลง มดเข้าทำลายเมล็ดพันธุ์ข้าวก่อนงอก หลังข้าวงอก ๑ เดือน ทำการปลูกแซมคือ ถั่วลันเตา และพืชแถบ คือ ถั่วลิสง พบว่า ข้าวแต่ละพันธุ์มีการเจริญเติบโตที่แตกต่างกัน และพบปัญหา คือ ข้าวแต่ละพันธุ์งอกไม่สม่ำเสมอ เกิดปัญหาวัชพืชแย่งแสงในแปลง เกิดการกัดทำลายเมล็ดข้าวก่อนงอกและหลังงอกจากมดแมลง
- คัดเลือกพันธุ์ข้าวเบื้องต้น โดยศึกษา seedling growth ทำการเพาะเมล็ดพันธุ์ข้าวจากพื้นที่สูง จำนวน ๕๙ พันธุ์ใน growth chamber พบว่า อุณหภูมิกลางวันเพิ่มขึ้นมีผลต่อการตั้งตัวของต้นกล้าพันธุ์ข้าวจากพื้นที่สูง กล่าวคือ พันธุ์ข้าวจากพื้นที่สูงมีความสามารถในการสร้างต้นได้ดีกว่าพันธุ์ข้าวปรับปรุงจากพื้นราบ และอุณหภูมิกลางวันต่างกัน ๒ °C ไม่ส่งผลต่อการยืดขยายส่วน coleoptiles ของกล้าข้าวแต่ละพันธุ์

๔) พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากข้าวและทดสอบพืชไร่บนพื้นที่สูง ดำเนินการแปรรูปข้าวท้องถิ่นเป็นผลิตภัณฑ์“ข้าวกล้องงอก”และวิเคราะห์คุณค่าโภชนาการของผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องงอก จำนวน ๒๐ ชนิด ดังตาราง

ลำดับที่	สารอาหาร	ข้าวเจ้าดำ (ข้าวเจ้าขาว)	ข้าวเก่า (เหนียวดำ)	หน่วย
๑	วิตามิน A	๐.๕๑	๐.๘๔	μg/ ๑๐๐g
๒	วิตามิน B๑	๐.๒๗	๐.๒๘	mg/ ๑๐๐g
๓	วิตามิน B๒	๐.๐๐๓	๐.๐๑๒	mg/ ๑๐๐g
๔	วิตามิน B๖	๐.๐๗	๐.๐๕	mg/ ๑๐๐g
๕	วิตามิน B๑๒	<๐.๑	<๐.๑	mg/ ๑๐๐g
๖	วิตามิน E	๐.๗๖	๑.๔๓	g/ ๑๐๐g
๗	ไขมันรวม (crude fat)	๒.๙๘	๓.๓๓	g/ ๑๐๐g
๘	โปรตีนรวม (crude protein)	๖.๔๔	๗.๑๒	g/ ๑๐๐g
๙	กากใย (crude fiber)	๐.๔๒	๐.๕๐	g/ ๑๐๐ g
๑๐	สารกาบา	๗.๗๔	๙.๓๙	mg/ ๑๐๐g
๑๑	แกมมาออริซานอล	๐.๓๕	๐.๖๓	mg/ ๑๐๐g
๑๒	สารต้านอนุมูลอิสระ	๒.๐๗	๒.๒๓	μmol trolox/ g
๑๓	สารแอนโทไซยานิล	-	๓.๐๑	mg/ ๑๐๐g
๑๔	โพแทสเซียม	๑.๒๙	๑.๒๙	g/ ๑๐๐ g
๑๕	ฟอสฟอรัส	๐.๒๘	๐.๒๗	g/ ๑๐๐ g
๑๖	แคลเซียม	๐.๐๙	๐.๑๕	g/ ๑๐๐ g
๑๗	แมกนีเซียม	๐.๑๐	๐.๑๒	g/ ๑๐๐ g
๑๘	เหล็ก	๒๔.๒๒	๓๐.๓๔	mg/ kg
๑๙	ทองแดง	๒.๙๑	๓.๙๑	mg/ kg
๒๐	สังกะสี	๒๒.๖๓	๒๒.๙๙	mg/ kg

ถ่ายทอดความรู้วิธีการกำจัดต้นปนเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดี

ข้าวกล้องงอก

๑๔.

โครงการทดสอบและสาธิตพลังงานทดแทนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง

การทดสอบและสาธิตพลังงานทดแทนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนบนพื้นที่สูง สำหรับความจำเป็นและโอกาสของการใช้พลังงานทดแทนในวิถีชีวิต และเพื่อให้ประชาชนบนพื้นที่สูง มีองค์ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการใช้พลังงานทดแทนหรืออนุรักษ์พลังงานที่เหมาะสมใช้งานภายในชุมชนได้ ดำเนินงานในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮและขุนวาง โครงการขยายผลโครงการหลวงวาวี ปางแดงใน ปางมะโอ โหล่งخอด ป่าแป๋ และแม่สามแลบ สรุปผลดังนี้

๑) การใช้พลังงานโดยทั่วไปและศักยภาพในการใช้พลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน พบว่า ชุมชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮและขุนวาง โครงการขยายผลโครงการหลวงป่าแป๋ ปางมะโอ ปางแดงในและวาวี มีไฟฟ้าใช้จากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงโหล่งขอดและแม่สามแลบ ชาวบ้านมีไฟฟ้าใช้บางส่วนจากพลังงานแสงอาทิตย์โดยใช้แผงโซลาร์เซลล์ และจากพลังงานน้ำโดยมีเครื่องปั่นไฟจากพลังงานน้ำ

๒) พื้นที่ที่มีศักยภาพด้านพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน จำแนกดังนี้ (๑) การใช้เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร ได้แก่ พื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮและขุนวาง โครงการขยายผลโครงการหลวงป่าแป๋ ปางมะโอและโหล่งขอด (๒) การใช้เตาอั้งโล่ประสิทธิภาพสูง ทุกพื้นที่ดำเนินงาน (๓) การใช้เตาหนึ่งเมี่ยงประสิทธิภาพสูง ได้แก่ พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงปางมะโอ ป่าแป๋และโหล่งขอด (๔) การใช้เครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ ได้แก่ พื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ ขุนวาง และโครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สามแลบ

๓) ฝึกอบรมให้องค์ความรู้ด้านพลังงานแก่ชาวบ้านภายในพื้นที่ดำเนินงานโครงการ โดยฝึกอบรมภาคทฤษฎีเรื่องพลังงาน ปัญหาสถานะโลกร้อน ผลกระทบจากภาวะโลกร้อน ๑๐ มาตรการช่วยโลกร้อน พื้นฐานของการอนุรักษ์พลังงาน และการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ โดยสาธิตการใช้เตาอั้งโล่ประสิทธิภาพสูง เตาแก๊สหุงต้ม การเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร เตาตั้งเตี้ยประสิทธิภาพสูง และตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ มีผู้เข้าร่วมฝึกอบรมทั้งหมด ๓๐๒ คน พร้อมทั้งออกแบบ สร้าง ติดตั้ง และส่งมอบเทคโนโลยีพลังงานทดแทนให้แก่ชาวบ้าน อันได้แก่ เตาอั้งโล่ประสิทธิภาพสูง จำนวน ๓๗๐ เตา เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร จำนวน ๑๗ เตา เตาตั้งเตี้ยประสิทธิภาพสูง จำนวน ๗ เตา ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ จำนวน ๘ ตู้ และโรงอบพลังงานแสงอาทิตย์ จำนวน ๓ โรง พร้อมทั้งประเมินผลการใช้งานเทคโนโลยี ได้แก่ (๑) เตาอั้งโล่ประสิทธิภาพสูง ให้ประสิทธิภาพทางความร้อนดีกว่าเตาอั้งโล่แบบเดิม (๒) เตาตั้งเตี้ยประสิทธิภาพสูง ให้ประสิทธิภาพทางความร้อนดีกว่าเตาตั้งเตี้ยแบบเดิม (๓) ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ การตากอาหารในตู้อบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ มีประสิทธิภาพดีกว่าการตากแห้งทั่วไป ๔๐ เปอร์เซ็นต์ (๔) เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร มีประสิทธิภาพของเตา ๑๘ เปอร์เซ็นต์

ตารางแสดงผลการอบรมและติดตั้งเทคโนโลยีพลังงานทดแทน

ลำดับที่	พื้นที่ดำเนินงานโครงการฯ	ผู้เข้าฝึกอบรม (คน)	เทคโนโลยีพลังงานทดแทน				
			เตาอั้งโล่ประสิทธิภาพสูง (เตา)	เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร (เตา)	เตาตั้งเตี้ยประสิทธิภาพสูง (เตา)	ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ (ตู้)	โรงอบพลังงานแสงอาทิตย์ (โรง)
๑	โครงการขยายผลโครงการหลวงปางแดงใน	๔๕	๔๕	-	-	-	-
๒	โครงการขยายผลโครงการหลวงปางมะโอ	๔๒	๔๕	๑	๕	๑	-
๓	โครงการขยายผลโครงการหลวงวาวี	๔๙	๗๕	-	-	-	-
๔	โครงการขยายผลโครงการหลวงป่าแป๋	๔๑	๔๐	๑	๑	-	-
๕	โครงการขยายผลโครงการหลวงโหล่งขอด	๓๓	๓๐	๕	๑	-	-
๖	โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สามแลบ	๔๖	๔๕	-	-	๒	๑
๗	ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง	๒๘	๔๕	๕	-	๓	๑
๘	ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ	๑๘	๔๕	๕	-	๒	๑
รวม (จำนวนเทคโนโลยีพลังงานทดแทน)		๓๐๒	๓๗๐	๑๗	๗	๘	๓

การทดสอบและสาธิตการใช้เตาประเภทต่างๆ

แผนงานการส่งเสริมเครือข่าย ความร่วมมือกับนานาชาติ

มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความสำเร็จของโครงการหลวงอันเกิดจากแนวพระราชดำริพระราชทานไว้ให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ และส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการกับต่างประเทศในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาพื้นที่สูงและพื้นที่ปลูกพืชเสพติด

๑.

โครงการพัฒนาเครือข่ายวิจัยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา กับนานาชาติ

ดำเนินงานเพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและผลความสำเร็จของงานโครงการหลวง โดยผ่านกระบวนการเครือข่ายการเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนางานทางวิชาการในการพัฒนาพื้นที่สูงกับนานาชาติ ผลการดำเนินงาน ดังนี้

๑) การเผยแพร่ผลสำเร็จของโครงการหลวงในการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

(๑)การเผยแพร่งานโครงการหลวงในงาน International Green Week Berlin ระหว่างวันที่ ๒๑-๓๐ มกราคม ๒๕๕๔ ณ กรุงเบอร์ลิน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยมีการจัดแสดงผลภัณฑ์โครงการหลวง ประกอบด้วย ผัก และสมุนไพร อินทรี กาแฟอบาภิกา ชา ผลิตภัณฑ์แปรรูป ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มสมุนไพร และงานหัตถกรรม โดยผลิตภัณฑ์ที่ได้รับ ความสนใจมากที่สุดและมีแนวโน้มในการขยายตลาดได้ คือ สมุนไพรไทย และกาแฟอบาภิกา ซึ่งมีผู้เข้ามาติดต่อเป็น ตัวแทนจำหน่ายสินค้าโครงการหลวง จำนวน ๔ ราย

งาน International Green Week Berlin

(๒)การเผยแพร่งานโครงการหลวงในงาน Foodex Japan ๒๐๑๑ ระหว่างวันที่ ๑-๔ มีนาคม ๒๕๕๔ ณ ประเทศญี่ปุ่น โดยมีการจัดนิทรรศการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับงานโครงการหลวงและการจัดแสดงผลภัณฑ์โครงการหลวง ซึ่งผู้บริโภคในญี่ปุ่นให้ความสนใจจากกาแฟอบาภิกาของโครงการหลวงเป็นอย่างมาก โดยผู้นำเข้าของประเทศญี่ปุ่นจำนวน ๑๕ ราย มีความสนใจที่จะสั่งซื้อสินค้าจากโครงการหลวง

(๓) การเผยแพร่งานโครงการหลวงงาน Thailand Festival ๒๐๑๑ at Kungstradgarden และศึกษาดูงาน ณ The Bergius Botanic Garden ระหว่างวันที่ ๑๗-๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๔ ณ ประเทศสวีเดน

งาน Thailand Festival ๒๐๑๑

๒) การพัฒนาเครือข่ายวิจัยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนากับนานาชาติ

(๑) โครงการความร่วมมือทางวิชาการไทย-ลาว

- การติดตามให้คำแนะนำการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการปลูกพืชผักและไม้ผลโครงการหลวงให้แก่เกษตรกร ๒๓ ราย โดยเกษตรกรรวมกลุ่มเพาะปลูกพืชผักในโรงเรียน จำนวน ๒๘ โรงเรียน มีรายได้ ๔๘๓,๔๐๔ บาท ปลูกไม้ผลโครงการหลวง ๖ ชนิด ประกอบด้วย มะม่วงพันธุ์นวลคำ ๘๘๘ ต้น พืชและพลัม ๖๕๑ ต้น องุ่นพันธุ์ Beauty Seedless ๗๓ ต้น เสาวรสรับประทานสด ๑๐๐ ต้น รวมจำนวน ๑,๗๐๒ ต้น จำนวน ๒๔ ราย
- เปิดตลาดจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดสารพิษในตลาดแขวงอุดมไซ เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๔ มีผลผลิตที่จำหน่ายได้แก่ พืชผัก และองุ่น ซึ่งผลผลิตทุกชนิดสามารถจำหน่ายได้ราคาที่เป็นที่นิยมของผู้บริโภค
- พัฒนาศักยภาพเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงในระดับชุมชน โดยศึกษาดูงานและฝึกปฏิบัติ ณ สถานีเกษตรหลวงและศูนย์พัฒนาโครงการหลวง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๑๐ ราย และการฝึกอบรมในพื้นที่ดำเนินงานใน สปป.ลาว จำนวนรวม ๓๕ ราย

ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการปลูกพืชตามแนวทางของโครงการหลวง
ภายใต้โครงการความร่วมมือทางวิชาการไทย-ลาว

(๒) โครงการความร่วมมือทางวิชาการไทย-สาธารณรัฐโคลอมเบีย

- ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการสร้างความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและการส่งเสริมรายได้จากพืชอายุสั้นจากโครงการหลวงสู่สาธารณรัฐโคลอมเบีย ระหว่างวันที่ ๕ - ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ โดยฝ่ายโคลอมเบียได้แสดงความต้องการขอความร่วมมือจากฝ่ายไทย ใน ๓ ประเด็น ได้แก่ ความรู้ในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่มีผลผลิตปริมาณมาก ความรู้การปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง รวมทั้งหญ้าแฝก และความรู้การวางแผนการตลาด
- วิจัยและพัฒนากาแฟอาราบิก้าโครงการหลวงคุณภาพสูง โดยประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านการผลิตกาแฟของสาธารณรัฐโคลอมเบีย ปี ๒๕๕๔ การวิจัยการผลิตกาแฟอาราบิก้า พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพและผลผลิตกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวงประกอบด้วย ปัจจัยด้านพันธุ์กาแฟที่มีความหลากหลายและพันธุ์ใหม่ๆ ความสูงของพื้นที่ การจัดการดูแลรักษาเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการผลิตกาแฟอย่างมาก ดังนั้นการปลูกกาแฟในแต่ละพื้นที่ควรมีการวิเคราะห์พื้นที่หรือจัดการพื้นที่ให้เหมาะสมเพื่อให้ได้กาแฟมีการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตที่ดี การศึกษาระยะปลูกและการตัดเพื่อสร้างลำต้นใหม่เพื่อการปรับปรุงผลผลิตและคุณภาพกาแฟอาราบิก้าที่ปลูกบนพื้นที่สูงนั้นเป็นช่วงระยะแรกของการทดลอง ผลของการทดสอบระบบการตัดเพื่อสร้างลำต้นใหม่แสดงให้เห็นว่าหน่อที่แตกใหม่มีการเจริญเติบโตดีสามารถที่จะเริ่มมีการออกดอกและติดผลในช่วงปีที่ ๒ และมีความสูงของหน่อใหม่เฉลี่ย ๖๕ - ๗๐ เซนติเมตร เมื่อเปรียบเทียบกับกาแฟที่ปลูกด้วยกล้ากาแฟที่มีความสูงเฉลี่ย ๕๕-๖๐ อย่างไรก็ตามจะต้องมีการติดตามบันทึกผลผลิตเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตต่อต้นหรือต่อพื้นที่ในระยะต่อไป การศึกษาเทคโนโลยีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวด้วยเทคนิคของโคลอมเบียพบว่า การหมักแบบไม่ใช้น้ำที่จำนวนชั่วโมง ๑๖ ชั่วโมงนั้น สามารถกำจัดเมือกได้หมดและให้ลักษณะของกาแฟกะลาที่มีสีขาวเหลือง และมีกลิ่นปกติ ไม่มีความแตกต่างจากการหมักแบบใช้น้ำตามกรรมวิธีปกติ

๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การพัฒนากับนานาชาติ

- (๑) โครงการฝึกงานผู้นำเยาวชนเกษตรไทยในประเทศญี่ปุ่น สถาบันร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสภาแลกเปลี่ยนทางการเกษตรแห่งประเทศไทย (The Japan Agricultural Exchange Council) ดำเนินโครงการฝึกงานผู้นำเยาวชนเกษตรไทยในประเทศญี่ปุ่น โดยได้คัดเลือกเยาวชนเกษตรในพื้นที่ดำเนินการของโครงการหลวง และโครงการขยายผลโครงการหลวง จำนวน ๒ คน ฝึกงานในประเทศญี่ปุ่นเป็นเวลา ๑๑ เดือน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๔- มีนาคม ๒๕๕๕

- (๒) การจัดการศึกษาฐานโครงการหลวงให้กับ Organic Federation of Australia สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงได้ริเริ่มเสนอโครงการความร่วมมือด้านมาตรฐานการผลิตและการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในกรอบคณะทำงานความร่วมมือด้านวิชาการเกษตรไทย-ออสเตรเลีย (Joint Working Group on Agriculture) ครั้งที่ ๑๑ ภายใต้ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (Thailand-Australia Free Trade Agreement) และสถาบันได้ร่วมดำเนินโครงการพัฒนาเครือข่ายบุคลากรด้านเกษตรอินทรีย์ไทย-ออสเตรเลีย ร่วมกับ Organic Federation of Australia โดยฝ่ายออสเตรเลียยินดีสนับสนุนโครงการและได้ส่งผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรอินทรีย์จากออสเตรเลีย จำนวน ๒ ท่าน มาเป็นวิทยากร โดยสถาบันจัดให้มีการศึกษาดูงานด้านการเพาะปลูกพืชผักในระบบเกษตรอินทรีย์โครงการหลวงให้แก่คณะ ระหว่างวันที่ ๘-๑๐ มีนาคม ๒๕๕๔ ณ สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง

- (๓) การประชุมคณะกรรมการการยาเสพติดสมัยที่ ๕๔ สถาบันส่งเสริมผู้แทนร่วมเป็นคณะผู้แทนไทยเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการการยาเสพติด สมัยที่ ๕๔ ระหว่างวันที่ ๒๑-๒๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ณ กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐออสเตรเลีย โดยในการประชุมประเทศไทยร่วมกับประเทศเปรู เสนอเป็นเจ้าภาพการประชุม International Conference on Alternative Development (ICAD) ซึ่งกำหนดจัดการประชุมในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๔ ณ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย โดยสถาบันจัดการศึกษาดูงานโครงการหลวงให้แก่คณะผู้เข้าร่วมการประชุม
- (๔) การเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (Global Environmental Facility: GEF) สถาบันได้จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาโครงการเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ในการดำเนินโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลกในช่วง GEF-๕ (๒๕๕๓-๒๕๕๗) ผ่านกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะเป็นหน่วยประสานงาน (Focal Point) ของกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก โดยมีผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการดังนี้
- เข้าร่วมการประชุมหารือเพื่อกำหนดแผนการบริหารจัดการกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก GEF-๕ (๒๕๕๓-๒๕๕๗) ในวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๔ ณ กรุงเทพมหานคร
 - จัดทำกรอบแนวคิดโครงการ (Concept Note) ซึ่งคณะกรรมการกลั่นกรองโครงการพิจารณาเห็นชอบกรอบแนวคิดโครงการดังกล่าว และได้บรรจุกรอบแนวคิดโครงการเข้าไว้ในแผนการบริหารจัดการกองทุนสิ่งแวดล้อมโลกของประเทศไทย (National Portfolio)

hrdi

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
Highland Research and Development Institute (Public Organization)

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้
และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน มีเป้าประสงค์เพื่อขยายองค์ความรู้ของโครงการหลวงสู่ชุมชนบนพื้นที่สูงส่วนใหญ่ของประเทศให้กว้างขวางเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ช่วยเสริมสร้างให้ชุมชนบนพื้นที่สูงสามารถพึ่งตนเองได้ และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย ๓ แผนงาน ดังนี้

๑. แผนงานการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่โครงการหลวง
๒. แผนงานการขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงสู่ชุมชนบนพื้นที่สูง
๓. แผนงานการจัดการองค์ความรู้และการเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่สูง

แผนงานการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่โครงการหลวง

เน้นเป้าหมายการพัฒนาชุมชนในพื้นที่โครงการหลวงให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง สามารถวางแผนและดำเนินกิจกรรมในลักษณะกลุ่มด้วยตนเอง และสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้หรือแหล่งทุนได้ด้วยตนเอง โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ คือ

๑. สนับสนุนการปฏิบัติงาน การถ่ายทอดความรู้ และการบูรณาการแผนปฏิบัติงานกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรท้องถิ่นและชุมชน
๒. สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของศูนย์/สถานีโครงการหลวง เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน
๓. สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ได้รับการรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย
๔. สนับสนุนการเตรียมความพร้อมของชุมชนเพื่อเป็นองค์กรพึ่งตนเองที่มีความเข้มแข็งในด้านต่างๆ รวมทั้งเพื่อรองรับกิจกรรมเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง

๑. การเตรียมความพร้อมศูนย์พัฒนาโครงการหลวงให้เป็นศูนย์เรียนรู้โครงการหลวง

มูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงได้เห็นความสำคัญในการนำองค์ความรู้ต่างๆ ไปถ่ายทอดให้แก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกรทั้งในและนอกพื้นที่โครงการหลวงและผู้สนใจทั่วไปทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนรู้และเกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง ซึ่งในการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมศูนย์พัฒนาโครงการหลวงให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ จำเป็นต้องพัฒนาทั้งในส่วนของการจัดทำแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาวิทยากรของศูนย์ฯโครงการหลวง การจัดทำสื่อต่างๆ ตลอดจนการจัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของโครงการหลวงให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาโครงการหลวงให้เป็นต้นแบบและเป็นแหล่งเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนต่อไป โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

- ๑) สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การจัดทำแปลงเรียนรู้เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้หรือกิจกรรมของศูนย์ โดยจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ของศูนย์เรียนรู้โครงการหลวง จำนวน ๒๙ แห่ง และศูนย์เตรียม จำนวน ๕ ศูนย์ และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำ/ปรับปรุงแปลงเรียนรู้หรือจัดทำกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้โครงการหลวง และการพัฒนาความพร้อมด้านสถานที่ และอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้โครงการหลวง จำนวน ๒๙ แห่ง และศูนย์เตรียม ๕ แห่ง
- ๒) พัฒนาความพร้อมของวิทยากรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงในการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการจัดทำทะเบียนวิทยากรของศูนย์การเรียนรู้โครงการหลวงทั้ง ๓๔ แห่ง และปรับปรุงทะเบียนวิทยากรเดิม และจัดอบรมวิทยากรศูนย์เรียนรู้ จำนวน ๓ รุ่น จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ๙๐ คน
- ๓) พัฒนาสื่อและหลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง โดยการผลิตสื่อ เอกสารเพื่อประชาสัมพันธ์หรือการถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของศูนย์ (แผ่นพับ/โปสเตอร์) จำนวน ๑๙ เรื่อง/ชุด และจัดทำหลักสูตรเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้โครงการหลวงจำนวน ๒ ครั้ง ได้ร่างหลักสูตรการเรียนรู้จำนวน ๘ หลักสูตร

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๔) จัดกิจกรรมเผยแพร่ศูนย์เรียนรู้โครงการหลวงและศึกษาดูงานในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้โครงการหลวงเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่เกษตรกรและผู้สนใจ ให้เกิดการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ได้แก่ (๑) จัดกิจกรรมเผยแพร่ศูนย์เรียนรู้โครงการหลวง เพื่อให้ผู้ที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำนวน ๑๐ ครั้ง (๒) จัดศึกษาดูงานในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้โครงการหลวง เพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกร จำนวน ๓๔ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๖๒๗ คน และ (๓) จัดกิจกรรมการจัดหลักสูตรระยะสั้นในพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้โครงการหลวง ทั้งหมด ๔ ครั้ง มีผู้เข้าร่วม จำนวน ๓๔๙ คน

๕) การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาโครงการหลวงให้เป็นศูนย์เรียนรู้” วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔ ณ ห้องช้างกระ โรงแรมเชียงใหม่ ออคิด มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๕๕ คน

๖) มีศูนย์เรียนรู้ที่เป็นต้นแบบบนพื้นที่สูงซึ่งเป็นศูนย์เรียนรู้โครงการหลวง ๒๗ แห่ง และศูนย์เรียนรู้ของโครงการขยายผลโครงการหลวง ๒ แห่ง มีจำนวนผู้เข้ามาเรียนรู้ทั้งหมด ๔๕,๑๐๔ คน

จัดงานเผยแพร่องค์ความรู้โครงการหลวงและงานศูนย์เรียนรู้โครงการหลวง

๒.

การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้เทคโนโลยีการปลูกไม้ดอกในพื้นที่โครงการหลวง

สนับสนุนภารกิจของโครงการหลวงเรื่องการส่งเสริมการปลูกไม้ดอก ทำให้เกษตรกรที่เคยบุกเบิกพื้นที่ป่าเพื่อปลูกฝิ่นและทำไร่เลื่อนลอยหันมาปลูกไม้ดอกไม้ประดับเมืองหนาวที่สามารถเพิ่มมูลค่าต่อหน่วยพื้นที่ได้สูงกว่าพืชชนิดอื่น และพัฒนาศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นแหล่งเรียนรู้การปลูกไม้ดอกเมืองหนาว โดยได้ดำเนินงานในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๒๐ แห่ง และโครงการขยายผลโครงการหลวง ๘ แห่ง ดังนี้

๑) สนับสนุนและพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ สู่เจ้าหน้าที่และเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงสำหรับเป็นวิทยากรในการบรรยายให้ความรู้ โดยการพัฒนาทักษะของเกษตรกรเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตด้วยองค์ความรู้จากงานวิจัยและงานส่งเสริมไม้ดอก จำนวน ๑๓ ครั้ง ผู้เข้าอบรมจำนวน ๔๐๑ คน ทำให้ได้รับความรู้และทักษะทั้งในการด้านปลูก การดูแล การจัดการโรคและแมลง การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวไม้ดอก จำนวน ๙ ชนิด และงานพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีไปสู่เจ้าหน้าที่ด้านไม้ดอก จำนวน ๔ ครั้ง ผู้เข้าร่วม ๑๑๗ คน เพื่อพัฒนาและต่อยอดความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่สำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในงานส่งเสริมของตนเอง

๒) เสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกไม้ดอกให้สามารถมีรายได้ พึ่งพาตนเองและสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ โดยการเสริมสร้างและพัฒนาเกษตรกรโดยการประชุมกลุ่มเกษตรกร จำนวน ๑๒ ครั้ง ผู้เข้าร่วมจำนวน ๒๔๙ คน ได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาคุณภาพผลผลิตที่เสียหายจากการเก็บเกี่ยว และขนส่งจนถึงมือลูกค้า รวมทั้งแนวทางแก้ไขเพื่อปรับปรุงคุณภาพผลผลิต การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การปรับขั้นมาตรฐานคุณภาพของผลผลิต

การฝึกอบรมและศึกษาดูงานของเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง

๓) สรุปและสังเคราะห์ผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับไปสู่เกษตรกร เพื่อนำไปพัฒนาการจัดการความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกไม้ดอกเมืองหนาวได้ต่อไป โดยการสนับสนุนการจัดทำแปลงทดสอบและสาธิตไม้ดอกชนิดใหม่ จำนวน ๖ แห่ง พื้นที่ ๘๖๔ ตารางเมตร ให้เป็นศูนย์เรียนรู้การปลูกขมิ้นขมิ้นแดง กุหลาบ เบญจมาศ และไม้กระถางแบบครบวงจร ทั้งระบบโรงเรือน ระบบการปลูก ระบบการให้น้ำและปุ๋ย

๔) ติดตามและให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อพัฒนางานส่งเสริมไม้ดอก โดยร่วมกับงานไม้ดอก มูลนิธิโครงการหลวง จำนวน ๒๐ ครั้ง ผู้ได้รับคำปรึกษาแนะนำจำนวน ๗๐ คน เกี่ยวกับการปลูก การดูแลและการจัดการโรคและแมลงอย่างถูกวิธี เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพ และจำหน่ายได้

๓.

การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้เทคโนโลยีการปลูกไม้ผลในพื้นที่โครงการหลวง

ดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีไม้ผลจากผลงานวิจัย องค์ความรู้ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้อง สนับสนุน การส่งเสริมและพัฒนาการผลิตไม้ผลบนพื้นที่สูง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ การปลูกไม้ผลบนพื้นที่สูง และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่ม เกษตรกร ดังนี้

๑) ถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกไม้ผล โดยจัดกิจกรรมการประชุม สัมมนาและการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และเกษตรกร รวมทั้ง กิจกรรมอื่นๆ จำนวน ๓๕ ครั้ง มีเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องได้รับความรู้ทั้งสิ้น ๓,๑๔๙ คน รวมทั้งสนับสนุนการส่งเสริมและพัฒนา การผลิตไม้ผลและแหล่งเรียนรู้การปลูกไม้ผลบนพื้นที่สูง โดยการพัฒนาแปลงเรียนรู้ไม้ผลของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและโครงการ ขยายผลโครงการหลวง จำนวน ๒๐ แปลง/ไร่ และแปลงเรียนรู้ไม้ผลของเกษตรกร จำนวน ๕๐ แปลง/ไร่ เพื่อเป็นแหล่งทดสอบและ เรียนรู้เทคโนโลยีการปลูกไม้ผลที่ได้จากการวิจัยของเกษตรกร และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มเกษตรกรที่ปลูกไม้ผลบนพื้นที่สูง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกไม้ผล จำนวน ๑๐ กลุ่ม เพื่อสร้างความเข้มแข็งและให้เกิดการพึ่งพา ตนเองในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาการปลูกไม้ผล

ถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกไม้ผลให้แก่เกษตรกรและพัฒนาแปลงเรียนรู้และทดสอบสาธิตของโครงการหลวง

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๒) รวบรวมข้อมูล ศึกษา และวิเคราะห์ผลลัพธ์ ปัญหา และผลกระทบจากการนำเทคโนโลยีการปลูกไม้ผลบนพื้นที่สูงไปสู่เกษตรกร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการความรู้และประเด็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการติดตามและให้คำปรึกษาแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ไม้ผลเกษตรกรจำนวน ๕๐ ครั้ง และจัดทำคู่มือ “การเก็บเกี่ยวและจัดชั้นคุณภาพผลผลิตไม้ผล” จำนวน ๑ เรื่อง เพื่อเป็นคู่มือในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และเกษตรกร จัดทำแผ่นพับเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีไม้ผลโครงการหลวงเรื่อง “ชนิดและพันธุ์ไม้ผลขนาดเล็ก” จำนวน ๕๐๐ แผ่น จัดทำโปสเตอร์เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตไม้ผล และการปฏิบัติดูแลไม้ผลที่เหมาะสมตามแนวทางของโครงการหลวง จำนวน ๕ เรื่อง

แผ่นพับและโปสเตอร์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตไม้ผล

๓) สนับสนุนการจัดประชุมคณะทำงานไม้ผลและการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม และการบูรณาการในการส่งเสริมและพัฒนาการปลูกไม้ผล จำนวน ๓๘ ครั้ง ใน ๕ จังหวัด

๔. การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้เทคโนโลยีการเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่โครงการหลวง

สนับสนุนให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นแหล่งอาหารสำหรับการบริโภคในครัวเรือน ใช้ในวัฒนธรรมประเพณี หรือความเชื่อต่างๆ และเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ โดยเน้นการใช้วัตถุดิบพื้นบ้านหรือวัตถุดิบที่มีในชุมชนเป็นแหล่งอาหารหลัก รวมถึงการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์ เช่น การผลิตอาหารสัตว์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ เป็นต้น ซึ่งได้มีการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

๑) ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยงสัตว์และการป้องกันโรคระบาดสัตว์ โดยการฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกร ๑๖ ครั้ง มีผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน ๓๖๙ คน พร้อมทั้งติดตามความก้าวหน้า ให้คำปรึกษาและแนะนำเรื่องการเลี้ยงสัตว์ การดูแลรักษา และป้องกันโรคแก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกรในพื้นที่ รวมทั้งสิ้น ๘๐ ครั้ง และจัดทำโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ จำนวน ๔ เรื่อง

การสาธิตการทำวัคซีนป้องกันโรคในสัตว์ และการสาธิตการทำบ่อก๊าซชีวภาพ

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๒) จัดประชุมคณะทำงานโครงการฯ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ เพื่อวางแผนติดตามการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาอุปสรรค จำนวน ๑๒ ครั้ง ผู้เข้าร่วม ๒๑๕ คน และจัดสัมมนาเรื่อง "สรุปผลการดำเนินงานปี ๒๕๕๔" รวมทั้งจัดทำแผนการพัฒนางานปศุสัตว์ มูลนิธิโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (๒๕๕๕-๒๕๕๙) มีผู้เข้าร่วม ๒๖ คน

๓) สนับสนุนการจัดทำศูนย์เรียนรู้ด้านการเลี้ยงสัตว์และการจัดการกรรมของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ในพื้นที่โครงการหลวงและพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง โดยสนับสนุนพันธุ์สัตว์และวัสดุ-อุปกรณ์ต่างๆ เช่น ลูกไก่พันธุ์พื้นเมือง/ไก่ดำ จำนวน ๒๐๐ ตัว กระจายเนื้อพ่อแม่พันธุ์ จำนวน ๙๗ ตัว ยาและเวชภัณฑ์สัตว์ ๑๕ รายการ อุปกรณ์การเกษตรและอุปกรณ์ก่อสร้างโรงเรือน ๒๕ รายการ เป็นต้น

๔) แหล่งเรียนรู้ด้านการเลี้ยงสัตว์ และเกิดกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ในพื้นที่ต่างๆ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง จำนวน ๑๒ แห่ง โครงการขยายผลโครงการหลวง จำนวน ๑๙ แห่ง และโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูง ๓ แห่ง

การเลี้ยงแกะ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์

๕.

การพัฒนาประสิทธิภาพและการเรียนรู้เทคโนโลยีการปลูกผักอินทรีย์ในพื้นที่โครงการหลวง

การดำเนินงานมุ่งเน้นการพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพการผลิตผักอินทรีย์มูลนิธิโครงการหลวงให้ดียิ่งขึ้น ควบคู่ไปกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกผักอินทรีย์ เพื่อพัฒนาเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ให้สามารถปลูกผักอินทรีย์ได้อย่างมีคุณภาพและปริมาณตามความต้องการของตลาด ตลอดจนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในผลิตผลผักอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวงว่า “ดี อร่อย” โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

๑) พัฒนาระบบการจัดการคุณภาพการผลิตผักอินทรีย์มูลนิธิโครงการหลวง โดยการตรวจรับรองภายในระบบการผลิตพืชอินทรีย์โครงการหลวง ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๑๔ แห่ง มีเกษตรกรที่ได้รับการตรวจประเมินฟาร์ม ๒๒๑ ราย การขอรับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ของกรมวิชาการเกษตร ได้เข้าตรวจรับรองแปลงเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๑๔ แห่ง และสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ได้เข้าตรวจรับรองแปลงเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๑๑ แห่ง ซึ่งอยู่ระหว่างรอผลการตรวจประเมิน นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงเอกสารระบบควบคุมภายใน โดยจัดทำแบบบันทึกการติดตามงานส่งเสริมผักอินทรีย์ ๑ ฉบับ และยกร่างบทลงโทษการละเมิดมาตรฐาน ๑ ฉบับ

การตรวจประเมินแปลงเพื่อขอรับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากกรมวิชาการเกษตรและสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

๒) ถ่ายทอดเทคโนโลยี ประกอบด้วย การฝึกอบรม จำนวน ๑๐ ครั้ง ในเรื่อง มาตรฐานเกษตรอินทรีย์โครงการหลวง มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มกท. และผลการตรวจรับรองของ มกท. และการศึกษาดูงาน จำนวน ๒ ครั้ง ได้แก่ การปลูกผักอินทรีย์ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวงและแม่สะป๊อก และการติดต่อสื่อสารและการจัดการในด้านการส่งเสริมพืชผักสวนครัวสุวิทย์ จ.พระนครศรีอยุธยา และศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง จ.ชลบุรี

การศึกษาดูงาน ณ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวงและแม่สะป๊อก

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๓) สนับสนุนการจัดทำแปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๘ แห่ง พื้นที่ ๒๐ ไร่ รวมทั้งติดตามให้คำปรึกษาแนะนำ โดยให้คำปรึกษาแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมผักอินทรีย์ และเกษตรกร จำนวน ๒๓๙ ราย และจัดทำปฏิทิน เพื่อเผยแพร่เทคโนโลยีการปลูกผักอินทรีย์และส่งเสริมให้เกษตรกรจดบันทึกการใช้ปัจจัยการผลิต โดยเผยแพร่แก่เกษตรกร ๕๓๘ ราย

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ เกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๑๔ แห่ง สามารถปลูกผักอินทรีย์ส่งจำหน่ายได้ ปริมาณ ๘๕๒,๓๐๔.๘๐ กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า ๑๙,๖๔๘,๒๙๙.๐๒ บาท สำหรับการขอรับการรับรองมาตรฐาน (ต่ออายุ) จากกรมวิชาการเกษตรและสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) อยู่ระหว่างการพิจารณาผลการตรวจรับรอง

๖. การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้เทคโนโลยีการปลูกชาและกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง

ดำเนินการวิจัยและพัฒนากาแฟอาราบิก้าโดยการขยายผลสำเร็จของโครงการหลวงด้านการผลิตกาแฟอาราบิก้าไปสู่ชุมชนบนพื้นที่สูง โดยนำองค์ความรู้ด้านการผลิตกาแฟอาราบิก้าของโครงการหลวงมาถ่ายทอดสู่เกษตรกรโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจด้านการปลูก การดูแลรักษา และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวกาแฟอาราบิก้าที่เหมาะสม โดยดำเนินกิจกรรม ดังนี้

๑) ประชุมคณะทำงานและวิจัยกาแฟอาราบิก้า มูลนิธิโครงการหลวง จำนวน ๕ ครั้ง ในการวางแผนและติดตามงานส่งเสริมและสถานการณ์การผลิต การตลาดและราคาผลผลิตกาแฟอาราบิก้าของโครงการหลวง ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๔

๒) อบรมเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้า เรื่อง สถานการณ์การผลิตกาแฟอาราบิก้าโครงการหลวง และการปลูก การดูแลรักษา การปรับปรุงสวนกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง จำนวน ๙ แห่ง จำนวนเกษตรกรเข้าร่วมอบรม จำนวน ๓๑๕ คน พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ๙ แห่ง เกษตรกรจำนวนทั้งหมด ๓๖๐ คน พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นฯ ๗ แห่ง เกษตรกร ๒๖๒ คน พื้นที่โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูง ๑ แห่ง เกษตรกร ๓๗ คน ผลการดำเนินงานคือ เกษตรกรมีความรู้ ทักษะและความเข้าใจในสถานการณ์การผลิตกาแฟอาราบิก้า รวมถึงวิธีการปลูก การดูแลรักษาและการปรับปรุงสวนกาแฟมากขึ้น

๓) ติดตามให้คำแนะนำการดูแลรักษาแปลงกาแฟอาราบิก้า ร่วมกับคณะทำงานโครงการวิจัยและพัฒนากาแฟอาราบิก้าโครงการหลวง ในพื้นที่โครงการหลวงรวมพื้นที่ ๖,๐๗๔.๙๔ ไร่ เกษตรกร ๑,๘๘๗ ราย ปริมาณผลผลิตที่ศูนย์ฯ ส่งให้มูลนิธิโครงการหลวง ปีการผลิต ๒๕๕๒/๕๓ กาแฟผลสด จำนวน ๙๔,๖๔๕ กิโลกรัม เงินคืนเกษตรกร ๑๐,๔๐๔,๘๑๒ บาท

๔) การจัดการผลผลิตกาแฟและกาแฟอาราบิก้าและการจำหน่ายกาแฟผลสด ๒๕๕๒/๕๓ จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงปางมะโอ จำนวน ๑,๒๐๐ กิโลกรัม และสบโขง ๔๐๐ กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าคืนสู่เกษตรกรจำนวน ๑๕๐,๐๐๐ บาท โดยจำหน่ายได้ในราคา กิโลกรัมละ ๙๐ - ๙๕ บาท

๕) ส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้า ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงจำนวน ๑๒ แห่ง พื้นที่โครงการขยายผลเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนจำนวน ๗ แห่ง และพื้นที่โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูงจำนวน ๖ แห่ง โดยสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ในการเพาะเมล็ดในส่วนกลางและในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงทั้ง ๑๒ แห่ง รวม ๑๕๐ กิโลกรัม คิดเป็นพื้นที่ส่งเสริมการปลูกกาแฟในปี ๒๕๕๔ รวม ๗๐๐ ไร่

๖) จัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การผลิตกาแฟอาราบิก้า คุณภาพ คู่มือและแผ่นพับ เรื่องการผลิตกาแฟอาราบิก้าที่เหมาะสมบนพื้นที่สูงเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ข้อมูลการผลิตกาแฟอาราบิก้าที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวงและพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน และพื้นที่โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูง

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๗) สัมมนาสรุปผลการดำเนินงานโครงการวิจัยและพัฒนากาแฟอาราบิก้าปีงบประมาณ ๒๕๕๔ โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมกาแฟอาราบิก้าพื้นที่โครงการหลวง พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนเข้าร่วมสัมมนา จำนวน ๓๘ คน เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน รวมถึงการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและแนวทางในการพัฒนางานส่งเสริมและงานผลิตกาแฟอาราบิก้าระหว่างมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง

ซึ่งมีการประมาณการณ์ผลผลิตกาแฟลาปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง จะมีจำนวน ๒๙๔,๗๐๐ กิโลกรัม พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่น จะมีจำนวน ๗,๒๐๐ กิโลกรัม และพื้นที่ ศสช. จะมีจำนวน ๑๕,๘๐๐ กิโลกรัม รวมทั้งหมด ๓๑๗,๗๐๐ กิโลกรัม และการจำหน่ายผลผลิตส่วนใหญ่ดำเนินการโดยเครือข่ายพ่อค้าภายในพื้นที่เป็นฝ่ายรับซื้อจากเกษตรกร

คู่มือการปลูกและผลิตกาแฟอาราบิก้าคุณภาพ

๗. การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้เทคโนโลยีการปลูกพืชผักและสมุนไพรบนพื้นที่สูง

ดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการปลูกพืชผักและสมุนไพรของโครงการหลวงให้แก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกรบนพื้นที่สูง และสนับสนุนการจัดทำแปลงสาธิตเพื่อการเรียนรู้ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๓๘ แห่ง โครงการขยายผลโครงการหลวง ๒๘ แห่ง และโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูง จำนวน ๑๔ แห่ง

๑) ถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยฝึกอบรมเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง โครงการขยายผลโครงการหลวงและโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูง จำนวน ๒๒ ครั้ง เกษตรกร ๕๓๔ คน เช่น เรื่องหลักการผลิตพืชผักภายใต้มาตรฐาน Global GAP การปลูกเชลอรี่ กระหล่ำปลีหัวใจและมะเขือม่วง หลักการผลิตเบบี๋คออส การใช้สารเคมีในการควบคุมศัตรูพืชของหอมญี่ปุ่นช่วงฤดูฝน และกระบวนการผลิตพืชผักตามมาตรฐาน GAP โครงการหลวง การป้องกันกำจัดศัตรูพืชผักที่ถูกต้องและเหมาะสม การปลูกพืชผักในโรงเรือนต้นทุนต่ำ เป็นต้น และนำเกษตรกรศึกษาดูงานเรื่องการปลูกพืชผักในพื้นที่โครงการหลวง จำนวน ๑๐ ครั้ง เกษตรกร ๒๑๗ คน จัดงานสาธิตพืชผักในวันวิชาการโครงการหลวง ๒๕๕๔ ณ สถานีเกษตรหลวงปางดะ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๑ ครั้ง เกษตรกร ๗๖๐ คน และจัดทำคู่มือการจัดขึ้นคุณภาพผัก มูลนิธิโครงการหลวง จำนวน ๑ เรื่อง

๒) สนับสนุนการจัดทำแปลงสาธิต เพื่อการเรียนรู้ด้านการปลูกพืชผักและสมุนไพรบนพื้นที่สูงจำนวน ๑๐ แห่ง (๓๗ ไร่) โดยดำเนินการในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ ศูนย์ฯ หุ่นหลวง แม่สาใหม่ และตีนตอก และพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง จำนวน ๗ แห่ง ได้แก่ โครงการขยายผลฯ ไหล่ขอด ป่าแป๋ ห้วยเขย่ง คลองลาน แม่สอง แม่สลอง และปางมะโอ

๓) จัดสัมมนา เรื่อง “การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาและส่งเสริมพืชผักของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง” วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ณ โรงแรมกรีนเลค รีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่เข้าร่วม ๑๘๐ คน

การศึกษาดูงานของเกษตรกรด้านพืชผักและสมุนไพร

๘.

การรณรงค์เพื่อลดการใช้สารเคมีบนพื้นที่สูง

เพื่อให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีในการปลูกพืชที่มีความปลอดภัย ตระหนักถึงพิษภัยของการใช้สารเคมี ตลอดจนการให้คำแนะนำเกี่ยวกับสุขอนามัยภายในชุมชนและครัวเรือนตามข้อกำหนดมาตรฐานอาหารปลอดภัย (Food safety) รวมทั้งลดต้นทุนการผลิตที่เกิดจากการใช้สารเคมี ดำเนินงานในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง จำนวน ๑ พื้นที่ ในพื้นที่โครงการหลวง ๓๘ พื้นที่ และพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ๒๖ พื้นที่ รวม ๖๔ พื้นที่ โดยมีผลการดำเนินงาน ดังนี้

๑) รณรงค์ลดการใช้สารเคมี ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง จำนวน ๗ พื้นที่ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๗๒๕ คน และร่วมจัดนิทรรศการรณรงค์ลดการใช้สารเคมีในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง รวม ๑๗ พื้นที่

๒) ตรวจคัดกรองโลหิต ให้กับเกษตรกรสมาชิกศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๓๘ พื้นที่ โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานสาธารณสุขของแต่ละพื้นที่ในการตรวจคัดกรอง ซึ่งพบว่าเกษตรกร จำนวน ๓,๔๘๒ คน มีผลการตรวจคัดกรองโลหิตอยู่ในระดับปกติ จำนวน ๓๓๖ คน (ร้อยละ ๙.๖๕) ระดับปลอดภัย จำนวน ๑,๑๕๐ คน (ร้อยละ ๓๓.๐๓) ระดับเสี่ยง จำนวน ๑,๓๙๘ คน (ร้อยละ ๔๐.๑๕) และระดับไม่ปลอดภัย จำนวน ๕๙๘ คน (ร้อยละ ๑๗.๑๗)

๓) เก็บตัวอย่างดินและน้ำ เพื่อตรวจวิเคราะห์คุณภาพ จำนวน ๕๐ พื้นที่ โดยนำตัวอย่างดินและน้ำไปตรวจวิเคราะห์คุณภาพ ณ บริษัทห้องปฏิบัติการกลาง (ประเทศไทย) จำกัด ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบว่า ตัวอย่างน้ำร้อยละ ๘๗.๑๒ ในพื้นที่โครงการหลวง และร้อยละ ๘๓.๓๓ ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานแหล่งน้ำผิวดิน และผลการวิเคราะห์คุณภาพดินพบว่า ตัวอย่างดินร้อยละ ๔๒.๑๐ ในพื้นที่โครงการหลวง และร้อยละ ๕๘.๓๓ ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานดินที่ใช้ประโยชน์เพื่ออยู่อาศัยและทำการเกษตร

ตรวจคัดกรองโลหิตและการวัดคุณภาพน้ำ

๔) จัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเพื่อแหล่งน้ำสะอาด ในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง ๒๒ พื้นที่ เช่น การรณรงค์เก็บขยะในลำห้วย การทำบ่อบำบัดน้ำเสีย การรณรงค์คัดแยกขยะพิษ เป็นต้น และกิจกรรมเสริมสร้างความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีเกษตร รวบรวมภาษาชนบรจุสารเคมีที่ใช้แล้วในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อส่งทำลายอย่างถูกวิธี และจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการสร้างห้องวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลิตผลในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่มะลอ

๕) การจัดฝึกอบรม โครงการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อลดผลกระทบของการใช้สารเคมีเกษตร มีผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมและจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์สำหรับลดผลกระทบของการใช้สารเคมีเกษตรด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน จำนวน ๓๕ คน จัดทำสื่อแผ่นพับ เรื่อง ข้อควรปฏิบัติในการใช้สารเคมีเกษตร และผลกระทบของการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ไม่ถูกต้อง รวม ๒ เรื่อง จำนวน ๒๔,๐๐๐ แผ่น

สื่อแผ่นพับ ข้อควรปฏิบัติในการใช้สารเคมีเกษตรทางการเกษตรที่ไม่ถูกต้อง

๙.

การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตตามมาตรฐานอาหารปลอดภัย

เพื่อให้ความรู้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่เกี่ยวข้องตามข้อกำหนดของระบบการจัดการคุณภาพผลผลิตตามมาตรฐานอาหารปลอดภัยบนพื้นที่สูง สนับสนุนกิจกรรมการตรวจประเมินภายในภายใต้ระบบควบคุมภายใน การปฏิบัติตามข้อกำหนดของระบบการเพาะปลูกที่ดี (GAP) และระบบการจัดการสุขลักษณะอาหาร (GMP) สนับสนุนการขอรับการรับรองแหล่งผลิตตามระบบการเพาะปลูกที่ดี (GAP) สนับสนุนการขอรับการรับรองการจัดการสุขอนามัยโรงงาน (GMP) ดำเนินงานในพื้นที่โครงการหลวง ๓๘ แห่ง และพื้นที่ขยายผลงานโครงการหลวง ๑๒ แห่ง รวม ๕๐ แห่ง ผลการดำเนินงาน ดังนี้

๑) พัฒนาและตรวจรับรองระบบการเพาะปลูกที่ดี (GAP) โดยการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ และเกษตรกร จำนวน ๕,๙๓๒ คน ในพื้นที่โครงการหลวง ๓๘ พื้นที่ และพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ๑๓ พื้นที่ รวมทั้งฝึกอบรมและศึกษาดูงานของเจ้าหน้าที่ จำนวน ๘๐ คน ตรวจแหล่งผลิตและระบบผลิตของเกษตรกร GAP พืช ๑๗๑ ครั้ง ประสานงานเพื่อขอการรับรองแหล่งผลิตและระบบผลิตตามมาตรฐาน GAP โดยกรมวิชาการเกษตร จำนวน ๘๒ ครั้ง

๒) พัฒนาและตรวจรับรองมาตรฐานโรงคัดบรรจุสินค้าเกษตร (GMP) โดยการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และผู้ปฏิบัติงานในโรงคัดบรรจุ จำนวน ๔๘๔ คน ใน ๑๖ ศูนย์ ประสานงานในการวิเคราะห์และสอบเทียบเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด จำนวน ๔ ศูนย์ และประสานงานเพื่อขอการรับรองมาตรฐาน GMP/HACCP จำนวน ๕ ศูนย์ รวมทั้งการติดตามและให้คำปรึกษา GMP/HACCP จำนวน ๗ ศูนย์

๓) จัดทำสื่อส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ จำนวน ๖ เรื่อง เช่น การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agriculture Practices) ข้อควรปฏิบัติในการใช้สารเคมี ผลกระทบจากการใช้สารเคมีเกษตรที่ไม่เหมาะสม การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน เป็นต้น

แผ่นพับส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ด้านระบบการเพาะปลูกที่ดี

๑๐.

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เพื่อสนับสนุนชุมชนในการกำหนดแผนพัฒนาของตนเอง สนับสนุนกิจกรรมกลุ่มของชุมชนและสนับสนุนการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน โดยการพัฒนาศักยภาพให้คนในชุมชนได้พบแนวทางการพัฒนาของตนเอง ในลักษณะ “ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้” เพื่อรู้จักทุนเดิมที่มีอยู่และสามารถจัดการชุมชนได้อย่างเหมาะสมตามระบบและรูปแบบของวิถีชีวิต ความเชื่อของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ดำเนินงานในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงจำนวน ๓๘ แห่ง มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

๑) สนับสนุนชุมชนในการกำหนดแผนพัฒนาของตนเอง โดยจัดเวทีทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วม จำนวน ๓๘ ครั้ง ผู้เข้าร่วม ๑,๕๒๔ คน ติดตามทบทวนปรับปรุงแผนชุมชนและผลักดันการทำแผนชุมชนไปประกอบการจัดสรรงบประมาณการพัฒนาท้องถิ่น จำนวน ๓๘ ครั้ง ผู้เข้าร่วม ๘๙๘ คน

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๒) สนับสนุนกิจกรรมกลุ่มของชุมชน ดังนี้

๒.๑) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเข้มแข็งของชุมชนและการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน พร้อมกับสร้างความรู้ความเข้าใจแนวทางการพัฒนางานและกำหนดเป้าหมายแต่พื้นที่ให้เกิดความชัดเจน สอดคล้องตามแผนยุทธศาสตร์ ผู้เข้าร่วมจำนวน ๕๐ คน

๒.๒) จัดอบรมให้แก่เกษตรกร เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและวางแผนทางการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนต้นแบบทางด้านเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การทำบัญชีครัวเรือน การปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ การออมทรัพย์ด้วยกระบอกไม้ไผ่ จำนวน ๓๘ ครั้ง/๓๘ แห่ง ผู้เข้าร่วมจำนวน ๑,๕๙๖ คน และจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการลดภาวะโลกร้อน จำนวน ๓๙ ครั้ง/๓๙ แห่ง ผู้เข้าร่วมจำนวน ๑,๐๔๕ คน

๒.๓) จัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพแก่กลุ่มท้องถิ่นในชุมชน โดยจัดกิจกรรมเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน ๓๘ ครั้ง/๓๘ แห่ง ผู้เข้าร่วมจำนวน ๑,๗๑๒ คน และจัดกิจกรรมเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มเตรียมสหกรณ์ จำนวน ๓๘ ครั้ง/๓๘ แห่ง ผู้เข้าร่วมจำนวน ๑,๕๒๐ คน โดยให้ความรู้ความเข้าใจและสามารถบริหารจัดการกลุ่ม เช่น บทบาทหน้าที่ กิจกรรม คณะกรรมการ กฎระเบียบ และประโยชน์ที่ได้จากการรวมกลุ่มให้เกิดการพัฒนาหรือการเข้าถึงแหล่งทุนในด้านต่างๆ ได้

๒.๔) จัดกิจกรรมโครงการหมู่บ้านสะอาด จำนวน ๓๘ พื้นที่/๓๘ แห่ง ผู้เข้าร่วมจำนวน ๔,๖๒๗ คน โดยแต่ละชุมชนได้จัดกิจกรรมรณรงค์การรักษาความสะอาด การเก็บขยะ การกำจัดขยะที่ถูกต้อง โดยให้ชุมชนตระหนักถึงเรื่องของสุขภาพของคนในชุมชน พร้อมมีการใช้กฎระเบียบที่ชุมชนได้ร่วมกันจัดตั้งขึ้นอย่างเคร่งครัด ในการรักษาความสะอาดภายในบริเวณหมู่บ้านและสภาพแวดล้อมของชุมชน

๒.๕) จัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนในชุมชนเกิดความตระหนักเห็นความสำคัญต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน ๕๒ ครั้ง/๕๒ แห่ง ๕,๐๕๓ คน โดยมีการจัดกิจกรรมเช่น การทำแนวกันไฟ ความกว้าง ๔ - ๘ เมตร ระยะทางยาว ๕๗ กิโลเมตร การทำฝายชะลอน้ำ การปลูกป่า การอนุรักษ์สัตว์น้ำ เป็นต้น

๒.๖) จัดทัศนศึกษาศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเสริมประสบการณ์งานชุมชนเข้มแข็ง ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ณ โครงการชั่งหัวมันตามพระราชดำริ ศูนย์เรียนรู้ทางการเกษตรเขากระปุก ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตบ้านหนองชุมแสง อำเภอกำแพง จังหวัดเพชรบุรี ผู้เข้าร่วมจำนวน ๖๐ คน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้แทนชุมชนและขยายฐานความรู้ในการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่โครงการหลวง และเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการรวมกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่มให้ผู้นำชุมชนและตัวแทนชุมชน

นอกจากนี้ ได้มีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพแก่เจ้าหน้าที่ เรื่องกระบวนการจัดทำแผนชุมชนและการนำไปสู่การปฏิบัติ พร้อมทั้งเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงในด้านแผนชุมชน และเสริมสร้างความเข้มแข็งของทีมงานในการปฏิบัติงานสนับสนุนในพื้นที่จำนวน ๒ ครั้ง ผู้เข้าร่วมจำนวน ๑๖๐ คน

ตารางแสดงกิจกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

กิจกรรม	จำนวน (ครั้ง)	ผู้เข้าร่วม (คน)
๑. สนับสนุนชุมชนในการกำหนดแผนพัฒนาของตนเอง		
- จัดเวทีทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วม	๓๘	๑,๕๒๔
- ติดตามทบทวนปรับปรุงแผนชุมชน	๓๘	๘๙๘
๒. สนับสนุนกิจกรรมกลุ่มของชุมชน		
- เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเข้มแข็งของชุมชนและการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	๑	๕๐
- อบรมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	๓๘	๑,๕๖๙
- อบรมให้ความรู้เรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการลดภาวะโลกร้อน	๓๐	๑,๐๗๐
- กิจกรรมเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์	๓๘	๑,๗๒๑
- กิจกรรมเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มเตรียมสหกรณ์	๓๘	๑,๕๒๐
- กิจกรรมโครงการหมู่บ้านสะอาด	๓๘	๔,๖๒๗
- กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๕๒	๕,๐๕๓
- ทัศนศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเสริมประสบการณ์งานชุมชนเข้มแข็ง	๑	๖๐
รวม	๓๑๒	๑๘,๐๙๒

๑๑. การพัฒนาเยาวชนบนพื้นที่สูง

สนับสนุนเยาวชนบนพื้นที่สูงให้เกิดการเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาทักษะอาชีพด้านการเกษตร เกิดจิตสำนึก และมีการจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสนับสนุนกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเยาวชนบนพื้นที่สูง มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

๑) งานพัฒนากลุ่มเยาวชน

๑.๑) จัดอบรมเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง จำนวน ๓๕ ครั้ง ผู้เข้าร่วม ๙๔๕ คน จัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการพัฒนาอาชีพและกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยลดภาวะโลกร้อนแก่กลุ่ม จำนวน ๓๓ ครั้ง มีผู้เข้าร่วม ๑,๔๔๗ คน จัดค่ายพัฒนาแกนนำยุวเกษตรกรบนพื้นที่สูง จำนวน ๒ ครั้ง ผู้เข้าร่วม ๑๖๖ คน

๑.๒) จัดสัมมนาและศึกษาดูงาน ณ ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้องและศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเสริมความเข้มแข็งแก่นักยุวเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวงจาก ๑๒ พื้นที่ จำนวน ๕๐ คน

๒) งานพัฒนาเครือข่ายเยาวชนบนพื้นที่สูง

๒.๑) จัดสัมมนาประจำปีเครือข่ายเยาวชนและนำเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมงานโครงการหลวง กิจกรรมประกอบด้วย การสัมมนาเรื่องแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเยาวชน การประกวดการแสดงวัฒนธรรมชนเผ่า การประกวดร้องเพลง กิจกรรมรณรงค์ลดภาวะโลกร้อน “ขยะแลกต้นไม้” การถักทอผ้าไหม กิจกรรมนวด/ประคบของเยาวชน การจัดสวนถาด และการประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้ เป็นต้น โดยมีเยาวชนจาก ๒๓ พื้นที่ เข้าร่วมจำนวน ๒๑๔ คน

๒.๒) จัดค่ายเครือข่ายเยาวชนโครงการหลวงสร้างสรรค์สื่อเพื่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องภาวะโลกร้อน สร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้เยาวชนมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน ๑ ครั้ง ผู้เข้าร่วม ๖๕ คน ประกอบด้วยเยาวชนจาก ๑๖ พื้นที่

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๒.๓) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการและงานเวทีเยาวชนโครงการหลวง จำนวน ๑ ครั้ง ผู้เข้าร่วม ๒๒๙ คน จาก ๒๒ พื้นที่ โดยมีกิจกรรมนำเสนอผลงานของเยาวชนและมอบรางวัลเยาวชนดีเด่น เพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติแก่เยาวชนที่มีผลงานดีเด่นและเป็นที่ยอมรับของสังคม

๒.๔) ส่งเยาวชนเข้าร่วมโครงการผู้นำเยาวชนเกษตรไทยไปฝึกงานตามข้อตกลงความร่วมมือกับสภาการแลกเปลี่ยนทางการเกษตรของญี่ปุ่น (JAEC) ปี ๒๕๕๔ โดยมีเยาวชนในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวงได้รับการคัดเลือกให้เดินทางไปฝึกงานที่ประเทศญี่ปุ่น จำนวน ๒ คน ระยะเวลา ๑๑ เดือน (เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๔ - เดือนเมษายน ๒๕๕๕)

๑๒. การฟื้นฟูและพัฒนางานหัตถกรรมบนพื้นที่สูง

เพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูและถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมดั้งเดิมของชนเผ่าในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง ให้ชุมชนตระหนักถึงคุณค่า เกิดความรู้สึภาคภูมิใจและช่วยกันรักษาภูมิปัญญาของตนมิให้เลือนหายไป อีกทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนางานหัตถกรรมของชนเผ่าต่างๆ โดยรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานของตลาด รวมทั้งมุ่งพัฒนาและส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้ผลิตงานหัตถกรรมในชุมชนเพื่อให้สามารถใช้ในชีวิตประจำวันและจำหน่ายเป็นรายได้เสริมแก่ครัวเรือน โดยมีพื้นที่เป้าหมายในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๒๐ แห่ง และพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ๑๕ แห่ง มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

๑) ถ่ายทอดความรู้และฟื้นฟูภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมของชนเผ่า โดยฝึกอบรมเรื่อง การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม ในการย้อมสีธรรมชาติและการปักผ้าลวดลายดั้งเดิมของชนเผ่าเย้า จำนวน ๕ ครั้ง ผู้เข้าร่วมจำนวน ๑๑๓ คน การย้อมสีธรรมชาติ การปักผ้าชนเผ่าอาข่า การฟื้นฟูกระบวนการผลิตฝ้ายสีธรรมชาติและการป้องกันสัตว์กินผ้าเขียนเทียน จำนวน ๓ ครั้ง ผู้เข้าร่วม ๒๓๖ คน ซึ่งทำให้คนรุ่นใหม่ในชุมชนเกิดความตระหนัก รู้สึกหวงแหนและเห็นคุณค่าในงานหัตถกรรมดั้งเดิมของชนเผ่า

๒) ส่งเสริมการรวมกลุ่มดำเนินงานหัตถกรรม

๒.๑) จัดประชุมเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม จำนวน ๒๘ ครั้ง ผู้เข้าร่วม ๕๒๒ คน โดยมีการให้คำปรึกษา วางแผนการผลิต การคัดเลือกงานหัตถกรรมที่เหมาะสมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวทางการผลิตงานหัตถกรรมให้ตรงกับความต้องการของตลาด การตรวจสอบคุณภาพเพื่อนำสินค้ามาจำหน่าย และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

๒.๒) ฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม การตลาด และการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมให้ตรงกับความต้องการของตลาด จำนวน ๑๓ ครั้ง ผู้เข้าร่วม ๓๐๓ คน โดยจัดฝึกอบรมเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าชนเผ่า เทคนิคการให้สีในผ้าทอและการบริหารจัดการกลุ่ม เป็นต้น

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๓) จัดฝึกอบรม ประชุม ศึกษาดูงาน และสัมมนาเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากกลุ่มที่มีทักษะและความชำนาญ โดยศึกษาดูงาน ณ บ้านดอนหลวง และหนองเจือก จ.ลำพูน ศูนย์เรียนรู้ฯ ตูบแก้วมา จ.ลำปาง และโครงการขยายผลโครงการหลวงดอยปุย รวมทั้งสัมมนาแลกเปลี่ยนเทคนิคและขั้นตอนการย้อมสีธรรมชาติร่วมกับวิทยากรจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมจำนวน ๔ ครั้ง ผู้เข้าร่วม ๑๒๘ คน

๔) จัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สินค้าหัตถกรรมของโครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง จำนวน ๕ ครั้ง ในงานโครงการหลวง ณ ห้องประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดนิทรรศการในงานถนนวัฒนธรรม ณ อำเภอพาน้อย จ.น่าน งานเทศกาลหมกรรมผ้าขึ้นต้นจกแม่แจ่ม ครั้งที่ ๑๘ ณ สนามบริเวณที่ว่าการอำเภอแม่แจ่ม อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ และงาน ๔๒ ปีโครงการหลวง ณ ศูนย์การค้า The Mall บางแค และศูนย์การค้า Central World กรุงเทพฯ เพื่อเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมชนเผ่าให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

๕) ติดตามงาน ให้คำปรึกษา แนะนำในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ แนวทางการตลาดและร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต การแปรรูป จำนวน ๒๖ ครั้ง ผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ ๓๐๔ คน

๑๓. การเตรียมความพร้อมของชุมชนเพื่อจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

โดยวัตถุประสงค์ของการเตรียมความพร้อมของชุมชนเพื่อจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคือเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงและพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง โดยเน้นหลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วมแบบบูรณาการ พัฒนาศักยภาพและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ให้มีทักษะ ความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว สามารถพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนได้ โดยให้ชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ดำเนินกิจกรรม ดังนี้

๑) การพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านการท่องเที่ยวโดยกระบวนการมีส่วนร่วม

๑.๑) จัดประชุมและจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง จำนวน ๔๓ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๑,๑๑๘ คน โดยได้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง รวม ๑๕ พื้นที่ และได้นำเสนอแผนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนกิจกรรมภายใต้แผนดังกล่าว

๑.๒) จัดอบรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว จำนวน ๑๖ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๕๔๙ คน ซึ่งคณะกรรมการและตัวแทนชุมชนได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม รวมไปถึงการพัฒนาการให้บริการด้านการท่องเที่ยว และจัดอบรมมัคคุเทศก์ ๑๒ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๓๙๙ คน ประกอบด้วย หลักสูตรมัคคุเทศก์ที่ดี จำนวน ๗ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๒๒๒ คน หลักสูตรมัคคุเทศก์เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จำนวน ๕ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๑๗๗ คน

๑.๓) จัดสัมมนาและศึกษาดูงานการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนการจัดการบ้านพักและร้านค้าชุมชน เพื่อนำมาประยุกต์และปรับใช้กับชุมชนของตน จำนวน ๑๒ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๒๖๕ คน

๑.๔) จัดประชุมสรุปผลการดำเนินงานการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงและขยายผลโครงการหลวง ประจำปี ๒๕๕๔ และจัดทำแผนฯ ปี ๒๕๕๕ และเสริมสร้างทักษะกระบวนการพัฒนางานด้านการท่องเที่ยว เพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้กับพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม จำนวน ๑ ครั้ง ผู้เข้าร่วม ๘๐ คน

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๒) การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก
ในชุมชน

๒.๑) จัดฝึกอบรมและดูงานเรื่องการพัฒนาบริการด้านการท่องเที่ยว การจัดการโฮมสเตย์ที่ได้มาตรฐาน จำนวน ๗ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๑๕๖ คน จัดอบรมผู้ประกอบการร้านอาหารภายใต้มาตรฐานกระทรวงสาธารณสุขจำนวน ๗ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๑๕๘ คน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงการให้บริการภายใต้มาตรฐานอาหาร clean food good taste ของกระทรวงสาธารณสุข มีร้านอาหารผ่านมาตรฐาน จำนวน ๒๔ ร้าน

๒.๒) จัดสำรวจทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนให้มีความพร้อมมากยิ่งขึ้น จำนวน ๖ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๒๔๗ คน

๒.๓) จัดเวทีชุมชนเพื่อขอความร่วมมือในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างเป็นระบบและเป็นไปตามมาตรฐานของกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา จำนวน ๑๐ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๒๔๗ คน และมีการเตรียมความพร้อมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง เพื่อขอรับรองมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงพระบาทห้วยต้ม สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลาน้อย

๒.๔) จัดกิจกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว จำนวน ๑๔ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๑,๔๔๔ คน จัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน จำนวน ๑๑ ครั้ง

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน

๓) การพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการและการตลาด

๓.๑) ดำเนินการปรับปรุงฐานข้อมูลการท่องเที่ยวในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๓๘ แห่ง และปรับปรุงข้อมูลโปรแกรมการท่องเที่ยว ภาพถ่ายโครงการหลวง ทุกเดือนๆ ละ ๕ ครั้ง

๓.๒) จัดทำเอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่โครงการหลวงและพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ทั้งหมด ๕ แห่ง รวม ๔,๐๐๐ ชุด โดยใช้เป็นเครื่องมือเผยแพร่ข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชนดังกล่าวให้กับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจในโอกาสต่างๆ

๓.๓) จัดทำสื่อวีดิทัศน์การท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดการโฮมสเตย์ในพื้นที่โครงการหลวงโดยใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์โครงการฯ และใช้เป็นการฝึกอบรมให้กับชุมชนอื่น รวม ๑ เรื่อง

๓.๔) จัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่งานโครงการหลวงและการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง จำนวน ๙ ครั้ง จัดงานเทศกาลท่องเที่ยวโครงการหลวง วันที่ ๑๖-๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๓ มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๑,๐๐๐ คน เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงที่เป็นจุดเด่นและสร้างความร่วมมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงร่วมกับผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว

๓.๕) จัดกิจกรรมแนะนำแหล่งท่องเที่ยวแก่สื่อมวลชนและผู้ประกอบการ จำนวน ๖ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๒๑๑ คน จัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อกระตุ้นความสนใจแก่นักท่องเที่ยว จำนวน ๑๑ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๑,๓๑๗ คน

จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว

๑๔. การสนับสนุนการพัฒนาเชิงบูรณาการในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง

เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์โครงการหลวงให้เป็นไปตามแนวทางและเป้าหมายที่กำหนดไว้ และเกิดการบูรณาการในการปฏิบัติงานของมูลนิธิโครงการหลวง หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่โครงการหลวง เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเอง ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงให้เป็นศูนย์ความรู้ของการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ดำเนินกิจกรรม ดังนี้

๑) ประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนปฏิบัติการแบบบูรณาการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๓๘ ศูนย์ จำนวน ๑ ครั้ง ณ โรงแรมดิเอ็มเพรส อ.เมือง จ.เชียงใหม่ หน่วยงานที่ร่วมจัดทำแผนปฏิบัติจำนวน ๒๑ หน่วยงานผู้เข้าร่วมประชุมรวม ๒๔๔ คน งบประมาณ ๓๙๔,๕๖๖,๓๓๔ บาท และจัดประชุมคณะทำงานศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๓๗ แห่ง จำนวน ๙๐ ครั้ง

การประชุมเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและประชุมคณะทำงานศูนย์พัฒนาโครงการหลวง

๒) อบรมและสัมมนา

๒.๑) จัดอบรมเลขานุการคณะทำงานศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเรื่อง “กระบวนการจัดทำแผนชุมชนและการนำไปสู่การปฏิบัติ” จำนวน ๑ ครั้ง ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมจำนวน ๖๐ คน

๒.๒) จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานศูนย์พัฒนาโครงการหลวง” ผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน ๙๑ คน

๓) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การวางแผนและบริหารโครงการให้ประสบความสำเร็จ” และสรุปผลการปฏิบัติงานปี ๒๕๕๔ และจัดทำแผนการดำเนินงานปี ๒๕๕๕ แผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่โครงการหลวง ผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน ๔๔๒ คน

๔) สนับสนุนกิจกรรมบูรณาการและสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายกลุ่มศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๑๔ กิจกรรม ใน ๘ กลุ่มศูนย์ฯ อาทิ จัดสัมมนาเรื่อง “การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาและส่งเสริมพืชผักของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง” จัดนิทรรศการงาน ๓ ทศวรรษงานวิจัยและพัฒนาสถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ จัดนิทรรศการ “โครงการหลวงกับการพัฒนาพื้นที่สูง” สัมมนาและศึกษาดูงาน “แผนความร่วมมือของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง กลุ่มที่ ๒ และแนวทางการวางแผนการผลิตผักส่งภายใน

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ตลาดท้องถิ่น” ณ ศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดงตามพระราชดำริ อำเภอปลวกแดง และสวนสมุนไพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กิ่งอำเภอเนินกุ่มพัฒนา จังหวัดระยอง สัมมนาและศึกษาดูงาน “แผนความร่วมมือของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง กลุ่มที่ ๘ และแนวทางการผลิตผลที่ได้คุณภาพ” ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี และจังหวัดนครปฐม เป็นต้น

จัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจและงานโครงการหลวง

๕) เสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายการพัฒนาของกลุ่มศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๘ กลุ่ม และสนับสนุนการพัฒนาศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๓๘ ศูนย์ เพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน โดยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการพัฒนา จำนวน ๕๕ โครงการ

๑๕. ป่าชาวบ้านในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

โครงการได้นำแนวทางการปลูกป่าชาวบ้านฯ ตามแนวทางของมูลนิธิโครงการหลวง มาขยายผลไปสู่พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง พื้นที่ถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและพัฒนาศักยภาพของชุมชนบนพื้นที่สูง และพื้นที่โครงการขยายผลเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน โดยเน้นการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกไม้โตเร็วรวมทั้งไม้ไผ่บนพื้นที่ทำกินของตนเอง โดยเป็นผู้ปลูก ดูแลรักษา และได้รับประโยชน์จากไม้ที่ปลูกโดยตรง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับการปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง โดยดำเนินงานกิจกรรม ดังนี้

๑) จัดประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจเพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการปลูกป่าชาวบ้านและอบรมให้ความรู้ในการปลูกและการจัดการสวนป่า จำนวน ๔๘ ครั้ง ผู้รับการอบรม จำนวน ๑,๖๘๙ คน และจัดประชุมชี้แจงเพื่อการจัดตั้งกลุ่มผู้ปลูกป่าชาวบ้าน จำนวน ๖ ครั้ง มีเกษตรกร เข้าร่วม ๑๐๖ คน โดยจะร่วมกันนำไม้ป่าชาวบ้านที่ปลูกมาเผาถ่านเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันและการจักสานไม้ไผ่ การปลูกต้นไม้โตเร็วในพื้นที่ทำกินของตนเอง ซึ่งรูปแบบการปลูก คือ แบบแนวรั้ว ทั้งนี้ได้สนับสนุนวัสดุการเกษตร (ปุ๋ยคอก) เพื่อใช้รองกันหลุมปลูกต้นไม้แก่สมาชิกปลูกป่าชาวบ้าน และสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกป่าชาวบ้าน

๒) จัดเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการถ่ายทอดวิธีการจัดการและการใช้ประโยชน์จากไม้ในโครงการป่าชาวบ้าน ณ สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง มีผู้เข้าร่วม ๘๐๐ คน

๓) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงาน เรื่อง การดำเนินงานโครงการป่าชาวบ้านฯ เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกป่าชาวบ้านให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันมีผู้เข้าร่วม จำนวน ๒๐ คน ณ ศูนย์ฯ หนองเขียว และสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่ และอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้แนวทางการดำเนินงานโครงการป่าชาวบ้านฯ ในพื้นที่ ศสช. จำนวน ๑๑ พื้นที่

ศึกษาดูงานโครงการป่าชาวบ้าน

๔) จัดทำแปลงสาธิตการปลูกป่าชาวบ้านเพื่อพัฒนาเป็นแปลงต้นแบบของชุมชนตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับการปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ๒ แห่ง พื้นที่ ๑๓ ไร่ มีจำนวนผู้มาเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้ป่าชาวบ้าน (ศูนย์ฯ หนองเขียว) รวมทั้งสิ้น ๑๕๐ คน

แปลงสาธิตการปลูกป่าชาวบ้านเพื่อพัฒนาเป็นแปลงต้นแบบของชุมชน

๕) จัดกิจกรรมการเรียนรู้และรณรงค์ปลูกป่าชาวบ้าน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานโครงการป่าชาวบ้านฯ และกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมเกิดจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จำนวน ๕ ครั้ง มีผู้เข้าร่วม ๘๑๗ คน ศูนย์หนองเขียวเป็นศูนย์เรียนรู้โครงการป่าชาวบ้านฯ จึงได้จัดฐานเพื่อให้ความรู้ต่างๆ

๖) สนับสนุนปัจจัยการผลิตกล้าไม้โตเร็วเพื่อเพิ่มศักยภาพการปลูกไม้โตเร็วและกระจายแหล่งผลิตกล้าไม้โตเร็ว ให้กับศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ๑๐ แห่ง โครงการขยายผลโครงการหลวง ๒๘ แห่ง พื้นที่โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงฯ ๑๙ แห่ง และโครงการขยายผลเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ๑๐ แห่ง

๗) การอำนวยความสะดวกและประสานงาน

๗.๑) จัดประชุมคณะทำงานโครงการป่าชาวบ้านฯ มูลนิธิโครงการหลวง มีผู้เข้าร่วม ๒๖ คน

๗.๒) จัดทำสื่อแผ่นพับโปสเตอร์และคู่มือการปลูกป่าชาวบ้านเพื่อให้ความรู้และประชาสัมพันธ์การดำเนินงานโครงการป่าชาวบ้านฯ มูลนิธิโครงการหลวงแก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายและผู้สนใจ

๗.๓) ร่วมจัดนิทรรศการให้ความรู้และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานโครงการป่าชาวบ้านฯ และออกร้านจำหน่ายกล้าพันธุ์ไม้ จำนวน ๓ ครั้ง ทำให้เกิดรายได้จากการจำหน่ายต้นไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ป่าชาวบ้าน เป็นเงิน ๕๙,๐๐๐ บาท

๗.๔) ติดตามให้คำแนะนำการดำเนินงานโครงการป่าชาวบ้านฯ รวมทั้งสิ้น ๓๙ ครั้ง

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ผลการดำเนินงานโครงการป่าชาวบ้าน มีดังนี้

๑) เกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวง ๓๘ แห่ง มีเกษตรกรผู้ปลูกป่าชาวบ้าน จำนวน ๔๘๑ ราย พื้นที่ปลูก ๔๐๐ ไร่ จำนวนต้นไม้ที่ปลูก ๙๔,๘๘๑ ต้น ไม้ ๓,๗๓๘ ต้น และเกษตรกรจากพื้นที่โครงการหลวง ๑๔ แห่ง นำไม้ที่ปลูกไปใช้ประโยชน์ คิดเป็นปริมาตร ๑๐๔.๗๙ ลูกบาศก์เมตร และสามารถนำไปสร้างรายได้ โดยเป็นรายได้จากการทำไม้ล้อยามขาย (ศูนย์ตีนตก) เป็นเงิน ๕,๔๐๐ บาท การเก็บหน่อไม้ขาย (ศูนย์พระบาทห้วยต้ม) เป็นเงิน ๓๐,๖๐๐ บาท

๒) เกษตรกรในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ๒๘ แห่ง ปลูกป่าชาวบ้าน จำนวน ๖๐๒ ราย พื้นที่ปลูก ๕๕๘.๕ ไร่ จำนวนต้นไม้ที่ปลูก ๕๒,๙๙๖ ต้น ไม้ ๖,๘๙๒ ต้น

๓) เกษตรกรในพื้นที่โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูง ๑๗ แห่ง ปลูกป่าชาวบ้าน จำนวน ๒๓๙ ราย พื้นที่ปลูก ๑๓๒.๓ ไร่ จำนวนต้นไม้ที่ปลูก ๒๘,๐๒๕ ต้น ไม้ ๑,๔๘๓ ต้น

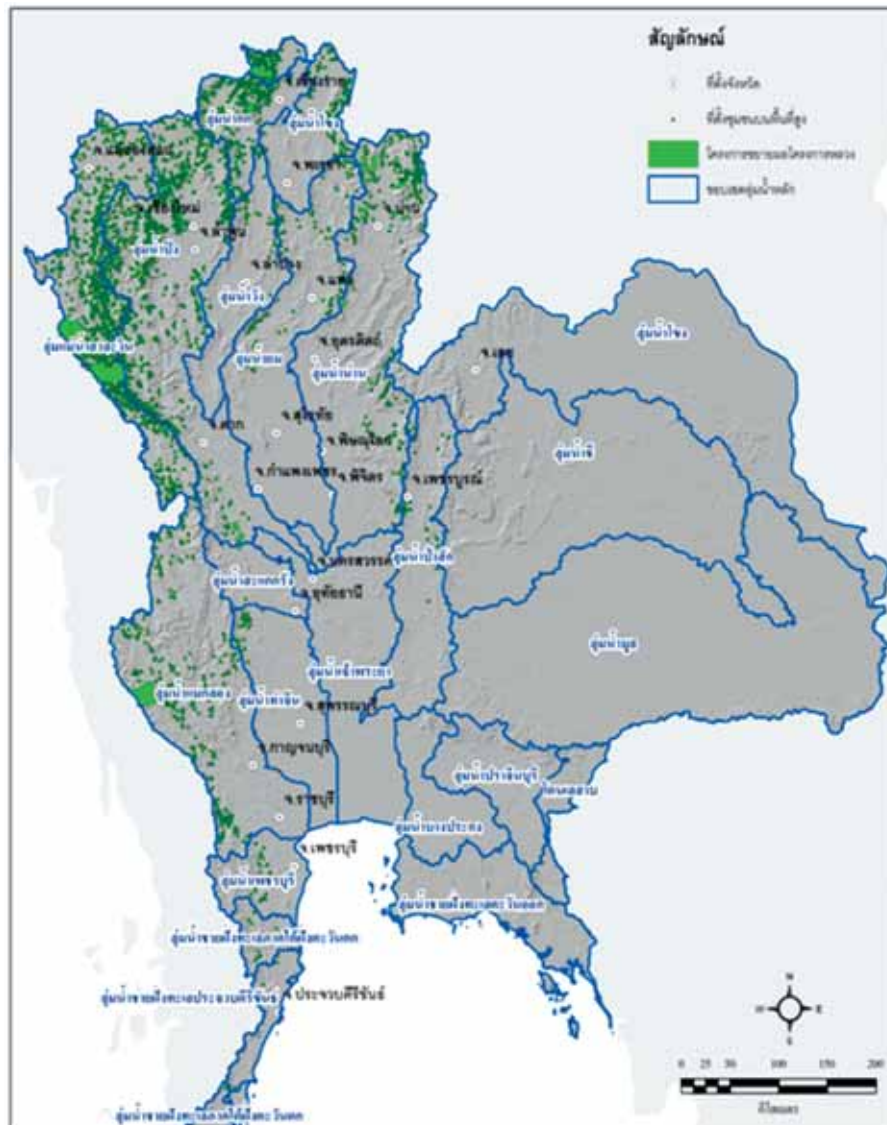

แผนงานการขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงสู่ชุมชนบนพื้นที่สูง

มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีจากโครงการหลวง ในการนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับทุนความรู้และสภาพภูมิสังคมท้องถิ่นตามแนวทางของโครงการหลวงและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง และเพื่อให้เกิดการเสริมสร้างรายได้ของครัวเรือน พัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ตลอดจนสร้างความสมดุลของสิ่งแวดล้อม มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

๑. การขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงสู่พื้นที่ขยายผล

ดำเนินงานในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง รวม ๒๘ แห่ง ใน ๗ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดน่าน จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดตาก จำนวน ๘๗ กลุ่มบ้าน ๑๕,๐๗๔ ครัวเรือน ประชากร ๖๙,๘๕๔ คน สรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

แผนที่แสดงพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๑. การพัฒนาอาชีพของเกษตรกร

๑.๑) การถ่ายทอดองค์ความรู้จากโครงการหลวงและการพัฒนาอาชีพ โดยจัดฝึกอบรม และศึกษาดูงาน เพื่อให้เกษตรกรนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ จำแนกเป็นฝึกอบรม จำนวน ๘๐ ครั้ง ๒,๒๙๙ คน และศึกษาดูงาน ๓๐ ครั้ง ๔๔๑ คน รวมเกษตรกรที่ได้รับความรู้มีจำนวนทั้งสิ้น ๒,๗๔๐ คน

๑.๒) ส่งเสริมการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ทั้ง ๒๘ แห่ง โดยเน้นการปลูกพืชตามระบบการเพาะปลูกที่ดี (GAP) ผ่านกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและเทคโนโลยีต่างๆ มีรายละเอียด ดังนี้

ประเภท	จำนวนชนิด	เกษตรกร (ราย)	พื้นที่ปลูก (ไร่)	จำนวน	รายได้(บาท)
๑. พืชผัก	๒๖	๗๙๓	๖๔๐	๗๘๑,๔๐๖ กก.	๗,๕๖๐,๓๐๗
๒. ไม้ผล	๑๓	๑,๕๘๘	๔,๐๒๖	๑๘๗,๔๔๕ กก.	๑,๒๒๐,๒๖๗
๓. ไม้ดอก	๖	๒๕	๕	๑,๗๘๕ กก.	๓๙๕,๗๓๐
๔. พืชไร่	๑๒	๑,๗๒๑	๖,๓๙๕	๒,๘๒๖,๙๑๗ กก.	๓,๘๖๒,๓๐๓
๕. กาแฟอาราบิก้า	๑	๗๙๒	๒,๑๔๙	๗๓๙,๒๓๙	๑๓,๗๘๓,๖๐๑
๖. ปศุสัตว์	๘	๒,๐๑๔		๒๒,๑๐๐ ตัว	๗๑๘,๔๑๐
- สุกร		๗๓๓		๓,๐๓๖ ตัว	
- กระต่าย		๘๗		๒๕๙ ตัว	
- ไก่		๔๑๘		๑๕,๕๙๙ ตัว	
- เป็ดเทศ		๗๕		๔๓๐ ตัว	
- โค/กระบือ		๓๔๖		๒,๗๗๖ ตัว	
- ปลา/กบ		๓๕๕		๑,๒๗๕ บ่อ	
รวม	๖๖	๖,๙๓๓	๑๓,๒๑๕	๒๗,๕๔๐,๖๑๘	

๑.๓) ส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มอาชีพนอกภาคการเกษตร เน้นการฟื้นฟูอนุรักษ์และส่งเสริมงานหัตถกรรมท้องถิ่น การแปรรูปผลผลิตและการเตรียมความพร้อมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว โดยการถ่ายทอดความรู้และส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่ม จำนวน ๓๕ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่ม	จำนวนกลุ่ม	จำนวนสมาชิก (ราย)	จำนวน	รายได้(บาท)
๑. กลุ่มหัตถกรรม	๒๒	๔๗๕	๑,๓๕๐ ชิ้น	๑๖๒,๓๘๐
๒. กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	๒	๑๐๔	๑๔,๔๓๔ กก.	๑๔๘,๗๔๐
๓. กลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน	๗	๓๓๙	๒,๖๗๖ คน	๑,๓๓๕,๒๐๐
รวม	๓๕	๑,๐๐๔		๑,๔๔๖,๓๒๐

๒. การฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๑) ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกป่าชาวบ้านในพื้นที่ทำกิน โดยจัดฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ มีเกษตรกรสนใจปลูก จำนวน ๕๙๙ ราย พื้นที่ ๕๕๖ ไร่ จำนวนต้นไม้ที่ปลูก ๗๗,๒๕๗ ต้น และรณรงค์ปลูกป่าของชุมชนในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง จำนวน ๒๘ แห่ง โดยปลูกต้นไม้รวมทั้งสิ้น ๑๕๘,๗๓๗ ต้น มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๖,๒๙๑ คน

๒.๒) รณรงค์การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ในพื้นที่ทั้ง ๒๘ แห่ง ปลูกหญ้าแฝก จำนวน ๑,๔๕๖,๐๐๐ กิ่ง รวมทั้งการจัดทำแปลงขยายพันธุ์หญ้าแฝกในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ของโครงการ จำนวน ๕ แห่ง ๕ แปลง (ปากกล้วย แม่จิม ขุนสถาน แม่สลอง และแม่สามแลบ) ผลิตกล้าพันธุ์แฝกได้จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ กิ่ง

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๒.๓) ส่งเสริมการปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยส่งเสริมให้เกษตรกรปรับปรุงเพื่อฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินทั้ง ๒๘ แห่ง ในการผลิตปุ๋ยหมัก จำนวน ๑,๑๑๕ ตัน และปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ จำนวน ๑,๐๐๐ ลิตร

๒.๔) รมรณรงค์การใช้สารเคมี จำนวน ๗ พื้นที่ มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๘๐๘ คน และการตรวจคัดกรองโลหิต ซึ่งผลการตรวจหาสารพิษในร่างกายเกษตรกร ทั้ง ๗ แห่ง พบว่า ร้อยละ ๓๓.๐๔ อยู่ในภาวะปกติและปลอดภัย และร้อยละ ๖๖.๙๖ อยู่ในภาวะเสี่ยงและไม่ปลอดภัย

๒.๕) ตรวจวิเคราะห์คุณภาพในแหล่งน้ำสำหรับใช้ในการเพาะปลูก ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง จำนวน ๑๒ พื้นที่ จำนวน ๑๒ สายน้ำ รวม ๓๐ ตัวอย่าง โดยส่งตัวอย่างน้ำไปตรวจวิเคราะห์คุณภาพ ณ บริษัทห้องปฏิบัติการกลาง (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า ร้อยละของผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำในพื้นที่ผ่านเกณฑ์ตามมาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดิน ประเภทที่ ๓ ประกาศของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฉบับที่ ๘ (๒๕๓๗) ๒๐ รายการ เท่ากับ ร้อยละ ๘๗.๑๒

กิจกรรมด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๓. การพัฒนาสังคมและการตลาด

๓.๑) เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อพึ่งตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงทั้ง ๒๘ แห่ง จำนวน ๒๔๘ กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มอาชีพทางการเกษตร ๘๙ กลุ่ม กลุ่มอาชีพนอกภาคการเกษตร ๓๕ กลุ่ม กลุ่มด้านสังคม ๘๐ กลุ่ม กลุ่มด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๑๖ กลุ่ม กลุ่มอื่นๆ ๑๕ กลุ่ม สมาชิกรวมทั้งสิ้น ๕,๔๑๗ คน

กิจกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม

๓.๒) ดำเนินงานโครงการหมู่บ้านสะอาดชุมชนเข้มแข็งและการออมทรัพย์ โดยจัดกิจกรรมรณรงค์ทำความสะอาดภายในชุมชน สถานที่สาธารณประโยชน์ จำนวน ๓๔ ครั้ง ผู้เข้าร่วม ๓,๐๙๑ คน และส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยกระบอกออมสินไม้ไผ่ จำนวน ๓๗๐ กระบอก ทำการฝากกระบอกออมสินไม้ไผ่ จำนวนเงิน ๒๕๖,๒๔๗ บาท และจัดทำแผนชุมชนในพื้นที่ ๒๘ แห่ง จำนวน ๒๘ แผน จัดเวทีชุมชน รวม ๒๘ ครั้ง ผู้เข้าร่วม ๗๘๔ คน โดยชุมชนสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ และกำหนดแนวทางการพัฒนาด้านที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมของชุมชนในปัจจุบัน เป็นการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนให้สามารถช่วยเหลือตนเอง

โครงการหมู่บ้านสะอาดและการออมทรัพย์ด้วยกระบอกไม้ไผ่

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๓.๓) การสนับสนุนด้านการตลาด โดยทดสอบการพัฒนาตลาดผลผลิตในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงทั้ง ๒๘ แห่ง ประกอบด้วย ๕ กิจกรรม ได้แก่ การประเมินความต้องการของตลาด การวางแผนการผลิตและการตลาด การควบคุมคุณภาพการผลิต การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และการจำหน่ายผลผลิตสู่ตลาด ซึ่งทำให้ชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมทางการตลาดทั้งภายในและนอกชุมชนได้ โดยมีรูปแบบการตลาด ประกอบด้วย ๓ รูปแบบ ได้แก่ ๑) ตลาดภายในชุมชน จำนวน ๑๕ แห่ง ๒) ตลาดภายนอกชุมชนและตลาดแบบไม่มีสัญญา จำนวน ๒๔ แห่ง ๓) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและตลาดแบบมีสัญญา จำนวน ๖ แห่ง

๔. ด้านการบริหารจัดการ

๔.๑) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนบูรณาการของโครงการขยายผลโครงการหลวง ๒๘ แห่ง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ มีหน่วยงานที่ร่วมปฏิบัติงานรวม ๔๐ หน่วยงาน ได้รับการจัดสรรงบประมาณรวม ๒๘๒,๗๐๗,๖๙๖ บาท

๔.๒) ประชุมคณะกรรมการระดับจังหวัดและคณะทำงานระดับอำเภอ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานแบบบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันติดตามความก้าวหน้าและพิจารณาการแก้ไขปัญหาของการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ โดยได้จัดประชุมคณะกรรมการอำนวยการระดับจังหวัด รวม ๑๔ ครั้ง และจัดประชุมคณะทำงานระดับอำเภอ รวม ๘๔ ครั้ง

๔.๓) จัดทำศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง ทั้ง ๒๗ แห่ง โดยมีกิจกรรมประกอบด้วยแปลงสาธิต จำนวน ๘๙ แปลง พื้นที่ ๒๒๔.๕๐ ไร่ โรงเรือนเพาะชำกล้าไม้ ๓๔ โรง โรงเรือนปลูกผัก ๒๘ โรง โรงปุ๋ยหมักและโรงเลี้ยงไส้เดือนดิน ๒๙ โรง คอกเลี้ยงไก่ เป็ดเทศ และสุกร ๓๘ คอก โรงเลี้ยงกระต่าย ๒๖ โรง บ่อเลี้ยงปลา และกบ ๒๙ บ่อ บ่อก๊าซชีวภาพ ๒ บ่อ โรงเก็บรวบรวมและคัดบรรจุผลผลิต ๖ โรง โรงคัดบรรจุ ๒ โรง และโรงเก็บวัสดุการเกษตร ๒๑ โรง มีผู้สนใจศึกษาดูงานในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงทั้ง ๒๗ แห่ง จำนวน ๓๓ คณะ รวมทั้งสิ้น ๗,๘๖๗ คน

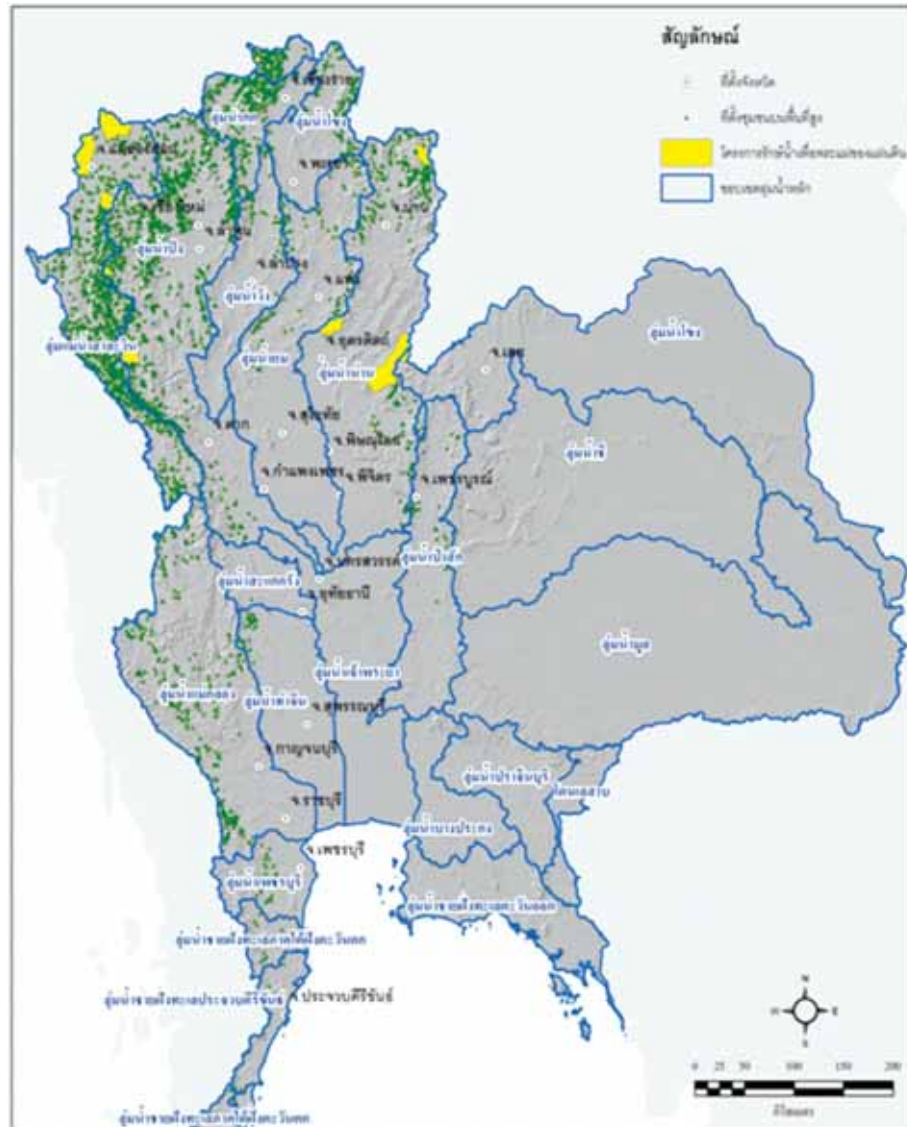

การศึกษาดูงานในศูนย์เรียนรู้พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง

๒.

การประสานงานโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”

แผนที่แสดงพื้นที่โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”

เป็นการปฏิบัติงานในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บทโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ระยะ ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๑ – ๒๕๕๔) พื้นที่ดำเนินงาน ๑๐ กลุ่มน้ำ ใน ๖ จังหวัดภาคเหนือ ประชากร ๗,๙๔๓ คน สรุปลผลการบูรณาการงานในพื้นที่ ดังนี้

๑. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาอาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงโดยฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ให้แก่เกษตรกร จำนวน ๑,๒๕๑ ราย และจัดทำแปลงสาธิต แปลงทดสอบ เพื่อเป็นจัดเรียนรู้ จำนวน ๑๕๙ ไร่

๒. ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ โดยการผลิตและขยายพันธุ์พืชเมืองหนาว จำนวน ๑๐,๗๐๐ ต้น ส่งเสริมการปลูกผักในพื้นที่โครงการพระราชดำริ จำนวน ๑๑๕ ไร่ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ ตัว จัดตั้งกองทุนอาหารสัตว์ ยา วัคซีน และสนับสนุนแร่ธาตุ วัคซีน เวชภัณฑ์โคเนื้อ แกะเกษตรกร ๗๐ ราย ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีกแก่เกษตรกร ๕๐ ราย และจัดตั้งธนาคารโค จำนวน ๑๐๐ ตัว

๓. เสริมสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวและชุมชน โดยส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่ เรียนรู้ระบบการสร้างกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่มและกลุ่มเตรียมสหกรณ์ จำนวน ๑๓ กลุ่ม ฝึกอบรมหลักการและวิธีการเกี่ยวกับสหกรณ์ การจัดทำบัญชี จำนวน ๔๒๖ ราย และส่งเสริมเคหกิจเกษตรด้านการแปรรูปและถนอมอาหาร

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๔. **ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้เพื่อความสมดุลและยั่งยืน** โดยการปลูกป่า ๔,๗๗๐ ไร่ จัดทำแผนที่ระดับเขตและวางแผนการใช้ที่ดิน ๓,๒๐๐ ไร่ ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำอินทรีย์ในพื้นที่ ๕๖๐ ไร่ ก่อสร้างและซ่อมแซมฝายทดน้ำและระบบส่งน้ำ มีพื้นที่รับน้ำ ๑,๐๕๐ ไร่ จัดทำระบบชะลอการไหลของน้ำ ลดการชะล้างและพังทลายของดิน ๘๐๐ ไร่ และคืนความหลากหลายทางชีวภาพโดยขยายพันธุ์และปล่อยสัตว์น้ำ รวม ๔๓๐,๐๐๐ ตัว

๕. **ด้านการศึกษาวิจัย** ดำเนินการโดยความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และชุมชนในการศึกษาวิจัยองค์ความรู้ดั้งเดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น คัดเลือกรวบรวมและเพาะขยายพันธุ์พืชท้องถิ่นร่วมกับชุมชนในพื้นที่ ๘ กลุ่มน้ำ จำนวน ๑๓๐ ชนิด ๒๓,๔๐๓ ต้น สังเคราะห์และประมวลองค์ความรู้และภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่น และจัดทำเป็นฐานข้อมูลจำแนกชนิด ตรวจสอบชื่อวิทยาศาสตร์ การใช้ประโยชน์จากพืชเพิ่มเติม ในกลุ่มน้ำแม่คำ ๒๒๕ ชนิด ๖๒ วงศ์ กลุ่มน้ำลี ๒๒๕ ชนิด ๘๑ วงศ์ กลุ่มน้ำภาค ๒๒๒ ชนิด ๘๘ วงศ์

๖. สนับสนุนการปฏิบัติงาน

- (๑) จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๔ โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๓ มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๑๘ หน่วยงาน เข้าร่วมสัมมนารวม ๑๗๐ คน งบประมาณที่ได้รับจัดสรร รวมทั้งสิ้น ๑๘๗,๖๐๖,๒๙๑ บาท
- (๒) ประสานและอำนวยความสะดวกของคณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการบริหารและกำกับดูแลโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” รวม ๒ ครั้ง ครั้งที่ ๑ พื้นที่ลุ่มน้ำปิงน้อย พื้นที่ลุ่มน้ำแม่สะงา และลุ่มน้ำแม่สะมาด-ห้วยหมากกลาง ระหว่างวันที่ ๑๔-๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ครั้งที่ ๒ ตรวจเยี่ยมพื้นที่ลุ่มน้ำลี ลุ่มน้ำภาค และลุ่มน้ำคำ ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔
- (๓) จัดประชุมสรุปผลการดำเนินงานโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ วันที่ ๑๗-๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน ๑๘ หน่วยงาน เข้าร่วมประชุมจำนวน ๑๒๑ คน

การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

อบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือน

การพัฒนาแหล่งน้ำ

การฟื้นฟูแหล่งอาหาร

๓.

การสนับสนุนและรณรงค์การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

การสนับสนุนและรณรงค์การปลูกหญ้าแฝก มีเป้าหมายเพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้พื้นที่ทำการเกษตรได้อย่างยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดความรู้และสร้างความเข้าใจในการปลูกหญ้าแฝกแก่เกษตรกร รณรงค์การปลูกหญ้าแฝกในการอนุรักษ์ดินและน้ำตามแนวทางของมูลนิธิโครงการหลวง และสนับสนุนการขยายพันธุ์หญ้าแฝกในระดับชุมชนเพื่อใช้เป็นแหล่งพันธุ์หญ้าแฝกของชุมชน มีผลการดำเนินงานดังนี้

๑) สนับสนุนและการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ ในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง ๒๘ แห่ง โดยปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ จำนวน ๑,๔๕๖,๐๐๐ กล้า โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูง ๑๗ แห่ง จำนวน ๕๕๙,๐๐๐ กล้า และโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่น ๑๐ แห่ง จำนวน ๑๘๐,๐๐๐ กล้า รวมทั้งสิ้น ๕๔ แห่ง ๒,๑๙๕,๐๐๐ กล้า

๒) รณรงค์และส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สลอง จ.เชียงราย โดยการถ่ายทอดความรู้เรื่องการปลูก การดูแลรักษา การใช้ประโยชน์ของหญ้าแฝก มีผู้เข้าร่วม ๑,๓๐๐ คน ปลูกหญ้าแฝกจำนวน ๑๒๐,๐๐๐ กล้า

๓) จัดทำแปลงขยายพันธุ์หญ้าแฝก ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงรวมพื้นที่ทั้งหมด ๕ ไร่ ได้แก่ ปากกล้วย แม่จริม ขุนสถาน แม่สลองและแม่สามแลบ ซึ่งสามารถผลิตกล้าพันธุ์สำหรับการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูก จำนวน ๓๕,๐๐๐ กล้า คาดว่าจะสามารถขยายพันธุ์กล้าได้ ประมาณ ๓๐๐,๐๐๐-๔๐๐,๐๐๐ กล้า

๔) จัดทำสื่อเพื่อใช้ในการเผยแพร่ความรู้ประโยชน์ของหญ้าแฝกในรูปแบบโปสเตอร์ โดยได้รับการสนับสนุนต้นฉบับจากกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน ๑๐ ชุด(ชุดละ ๕ แผ่น) มอบให้โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

สนับสนุนและการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ

๔.

การเพิ่มศักยภาพการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตชุมชนบนพื้นที่สูงในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง

๑. กำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑) จัดอบรมการจัดทำฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและการสร้างแผนที่จำลอง (Model) เพื่อกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชน และสาธิตวิธีการจัดทำแผนที่จำลอง (Model) ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ๑๔ พื้นที่ โดยชาวบ้านมีส่วนร่วมปฏิบัติและชี้ตำแหน่งจุดสำคัญของพื้นที่ มีผู้เข้าร่วม ๗๓๗ คน จัดทำแผนที่จำลอง ๒๕ ชิ้นงาน พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง เพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน จำนวน ๕ พื้นที่ จัดทำแผนที่จำลอง ๕ ชิ้นงาน

๒) สนับสนุนการจัดทำแนวกันชนระหว่างพื้นที่ทำกินของเกษตรกรและพื้นที่ป่าด้วยการปลูกต้นไม้หลายแนวเขต ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ๒๗ พื้นที่ โดยสนับสนุนกล้าไม้สำหรับปลูกเป็นแนวกันชน จำนวน ๑๔๒,๕๒๐ กล้า ได้แก่ สัก ขนุน มะม่วง เสี้ยวดอกขาว หวาย ประดู่ กะท้อน มะตูม สะเดา มะไฟ มะขามป้อม มะเกี๋ยง กระบก มะกอกป่า ชีเหล็กบ้าน เป็นต้น

๓) รณรงค์ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ๒๖ พื้นที่ โดยมีการบรรยายให้ความรู้เรื่อง ความสำคัญของป่าต้นน้ำลำธาร ป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ป่าชาวบ้าน ป่าพื้นบ้านอาหารชุมชน การอนุรักษ์ดินและน้ำ หลุมแฝก และการลดการใช้สารเคมี เป็นต้น และกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีผู้เข้าร่วม ๕,๕๘๘ คน

๒. สนับสนุนการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑) สนับสนุนงบประมาณให้กับกรมป่าไม้ จำนวน ๑๒,๐๗๖,๘๐๐ บาท และกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช จำนวน ๓,๙๕๕,๒๐๐ บาท ในการดำเนินงานฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ๓๐ หมู่บ้าน เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชนในการกำหนดขอบเขตพื้นที่ร่วมกัน โดยดำเนินกิจกรรมปลูกป่าฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำ ๑๒,๖๔๐ ไร่ ปลูกป่าพื้นบ้านอาหารชุมชน ๑,๓๕๐ ไร่ สร้างฝายแบบผสมผสาน ๓๐๐ แห่ง และฝายกึ่งถาวร ๔๔ แห่ง ในพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติ และอุทยานแห่งชาติ

๒) สนับสนุนการจัดทำแปลงเพาะขยายพันธุ์หญ้าแฝก ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ๑๘ แห่ง มีพื้นที่ปลูกรวม ๒๓.๕ ไร่ โดยได้สนับสนุนการจัดทำระบบน้ำ และกล้าพันธุ์แฝกสำหรับขยายพันธุ์ จำนวน ๑๕๐,๔๐๐ กล้า คาดว่าจะผลิตกล้าเพื่อใช้ปลูกได้ ประมาณ ๑,๕๐๐,๐๐๐-๒,๐๐๐,๐๐๐ กล้า เพื่อผลิตกล้าแฝกสำหรับใช้ปลูกเป็นแนวกันชนระหว่างพื้นที่ป่าและพื้นที่เกษตร

๓) สนับสนุนปัจจัยการผลิตกล้าไม้ วัสดุการเกษตร และกล้าไม้ สำหรับปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ในพื้นที่ของเกษตรกร ดำเนินการในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงนาร่อง ๑๐ พื้นที่ โดยสนับสนุนกล้าไม้จำนวน ๑๔๗,๐๐๐ กล้า ได้แก่ สัก ประดู่ คุณ สะเดา เพกา เสี้ยวดอกขาว ชีเหล็กบ้าน มะม่วง ขนุน ไม้ และหวาย

๔) สนับสนุนการปลูกป่าเปียก โดยให้ชาวบ้านปลูกต้นไม้คลุมแนวร่องน้ำ ในลักษณะการปลูกป่าเปียกตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับผืนป่า ทำให้ป่าเขียวขจี ดำเนินงานในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง นาร่อง ๑๐ พื้นที่ สนับสนุนกล้าพันธุ์ จำนวน ๑๙,๙๗๐ กล้า ได้แก่ กระชายดำ ขมิ้นขาว ขมิ้นดำ ขมิ้นชัน ขิง ไพลเหลือง ไพลขาว มะขาร รังจืดหัว มหาเมฆ ข่า หวาย ดีงูหัว กล้วย และไผ่

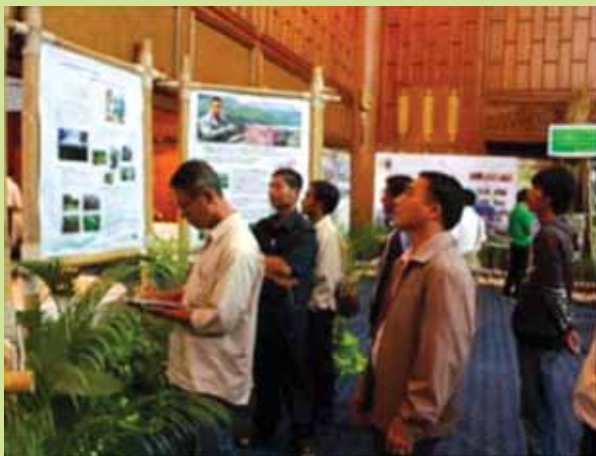

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๓. เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

๑) ศึกษาดูงานการพัฒนาด้านป่าไม้และการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรแบบยั่งยืน ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยนำเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงปางแดงใน ปางมะโอ ห้วยเป่า โหล่งขอด และวาวี จำนวน ๕๐ คน เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งมีการให้ความรู้ในเรื่องการพัฒนางานด้านป่า การพัฒนาที่ดิน การใช้หญ้าแฝก ทดสอบการปลูกพืช การฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้ควบคู่กับการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น

๒) จัดประชุมแนวทางการปฏิบัติงานแผนการดำเนินงานอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่ สวพส. กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมพัฒนาที่ดิน และชุมชนในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ๒๘ พื้นที่ ในเรื่องการพัฒนาลุ่มน้ำ การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมโดยกระบวนการมีส่วนร่วม โดยได้จัดการประชุมจำนวน ๒ ครั้ง มีผู้เข้าร่วม ๒๘๗ คน

๕.

การขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ดำเนินงานโดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) มูลนิธิโครงการหลวง และสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน) มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงในการพัฒนาพื้นที่สูงและการลดปัญหาการเพาะปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนไปยังพื้นที่ที่มีปัญหาการปลูกฝิ่นซ้ำซาก โดยใช้แนวทางของโครงการหลวงและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการเสริมสร้างอาชีพและรายได้บนฐานความรู้ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม เสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมและชุมชน โดยส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่นำไปสู่การพึ่งตนเอง และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ซึ่งดำเนินงานในพื้นที่ที่มีปัญหาการปลูกฝิ่นซ้ำซาก ในพื้นที่ ๑๑๕ หมู่บ้าน ๑๕ ตำบล ๗ อำเภอ ๓ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และตาก จำนวน ๔,๔๒๕ ครัวเรือน ประชากร ๒๓,๕๘๕ คน มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

แผนที่แสดงพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๑. ด้านการพัฒนาอาชีพและการตลาด ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้จากโครงการหลวงและพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพ ตลอดจนส่งเสริมอาชีพภาคการเกษตรและอาชีพนอกภาคการเกษตร โดย

๑.๑) ถ่ายทอดองค์ความรู้จากโครงการหลวงและการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงทางอาหารและสร้างรายได้แก่ครัวเรือน โดยจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพด้านการปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ จำนวน ๕๐ ครั้ง เกษตรกร ๑,๕๔๙ ราย จัดทำแปลงเรียนรู้และสาธิตต่างๆ เช่น โรงเรือนเพาะชำกล้าไม้ โรงเรือนเพาะเห็ดนางฟ้า แปลงสาธิตการปลูกผักสวนครัว ไม้ผล ถั่วแดงหลวง กาแฟอาราบิก้า ฯลฯ รวม ๙๒ แปลง

๑.๒) ส่งเสริมการปลูกและเพิ่มผลผลิตพืชเพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและสร้างรายได้ ได้แก่ ข้าวไร่ พื้นที่ ๑,๖๐๑ ไร่ ข้าวนาดำ พื้นที่ ๔๔๘ ไร่ พืชผัก พื้นที่ ๑๐๐ ไร่ พืชตระกูลถั่ว (ถั่วแดงและ ถั่วลิสง) พื้นที่ ๘๙๕ ไร่ พืชผัก พื้นที่ ๒๕๐ ไร่ มีปริมาณผลผลิตตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๓ – สิงหาคม ๒๕๕๔ รวม ๔๑๘,๑๐๐ กิโลกรัม เป็นเงิน ๒,๖๐๒,๓๐๐ บาท ข้าวโพดเหลืองด้วยพืชตระกูลถั่ว พื้นที่ ๕๐ ไร่ ไม้ผลไม้ยืนต้น พื้นที่ ๑๕๐ ไร่ กาแฟอาราบิก้า พื้นที่ ๕๖๗.๙ ไร่ รวม ๒๘๔,๐๑๐ กิโลกรัม

๑.๓) ส่งเสริมกิจกรรมการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน สนับสนุนให้เกษตรกรผลิตปุ๋ยหมักแบบไม่กลับกอง จำนวน ๑๑ ตัน และการผลิตปุ๋ยน้ำชีวภาพ จำนวน ๑,๙๔๐ ลิตร และรณรงค์การลดการใช้สารเคมีร่วมกับหน่วยงานสาธารณสุข โดยได้ให้บริการตรวจวัดระดับสารเคมีตกค้างในกระแสเลือด ซึ่งได้แนะนำวิธีการป้องกันการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องแก่เกษตรกร ซึ่งมีเกษตรกรสนใจตรวจวัดระดับสารเคมีตกค้างในกระแสเลือด ๔๕๘ ราย

๑.๔) ให้คำแนะนำและให้บริการควบคุมโรคในสัตว์ โดยให้บริการฉีดวัคซีน ป้องกันโรคสัตว์ร่วมกับอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำพื้นที่ ไก่พื้นเมือง จำนวน ๓,๑๐๙ ตัว สุกร จำนวน ๘๐๒ โคและกระบือ จำนวน ๔๗๓ ตัว

๑.๕) ส่งเสริมอาชีพนอกภาคการเกษตร ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการฟื้นฟูอนุรักษ์งานหัตถกรรมชนเผ่าแก่เกษตรกร ๖๗ ราย สนับสนุนกลุ่มเกษตรกร ๑๐ กลุ่ม สมาชิกรวม ๒๒๖ ราย ผลิตชิ้นงาน ได้แก่ กระเป๋าสาตงค์ ผ้าพันคอ พวงกุญแจ ที่รัดผม ผ้าสือชอ จำนวน ๓,๔๗๖ ชิ้น โดยส่งจำหน่ายผ่านฝ่ายหัตถกรรมมูลนิธิโครงการหลวง มูลค่ารวม ๑๘๙,๑๑๓ บาท

๒. ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาสังคม โดยเน้นการพัฒนาองค์กรของชุมชนเพื่อพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในพื้นที่ รวมทั้งก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมบนรากฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยกิจกรรม

๒.๑) จัดทำแผนชุมชน จำนวน ๑๙ แผน ร่วมกับเกษตรกรและหน่วยงานในพื้นที่ ผู้มีส่วนร่วม ๘๓๗ ราย และให้ความรู้แก่กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน ๓๓๔ ราย ในการบริหารจัดการชุมชนและร่วมระดมความคิดเห็นในการนำแผนชุมชนสู่การปฏิบัติ เช่น การจัดทำกฎระเบียบชุมชน และวิธีการพัฒนาหมู่บ้าน เป็นต้น

๒.๒) สนับสนุนกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ ๙ แห่ง โดยจัดกิจกรรมต่างๆ อาทิ การตั้งกลุ่มเยาวชน กิจกรรมเสวนาเพื่อสืบสานวัฒนธรรมชนเผ่า กิจกรรมประเพณีชนเผ่า กิจกรรมการปลูกผักเพื่ออาหารกลางวัน และการออมทรัพย์ขั้นพื้นฐาน รวม ๑๐ ครั้ง เยาวชนเข้าร่วม ๖๙๓ ราย

๒.๓) ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกด้านการออมและแหล่งทุนในระดับครัวเรือน โดยส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยออมสินกระบอกไม้ไผ่แก่เกษตรกร จำนวน ๓๒๐ ราย ซึ่งในพื้นที่ศูนย์ปฏิบัติการบ้านห้วยแห่งและบ้านห้วยฮะ ได้พัฒนารูปแบบการออมทรัพย์เป็นกลุ่ม สัจจะออมทรัพย์ โดยมีสมาชิก รวม ๗๐ ราย ยอดเงินออมรวม ๑๖๒,๐๔๒ บาท

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๒.๔) สนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสามัคคีและส่งเสริมความรู้ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน ๓๘ ครั้ง ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านสะอาด กิจกรรมวันต่อต้านยาเสพติด กิจกรรมวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ กิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๒,๖๖๖ ราย

๓. ด้านการพัฒนากระบวนการชุมชนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติด สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ได้จัดสรรงบประมาณ จำนวน ๓,๔๐๐,๐๐๐ บาท ให้มูลนิธิภูมิพลังชุมชนไทยดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ๒๕๕๔ เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๔ โดยแบ่งเป้าหมายการดำเนินงานเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ พื้นที่ภาคเหนือตอนบน ในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน พื้นที่ดำเนินการ ๑๐๒ หมู่บ้าน งบประมาณ ๒,๔๐๐,๐๐๐ บาท และพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ในจังหวัดตาก พื้นที่ดำเนินการ ๑๓ หมู่บ้าน งบประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ บาท รวมทั้งสิ้น ๑๑๕ หมู่บ้าน โดยมีการจัดเวทีประมาณสถานการณ์และกำหนดแผนปฏิบัติในพื้นที่ ประสานรวบรวมข้อมูลผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่และกำหนดระยะเวลาการบำบัดรักษา

โดยมีเป้าหมายดำเนินการในเดือนธันวาคม ๒๕๕๔ จำนวน ๔๖ คน เป็นผู้เสพยาฝิ่นและยาบ้า ในพื้นที่ศูนย์ปฏิบัติการโครงการฯ บ้านห้วยโป่งพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๒๖ คน และศูนย์ปฏิบัติการโครงการฯ บ้านเลอตอ จังหวัดตาก จำนวน ๒๐ คน ร่วมกับหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ และสนับสนุนงบประมาณให้หน่วยงานภาคีในพื้นที่ดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน โดยเน้นในพื้นที่อำเภออมก๋อย และอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ซึ่งสถานการณ์ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในปัจจุบัน พบมีการปลูกฝิ่นในทุกพื้นที่ของโครงการ พบผู้เสพยาฝิ่นและยาเสพติดชนิดอื่นอยู่ในทุกกลุ่มอายุ ตั้งแต่ ๑๓ ปี ถึง ๖๕ ปี รวมทั้งยังพบผู้ค้าและ ผู้มีอิทธิพลอยู่เบื้องหลัง ดังนั้นกลไกในการแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องมีการประสานงานแบบบูรณาการและดำเนินการร่วมกันอย่างใกล้ชิดของทุกหน่วยงานที่รับผิดชอบในทุกมาตรการควบคู่กัน

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๔. ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย กิจกรรม

๔.๑) กำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินและจัดทำโมเดลการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่ศูนย์ปฏิบัติการฯ จำนวน ๕ แห่ง ได้แก่ บ้านขุนตั้นน้อย บ้านห้วยแห้ง บ้านฝิปานเหนือ บ้านแม่แฮหลวงและบ้านเลอตอ

๔.๒) ฟื้นฟูอนุรักษ์ต้นน้ำลำธารและการปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำ โดยรณรงค์การปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร จำนวน ๙ ครั้ง เกษตรกร ๕๔๑ ราย กล้าไม้ ๒๒,๙๒๐ ต้น เพาะขยายพันธุ์กล้าไม้ จำนวน ๓ ชนิด ได้แก่ จันทน์ทองเทศ เมเปิ้ลหอมและไผ่หวานอย่างขาว รวม ๔๖๕,๔๐๐ กล้า

๔.๓) รณรงค์การปลูกหญ้าแฝก จำนวน ๑๐ ครั้ง เกษตรกร ๕๖๒ ราย จำนวน ๑๙๙,๒๐๐ กล้า และจัดทำแปลงขยายพันธุ์หญ้าแฝกในพื้นที่ฯ ละ ๑ ไร่ รวม ๑๐ ไร่

๕. ด้านการบริหารจัดการและกำกับดูแล จัดประชุมคณะกรรมการในระดับต่างๆ จำนวน ๑๑ คณะ รวม ๑๙ ครั้ง ผู้เข้าร่วมประชุม ๗๑๐ ราย ต้อนรับคณะตรวจเยี่ยมและติดตามผลการดำเนินงานในพื้นที่ศูนย์ปฏิบัติการฯ จำนวน ๒ คณะ ประกอบด้วย ๑) พลโทวรรณทิพย์ ว่องไว แม่ทัพภาค ๓ พร้อมคณะ รวม ๖๐ คน ซึ่งมีการติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่และตรวจเยี่ยมโครงการขยายผลฯ บ้านขุนตั้นน้อย เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔ และ ๒) ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ประธานคณะอนุกรรมการฯ และคณะอนุกรรมการโครงการฯ ตรวจเยี่ยมพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงฯ บ้านฟ้าสวย เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔

นายอุดม พรหมตัน ผู้จัดการโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ได้รับคัดเลือกให้เป็นบุคคลที่มีผลงานดีเด่นในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดประจำปี ๒๕๕๔

นายอุดม พรหมตัน ผู้จัดการโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ได้เริ่มดำเนินการโครงการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑ ในการจัดทำแผนแม่บทสำรวจข้อมูลหมู่บ้านพื้นที่เป้าหมาย ๑๑๕ หมู่บ้านใน ๑๕ ตำบล ๗ อำเภอ ๓ จังหวัด อันนำไปสู่การส่งเสริมอาชีพและการตลาด การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การพัฒนาสังคมให้มีจิตสำนึกและพึ่งพาตนเองได้ รวมถึงการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความยากลำบากด้วยพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร มีผู้มีอิทธิพลต่อต้าน ซึ่งต้องมีการประสานงาน บูรณาการ และระดมทรัพยากรทั้งกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภาคประชาชนในทุกระดับ เพื่อให้พื้นที่ปลูกฝิ่นลดลง

แผนงานการจัดการองค์ความรู้และการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่สูง

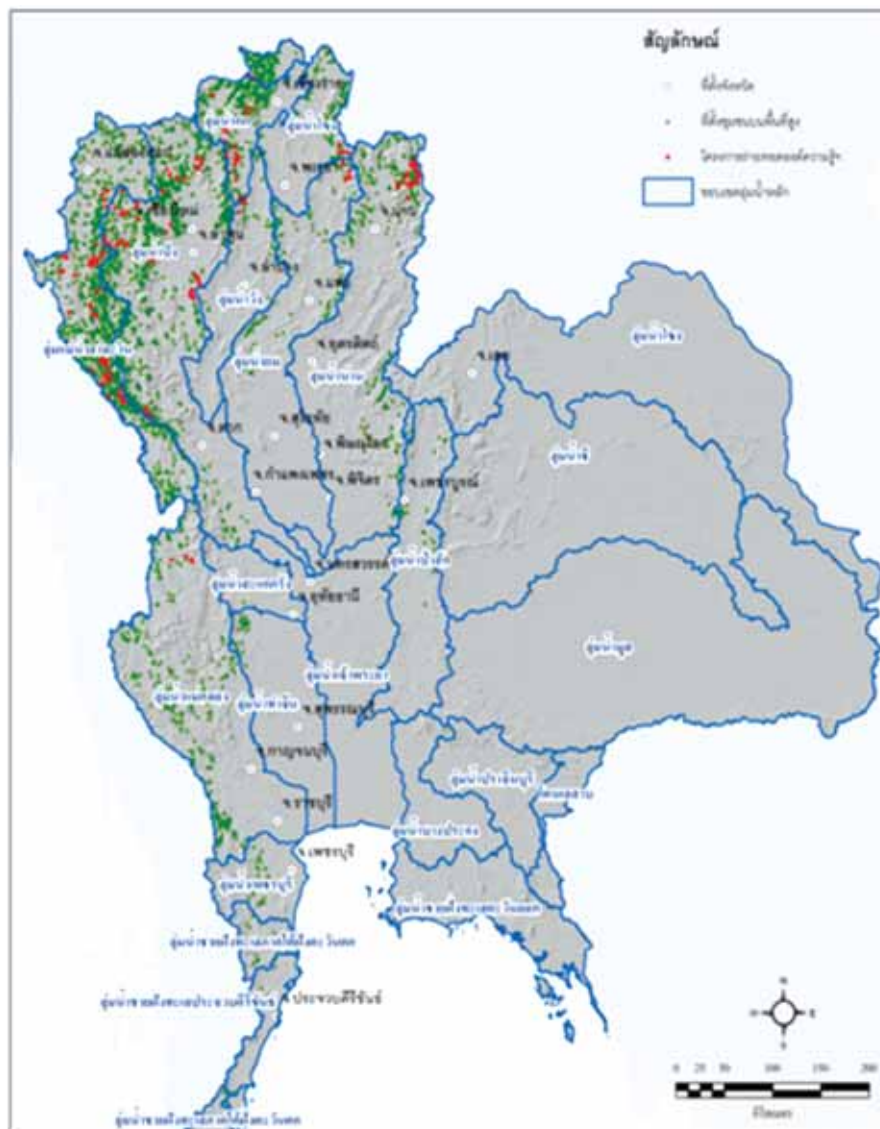
ดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรและชุมชนท้องถิ่น เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงไปสู่ชุมชนบนพื้นที่สูงโดยรวม โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ คือ

๑. รวบรวม สืบเคราะห์องค์ความรู้จากผลสำเร็จของโครงการหลวง และผลการวิจัยเชิงประยุกต์และถ่ายทอดความรู้ไปสู่ชุมชนเป้าหมายในรูปแบบต่างๆ

๒. ร่วมกับชุมชนและเครือข่ายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมแนวทางการจัดทำแผนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน

๓. ดำเนินการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระบบเครือข่าย รวมทั้งการศึกษาดูงานในพื้นที่โครงการหลวง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

๔. พัฒนาระบบการเยี่ยมชม การให้คำปรึกษา และการติดตามผลร่วมกับหน่วยงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

แผนที่แสดงพื้นที่การปฏิบัติงานโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูง

การถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูง

โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูง มีพื้นที่ดำเนินงาน ๑๘๐ กลุ่มบ้าน (บ้านหลัก ๓๓ บ้าน และบ้านบริวาร ๑๔๗ บ้าน) ใน ๘ จังหวัด ๒๔ อำเภอ ๕๓ ตำบล ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๔ มีงบประมาณดำเนินการรวม ๓๘,๒๖๕,๖๐๒ บาท ภายใต้ ๓ ยุทธศาสตร์ มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

๑. การถ่ายทอดความรู้และการเรียนรู้ แบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๔ กิจกรรมหลัก ได้แก่

๑.๑) การสังเคราะห์และถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครู ศศช. ๒๑๕ คน มีผู้ลงทะเบียนเรียนรู้ ๕,๓๑๓ คน โดยมาพบปะเรียนรู้กันเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง ซึ่งหากนับซ้ำจะมีผู้เรียนรู้ รวม ๔๗,๕๒๘ คน และในพื้นที่พัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูง ๑๗ พื้นที่ มีผู้เรียนรู้ รวม ๒๐,๐๘๒ คน รวมผู้เรียนรู้ทั้งหมด จำนวน ๖๗,๖๑๐ คน

การสังเคราะห์และถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครู ศศช.

๑.๒) ผลิตภัณฑ์องค์ความรู้โครงการหลวง จัดทำสำเนาวิทัศน์องค์ความรู้โครงการหลวง ๑๐ เรื่อง รวม ๒,๕๐๐ แผ่น จัดทำสื่อองค์ความรู้โครงการหลวง ๘ เรื่อง ในรูปแบบโปสเตอร์กระดาษ จำนวน ๕๐๐ ชุด รวม ๔,๐๐๐ แผ่น และโปสเตอร์ไว้นิลใส่กรอบไม้ ๗๒ ชุด รวม ๕๖๘ แผ่น และจัดทำสรุปผลการดำเนินงานโครงการ ๕ ปี รูปแบบวิทัศน์ ๑ เรื่อง จำนวน ๕๐๐ แผ่น รูปแบบปฏิทินตั้งโต๊ะ ๑,๐๐๐ แผ่น รูปแบบปฏิทินติดผนัง (planner) ๑,๐๐๐ แผ่น รวมจำนวนสื่อทั้งหมด จำนวน ๙,๕๖๘ ชิ้น

การสังเคราะห์และผลิตสื่อจากองค์ความรู้โครงการหลวง

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๑.๓) พัฒนาบุคลากร มีการจัดอบรมเพื่อฟื้นฟูและเพิ่มเติมองค์ความรู้โครงการหลวงให้ครู ศสช. และเจ้าหน้าที่ จำนวน ๑๐ ครั้ง มีผู้เข้าร่วม ๔๘๖ คน จัดการศึกษาดูงานโครงการหลวงของแกนนำชุมชนครู ศสช. และเจ้าหน้าที่จาก ๑๘๐ กลุ่มบ้าน มีผู้ศึกษาดูงาน ๑,๓๒๐ คน มีการจัดสัมมนาหน่วยงานร่วม ๑๔ หน่วยงาน จำนวน ๓ ครั้ง มีผู้เข้าร่วม ๕๓๖ คน และจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนปฏิบัติการปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๔ จำนวน ๘ ครั้งมีผู้เข้าร่วม ๕๕๑ คน รวมบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาทั้งหมด จำนวน ๒,๙๒๓ คน

การพัฒนาบุคลากร

๑.๔) การนิเทศติดตามผลการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาและชี้แนะแนวทางการดำเนินงาน ๑๘๐ กลุ่มบ้านๆ ละ ๒ ครั้งต่อปี ซึ่งได้ดำเนินการนิเทศโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ ๑ คณะ และนิเทศโดยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากสถาบัน

การนิเทศติดตามผลการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวง

๒. การพัฒนาจากองค์ความรู้และการบริการของภาครัฐ เป็นการพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูงโดยการบูรณาการการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อเนื่องจากการเรียนรู้บนฐานความรู้ ให้ชุมชนสามารถนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต และการฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร โดยมีหน่วยงานร่วมปฏิบัติงาน ๑๔ หน่วยงาน ประกอบด้วย กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมชลประทาน กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) และสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน) โดยสรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

๒.๑) ปรับใช้องค์ความรู้ตามสภาพภูมิสังคมของชุมชน มีการจัดทำแปลงทดสอบและสาธิตองค์ความรู้โครงการหลวงในด้านต่างๆ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น สาธิตและส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก จำนวน ๓๖,๔๕๐ กิโลกรัม ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ จำนวน ๑๑,๙๗๐ ลิตร และสารไล่แมลง จำนวน ๒,๖๔๐ ลิตร ส่งเสริมการปลูกข้าวเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวต่อไร่ในพื้นที่กว่า ๖๓.๕ ไร่ เป็นต้น

การปรับใช้องค์ความรู้ตามสภาพภูมิสังคมของชุมชน

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๒.๒) พัฒนาอาชีพและการตลาด เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคภายในชุมชนเป็นหลัก โดยส่งเสริมให้ชุมชนได้เรียนรู้และจัดทำแปลงผักปลอดภัย รวม ๑,๖๔๔ แปลง ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ เช่น การเลี้ยงสุกร จำนวน ๔๐๒ ตัว ไก่และเป็ด จำนวน ๔,๑๙๐ ตัว กระต่าย ๔๑๓ ตัว แพะ ๒๘ ตัว ปลา จำนวน ๖๕๕,๔๑๐ ตัว และ กบ ๒๗,๔๔๐ ตัว ปลุกไม้ผลและไม้ท้องถิ่น จำนวน ๗๒,๖๔๑ ต้น ส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดต่างๆ ได้แก่ กาแฟอาราบิก้า จำนวน ๘๓,๙๖๐ ต้น มีสมาชิก ๒๓๕ คน ใช้อุสสัม จำนวน ๑๓,๐๐๐ ต้น ชาเขียวภูหลวง จำนวน ๒,๔๐๐ ต้น

การพัฒนาอาชีพและการตลาด

๒.๓) เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและองค์กรท้องถิ่น ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการรวมกลุ่มสมาชิกในชุมชนเพื่อจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์ หลักการ วิธีการสหกรณ์ และการจัดตั้งกลุ่มรูปแบบสหกรณ์ ซึ่งชุมชนสามารถจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชน ดังนี้ กองทุนยาสัตว์ กองทุนอาหารสัตว์ กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มผลิตผ้าทอ และกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ รวม ๒๖ กลุ่ม

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๒.๔) การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยปลูกแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ รวม ๕๕๙,๐๐๐ กล้า ส่งเสริมการปลูกป่าและฟื้นฟูป่าต้นน้ำธารโดยการปลูกป่าชาวบ้าน/ป่าชุมชน/ป่า ๓ อย่างประโยชน์ ๔ อย่าง ฯลฯ ๑๐๑,๓๗๑ ต้น จัดทำแนวกันไฟ รวมระยะทาง ๗๗ กิโลเมตร จัดทำและซ่อมแซมฝายชะลอความชุ่ม รวม ๔๙ ฝาย

การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

๒.๕) การพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ กรมชลประทานได้จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำทางการเกษตรและแหล่งน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภค โดยได้สร้างฝายพร้อมระบบส่งน้ำที่บ้านแม่กองแป อำเภอมะนังน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน ๑ แห่ง

การพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน

๒.๖) การพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การบูรณาการงานร่วมกับชุมชน และเพื่อเป็นการให้บริการด้านข้อมูล โครงการฯ ได้มีการดำเนินการจัดทำเว็บไซต์โครงการฯ เพื่อเป็นช่องทางสื่อสารระหว่างผู้ปฏิบัติงานซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ ๑๘๐ กลุ่มบ้าน และหน่วยงานที่ร่วมบูรณาการงานทั้ง ๑๔ หน่วยงาน และมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลของ ๑๘๐ กลุ่มบ้าน เพื่อเป็นข้อมูลกลางให้กับหน่วยงานที่ร่วมปฏิบัติงานและผู้สนใจได้เข้าไปศึกษาและใช้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ www.hdkn.org นอกจากนี้ยังได้มีการติดตั้งสัญญาณดาวเทียม (IP Star) ในพื้นที่พัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูงที่เป็นบ้านหลักทั้ง ๑๗ พื้นที่ เพื่อสนับสนุนระบบการรายงานข้อมูลและระบบการติดตามประเมินผลให้เกิดความคล่องตัว สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพในการทำงานในพื้นที่ห่างไกลมากยิ่งขึ้น

๓. การบริหารจัดการ จัดทำแผนปฏิบัติงานแบบบูรณาการประจำปี ๒๕๕๔ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานเชิงบูรณาการ โดยจัดประชุมจำนวน ๘ ครั้ง หน่วยงานเข้าร่วม ๑๔ หน่วยงาน ผู้เข้าร่วมจำนวน ๕๘๑ คน สนับสนุนและส่งเสริมให้มีศูนย์เรียนรู้องค์ความรู้โครงการหลวงด้านต่างๆ ในพื้นที่ และมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมโครงการลงไปปฏิบัติงานประจำในพื้นที่พัฒนาศักยภาพ เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานและผลักดันกิจกรรมให้เป็นรูปธรรม จำนวน ๑๗ พื้นที่

การจัดทำแผนปฏิบัติงาน

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (อ

กิจกรรม 5 ส "Big Cleaning Day
30 กันยายน 2554

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การ

hrdi

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
Highland Research and Development Institute (Public Organization)

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้าง
ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้าง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถาบันมีระบบการบริหารจัดการที่ดี สามารถเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนโครงการหลวงและการขยายผลความสำเร็จโครงการหลวงสู่ชุมชนบนพื้นที่สูง โดยมี ๓ แผนงาน ดังนี้

๑. แผนงานการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศ
๒. แผนงานการพัฒนาประสิทธิภาพและระบบการบริหารงานขององค์กร
๓. แผนงานพัฒนาบุคลากร

แผนงานการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศ

ดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารองค์กรให้มีศักยภาพและมีความโปร่งใส สามารถรองรับเอกสารจากนอกสำนักงานและสามารถส่งการและโต้ตอบกันภายในได้ และมีระบบการให้บริการข้อมูลแก่ผู้บริหารในการติดตามความก้าวหน้าของโครงการ กิจกรรม และการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อใช้ในการวางแผนและการดำเนินงานในระยะสั้นและระยะยาว และมุ่งเน้นการจัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนามบนพื้นที่สูงให้ครอบคลุมภาวะทางสังคม ทางเศรษฐกิจ ทรัพยากรมนุษย์บนพื้นที่สูง รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและข้อมูลเชิงพื้นที่ และองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยให้มีเครือข่ายเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีแนวดำเนินการที่สำคัญ คือ

๑. จัดทำระบบฐานข้อมูลและพัฒนาเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้สำหรับการวางแผนการตัดสินใจในการดำเนินงานบนพื้นที่สูง
๒. จัดเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และประมวลผลโดยพัฒนาเป็นระบบฐานข้อมูลสารสนเทศในการจัดการความรู้และข้อมูลพื้นฐานต่างๆ

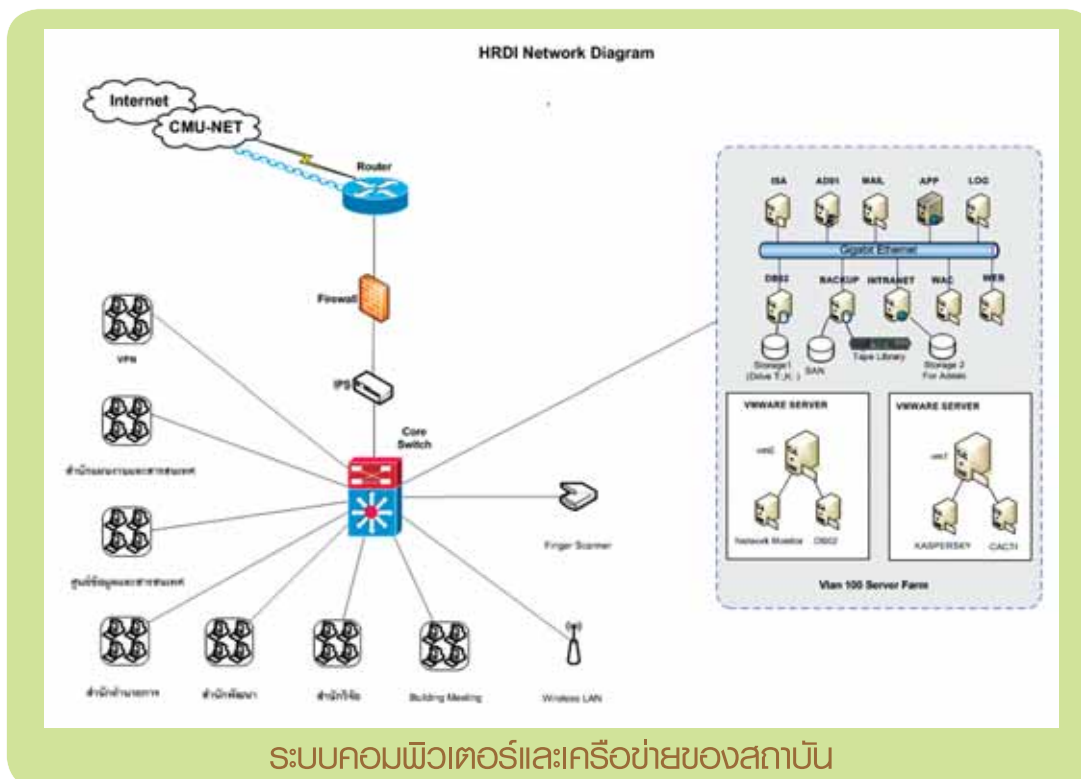
๑. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่าย เพื่อการพัฒนาพื้นที่สูง

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และระบบคอมพิวเตอร์ของสถาบันให้มีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัย และให้บุคลากรสถาบันที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ห่างไกลสามารถติดต่อสื่อสารกับส่วนกลางได้

โดยปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ มีการพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อติดตามความก้าวหน้างานวิจัย ในลักษณะ Web Application เพื่อจัดเก็บรายละเอียดข้อมูลโครงการวิจัยให้สามารถติดตามการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ ได้ ทั้งนี้ได้ติดตั้งระบบและจัดฝึกอบรมการใช้งานให้แก่เจ้าหน้าที่สำนักวิจัยเพื่อให้ทดสอบการใช้งานแล้ว คาดว่าจะสามารถนำมาใช้งานได้จริงในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕

การเพิ่มประสิทธิภาพระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยการจัดหาอุปกรณ์เครือข่ายเพิ่มเติม ได้แก่ เครื่องแม่ข่าย ๓ เครื่อง อุปกรณ์สลับสัญญาณหลัก ๒ เครื่อง อุปกรณ์สลับสัญญาณรอง ๕ เครื่อง Firewall ๑ เครื่อง จัดหาซอฟต์แวร์ลิขสิทธิ์สำหรับบริหารจัดการระบบสำรองข้อมูล ๑ ชุด โปรแกรมป้องกันไวรัสสำหรับเครื่องแม่ข่าย ๑๕ เครื่อง และเครื่องลูกข่าย ๑๓๖ เครื่อง โปรแกรม Windows Server ๑ ชุด ต่ออายุการรับประกันอุปกรณ์ ดังนี้ Router ๑ ชุด อุปกรณ์สลับสัญญาณหลัก ๑ เครื่อง อุปกรณ์สลับสัญญาณรอง ๑ เครื่อง Firewall ๑ เครื่อง เครื่องแม่ข่าย ๙ เครื่อง อุปกรณ์จัดเก็บและสำรองข้อมูล ๒ ชุด เครื่องสำรองไฟฟ้า ๑ เครื่อง

การปรับปรุงห้องปฏิบัติการระบบเครือข่ายของสถาบันบริเวณอาคาร ๒ และ ๕ โดยติดตั้งกล่องวงจรปิด เครื่องสแกนลายนิ้วมือ และเครื่องสำรองไฟฟ้า ระบบตรวจจับเพลิงไหม้ รวมทั้งการปรับปรุงระบบไฟฟ้า สายสัญญาณในห้องปฏิบัติการระบบเครือข่าย และติดตั้งสายสัญญาณใยแก้วนำแสงระหว่างสถาบันและมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน ๑ เส้นทาง เพื่อเชื่อมโยงระบบและให้บริการอินเทอร์เน็ต เริ่มใช้บริการอินเทอร์เน็ตจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่ปลายเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ การใช้งานถึงปัจจุบันสามารถใช้งานได้เป็นอย่างดี ไม่มีปัญหาการหลุดของสัญญาณอินเทอร์เน็ต โดยมีความเร็วเฉลี่ย ขาเข้า ๓.๑๒ Mbps. ขาออก ๐.๙๕ Kbps. และความเร็วสูงสุด ขาเข้า ๙๕.๓๗ Mbps. ขาออก ๑๒.๒๐ Kbps.

๒.

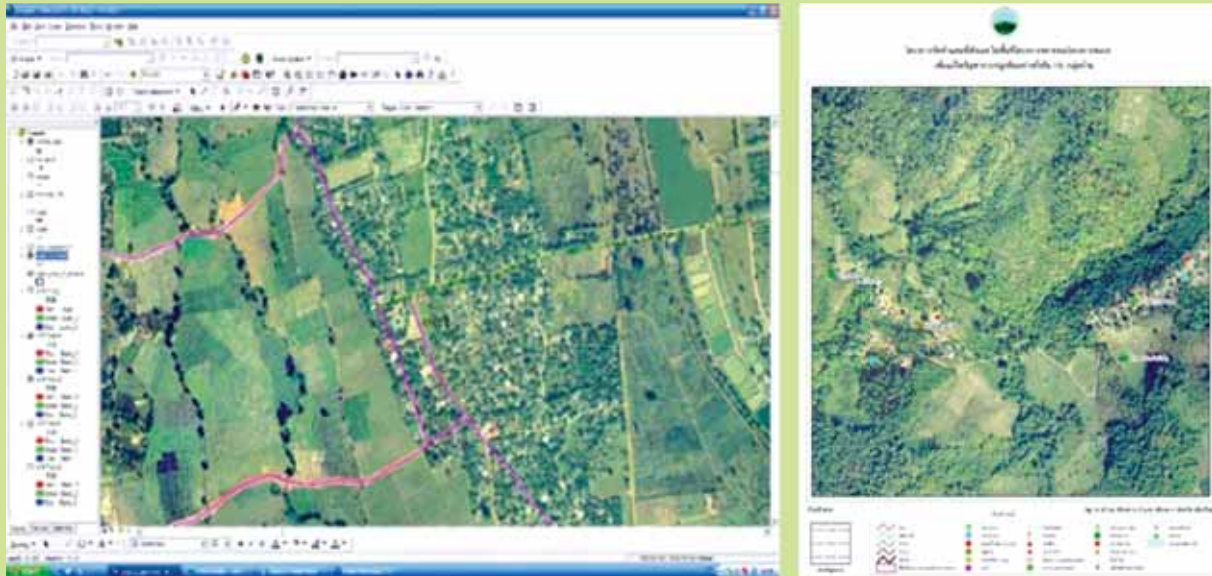
การพัฒนาฐานข้อมูลและสารสนเทศ

การพัฒนาฐานข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศบนพื้นที่สูงด้วยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตดาวเทียม เพื่อจัดเก็บข้อมูลภูมิอากาศและปริมาณน้ำฝนแบบต่อเนื่องในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงและให้บริการข้อมูลภูมิอากาศบนพื้นที่สูง โดยติดตั้งเครื่องตรวจวัดสภาพภูมิอากาศในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ๓ แห่ง ได้แก่ น้ำเค็ม ปางหินฝน และแม่สลอง จากเดิมที่มีอยู่ ๒๑ แห่ง รวมเป็น ๒๔ แห่ง และปรับปรุงชุดอุปกรณ์ในส่วนการประมวลผลและเก็บข้อมูลของเครื่องตรวจวัดสภาพภูมิอากาศเดิมในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง ๒๑ แห่ง

อุปกรณ์ที่ใช้ในการติดตั้งเครื่องตรวจวัดสภาพภูมิอากาศ

การจัดทำแผนที่เชิงเลขในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ๑๐ แห่ง และพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ๔ แห่ง ได้แก่ ขุนสถาน น้ำเค็ม น้ำแหว่ง และแม่สลอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการวางแผนและจัดการพื้นที่ด้วยการใช้แผนที่ที่มีคุณภาพและใช้บริการข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยใช้โปรแกรม PMAPPER เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน ประกอบด้วย ข้อมูลเชิงพื้นที่ของโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านที่ได้จากการสำรวจภาคสนามและภาพถ่ายทางอากาศเชิงเลข

การจัดทำแผนที่เชิงเลขในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน และพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง

การจัดทำสารสนเทศภูมิศาสตร์ขอบเขตลุ่มน้ำบนพื้นที่สูงใน ๓ จังหวัด เพื่อจัดทำฐานข้อมูลขอบเขตลุ่มน้ำย่อยในพื้นที่ ๓ จังหวัด ได้แก่ น่าน แม่ฮ่องสอน และตาก ที่สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลที่พัฒนาจากโครงการจัดทำฐานข้อมูลสถานภาพการใช้ทรัพยากรบนพื้นที่สูงในพื้นที่โครงการหลวงและพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง โดยการออกแบบและจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศขอบเขตลุ่มน้ำย่อย พร้อมให้รหัสกำกับลุ่มน้ำย่อยเพื่ออธิบายความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ของลุ่มน้ำ โครงข่ายลำน้ำ และตำแหน่งของพื้นที่ต้นน้ำ/ปลายน้ำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ร่วมกับระบบฐานข้อมูลในระบบเรียกใช้ Restus View

การจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศขอบเขตลุ่มน้ำใน ๓ จังหวัด ได้แก่ แม่ฮ่องสอน น่าน ตาก

๓.

การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของอุทยานหลวงราชพฤกษ์

การดำเนินงานของอุทยานหลวงราชพฤกษ์ที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ที่ผ่านมายุทยานหลวงราชพฤกษ์ไม่ได้มีการเชื่อมโยงระบบเครือข่ายภายในกับสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) เนื่องจากตั้งอยู่ห่างไกลกัน และในปีงบประมาณพ.ศ.๒๕๕๔ สถาบันได้เชื่อมโยงเครือข่ายของอุทยานหลวงราชพฤกษ์เข้ากับระบบเครือข่ายของสถาบันด้วยระบบเครือข่ายเสมือน (VPN) เพื่อให้เกิดการใช้งานฐานข้อมูลร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสถาบันได้จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล จำนวน ๒๕ เครื่อง ซอฟต์แวร์ลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานและเพื่อรักษาความปลอดภัยระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของอุทยานหลวงราชพฤกษ์ การปรับปรุงห้องปฏิบัติการระบบเครือข่ายซึ่งอยู่ที่อาคาร AR๔๕ โดยติดตั้งกล้องวงจรปิด เครื่องสแกนลายนิ้วมือ เครื่องปรับอากาศ และได้ปรับปรุงบานประตูและหน้าต่างให้มีความปลอดภัยยิ่งขึ้น

การจัดการเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล
สำหรับใช้งานในอุทยานหลวงราชพฤกษ์

ปรับปรุงห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์

๔.

ระบบการให้บริการองค์ความรู้พื้นที่สูง

๑) จัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้ โดยรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลองค์ความรู้พื้นที่สูงรายสาขา ข้อมูลสื่อ วีซีดี และเอกสารเผยแพร่ มีข้อมูลเผยแพร่แล้ว ๘๒๙ รายการ และอยู่ระหว่างการปรับปรุง ๑๑๙ รายการ

๒) เว็บไซต์เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ มีผู้เข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์ของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๕๔ จนถึงเดือนกันยายน ๒๕๕๔ โดยผู้เข้าชมจำนวน ๒๑๑,๑๕๒ ครั้ง เว็บไซต์อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ผู้เข้าชมจำนวน ๔๔,๓๗๕ ครั้ง เว็บไซต์ท่องเที่ยวโครงการหลวง ๘๓,๕๗๓ ครั้ง

แผนงานการพัฒนาประสิทธิภาพและระบบการบริหารงานขององค์กร

พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการระบบบริหารบัญชีและการเงิน ระบบการเบิกจ่ายเงินประมาณ และระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นโครงการ รวมถึงระบบประเมินผลการปฏิบัติงานรายบุคคล เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสนับสนุนกิจกรรมของคณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อให้เกิดการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีการบริหารจัดการที่ดี

งานอำนวยการบริหารจัดการ

๑) จัดประชุมคณะกรรมการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง รวม ๑๐ ครั้ง คณะอนุกรรมการของสถาบันทั้ง ๖ คณะ ได้แก่ คณะอนุกรรมการวิจัย ๙ ครั้ง คณะอนุกรรมการพัฒนาสารสนเทศและฐานข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ๖ ครั้ง คณะอนุกรรมการพัฒนาและบริหารงานบุคคล ๗ ครั้ง คณะอนุกรรมการตรวจสอบ ๑๒ ครั้ง คณะอนุกรรมการกำกับแผนปฏิบัติการขยายผลพัฒนาพื้นที่สูง ๙ ครั้ง คณะอนุกรรมการอุทยานหลวงราชพฤกษ์ ๑๒ ครั้ง จัดประชุมสถาบันประจำเดือนเพื่อติดตามผลการดำเนินงานของสถาบัน รวม ๑๐ ครั้ง จัดประชุมผู้บริหารสถาบัน เพื่อติดตามและหารือเรื่องต่างๆ รวม ๓๘ ครั้ง และจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปผลการดำเนินงานของสถาบัน รวม ๒ ครั้ง

๒) งานธุรการและประชาสัมพันธ์ รับ-ส่งหนังสือภายในสถาบัน จำนวน ๓๐,๔๓๐ ฉบับ ภายนอก ๗,๒๓๐ ฉบับ ออกคำสั่งของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ๑๕๖ ฉบับ

๓) งานพัสดุและอาคาร ดำเนินการจัดซื้อ/จัดจ้างวัสดุและครุภัณฑ์ของสถาบัน ดังนี้

รายการ	จำนวน (ฉบับ)	จำนวนเงิน (บาท)
ใบสั่งซื้อ-จ้าง	๓๔๑๕	๔๓,๐๓๖,๐๒๕.๔๒
สัญญาซื้อขาย	๒๓	๑๕,๙๑๑,๓๑๙.๘๐
สัญญาจ้าง	๑๖	๙,๘๐๘,๔๙๔.๕๐
สัญญาจ้างที่ปรึกษา	๖	๔,๘๘๘,๔๐๐.๐๐
สัญญาจ้างปฏิบัติงานโครงการ	๑๖๓	๒๙,๑๕๓,๐๐๖.๐๐
สัญญาจ้างเหมาบริการ	๑๘๘	๑๑,๕๓๒,๙๘๕.๔๗
ข้อตกลงเช่า	๑	๓๐๘,๑๖๐.๐๐
สัญญาจ้างเหมาเอกชน	๒	๑,๒๗๒,๔๐๐.๐๐
รวม	๓,๘๑๔	๑๑๕,๙๕๐,๗๙๑.๑๙

๔) การดำเนินการตามตัวชี้ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) โดยผลการปฏิบัติงานตามคำรับรองการปฏิบัติงานของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ จำนวน ๑๗ ตัวชี้วัด มีค่าคะแนนที่ได้รับเท่ากับ ๔.๙๗๓๖

๕) ตรวจสอบและวิเคราะห์รายงานการเงินประจำปี ๒๕๕๓ และรายงานการเงินประจำเดือน ตุลาคม ๒๕๕๓ – สิงหาคม ๒๕๕๔ ตรวจสอบการรับทุนอุดหนุนการวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๔ จำนวน ๓๖ โครงการ ตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้าง ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๓ และ ๒๕๕๔ ตรวจสอบงานจ้างเหมาก่อสร้างแนวรั้วเพิ่มเติมของอุทยานหลวงราชพฤกษ์

๖) การดำเนินการจัดทำต้นทุนต่อหน่วย ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานตามคำรับรองการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ ในมิติที่ ๓ ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ตัวชี้วัดร้อยละของจำนวนโครงการที่ดำเนินการจัดทำต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตได้สำเร็จ มีผลการดำเนินการดังนี้

(๑) คัดเลือกโครงการ จำนวน ๑๖ โครงการใน ๓ ยุทธศาสตร์ และ ๑ โครงการบริหารจัดการ เพื่อดำเนินการจัดทำต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตตามกิจกรรมในกระบวนการจัดทำอัตราส่วนต้นทุนของแต่ละขั้นตอนที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ และ ๒๕๕๔ สำหรับค่ามาตรฐานที่เหมาะสม และวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพ

- (๒) กิจกรรมที่มีการจัดทำอัตราส่วนต้นทุนต่อหน่วยที่มีมาตรฐาน จำนวน ๙ กิจกรรม ได้แก่ ๑) กิจกรรม : การจัดฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร ๒) กิจกรรม : การอบรมให้ความรู้ด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวสำหรับบุคลากรในท้องถิ่น (๓) กิจกรรม : การจัดฝึกอบรมการสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพการเกษตร ๔) กิจกรรม : การติดตามงานวิจัย ๕) กิจกรรม : การฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่สถาบัน ๖) กิจกรรม : การเผยแพร่งานศูนย์เรียนรู้โครงการหลวง ๗) กิจกรรม : การถ่ายทอดความรู้และการเรียนรู้ให้แก่ครู ศศช. ๘) กิจกรรม : การจัดฝึกอบรมและการให้ความรู้แก่บุคคลทั่วไปและผู้สนใจ ๙) กิจกรรม : การเผยแพร่งานโครงการหลวงในต่างประเทศ โดยค่ามาตรฐานที่เหมาะสมของกิจกรรมจะเป็นไปตามระเบียบ ประกาศและคู่มือการปฏิบัติงานของสถาบัน และมีความสอดคล้องกับมติที่ประชุมคณะกรรมการสถาบัน วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ เรื่อง มาตรการประหยัดในการเบิกค่าใช้จ่าย และมติที่ประชุมของคณะกรรมการสถาบัน
- (๓) จัดทำแผนเพิ่มประสิทธิภาพสำหรับปีงบประมาณ ๒๕๕๕ ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากผู้อำนวยการสถาบัน เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๔

แผนงานพัฒนาบุคลากร

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน)ได้จัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพองค์กรและการบริหารจัดการ โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ (Competency) มาเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาบุคลากรของสถาบัน อันประกอบด้วยสมรรถนะหลัก (Core Competency) จำนวน ๕ ด้าน ได้แก่ การคิดสิ่งใหม่ ความเป็นมืออาชีพ การมีส่วนร่วม การบริการที่ดี และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ และสมรรถนะกลุ่มงาน (Functional Competency) ที่เหมาะสมสำหรับลักษณะงานที่แตกต่างกันออกไป สามารถเชื่อมโยงการจัดการความรู้กับการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับสมรรถนะหลัก สมรรถนะกลุ่มงาน และยุทธศาสตร์ของสถาบัน เพื่อพัฒนาผู้ปฏิบัติงานให้มีสมรรถนะในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ มีความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะตามที่สถาบันต้องการตลอดจน เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความรักสถาบัน พุ่มเท มุ่งมั่น และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ตามภาระงานที่กำหนด

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ สถาบันนาระบบสมรรถนะที่ได้ปรับปรุงแล้วมาใช้ในการพัฒนาผู้ปฏิบัติงาน โดยได้ให้เจ้าหน้าที่ทำการประเมินระดับสมรรถนะก่อนพัฒนา เพื่อหาช่องว่างสมรรถนะ (Competency Gap) จัดทำแผนพัฒนาบุคลากร (Individual Development Plan: IDP) เพื่อเลือกสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาในปี ๒๕๕๔ และกำหนดวิธีการพัฒนาเจ้าหน้าที่แต่ละคนให้เหมาะสม ได้รับความรู้ ฝึกทักษะ และมีคุณลักษณะอันสามารถนำมาประยุกต์และช่วยสนับสนุนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จัดทำแผนและหลักสูตรฝึกอบรมตามสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะกลุ่มงาน (Functional Competency) โดยใช้เครื่องมือในการพัฒนาบุคลากรด้วยวิธีการฝึกอบรม (Training) ทั้งภายในสถาบันและร่วมกับหน่วยงานภายนอก และการพัฒนาบุคลากรด้วยวิธีการ Non Training ได้แก่ การดูงานนอกสถานที่ การสอนงาน การมอบหมายงาน โปรแกรมพี่เลี้ยง และการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การพัฒนาบุคลากรตามสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะกลุ่มงาน (Functional Competency)

สมรรถนะ	หลักสูตร	จำนวน (ครั้ง)	จำนวน (คน)
๑.การพัฒนาบุคลากรตาม Core Competency		๑๔	๙๕๗
สมรรถนะด้านการคิดสิ่งใหม่	(๑) พัฒนาระบบความคิดและความคิดสร้างสรรค์	๑	๕๖
สมรรถนะด้านความเป็นมืออาชีพ	(๒) การประยุกต์ใช้ไคเซ็นในการปฏิบัติงานรุ่นที่ ๒	๑	๖๒
	(๓) การบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน และการจัดซื้อจัดจ้างแบบองค์การมหาชน	๑	๔๘
	(๔) แนวทางการประเมินตนเองตามเกณฑ์รางวัล คุณภาพแห่งชาติ (TQA)	๑	๕๓

สมรรถนะ	หลักสูตร	จำนวน (ครั้ง)	จำนวน (คน)
สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วม	(๕) พัฒนาการทำงานเชิงรุกอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนางาน (Proactive & Creative Thinking)	๑	๓๙
	(๖) สัมมนานำเสนอผลการปรับปรุงงานด้วยไคเซ็น	๑	๓๙
	(๗) การปฐมนิเทศบุคลากร	๑	๕๒
	(๘) การสร้างและพัฒนาทีมงาน รุ่นที่ ๓	๑	๓๕
	(๙) การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ	๑	๓๕
สมรรถนะด้านการบริการที่ดี	(๑๐) กิจกรรม ๕ ส. (Big Cleaning Day)	๓	๔๖๔
	(๑๑) บริการด้วยคุณภาพถ้วนทั่วเพื่อความพึงพอใจถ้วน	๑	๗๐
สมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ	(๑๒) ภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ	๑	๔
๒. การพัฒนาบุคลากรตาม Functional Competency		๔๙	๔๖๗
	(๑) การออกแบบและตกแต่งภูมิทัศน์	๑	๒๗
	(๒) โปรแกรม Winspeed	๑	๒๓
	(๓) การวิเคราะห์ ประมวลผลและการนำเสนอ	๑	๓๐
	(๔) หลักการพัฒนาผู้นำ	๒	๑๑๓
	(๕) การเขียนและวิเคราะห์โครงการ	๑	๔๒
	(๖) วิทยาการมืออาชีพ	๑	๒๖
	(๗) การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน และการขยายเชื้อไตรโคเดอร์มา	๑	๑๘
	(๘) ระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง	๑	๘๐
	(๙) การวิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพของตัวชี้วัดเพื่อกำหนดหัวข้อการวิจัยและกิจกรรมการพัฒนา	๑	๓๙
	(๑๐) การฝึกอบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ภายนอก ซึ่งเป็นการให้ความรู้ ฝึกทักษะ และความสามารถเฉพาะทาง เช่น หลักสูตรการใช้คำสั่งประยุกต์ หลักสูตรเทคนิคการมอบหมายและติดตามงาน หลักสูตรเทคนิคการป้องกันความเสี่ยง หลักสูตรการวางแผนและการบริหารโครงการอย่างมืออาชีพ เป็นต้น	๓๙	๖๙
๓. หลักสูตรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน		๒	๔๐๔
	(๑) สัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การติดตามผลการดำเนินงานและตัวชี้วัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔	๑	๑๙๖
	(๒) สัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง สรุปผลการปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ และแผนปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕	๑	๒๐๘
รวม		๖๕	๑,๘๒๘

ภาพจากการฝึกอบรม
“การประยุกต์ใช้โคเชนในการปฏิบัติงาน รุ่นที่ ๒”

ภาพจากการฝึกอบรม “แนวทางการประเมินตนเอง
ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA)”

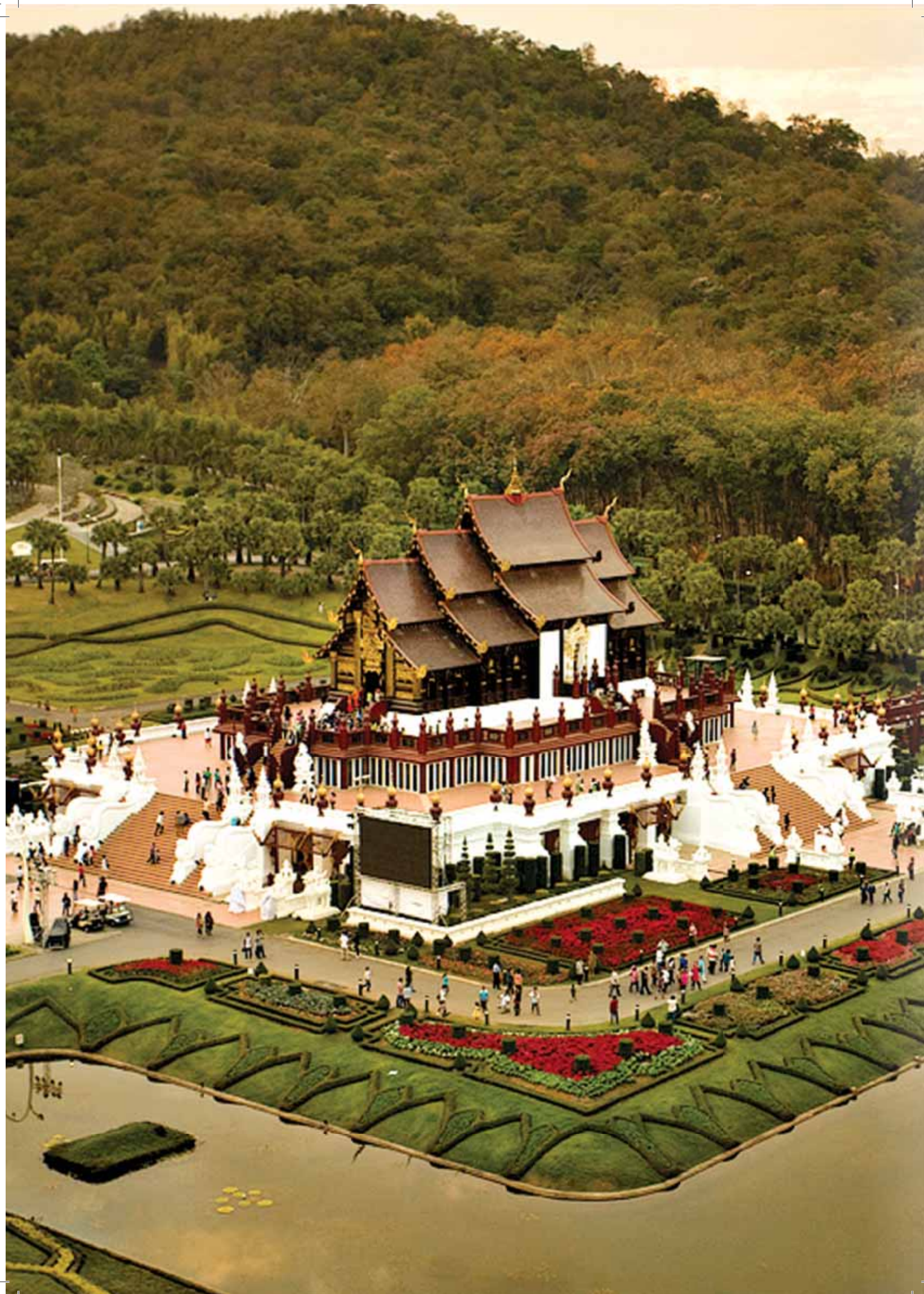

ภาพจากการฝึกอบรม
“การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ”

ภาพจากการฝึกอบรม “พัฒนาการทำงานเชิงรุกอย่าง
สร้างสรรค์เพื่อการพัฒนางาน”

hrdi

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
Highland Research and Development Institute (Public Organization)

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ
อุทยานหลวงราชพฤกษ์

การบริหารจัดการ อุทยานหลวงราชพฤกษ์

สถาบันได้รับมอบพื้นที่และทรัพย์สินของสวนเฉลิมพระเกียรติฯ ราชพฤกษ์ ๒๕๔๙ จากกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๒ โดยได้เริ่มเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นมา ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานชื่อว่า “อุทยานหลวงราชพฤกษ์” เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๓

อุทยานหลวงราชพฤกษ์มีพื้นที่ ๔๖๘ ไร่ ๓ งาน ๑๐ ตารางวา มีวัตถุประสงค์การบริหารจัดการเพื่อให้อุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็นศูนย์ความรู้ด้านพืชสวนและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวการเกษตรและวัฒนธรรมที่มีคุณภาพระดับนานาชาติ ประกอบด้วย ๓ แผนงาน ดังนี้

๑. แผนงานการเรียนรู้พระราชกรณียกิจและเศรษฐกิจชุมชน
๒. แผนงานการส่งเสริมการจัดกิจกรรมและการตลาด
๓. แผนงานการพัฒนาประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการ

อุทยานหลวงราชพฤกษ์แบ่งส่วนงานเป็น ๓ ฝ่าย ตามโดยมีโครงสร้างและอัตรากำลังดังนี้

แผนงานการเรียนรู้พระราชกรณียกิจและเศรษฐกิจชุมชน

๑. งานวิชาการและการเรียนรู้

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ โดยมีผู้เรียนรู้ จำนวน ๒๑,๔๓๐ คน ประกอบด้วย การจัดฝึกอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ต่างๆ ๒,๔๗๕ คน ให้ความรู้แบบกลุ่มตามฐานการเรียนรู้ ๑๔,๒๖๐ คน จัดค่ายเยาวชน ๒๗๘ คน จัดนิทรรศการทางวิชาการด้านการเกษตร ๔,๔๑๗ คน ดังนี้

กิจกรรม/หลักสูตร	จำนวนครั้ง	จำนวนผู้เรียนรู้
๑) จัดฝึกอบรม	๒๗	๒,๔๗๕
- การจัดและตกแต่งภูมิทัศน์	๑	๗
- อาสาสมัครที่ปรึกษาการเงินภาคครัวเรือน (หมอนหิน) ร่วมกับ ธกส.	๓	๒๑๙
- วิถีชีวิต	๑	๑๘
- การบรรยายตามฐานการเรียนรู้ ๖ เรื่อง ประกอบด้วย - เกษตรทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว - สมุนไพร - พรรณไม้ในเรือนพิชทะเลทราย - พรรณไม้ในเรือนร่มไม้ - พรรณไม้ในเรือนพิชเมืองหนาว - การปลูกพืชไร่ดิน	๒๒	๒,๒๓๑
๒) ให้ความรู้แบบกลุ่มตามฐานการเรียนรู้ โดยนำชมสวนและบรรยายให้ความรู้	๑๓๖	๑๔,๒๖๐
๓) การจัดค่ายเยาวชน	๒	๒๗๘
- ค่าย English with Green Earth Camp ร่วมกับสถาบันภาษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	๑	๒๓๓
- ค่ายเครือข่ายเยาวชนโครงการหลวงสร้างสรรค์สื่อเพื่อสิ่งแวดล้อม ร่วมกับมูลนิธิโครงการหลวง	๑	๔๕
๔) การจัดนิทรรศการทางวิชาการด้านการเกษตร	๗	๔,๔๑๗
- พรรณไม้สี่เหลืงสดชื่น	๑	๔๘๓
- พรรณไม้ในโครงการหลวง	๑	๑,๕๔๑
- ดูแลสุขภาพในฤดูหนาวด้วยแพทย์แผนไทยและภูมิปัญญาล้านนา	๑	๑,๑๔๕
- ดอกเอื้องงาม	๑	๘๔๘
- สร้างโลกเขียวสวยด้วยต้นไม้และการบริโภคผักปลอดภัยไร้สารพิษ	๑	๑๕๐
- แมลงมีชีวิต: ตักแตนใบไม้	๑	
- ๓Gs๓RS และสร้างโลกเขียวสวยด้วยการปลูกต้นไม้	๑	๒๕๐
รวมทั้งสิ้น	๑๗๙	๒๑,๔๓๐

การบริหารจัดการอุทยานหลวงราชพฤกษ์

๒. งานรวบรวมพรรณไม้และการทำฐานข้อมูลพรรณไม้

๒.๑) งานรวบรวมพรรณไม้ จัดหาพรรณไม้เพิ่มเติมจำนวน ๑๐ ประเภท รวม ๑,๑๕๔ ชนิด (ดังตาราง) เมื่อรวมกับพรรณไม้ที่มีอยู่เดิม จำนวนพรรณไม้ที่รวบรวมในอุทยานหลวงราชพฤกษ์ทั้งหมด ๒,๖๖๑ ชนิด

ลำดับ	ประเภท	จำนวนชนิดพรรณไม้เพิ่มเติม
๑	กล้วยไม้	๒๔๔
๒	ปาล์ม	๑
๓	เฟิร์น	๓๗
๔	ไม้คลุมดิน	๑๑
๕	ไม้น้ำ	๓๖
๖	ไม้พุ่ม	๘๓
๗	ไม้ยืนต้น	๕๐
๘	ไม้ล้มลุก	๓๖๔
๙	ไม้เลื้อย	๑๖๑
๑๐	พืชทะเลทราย	๘๓
๑๑	พืชกินแมลง	๘๔
รวม		๑,๑๕๔

๒.๒) การจัดทำฐานข้อมูลพรรณไม้ในอุทยานหลวงราชพฤกษ์ ได้รวบรวมข้อมูลพรรณไม้ได้ทั้งหมด ๖๔๓ ชนิด ประกอบด้วย กล้วยไม้ ๑๕๕ ชนิด ปาล์ม ๗ ชนิด เฟิร์น ๔ ชนิด ไม้คลุมดิน ๕ ชนิด ไม้น้ำ ๘ ชนิด ไม้พุ่ม ๖๙ ชนิด ไม้ยืนต้น ๒๒๙ ชนิด ไม้ล้มลุก ๑๑๐ ชนิด ไม้เลื้อย ๕๓ ชนิด หญ้า ๓ ชนิด และได้จัดทำโปรแกรมโครงสร้างฐานข้อมูลพรรณไม้พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมแล้วเสร็จจำนวน ๔๗๓ ชนิด

๓. การปรับปรุงและพัฒนาสวน

๓.๑) งานปรับปรุงและพัฒนาสวน โดยดูแลรักษาบำรุงพรรณไม้ เพื่อให้สวนสะอาดและสวยงามอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งการเปลี่ยนพรรณไม้ดอกนานาชนิด รวมถึงปรับปรุงพัฒนาสวน เพื่อเปลี่ยนมุมมอง ให้สวนมีความแปลกตา สวยงามและน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชม โดยมีการปรับปรุง ๑) สวนกล้วยไม้ ๒) จัดสวนแบบอังกฤษบริเวณแนวแกนกลาง ๓) สวนบอนไซ ๔) พื้นที่ทางเข้า – ออกด้านหน้าอุทยานหลวงราชพฤกษ์ ๕) หน้าอาคารบริการนักท่องเที่ยว ๖) สร้างอุโมงค์ต้นไม้ ๗) สวนไทยบริเวณเนินชั้นบันได ๘) บริเวณด้านหน้าประตูช้าง ๙) อาคารโลกแมลง ๑๐) สวนริโซเคิล ๑๑) บริเวณเนินหลังเต่า ทางเข้า-ออกหลักและเนินราชพฤกษ์ ๑๒) สวนป่าเขตร้อน ๑๓) ภายในเรือนรมไม้ ๑๔) สวนสวัสต์ ๑๕) สวนทะเลทราย ๑๖) อาคารสำนักงาน ๒ ๑๗) อุโมงค์ทางเดิน (Green tunnel)

สวนกล้วยไม้

สวนบอนไซ

สวนริโซเคิล

เรือนร่มไม้

เนินหลังเต่า

สวนทะเลทราย

๓.๒) งานขยายพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต เพาะเลี้ยงพรรณไม้เพื่อตกแต่งภูมิทัศน์ ทั้งสิ้น ๒๐๕,๔๖๐ ต้น ผลิตพรรณไม้และเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเพื่อจำหน่าย จำนวน ๔๗ รายการ รวมทั้งหมด ๑,๘๗๐ แบ่งเป็นไม้ขวด ๓๐ รายการ จำนวน ๑,๕๐๐ ขวด และไม้กระถาง จำนวน ๑๗ รายการ รวม ๓๗๐ กระถาง นอกจากนั้นได้ผลิตด้วยการเพาะเมล็ด ปักชำ จำนวน ๗๐ ชนิด รวมกว่า ๒๐,๐๐๐ ต้น ผลิตปุ๋ยหมัก ๒๐ ตัน ผลิตปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๑,๘๐๐ ลิตร และผลิตปุ๋ยใส่เดือนดินได้ ๒๐๐ ลิตร ซึ่งเมื่อนำมาใช้พบว่าได้ผลดี ทำให้อุทยานหลวงราชพฤกษ์สามารถประหยัดงบประมาณในการจัดซื้อปุ๋ยดังกล่าวได้เป็นเงินจำนวน ๑๕๔,๐๐๐ บาท

ผลิตพรรณไม้และเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเพื่อตกแต่งภูมิทัศน์ภายในอุทยานหลวงราชพฤกษ์และจัดจำหน่าย

ผลิตปุ๋ยหมักปุ๋ยอินทรีย์เพื่อใช้ในอุทยานหลวงราชพฤกษ์

แผนงานการส่งเสริมการจัดกิจกรรมและการตลาด

๑. จัดกิจกรรมด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ รวม ๙ ครั้ง มีผู้ร่วมงานทั้งสิ้น ๕๒๗,๘๘๘ คน ได้แก่ ๑) เทศกาลดอกไม้บาน ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ๓๖๒,๖๓๗ คน ๒) งาน Agriculture Asia ๒๐๑๐ มีผู้เข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการ ๒๖๕ คน มีผู้เข้าชมงาน ๑๐,๐๐๐ คน ๓) งานราชพฤกษ์รวมใจรักรักพอลง ๘๘,๘๐๕ คน ๔) จัดงานวันเด็กแห่งชาติ ๓๐,๒๘๑ คน ๕) จัดงานมหกรรมวันการศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศเทิดไท้องค์ราชัน ภาคเหนือ ๖,๖๑๐ คน ๖) งานวันวาเลนไทน์ ๕,๗๕๖ คน ๗) จัดงานปีใหม่เมืองดอกเอื้องงาม ๒๐,๑๙๕ คน ๘) งานวันต้นไม้แห่งชาติ ๑,๒๓๖ คน ๙) งานวันแม่แห่งชาติ ๒,๑๐๓ คน

๒. ด้านการตลาดและการหารายได้ ระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๓ - ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ มีรายได้จากกิจกรรมต่างๆ หลังหักภาษีจำนวนทั้งสิ้น ๒๙,๙๕๘,๑๖๗.๒๗ บาท ผู้เข้าชมที่เข้ามาในอุทยานหลวงราชพฤกษ์ จำนวน ๖๗๑,๓๐๘ คน แบ่งเป็น ผู้เข้าชมที่จ่ายค่าบัตร ๔๖๗,๑๐๘ คน ผู้เข้าชมที่จ่ายค่าบัตรบำรุงสวนแบบเหมาจ่าย ๙๖,๓๘๙ คน

รายได้ของอุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๓ - ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔

รายการ	เป้าหมาย (ทั้งปี)	รายได้หลังหักภาษี (บาท)
๑. รายได้จากการขายบัตร	๑๓,๙๖๒,๐๐๐	๑๘,๘๑๓,๔๙๐.๖๖
๒. รายได้จากการจำหน่ายของที่ระลึก	๖๐๐,๐๐๐	๑,๑๒๖,๐๕๒.๓๒
๓. รายได้จากการให้บริการรถพ่วง	๑,๖๘๐,๐๐๐	๒,๐๙๑,๑๑๙.๖๖
๔. รายได้จากการให้เช่าสถานที่จัดกิจกรรม	๑,๔๐๐,๐๐๐	๑,๖๘๔,๕๖๒.๓๘
๕. รายได้จากการให้บริการฝึกอบรม	-	๔๙,๐๙๓.๔๗
๖. รายได้จากการให้เช่ารถกอล์ฟและรถจักรยาน	๓๑๐,๐๐๐	๕๑๖,๕๖๘.๐๘
๗. รายได้จากการขายขนมและเครื่องดื่ม	-	๘๗๖,๖๕๘.๐๐
๘. รายได้จากการรับฝากขายสินค้า	-	๑๑๗,๗๘๖.๘๗
๙. ดอกเบี้ยเงินฝากจากสถาบันการเงิน	-	๔๔๕,๖๐๐.๙๓
๑๐. รายได้อื่นๆ(ขายแบบก่อสร้าง ค่าปรับ ฯลฯ)	-	๔,๒๓๗,๒๓๔.๙๐
รวมรายได้ทั้งสิ้น	๑๘,๐๖๒,๔๐๐	๒๙,๙๕๘,๑๖๗.๒๗

แผนงานการพัฒนาประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการ

งานอำนวยการ รับผิดชอบงานด้านการวางแผนงานหรือแผนปฏิบัติการ ปฏิบัติงานด้านธุรการ พัสดุ การจัดซื้อจัดจ้าง การบัญชี และการเงินของอุทยานหลวงราชพฤกษ์ รวมทั้งการสำรวจดูแลความเรียบร้อย ความสวยงาม ความสะอาดของอาคารสถานที่และความปลอดภัยในอุทยานหลวงราชพฤกษ์

ด้านบุคลากร อุทยานหลวงราชพฤกษ์มีผู้ปฏิบัติงานรวม ๒๓๑ คน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ประจำ ๒๖ คน เจ้าหน้าที่โครงการ ๔๐ คน และ คนสวน ๑๖๕ คน นอกจากนั้นมีการจ้างเหมา รปภ. (บริษัทเอกชน) ๔๕ คน จ้างเหมาทำความสะอาด(บริษัทเอกชน) ๔๔ คน

งานอาคารและสถานที่ ดำเนินการดูแลอาคารสถานที่ในอุทยานหลวงราชพฤกษ์ จำนวน ๑๐๒ หลัง และห้องน้ำ ๕๖๕ ห้อง ประกอบด้วย

- อาคารนิทรรศการ	๒	หลัง
- อาคารจำหน่ายบัตรและอาคารบริการนักท่องเที่ยว	๔	หลัง
- อาคารจัดแสดงนิทรรศการตามสวนต่าง ๆ	๑๐	หลัง
- อาคารสวนองค์กร	๒๒	หลัง
- อาคารสวนนานาชาติ	๒๓	หลัง
- อาคารสำนักงาน	๒	หลัง
- ร้านอาหารและร้านขายของ	๒๘	หลัง
- อาคารเรือนไทยและชานพักเรือนไทย	๔	หลัง
- หอค้าหลวง	๑	หลัง
- อาคารเตรียมการแสดง	๒	หลัง
- อาคารโรงสูบน้ำและอาคารผลิตน้ำดื่ม	๒	หลัง
- อาคารเก็บพัสดุและอาคารซ่อมบำรุง	๒	หลัง
- ห้องน้ำถาวรและชั่วคราว	๕๖๕	ห้อง

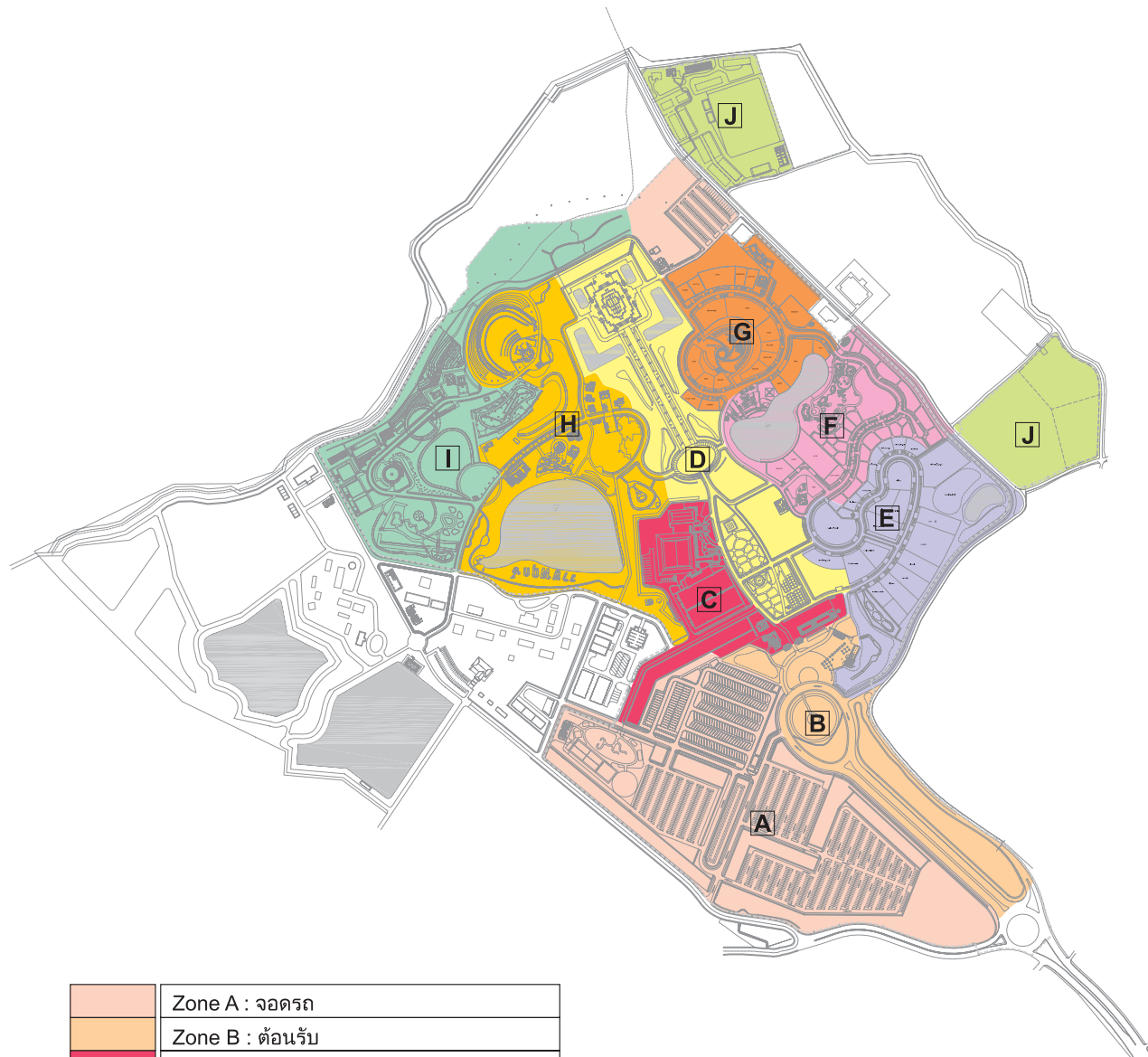

ตารางกิจกรรมอุทยานหลวงราชพฤกษ์ ประจำปี ๒๕๕๔

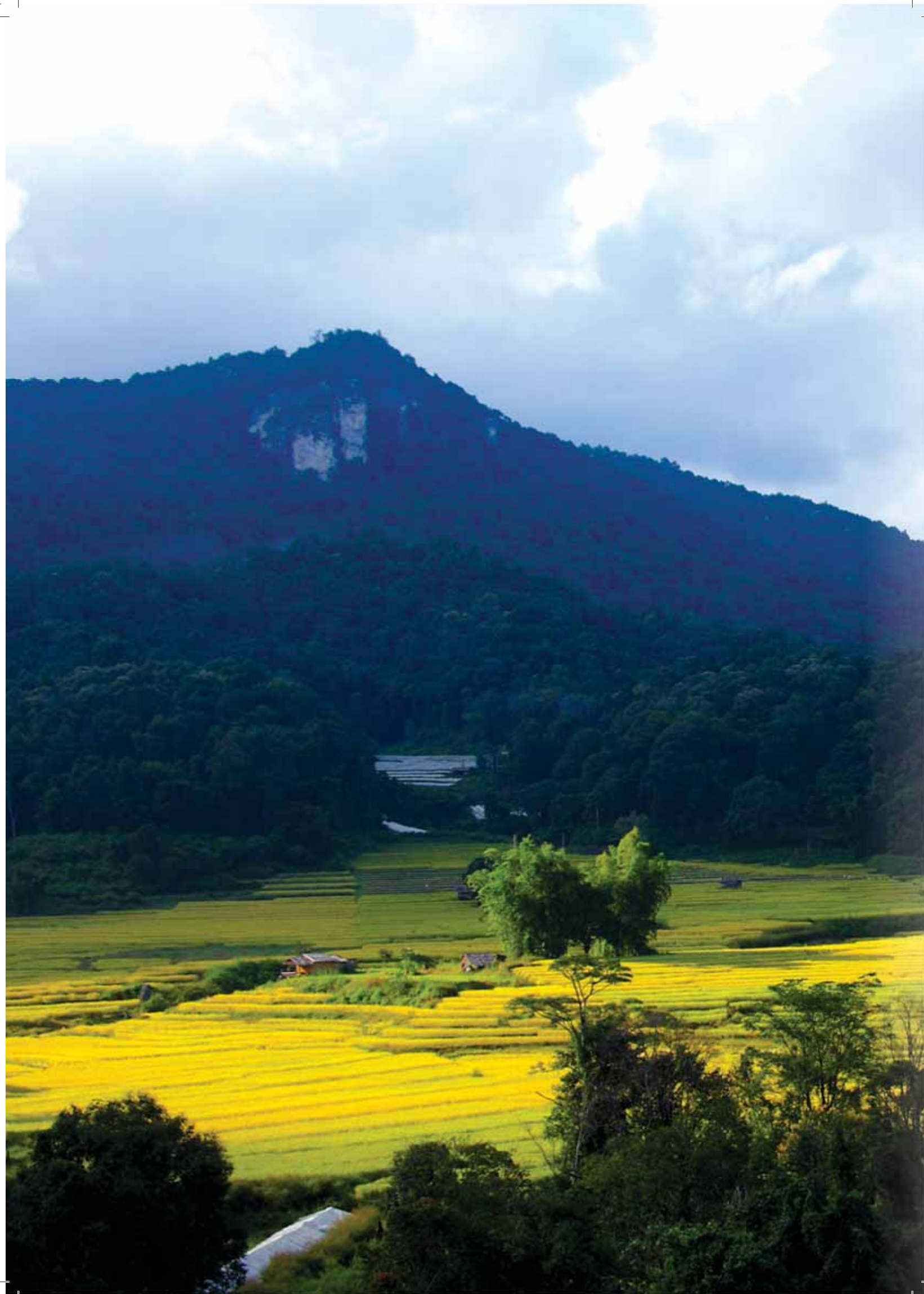
วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	รูปแบบกิจกรรม
๑ ธันวาคม ๒๕๕๓ – ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔	เทศกาลดอกไม้บาน ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์	งานประจำปีของอุทยานหลวงราชพฤกษ์ที่จะจัดต่อเนื่องกันไปทุกๆ ปี เป็นการจัดแสดงสวนสวยและดอกไม้เมืองหนาวนานาพันธุ์จากโครงการหลวงที่แปลกตาและสวยงามตลอดช่วง ๓ เดือน
๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๓ – ๖ มกราคม ๒๕๕๔	เทศกาลวันคริสต์มาสและงานส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่	จัดสวนสวยด้วยดอกไม้และสร้างบรรยากาศ ให้เข้ากับเทศกาล เทศกาลวันคริสต์มาสและงานส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่
๘ มกราคม ๒๕๕๔	งานวันเด็กแห่งชาติ	เป็นการจัดกิจกรรมให้กับเด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมและทำกิจกรรมที่สนุกสนานร่วมกับอุทยานหลวงราชพฤกษ์
๓-๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔	เทศกาลตรุษจีน	เป็นการจัดตกแต่งสวนสวยพร้อมจัดกิจกรรม ตามประเพณีนิยมที่สำคัญของชาวจีน ณ สวนประเทศจีน ของอุทยานหลวงราชพฤกษ์
๑๒-๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔	งานอุทยานหลวงราชพฤกษ์อินเลิฟ	เป็นการจัดสวนสวย ดอกไม้งาม เบ่งบาน รับวันหวาน ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวร่วมฉลองวันแห่งความรักในบรรยากาศที่แสนโรแมนติก ท่ามกลางสวนสวยพร้อมกิจกรรมที่เต็มไปด้วยกลิ่นไอของความรัก
๑๒-๑๗ เมษายน ๒๕๕๔	ปีใหม่เมืองดอกเอื้องงาม ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์	การส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมล้านนาและจัดแสดงกล้วยไม้ชนิดต่างๆ ภายในงานยังมีกิจกรรมที่น่าสนใจและเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม เช่น การสงฆ์พระพุทธรูป การเคาะระฆังรับน้ำพระพุทธรูป กิจกรรมทำทานโดยการปักตุงบนเจดีย์ทราย กาดหมั้ว การสาธิตการทำตุงและการทำขนมพื้นบ้านพร้อมชมการแสดงดนตรีพื้นเมือง ฟ้อนรำ และขบวนแห่สงกรานต์ ชุ่มเย็นกับอุโมงค์พืชมหายาก ๓๐ เมตร
๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔	งานวันต้นไม้แห่งชาติ	จัดแสดงความหลากหลายของพรรณไม้ โดยใช้แนวความคิดหลักของการลดโลกร้อน พร้อมทั้งปลูกต้นราชพฤกษ์ จำนวน ๒,๐๐๐ ต้น พร้อมชมจัดแสดงนิทรรศการพรรณไม้แปลกและหายากรวมทั้งมีกิจกรรมให้ความรู้ต่างๆ มากมาย
๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๔	งานวันแม่แห่งชาติ	เป็นการจัดกิจกรรม วันแม่แห่งชาติ โดยเน้นกิจกรรม คุณแม่และคุณลูก ได้ทำกิจกรรมร่วมกันท่ามกลางสวน และถ่ายภาพร่วมกับแมสคอต ของอุทยานหลวงราชพฤกษ์

แผนผังการใช้ที่ดินของอุทยานหลวงราชพฤกษ์

	Zone A : จอดรถ
	Zone B : ต้อนรับ
	Zone C : นิทรรศการ
	Zone D : แกนหลวง
	Zone E : พิพิธภัณฑ์เชิงเกษตร
	Zone F : กิจกรรมและนันทนาการ
	Zone G : สวนวัฒนธรรมนานาชาติ
	Zone H : เอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย
	Zone I : ความหลากหลายทางชีวภาพ
	Zone J : เพาะชำและขยายพันธุ์ไม้

hrdi

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
Highland Research and Development Institute (Public Organization)

ภาคผนวก

รายงานการเงิน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๔

๑. งบประมาณและสินทรัพย์

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ได้รับงบประมาณประจำปี พ.ศ.๒๕๕๔ รวมทั้งสิ้น ๓๓๙,๙๔๙,๙๐๐ บาท ดำเนินการภายใต้ ๔ ยุทธศาสตร์ มีผลการเบิกจ่ายงบประมาณ จำนวน ๓๓๓,๙๑๓,๔๒๔.๗๖ บาท คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๒๒ ดังนี้

สรุปงบประมาณแยกตามยุทธศาสตร์และผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

ยุทธศาสตร์	งบประมาณ (บาท)		
	ที่ได้รับจัดสรร	ผลการใช้จ่ายงบประมาณ	ร้อยละ
๑. ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา	๕๖,๓๐๗,๐๘๐.๐๐	๕๕,๒๙๙,๑๐๔.๖๓	๙๖.๔๓
๒. ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน	๑๑๙,๔๒๔,๖๕๐.๐๐	๑๑๖,๕๑๑,๑๙๙.๖๙	๙๗.๕๖
๓. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	๙๓,๓๖๕,๘๓๐.๐๐	๙๒,๔๒๗,๔๔๕.๖๓	๙๘.๙๙
๔. การบริหารจัดการอุทยานหลวงราชพฤกษ์	๗๐,๘๕๒,๓๔๐.๐๐	๗๐,๖๗๕,๖๗๔.๘๑	๙๙.๗๕
รวม	๓๓๙,๙๔๙,๙๐๐.๐๐	๓๓๓,๙๑๓,๔๒๔.๗๖	๙๘.๒๒

สินทรัพย์และการเงิน

งบแสดงฐานะการเงินประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๔
ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ และ ๒๕๕๓

(หน่วย : บาท)

		หมายเหตุ	๒๕๕๔	๒๕๕๓
สินทรัพย์				
สินทรัพย์หมุนเวียน				
	เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	๒	๑๘๖,๐๓๕,๖๔๑.๖๘	๑๐๗,๖๙๑,๗๔๐.๐๕
	ลูกหนี้ระยะสั้น	๓	๑๒,๑๘๖,๐๘๘.๘๔	๒,๐๔๐,๑๔๖.๒๗
	วัสดุคงเหลือ		๕๓๗,๔๙๘.๐๔	๔๑๓,๗๘๐.๐๔
	สินค้างเหลือ		๑,๒๑๑,๓๖๗.๐๕	๓๕๕,๘๘๒.๒๙
	รายได้ค้างรับ		๒,๓๘๗,๗๗๗.๘๖	๑,๔๔๖,๒๕๔.๑๔
	สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น		๑,๙๒๘,๙๔๔.๖๖	๑,๖๐๔,๘๖๙.๑๔
	รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		๒๐๔,๒๘๗,๓๕๘.๑๓	๑๑๓,๕๕๒,๖๗๑.๙๓
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน				
	ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (สุทธิ)	๔	๘๑๖,๙๙๓,๙๔๒.๐๙	๗๐๙,๑๗๙,๓๑๒.๔๙
	สินทรัพย์โครงสร้างพื้นฐาน (สุทธิ)	๕	๒๙๓,๕๙๑,๒๙๒.๘๖	๓๐๗,๖๐๐,๘๘๐.๓๑
	สินทรัพย์ไม่มีตัวตน (สุทธิ)	๖	๑,๑๑๒,๑๗๐,๕๑๒.๐๖	๑,๖๖๖,๘๘๓.๔๔
	รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		๑,๑๑๒,๒๘๕,๘๒๕.๙๑	๑,๐๑๘,๔๔๗,๐๗๖.๒๔
รวมสินทรัพย์			๓,๑๖๖,๕๗๓,๑๘๔.๑๐	๒,๑๓๑,๙๙๙,๗๔๘.๑๗

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของการงบการเงินนี้

สินทรัพย์และการเงิน
งบแสดงฐานะการเงินประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๔
ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ และ ๒๕๕๓

(หน่วย : บาท)

		หมายเหตุ	๒๕๕๔	๒๕๕๓
หนี้สิน	หนี้สินหมุนเวียน			
	เจ้าหนี้		๒๒,๔๖๕,๓๒๕.๕๒	๒๓,๘๓๓,๘๐๗.๑๒
	ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย		๖,๔๙๐,๕๓๖.๓๔	๑๐,๕๗๓,๙๖๖.๔๐
	รายได้รับล่วงหน้า		-	๑๕๐,๐๐๐.๐๐
	เงินรับฝากและเงินประกัน		๑๑,๓๔๓,๕๖๕.๘๓	๔,๒๑๖,๘๓๒.๗๓
	หนี้สินหมุนเวียนอื่น		๑,๐๔๓,๖๕๘.๓๒	๓๔๖,๗๑๘.๙๗
	รวมหนี้สินหมุนเวียน		๔๑,๓๔๓,๐๘๖.๐๑	๓๙,๑๒๑,๓๒๕.๒๒
หนี้สินไม่หมุนเวียน	รายได้รอการรับรู้ (สุก)		๑,๘๓๕,๖๕๙.๔๕	๕๙๑,๔๗๑.๐๓
	รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน		๑,๘๓๕,๖๕๙.๔๕	๕๙๑,๔๗๑.๐๓
	รวมหนี้สิน		๔๓,๑๗๘,๗๔๕.๔๖	๓๙,๗๑๒,๗๙๖.๒๕
สินทรัพย์สุก			๑,๒๓๗,๒๓๗.๙๔	๑,๐๙๒,๒๘๖,๙๕๑.๙๗
สินทรัพย์สุก				
	ทุน	๗	๑,๐๒๑,๙๕๑,๗๗๙.๙๐	๑,๐๒๑,๙๕๑,๗๗๙.๙๐
	รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสะสม	๗	๒๕๑,๓๒๗,๓๔๔.๘๓	๗๐,๓๓๕,๑๗๒.๐๒
	รวมสินทรัพย์สุก		๑,๒๗๓,๒๗๙,๑๒๔.๗๓	๑,๐๙๒,๒๘๖,๙๕๑.๙๗

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

งบรายได้และค่าใช้จ่าย
สำหรับสิ้นปี สิ้นสุดวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ และ ๒๕๕๓

(หน่วย : บาท)

		หมายเหตุ	๒๕๕๔	๒๕๕๓
รายได้จากการดำเนินงาน	รายได้จากรัฐบาล :			
	รายได้จากงบประมาณ		๓๓๙,๙๔๙,๙๐๐.๐๐	๓๑๖,๐๑๑,๑๐๐.๐๐
	รายได้เงินกลาง		๒๒๖,๘๒๔,๐๔๔.๐๐	๑๕,๗๘๐,๐๐๐.๐๐
	รวมรายได้จากรัฐบาล		๕๖๖,๗๗๓,๙๔๔.๐๐	๓๓๑,๗๙๑,๑๐๐.๐๐
รายได้จากแหล่งอื่น :	รายได้จากการขายสินค้าและบริการ	๘	๓๓,๖๖๓,๑๔๕.๘๕	๒๑,๓๖๗,๗๘๔.๕๔
	รายได้จากเงินช่วยเหลือและเงินบริจาค	๙	๑๕,๑๔๐,๘๒๗.๒๑	๒๐,๕๘๑,๗๒๕.๖๙
	รายได้อื่น		๒,๒๓๔,๒๐๗.๕๔	๑,๖๕๒,๓๖๕.๕๔
	รวมรายได้จากแหล่งอื่น		๕๑,๐๓๘,๑๘๐.๖๐	๔๓,๖๐๑,๘๗๕.๗๗
รวมรายได้จากการดำเนินงาน			๖๑๗,๘๑๒,๑๒๔.๖๐	๓๗๕,๓๙๒,๙๗๕.๗๗

(หน่วย : บาท)

ค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน	หมายเหตุ	๒๕๕๔	๒๕๕๓
ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร	๑๐	๕๓,๐๔๕,๔๖๘.๖๐	๔๗,๘๑๗,๑๑๖.๑๗
ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม		๒๑,๔๐๓,๘๕๙.๔๖	๒๒,๒๕๕,๖๕๒.๕๖
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง		๒๘,๒๖๓,๔๑๔.๐๗	๒๑,๓๘๕,๑๑๕.๖๐
ค่าวัสดุและค่าใช้สอย	๑๑	๒๓๒,๖๓๕,๘๓๕.๓๐	๒๐๕,๑๒๖,๔๒๗.๘๐
ต้นทุนขาย	๑๒	๑,๓๓๓,๔๘๗.๗๙	๖๑๗,๑๖๔.๑๘
ค่าสาธารณูปโภค	๑๓	๗,๖๑๐,๗๑๐.๓๘	๗,๔๗๗,๗๔๖.๖๐
ค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุน	๑๔	๑๙,๕๑๔,๕๐๐.๐๐	๒๒,๓๔๕,๒๐๐.๐๐
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับภาษี		-	๗๙,๕๗๐.๘๖
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	๑๕	๖๕,๐๒๑,๓๑๕.๖๓	๕๑,๗๐๑,๙๔๓.๙๓
ค่าสอบบัญชี		๑๓๐,๐๐๐.๐๐	๑๓๐,๐๐๐.๐๐
ค่าใช้จ่ายอื่น		๖,๙๙๙,๙๙๑.๐๔	๙๖๔,๕๔๖.๑๐
รวมค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน		๔๓๖,๙๑๒,๕๖๕.๘๗	๓๗๙,๙๐๐,๔๘๓.๘๐
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน		๑๓๙,๑๒๕,๙๒๘.๙๐	(๔,๕๐๗,๕๐๘.๐๓)
รายได้/ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกิดจากการดำเนินงาน			
ค่าบริการค่าธรรมเนียมให้กับหน่วยงานภายนอก		-	-
รวมรายได้/ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกิดจากการดำเนินงาน		-	-
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ		๑๘๑,๘๘๙,๔๙๒.๓๓	(๔,๕๐๗,๕๐๘.๐๓)

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

๒. หมายเหตุประกอบงบการเงิน

หมายเหตุที่ ๑ สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

- ๑.๑ หลักเกณฑ์ในการจัดทำ งบการเงินนี้จัดทำขึ้นตามเกณฑ์คงค้างโดยเป็นไปตามข้อกำหนดในหลักการและ นโยบายการบัญชี สำหรับหน่วยงานภาครัฐ ฉบับที่ ๒ ตามประกาศกระทรวงการคลังเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๖ และรูปแบบรายงานตามหนังสือ ที่ กค.๐๔๒๓.๒/ว ๔๑๐ ลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๑
- ๑.๒ หน่วยงานที่เสนอรายงาน งบการเงินนี้เป็นการแสดงภาพรวมของ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
- ๑.๓ รอบระยะเวลาบัญชี (Account Period) สถาบันฯ กำหนดรอบระยะเวลาบัญชี โดยถือตามปีงบประมาณ โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ในงวดถัดไป
- ๑.๔ การรับรู้รายได้
 - รายได้จากการดำเนินงาน รับรู้ตามเกณฑ์คงค้าง (Accrual Basis)
 - รายได้ดอกเบี้ย รับรู้ตามเกณฑ์สัดส่วนของเวลา โดยคำนึงถึงอัตราผลตอบแทนตามที่ธนาคารกำหนด
 - รายได้จากการรับบริจาคสินทรัพย์ บันทึกเป็นหนี้สินภายใต้บัญชีรายได้รอการรับรู้ และจะทยอยรับรู้เป็นรายได้จากการรับบริจาคตามสัดส่วนของค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ที่ได้รับบริจาคในแต่ละงวดบัญชี
 - รับรู้รายได้จากเงินอุดหนุนเมื่อได้รับเงินอุดหนุนจริง
- ๑.๕ การรับรู้ค่าใช้จ่าย รับรู้ตามเกณฑ์คงค้าง (Accrual Basis)
- ๑.๖ วัสดุคงเหลือ บันทึกรับรู้ในราคาทุนที่ได้มา และแสดงตามราคาทุนที่คำนวณโดยวิธี เข้าก่อนออกก่อน (FIFO)
- ๑.๗ อาคารและสิ่งปลูกสร้าง รวมทั้งครุภัณฑ์และอุปกรณ์ (สุทธิ) แสดงราคาทุนหักค่าเสื่อมราคาสะสม โดยปฏิบัติตามที่กรมบัญชีกลางกำหนด ราคาทุนของสินทรัพย์ถาวรส่วนที่ได้รับโอนจากสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และที่ได้รับโอนจากกรมวิชาการเกษตร บันทึกราคาเริ่มต้นในราคาที่รับโอนมาภายหลังจากที่ได้ตีราคาเพื่อใช้เกณฑ์คงค้างตามหนังสือกรมบัญชีกลางวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๕ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ เรื่อง การตีราคาทรัพย์สิน

๑.๘ ค่าเสื่อมราคาและการตัดจำหน่าย คำนวณโดยวิธีเส้นตรง อายุการใช้งานและอัตราค่าเสื่อมราคาอาคาร สิ่งปลูกสร้าง ครุภัณฑ์และอุปกรณ์ ที่สถาบันฯ ได้รับโอนมาจากสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อเริ่มจัดตั้งเป็น องค์การมหาชน และที่ได้รับโอนจากกรมวิชาการเกษตร คิดค่าเสื่อมราคาตามอายุการใช้งานที่ยังคงเหลืออยู่ของ ครุภัณฑ์นั้นตามที่กระทรวงการคลังกำหนด

สำหรับสินทรัพย์ที่สถาบันฯ จัดหามาภายหลังให้ถือปฏิบัติโดยใช้อัตราค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ของกรมบัญชีกลางเป็นแนวทาง

ดังนี้

(หน่วย : บาท)

	ปี	อัตราค่าเสื่อมราคาร้อยละ/ต่อปี
อาคารและสิ่งปลูกสร้าง	๘ - ๔๐	๕ - ๑๒.๕๐
ครุภัณฑ์และอุปกรณ์	๔ - ๒๐	๒๐
โปรแกรมคอมพิวเตอร์	๕	๕ - ๒๐

การนับระยะเวลาการใช้งานเพื่อคำนวณค่าเสื่อมราคาหรือตัดจำหน่าย ใช้วิธีนับเป็นเดือน กล่าวคือ สินทรัพย์ที่หน่วยงานได้รับมาในระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ของเดือนให้คิดค่าเสื่อมราคาเต็มเดือน หากได้รับมาหลังวันที่ ๑๕ เป็นต้นไป ให้คิดค่าเสื่อมราคาในเดือนถัดไป

สินทรัพย์ไม่มีตัวตน บันทึกบัญชีตามราคาทุนหักค่าตัดจำหน่ายสะสม

๑.๙ สิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้รับโอนสิทธิจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ใช้พื้นที่ของอุทยานแห่งชาติสุเทพ-ปุย เพื่อเป็นที่ตั้งสำนักงาน และเพื่อการศึกษาและวิจัยโครงการหลวง จำนวน ๒ พื้นที่ คือ

๑. พื้นที่ด้านเหนือของอุทยานฯ เป็นที่ตั้งอาคารที่ทำการและห้องปฏิบัติการต่างๆ ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ พื้นที่ ๕๘๓.๑๗ ไร่

๒. พื้นที่ด้านใต้ของอุทยานฯ เพื่อใช้สำหรับงานศึกษาวิจัยด้านการปฏิบัติการต่างๆ ไร่แม่เหิยะ ต.หนองควาย อ.เมือง จ.เชียงใหม่ พื้นที่ ๙๔.๐๓ ไร่

๓. สิทธิการใช้ประโยชน์บนพื้นที่ดินที่ได้รับโอนมาจากกรมวิชาการ จำนวน ๓ แปลง รวมพื้นที่ ๔๖๘ ไร่ ๓ งาน ๑๐ ตารางวา พร้อมอาคารและสิ่งปลูกสร้างซึ่งมีรั้วล้อมรอบ โดยมี อาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	จด	พื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง
ทิศใต้	จด	พื้นที่ของกรมวิชาการเกษตร
ทิศตะวันออก	จด	ถนนราชพฤกษ์
ทิศตะวันตก	จด	พื้นที่ของกรมวิชาการเกษตร

๑.๑๐ ทุน บันทึกรับรู้มูลค่าตามบัญชีสุทธิของสินทรัพย์ หรือหนี้สินเป็นรายการปรับปรุงส่วนทุนของสถาบันฯ

หมายเหตุที่ ๒ เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

(หน่วย : บาท)

	๒๕๕๔	๒๕๕๓
เงินสดในมือ	-	๓๐,๘๕๐.๐๐
เงินฝากสถาบันการเงิน		
- เงินฝากกระแสรายวัน	๑๑๒,๙๑๘.๖๕	๑๒๐,๑๐๑.๐๑
- เงินฝากออมทรัพย์	๑๘๑,๓๕๔,๕๓๓.๕๓	๙๓,๓๐๔,๕๑๔.๒๔
- เงินฝากประจำ	๔,๑๖๘,๑๘๙.๕๐	๑๔,๒๓๖,๒๓๖.๘๐
รวม เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	๑๘๖,๐๓๕,๖๔๑.๖๘	๑๐๘,๓๙๐,๖๔๑.๐๕

หมายเหตุที่ ๓ ลูกหนี้ระยะสั้น

(หน่วย : บาท)

	๒๕๕๔	๒๕๕๓
ลูกหนี้เงินยืมงบประมาณ	๘๕๔,๗๔๕.๐๐	๑,๓๘๘,๑๖๖.๔๕
ลูกหนี้เงินยืม (โครงการฟื้นฟู)	-	๑๒๙,๐๓๓.๙๐
ลูกหนี้เงินยืม (โครงการไทย - ลาว)	๙๒,๘๑๑.๘๗	๒๖,๙๙๙.๘๐
ลูกหนี้เงินยืม (สวัสดิการ)	๑๓,๙๐๒.๐๐	๑๓,๙๐๒.๐๐
ลูกหนี้เงินยืม (เงินรายได้)	๒๔๒,๔๐๐.๐๐	๖๑,๐๐๐.๐๐
ลูกหนี้จากการขายหนังสือ	๒๖๒.๕๐	-
พักเงินยืมในงบประมาณ	๔๘๐,๒๓๗.๔๘	-
พักเงินยืมรายได้	๓๐,๓๓๕.๐๐	-
ลูกหนี้กรมสรรพากร	๙,๙๕๘,๕๑๔.๔๘	-
ลูกหนี้-สวพส.	-	-
ลูกหนี้อื่น	๕๑๒,๔๔๗.๕๑	๔๒๑,๐๔๔.๑๒
รวม ลูกหนี้ระยะสั้น	๑๒,๑๘๖,๐๘๘.๘๔	๒,๐๔๐,๑๖๖.๒๗

หมายเหตุที่ ๔ ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (สุทธิ)

(หน่วย : บาท)

	๒๕๕๔	๒๕๕๓
อาคารและสิ่งปลูกสร้าง	๘๑๖,๓๓๙,๓๕๔.๒๘	๗๖๔,๘๒๘,๒๓๗.๕๖
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	๑๖๓,๙๒๐,๐๘๒.๙๕	๑๓๒,๘๘๒,๓๘๒.๘๙
อาคารและสิ่งปลูกสร้าง (สุทธิ)	๖๕๒,๔๑๙,๒๗๑.๓๓	๖๓๑,๙๔๕,๘๕๔.๖๗
อุปกรณ์	๑๕๖,๔๖๑,๒๙๖.๐๘	๑๓๖,๙๓๔,๐๘๖.๗๙
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	๗๙,๓๓๗,๔๙๒.๓๓	๖๒,๕๕๙,๐๔๕.๔๒
อุปกรณ์ (สุทธิ)	๗๗,๑๒๓,๗๙๓.๗๕	๗๔,๓๗๕,๐๔๑.๓๗
งานระหว่างก่อสร้าง	๘๗,๔๘๘,๒๙๗.๐๑	๒,๘๑๘,๓๗๙.๔๕
รวม ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (สุทธิ)	๘๑๖,๙๙๑,๓๖๒.๐๙	๗๐๙,๑๓๙,๒๗๕.๔๙

หมายเหตุที่ ๕ ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (สุทธิ)

(หน่วย : บาท)

	๒๕๕๔	๒๕๕๓
สินทรัพย์โครงสร้างพื้นฐาน (ถนน)	๓๖๘,๐๖๖,๔๐๘.๖๖	๓๖๓,๓๔๙,๒๓๓.๖๗
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	๗๔,๔๗๕,๑๑๕.๘๐	๕๙,๗๔๘,๓๙๓.๓๖
รวม สินทรัพย์โครงสร้างพื้นฐาน (สุทธิ)	๒๙๓,๕๙๑,๒๙๒.๘๖	๓๐๓,๖๐๐,๘๔๐.๓๑

หมายเหตุที่ ๖ สินทรัพย์ไม่มีตัวตน (สุทธิ)

(หน่วย : บาท)

	๒๕๕๔	๒๕๕๓
โปรแกรมคอมพิวเตอร์	๓,๑๕๘,๗๗๙.๕๖	๒,๔๕๕,๖๒๔.๕๖
หัก ค่าเสื่อมราคาตัดจำหน่าย	๑,๕๗๓,๕๐๒.๔๕	๑,๐๗๘,๗๔๑.๑๒
โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (สุทธิ)	๑,๕๘๕,๒๗๗.๑๑	๑,๓๗๖,๘๘๓.๔๔
รวม สินทรัพย์ไม่มีตัวตน (สุทธิ)	๑,๕๘๕,๒๗๗.๑๑	๑,๓๗๖,๘๘๓.๔๔

หมายเหตุที่ ๗ ส่วนทุนและการเปลี่ยนแปลงในส่วนทุน

(หน่วย : บาท)

	๒๕๕๔	๒๕๕๓
ทุน		
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ ๓๐ กันยายน	๑,๐๒๑,๙๕๑,๙๙๙.๙๐	๒๔,๘๙๕,๙๕๒.๓๑
บวก รับโอนอุทยานหลวงราชพฤกษ์	-	๙๙๙,๐๕๕,๘๒๙.๕๙
ทุนสุทธิ	๑,๐๒๑,๙๕๑,๙๙๙.๙๐	๑,๐๒๑,๙๕๑,๙๙๙.๙๐
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสะสม		
ยอดยกมา	๓๐,๓๓๕,๑๙๒.๐๒	๓,๕๐๐,๐๐๐.๐๐
รายการปรับปรุงระหว่างงวด	(๘๙๙,๓๖๙.๕๒)	(๑๖๒,๔๒๒.๒๓)
	๖๙,๔๓๖,๘๒๒.๕๐	๓,๓๓๗,๕๗๗.๗๗
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายปีปัจจุบัน	๑๘๑,๘๘๙,๕๕๒.๓๓	(๔,๕๐๐,๐๐๐.๐๐)
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสะสมสุทธิ	๒๕๑,๓๒๖,๓๗๔.๘๓	๓๐,๓๓๕,๑๙๒.๐๒
รวม สินทรัพย์สุทธิ	๑,๒๗๓,๒๗๘,๓๗๔.๗๓	๑,๐๕๒,๒๕๑,๙๙๑.๙๒

หมายเหตุที่ ๘ รายได้จากการขายสินค้าและบริการ

(หน่วย : บาท)

	๒๕๕๔	๒๕๕๓
รายได้จากการให้บริการ-หน่วยงานภาครัฐ (โครงการฟื้น)	-	๑,๖๙๔,๐๐๐.๐๐
รายได้จากการให้บริการ-หน่วยงานภาครัฐ (โครงการไทย-ลาว)	๑,๑๒๒,๖๐๐.๐๐	๙๔๕,๙๙๔.๔๐
รายได้จากการให้บริการ-หน่วยงานภาครัฐ (โครงการลุ่มน้ำปิง-น่าน)	๑,๘๖๓,๙๕๙.๐๐	-
รายได้จากการให้บริการ - หน่วยงานภาครัฐ (โครงการยุทธศาสตร์พื้นที่สูง)	-	๒,๑๔๐,๑๘๖.๙๑
รายได้จากการให้บริการ - หน่วยงานภาครัฐ (โครงการยุทธศาสตร์เอมพี)	-	๖๕๒,๓๓๖.๔๔
รายได้ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	๑,๕๐๑,๐๐๔.๓๘	-
รายได้จากการปรับขึ้น	๒,๙๓๖,๙๖๖.๕๒	-
รายได้จากการให้บริการฝึกอบรม	๔๙,๐๙๓.๔๙	๒๕๖,๑๔๐.๑๘
รายได้จากการให้บริการ - ยานพาหนะ	๒,๖๐๓,๖๘๙.๙๔	๑,๔๓๐,๘๒๓.๔๘
รายได้จากการให้เช่าห้องพัก	๓๒,๘๒๓.๑๑	๑๓๒,๐๙๘.๙๓
รายได้จากการให้เช่าพื้นที่	๑,๖๘๙,๒๓๕.๒๘	๑,๔๓๓,๑๔๐.๒๓
รายได้จากร้านกาแฟ	๘๐๐,๐๐๐.๐๐	๓๒๐,๐๐๐.๐๐
รายได้จากการจำหน่ายหนังสือ	๔๒,๐๘๖.๕๐	๑๘,๓๓๑.๙๘
รายได้จากการจำหน่ายสินค้า	๘๑๘,๖๑๕.๙๔	๙๖๖,๘๕๒.๒๔
รายได้จากการจำหน่ายบัตรอุทยานหลวงราชพฤกษ์	๑๘,๘๑๓,๔๙๐.๖๖	๑๑,๐๓๔,๙๑๕.๙๘
รายได้จากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร	-	๔,๔๔๐.๐๐
รายได้จากการขายน้ำมัน	๕๘,๐๔๒.๐๖	-
รายได้จากการรับฝากขายสินค้า	๑๑๓,๙๖๖.๘๙	๓,๑๖๕.๔๖
รายได้จากการขายของที่ระลึก	๑,๑๒๖,๐๕๒.๓๒	๑๑,๕๙๘.๕๑
รวม รายได้จากการขายสินค้าและบริการ	๓๓,๖๖๓,๑๔๕.๘๕	๒๑,๓๖๓,๙๘๔.๕๔

หมายเหตุที่ ๙ รายได้จากเงินช่วยเหลือและเงินบริจาค

(หน่วย : บาท)

	๒๕๕๔	๒๕๕๓
เงินช่วยเหลือเพื่อการดำเนินงานจาก - หน่วยงานภาครัฐ (วว)	๒๐๓,๐๔๐.๐๐	๓๐๐,๐๐๐.๐๐
เงินช่วยเหลือเพื่อการดำเนินงานจาก - หน่วยงานภาครัฐ (อบต.ช่วยเหลือ)	-	-
เงินช่วยเหลือเพื่อการดำเนินงานจาก - หน่วยงานภาครัฐ (ไทย - ฮัฟกา)	-	-
เงินช่วยเหลือเพื่อการดำเนินงานจาก - หน่วยงานภาครัฐ (ฟิน)	๑๔,๖๐๑,๙๙๕.๖๓	๒๐,๑๐๐,๐๐๐.๐๐
เงินช่วยเหลือเพื่อการดำเนินงานจาก - โครงการปิดทองหลังพระ	-	๒๐,๐๐๐.๐๐
เงินช่วยเหลือเพื่อการดำเนินงานจาก - หน่วยงานภายนอก	-	๓๐,๐๐๐.๐๐
รายได้จากการรับบริจาค	๓๓๕,๘๑๑.๕๘	๑๓๑,๙๙๕.๖๙
รวม รายได้จากเงินช่วยเหลือและเงินบริจาค	๑๕,๑๔๐,๘๕๗.๖๑	๒๐,๕๕๑,๙๙๕.๖๙

หมายเหตุที่ ๑๐ ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร

(หน่วย : บาท)

	๒๕๕๔	๒๕๕๓
เงินเดือนและค่าจ้าง	๔๔,๙๙๙,๓๐๓.๐๐	๔๐,๙๙๙,๑๙๖.๘๑
ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่	๑,๙๙๙,๕๙๐.๐๐	๑,๕๙๐,๙๖๔.๘๐
ค่าครองชีพ	๑,๒๖๒,๐๕๙.๐๐	๑,๐๙๐,๑๔๐.๑๙
ค่าล่วงเวลา	๒,๑๔๒,๕๙๙.๐๐	๑,๙๙๙,๙๙๙.๐๐
เงินสมทบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเจ้าหน้าที่	๒,๑๔๒,๕๙๙.๐๐	๑,๙๙๙,๙๙๙.๐๐
ค่าช่วยเหลือจัดงานศพ	๑๙,๕๐๐.๐๐	๙,๕๐๐.๐๐
เงินเพิ่ม	๕๕,๐๐๐.๐๐	๒๑,๒๕๐.๐๐
ค่ารักษาพยาบาล	๙๑๑,๑๔๙.๐๐	๕๐๒,๑๑๔.๐๐
ค่าช่วยการศึกษาบุตร	๑๒๐,๑๒๒.๕๐	๑๐๐,๕๐๙.๐๐
รวม ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร	๕๓,๐๔๕,๔๖๘.๖๐	๔๙,๘๐๓,๑๑๖.๑๙

หมายเหตุที่ ๑๑ ค่าวัสดุและค่าใช้จ่าย

(หน่วย : บาท)

	๒๕๕๔	๒๕๕๓
ค่าครุภัณฑ์ต่ำกว่าเกณฑ์	๒,๕๔๘,๕๖๕.๔๙	๒,๐๐๙,๙๙๙.๖๘
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	๙,๔๑๓,๕๙๐.๕๙	๙,๔๑๓,๕๙๐.๕๙
ค่าวัสดุทั่วไป	๖๙,๙๑๔,๕๙๙.๐๘	๕๖,๙๑๔,๕๙๙.๐๘
ค่าซ่อมแซม	๕,๑๓๖,๙๙๙.๔๙	๕,๑๓๖,๙๙๙.๔๙
ค่าจ้างบริการ - หน่วยงานภายนอก	๙๙,๐๒๙,๕๖๘.๖๙	๘๑,๖๕๒,๙๙๙.๐๘
ค่าจ้างบริการ - หน่วยงานภาครัฐ	๑๕๐,๐๐๐.๐๐	๘๕๐,๐๐๐.๐๐
ค่าวิจัยและพัฒนา - หน่วยงานภาครัฐ	๑๖,๙๙๙,๙๙๙.๐๐	๑๙,๙๙๙,๙๙๙.๐๐
ค่าวิจัยและพัฒนา - บุคคลภายนอก	๕,๙๙๙,๖๕๐.๐๐	๖,๙๙๙,๖๕๐.๐๐
ค่าธรรมเนียม	๙๑,๕๖๙.๑๒	๙๑,๕๖๙.๑๒
ค่ารับรอง	๕๑๕,๙๖๒.๕๖	๘๕๒,๑๐๕.๙๙
ค่าเช่าที่ดิน - บุคคลภายนอก	๔๔๘,๒๑๔.๒๑	๖๙๙,๐๙๙.๐๑
ค่าเบี้ยประชุม	๕,๘๕๕,๐๐๐.๐๐	๕,๙๙๙,๐๐๐.๐๐
ค่าที่พัก	๑๑,๙๙๙,๙๙๙.๔๙	๘,๕๖๘,๙๙๙.๐๐
ค่าเบี้ยประกันภัย	๙๑๑,๕๖๒.๕๖	๙๑๑,๕๖๒.๕๖
ค่าใช้จ่ายในการประชุม	๙,๘๑๒,๒๑๖.๐๕	๙,๘๑๒,๒๑๖.๐๕

(หน่วย : บาท)

	๒๕๕๔	๒๕๕๓
ค่าประเภสัชภัณฑ์	๙๓๔,๕๐๗.๒๖	๓,๖๖๓,๒๙๐.๙๖
ค่าจัดพิมพ์	๒,๒๒๑,๕๙๑.๗๔	๑,๒๐๔,๒๑๗.๘๖
ค่าตอบแทนเฉพาะงาน	๒,๒๒๑,๖๘๑.๕๕	๒,๕๓๑,๖๒๙.๐๕
ค่าตอบแทนอื่น	๕๑๒,๕๔๙.๔๕	๓,๓๓๙.๐๐
ขาดทุนจากการแปลงค่าเงินตราต่างประเทศ	๓,๐๔๔.๐๐	๓,๙๖๘.๗๐
รวม ค่าวัสดุและค่าใช้จ่าย	๒๓๒,๖๓๕,๘๓๕.๓๐	๒๐๕,๑๒๖,๔๒๗.๘๐

หมายเหตุที่ ๑๒ ต้นทุนขาย

(หน่วย : บาท)

	๒๕๕๔	๒๕๕๓
สินค้าคงเหลือต้นงวด	๓๔๕,๔๑๙.๒๙	-
บวก ซื้อสินค้าระหว่างงวด	๑,๘๓๕,๒๘๐.๕๕	๙๖๒,๕๘๓.๔๗
สินค้าที่มีไว้เพื่อขาย	๒,๑๘๐,๖๙๙.๘๔	๙๖๒,๕๘๓.๔๗
หัก สินค้าคงเหลือปลายงวด	๘๔๓,๒๑๒.๐๕	๓๔๕,๔๑๙.๒๙
ต้นทุนขาย	๑,๓๓๗,๔๘๗.๗๙	๖๑๗,๑๖๔.๑๘

หมายเหตุที่ ๑๓ ค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุน

(หน่วย : บาท)

	๒๕๕๔	๒๕๕๓
บัญชีเงินอุดหนุนเพื่อการดำเนินงาน - หน่วยงานภาครัฐ	๑๖,๑๑๓,๑๐๐.๐๐	๒,๖๕๐,๐๐๐.๐๐
บัญชีค่าใช้จ่ายอุดหนุนเพื่อการดำเนินงาน - อุดหนุนเอกชน	-	๕๐๐,๐๐๐.๐๐
บัญชีค่าใช้จ่ายอุดหนุนเพื่อการดำเนินงานอื่น	-	๑๕,๒๐๐.๐๐
บัญชีค่าใช้จ่ายอุดหนุนเพื่อการลงทุน - องค์การไม่หวังกำไร	๓,๔๐๑,๔๐๐.๐๐	๑๙,๑๘๐,๐๐๐.๐๐
รวม ค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุน	๑๙,๕๑๔,๕๐๐.๐๐	๒๒,๓๔๕,๒๐๐.๐๐

ค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุนในปี ๒๕๕๓ มีดังต่อไปนี้

๑. เงินอุดหนุนเพื่อการดำเนินงาน - หน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๒,๖๕๐,๐๐๐.๐๐ บาท ประกอบด้วย
 - ๑.๑ เป็นเงินสนับสนุนโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้เพื่อสนับสนุนโครงการขยายผลโครงการหลวง กรมป่าไม้ จำนวน ๑,๓๑๑,๒๕๐.๐๐ บาท
 - ๑.๒ เป็นเงินสนับสนุนโครงการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภายใต้ขอบเขตโครงการขยายผลฯ พื้นที่ จ.เชียงใหม่และ จ.น่าน กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช
๒. สนับสนุนงบประมาณการจัดประชุมวิชาการฯ ของโครงการมูลนิธิโครงการหลวง จำนวน ๕๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท
๓. เงินอุดหนุนเพื่อการดำเนินงานอื่น จำนวน ๑๕,๒๐๐.๐๐ บาท ประกอบด้วย
 - ๓.๑ เป็นเงินสนับสนุนสลากกาชาดไทย จำนวน ๑๐,๒๐๐.๐๐ บาท
 - ๓.๒ เป็นเงินบำรุงสมาคมผู้ใช้น้ำชลประทานแม่แตง ประจำปี ๒๕๕๓ จำนวน ๕,๐๐๐.๐๐ บาท
๔. เงินอุดหนุนเพื่อการลงทุน-องค์การไม่หวังกำไร ประกอบด้วย
 - ๔.๑ เป็นเงินงบกลางที่สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง เบิกในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แทนมูลนิธิโครงการหลวง จำนวน ๑๕,๙๘๐,๐๐๐.๐๐ บาท
 - ๔.๒ เป็นเงินสนับสนุนเพื่อการดำเนินงานของ มูลนิธิภูมิพลังชุมชนไทยของโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน จำนวน ๓,๔๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท

ค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุนในปี ๒๕๕๔ มีดังต่อไปนี้

๑. จำนวน ๓,๙๕๕,๒๐๐.๐๐ บาท เป็นเงินค่าให้เงินสนับสนุนเพื่อดำเนินงานโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
๒. จำนวน ๑๒,๐๗๖,๘๐๐.๐๐ บาท เป็นเงินสนับสนุนเงินงบประมาณในการดำเนินโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ เพื่อสนับสนุนโครงการขยายผล จ.น่าน จ.เชียงใหม่ นำร่องจำนวน ๔ แห่ง กรมป่าไม้
๓. จำนวน ๑,๔๐๐.๐๐ บาท เป็นสนับสนุนกิจกรรมสอยดาวของงานมูลนิธิโครงการหลวง
๔. จำนวน ๘๑,๑๐๐.๐๐ บาท เป็นเงินค่าเงินสนับสนุนงบประมาณเข้าร่วมโครงการเตรียมความพร้อมผู้นำเยาวชนเกษตรไทยไปฝึกงานตามข้อตกลงความร่วมมือกับสภาการแลกเปลี่ยนทางการเกษตรของญี่ปุ่น (JAEC) ปี ๒๕๕๔ กรมส่งเสริมการเกษตร
๕. จำนวน ๓,๔๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท เป็นงบประมาณดำเนินงานโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ตามยุทธศาสตร์ที่ ๓ ว่าด้วยการพัฒนากระบวนการชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ จำนวน ๒ รายการ

๕.๑ ดำเนินงานในพื้นที่เป้าหมาย จ.เชียงใหม่ และ จ.แม่ฮ่องสอน

จำนวน ๒,๘๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท

๕.๒ ดำเนินงานในพื้นที่เป้าหมาย จ.ตาก

จำนวน ๖๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท

หมายเหตุที่ ๑๔ ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย

	(หน่วย : บาท)	
	๒๕๕๔	๒๕๕๓
อาคารและสิ่งปลูกสร้าง	๓๒,๔๑๒,๑๙๙.๕๓	๒๕,๐๐๗,๓๓๓.๔๒
อุปกรณ์	๑๗,๔๑๐,๒๓๗.๖๒	๑๔,๕๔๑,๖๔๐.๒๖
สินทรัพย์โครงสร้างพื้นฐาน	๑๔,๓๒๖,๓๒๒.๔๔	๑๑,๓๗๔,๘๑๙.๐๕
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	๔๙๔,๓๖๑.๓๓	๔๐๘,๑๕๑.๒๐
รวม ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	๖๕,๐๔๓,๘๕๗.๙๒	๕๑,๓๓๖,๙๔๓.๙๓

หมายเหตุที่ ๑๕ รายงานฐานะเงินงบประมาณรายจ่ายปีปัจจุบัน (๒๕๕๔)

รายการ	งบสุทธิ	การสำรองเงิน	ใบสั่งซื้อ/สัญญา	เบิกจ่าย	คงเหลือ
แผนงบประมาณ					
งบอุดหนุน					
- งบบุคคลากร	๖๒,๕๑๖,๕๔๐.๐๐			๕๙,๘๗๐,๐๖๔.๙๒	๒,๖๔๖,๔๗๕.๐๘
- งบดำเนินงาน	๒๕๘,๐๒๒,๐๓๐.๐๐			๒๕๐,๑๒๓,๕๙๗.๕๘	๗,๘๙๘,๔๓๒.๔๒
- งบลงทุน	๑๙,๔๑๑,๓๓๐.๐๐			๑๑,๕๕๙,๒๙๐.๓๓	๗,๘๕๒,๐๓๙.๖๗
งบรายจ่ายอื่น					-
รวม	๓๓๙,๙๔๙,๙๐๐.๐๐	-	-	๓๒๑,๕๕๒,๙๕๓.๘๓	๑๘,๓๙๖,๙๔๖.๖๗

งบประมาณที่เหลือจำนวน ๑๘,๓๙๗,๔๖๖.๖๗ บาท เป็นภาระผูกพันจำนวน ๑๒,๓๖๐,๙๙๑.๔๓ บาท เป็นเงินเหลือจ่ายตามแผน จำนวน ๖,๐๓๖,๔๗๕.๒๔ บาท โดยใช้จ่ายตามแผนยุทธศาสตร์วิจัยและพัฒนา จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจำนวน ๔๑๘,๐๐๐ บาท และยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการบริหารจัดการ จำนวน ๕,๕๑๘,๔๗๕.๒๔ บาท ซึ่งได้ผ่านการเห็นชอบจากที่ประชุมคณะกรรมการสถาบันครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

หมายเหตุที่ ๑๖ รายงานฐานะเงินงบประมาณรายจ่ายปีก่อน (๒๕๕๓)

รายการ	เงินกันไว้ (เบิกเหลือ ปี) (สุทธิ)	เบิกจ่าย	คงเหลือ
แผนงบประมาณ			
งบอุดหนุน			
- งบดำเนินงาน	๔,๘๒๖,๖๑๒.๓๙	๔,๘๐๒,๖๑๒.๓๙	๒๔,๐๐.๐๐
- งบลงทุน	๑๓,๙๒๓,๖๑๐.๐๐	๑๓,๔๖๘,๘๔๘.๙๙	๔๕๔,๗๖๑.๐๑
งบรายจ่ายอื่น	-	-	-
รวม	๑๘,๗๕๐,๒๒๒.๓๙	๑๘,๒๗๑,๔๖๑.๓๘	๔๗๘,๗๖๑.๐๑

รายชื่อคณะกรรมการและอนุกรรมการ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

๑. รายพระนามและรายชื่อคณะกรรมการพิเศษ

(๑) หม่อมเจ้าทิศเดช รัชนี	ประธานที่ปรึกษาพิเศษ
(๒) อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ที่ปรึกษาพิเศษจากสถาบันการศึกษา
(๓) อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้	ที่ปรึกษาพิเศษจากสถาบันการศึกษา
(๔) รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ วิริยะเจริญ	ที่ปรึกษาพิเศษจากสถาบันการศึกษา
(๕) ศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย	ที่ปรึกษาพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิ
(๖) นายวุฒิพันธุ์ วิชัยรัตน์	ที่ปรึกษาพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิ
(๗) นายอำพน กิตติอำพน	ที่ปรึกษาพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิ
(๘) ศาสตราจารย์กำพล อดุลวิทย์	ที่ปรึกษาพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิ

๒. รายชื่อคณะกรรมการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง

๑. นายปีติพงศ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา	ประธานกรรมการ
๒. นายสุทัศน์ ปัทมปัญญา	ที่ปรึกษา
๓. ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
๔. ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
๕. ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
๖. เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	กรรมการ
๗. เลขาธิการมูลนิธิโครงการหลวง	กรรมการ
๘. ศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ อังสีกสิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเกษตร	กรรมการ
๙. พลเอกนิพนธ์ ภานุรัตน์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาสังคม	กรรมการ
๑๐. รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจ อัมพิทักษ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ	กรรมการ
๑๑. ดร.ศิริพงศ์ หังสพฤกษ์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง	กรรมการและเลขานุการ

๓. รายชื่ออนุกรรมการ ๖ คณะ

๑) คณะอนุกรรมการพัฒนาและบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย

๑. นายปิติพงศ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา	ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง	รองประธานอนุกรรมการ
๓. รองศาสตราจารย์ เอกสิน ศิริวัฒนานุกูลกิจ	อนุกรรมการ
๔. นายปฎิญา เหลืองทองคำ	อนุกรรมการ
๕. นายอาทิตย์ ยินดีเพ็ธ	อนุกรรมการ
๖. ผู้อำนวยการอุทยานหลวงราชพฤกษ์	อนุกรรมการ
๗. ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการ	อนุกรรมการและเลขานุการ
๘. หัวหน้าฝ่ายบุคคล	ผู้ช่วยเลขานุการ

๒) คณะอนุกรรมการพัฒนาสารสนเทศและฐานข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ประกอบด้วย

๑. ศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง	รองประธานอนุกรรมการ
๓. นายเมธี เอกะสิงห์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	อนุกรรมการ
๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัฐสิทธิ์ สุขะหุต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อนุกรรมการ
๕. นายประกรรจ์ วัฒนกิจบุญ มูลนิธิโครงการหลวง	อนุกรรมการ
๖. นายสุพรรณ กาญจนสุธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา	อนุกรรมการ
๗. นางสุชาดา ะยมกร สำนักพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	อนุกรรมการ
๘. ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและสารสนเทศ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	อนุกรรมการและเลขานุการ
๙. เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๓) คณะอนุกรรมการตรวจสอบ ประกอบด้วย

๑. พลเอกนิพนธ์ ภานุญิตย์	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายเชาว์ อรรถมานะ	รองประธานอนุกรรมการ
๓. ว่าที่ ร.ต.อรรณพ สุกกวกิน	อนุกรรมการ
๔. นายวิสุทธิ์ มนต์ธีรวัธ	อนุกรรมการ
๕. นายพิสิษฐ์ พลรักษ์เขตต์	อนุกรรมการ
๖. หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายใน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	เลขานุการ

๔) คณะอนุกรรมการกำกับแผนปฏิบัติการขยายผลพัฒนาพื้นที่สูง ประกอบด้วย

๑. นายปีติพงศ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา ประธานกรรมการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม ที่ปรึกษาคณะกรรมการบริหารสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	อนุกรรมการ
๓. นายสุรชัย ศิริสุวรรณ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	อนุกรรมการ
๔. นายณัฐวุฒิ อยู่สมบูรณ์ ที่ปรึกษาสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง	
๕. ผู้แทนสำนักงานประมง	อนุกรรมการ
๖. ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	อนุกรรมการ
๗. ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	อนุกรรมการ
๘. ผู้แทนกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	อนุกรรมการ
๙. ผู้แทนกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	อนุกรรมการ
๑๐. ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	อนุกรรมการ
๑๑. ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	อนุกรรมการ
๑๒. ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	อนุกรรมการ
๑๓. นางสุชาดา ชัยมิตร รองผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	อนุกรรมการ

๑๔. ผู้อำนวยการสำนักพัฒนา สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	อนุกรรมการ
๑๕. นายวีระพงษ์ เสือนประไพ ที่ปรึกษา สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	เลขานุการและอนุกรรมการ
๑๖. หัวหน้าสำนักงานกรุงเทพ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	ผู้ช่วยเลขานุการและอนุกรรมการ
๑๗. ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและสารสนเทศ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	ผู้ช่วยเลขานุการและอนุกรรมการ

๕) คณะอนุกรรมการวิจัย ประกอบด้วย

๑. รองศาสตราจารย์ ดร. วิโรจ อัมพิทักษ์	ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง	รองประธาน
๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กฤษณา สุวัณ	อนุกรรมการ
๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทรงวุฒิ เพ็ชรประดับ	อนุกรรมการ
๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญวงศ์ ไทยอุดสาห์	อนุกรรมการ
๖. รองศาสตราจารย์ ดร. พัทธยา สรรวมศิริ	อนุกรรมการ
๗. ดร. ณรงค์ชัย พิพัฒน์นอวงศ์	อนุกรรมการ
๘. รองศาสตราจารย์ ดร. อุบลรุฑ บุญประกอบ	อนุกรรมการ
๙. นางสาวสุริย์วิทย์ นามกมล	อนุกรรมการ
๑๐. ผู้อำนวยการสำนักวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๑. เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๖) คณะอนุกรรมการอุทยานหลวงราชพฤกษ์ ประกอบด้วย

๑.	นายปีติพงศ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา	ประธานอนุกรรมการ
๒.	ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ หรือผู้แทน	รองประธานอนุกรรมการ
๓.	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง	อนุกรรมการ
๔.	รองศาสตราจารย์วีโรจน์ อัมพิกษ	อนุกรรมการ
๕.	ศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ อังสสิทธิ์	อนุกรรมการ
๖.	อธิบดีกรมวิชาการเกษตร หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๗.	ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๘.	นายชลาทัศน์ บุณาค	อนุกรรมการ
๙.	นายอดิศักดิ์ ศรีสรรพกิจ	อนุกรรมการ
๑๐.	นายสรศักดิ์ สิริวัฒนวงษ์	อนุกรรมการ
๑๑.	ผู้อำนวยการอุทยานหลวงราชพฤกษ์ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๒.	หัวหน้าสำนักงานกรุงเทพฯ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๓.	เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง	ผู้ช่วยเลขานุการ

hrdi
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
Highland Research and Development Institute (Public Organization)

Annual Report 2011